

Paikallisen turvallisuussuunnitteluprosessin käynnistäminen

Paula Ylhäinen

2024 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Paikallisen turvallisuussuunnitteluprosessin käynnistäminen

Paula Ylhäinen
Turvallisuusjohtaminen
Opinnäytetyö
maaliskuu, 2024

Paula Ylhäinen

Paikallisen turvallisuussuunnitteluprosessin käynnistäminen

Vuosi

2024

Sivumäärä

130

Opinnäytetyö käsittelee paikallisen turvallisuussuunnitteluprosessin käynnistämistä kunnassa. Työn tavoitteena oli käynnistää paikallinen turvallisuussuunnittelun toimintamalli pieneen Pirkanmaalaiseen kaupunkiin. Turvallisuussuunnittelun työryhmään saatiin nimettyä seitsemän kaupungin organisaatioon kuuluvaa henkilöä, vanhus- ja vammaisneuvostojen puheenjohtajat, nuorisovaltuuston puheenjohtaja sekä Pirkanmaan pelastuslaitoksen johtava palotarkastaja. Sisä-Suomen poliisilaitokselta ei saatu edustusta työryhmään. Poliisilaitoksen ennalta estävän toiminnan yksiköstä saatiin kuitenkin yhdyshenkilö turvallisuussuunnittelun verkostoon.

Työn toisena tavoitteena oli muodostaa toimeksiantajalle turvallisuuden toimintaympäristön arvio yhdessä perustetun työryhmän kanssa. Aikataulullisista syistä toimintaympäristön arviota ei ehditty saada valmiiksi opinnäytetyöprosessin aikana. Toimintaympäristön arvioon ehdittiin kerätä tarpeellinen aineisto. Aineistoa kerättiin asiantuntijahaastatteluiden, kuntalaisille kohdistetun turvallisuuskyselyn, järjestö- ja yhdistystoimijoille suunnatun yhdistysillan sekä sähköpostikyselyn avulla. Toimintaympäristön arvioon sisältyvän turvallisuuden nykytilan analyysia varten kerättiin tilasto- ja tutkimustietoa poliisin, pelastustoimen ja Terveystieteiden ja hyvinvointilaitoksen tilastokannoista. Toimintaympäristön arviota varten tehtiin myös kirjallisuuskatsaustyyppinen strategisten ohjausasiakirjojen kooste paikallisista, maakunnallisista ja kansallisista turvallisuuteen liittyvistä strategisista linjauksista. Asiantuntijahaastatteluista tehtiin aineistolähtöinen sisällönanalyysi sen selvittämiseksi, mitä haasteita paikallisen turvallisuussuunnittelun käynnistämisessä on johtamisen näkökulmasta ja minkälaisella toiminnalla voidaan edistää ja vaikuttaa toimijoiden sitoutumiseen turvallisuussuunnittelussa. Haastatteluista nousi esille sitoutumiseen liittyvinä tekijöinä yhteisen ymmärryksen ja toimijoiden verkostoitumiseen liittyvät haasteet. Toimintaa edistävinä tai heikentävinä seikkoina nähtiin organisaation sisäisen yhteistyön ja organisaatioiden rajapintatyön toimivuus, toimijoiden osallistumisen taso, käytävissä olevat resurssit sekä kunnanjohtajan ja poliittisten päättäjien ymmärryksen taso. Toimijoiden yhdessä tekemisessä haasteita nähtiin liittyen nykytilan ja menneen arviointiin, tavoitteiden asettamiseen ja käytännön toimintaan.

Toimintaympäristön arvion tekeminen vaatii eri toimijoiden yhteistä keskustelua ja kerätyn aineiston tulkintaa. Toimintaympäristön arvioissa voidaan käyttää SWOT-nelikenttä-analyysia tarkasteltaessa paikallista turvallisuustilannetta. Opinnäytetyössä kerättyjen aineistojen perusteella toimeksiantajan arjen turvallisuustyössä voidaan nähdä vahvuutena erityisesti tietoturvaan ja ympäristön turvallisuuteen huomion kiinnittäminen. Kaupungilla on myös panostettu nuorten ohjaamopalveluihin ja kouluilla tehtävään nuorisotyöhön. Sisäisenä heikkoutena on kaupungin taloudelliset resurssit ja sitä kautta myös nuorisotilojen vähäisyys. Toimeksiantajalla on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa paikalliseen turvallisuuteen positiivisesti lisäämällä turvallisuuteen liittyvää viestintää ja lisäämällä sidosryhmien kanssa tehtävää yhteistyötä. Ulkoisina uhkina voidaan nähdä väestön ikääntymisen ja sen myötä lisääntyvät tukiverkoston ja kotiturvallisuuden puutteet arjessa pärjäämiseen. Uhkana ovat myös epäselvyydet toimijoiden välisessä rajapintatyössä ja puuttuvat toimintamallit muiden toimijoiden resurssivajauksen vuoksi.

Asiasanat: turvallisuussuunnittelu, turvallisuussuunnitelma, verkostojohtaminen, toimintaympäristön arvio, nykytilan analyysi, turvallisuuden tunne

Paula Ylhäinen

Initiating Local Security Planning

Year

2024

Pages

130

The thesis deals with the initiation of the local safety planning process in a municipality. The goal of the work was to start a local safety planning operating model in a small town in Pirkanmaa. Seven people from the city's organization, the chairmen of the elderly and disabled councils, the chairperson of the youth council and the chief fire inspector of the Pirkanmaa rescue service were appointed to the safety planning working group. There was no representation from the Police Department of Central Finland to the working group. However, a contact person for the security planning network was obtained from the police department's preventive action unit. The second goal of the work was to create an assessment of the safety operating environment for the client together with the established working group. The evaluation of the operating environment was left unfinished. The necessary material for the assessment of the operating environment was collected. The material was collected through expert interviews, a security survey aimed at municipal residents, in an evening event for association members, and an email survey for associations. For the analysis of the current state of security includes in the assessment of the operating environment, statistical and research data were collected from the police, rescue services and the Institute of Health and Welfare. For the assessment of the operating environment, a literature review-type compilation of strategic guidance documents was also made of local-, provincial- and national strategic policies related to security.

The expert interviews were subjected to a material-oriented content analysis to find out what challenges there are in the implementation of local security planning from a management point of view and what kind of activities can be used to promote and influence the commitment of actors in security planning. The analysis revealed that challenges related to common understanding and actors' networking are significant factors related to commitment. The functionality of the organization's internal cooperation and interface work, the level of actors' participation, the available resources, and the level of understanding of the municipal management and political decision-makers were seen as promoting or weakening the operation. Challenges were seen in actors working together in relation to the evaluation of the current state and the past, setting goals and practical activities.

Assessing the operating environment requires a joint discussion between different actors and an interpretation of the collected data. In the assessment of the operating environment, a SWOT four-field analysis can be used when examining the local security situation. Based on the materials collected in the thesis, attention to information security and environmental security can be seen as a strength in the client's everyday security work. The town has also invested in centralized services for young people and youth work in schools. An internal weakness is the city's financial resources and thus also the lack of youth facilities. The client has good opportunities to positively influence local safety by increasing safety-related communication and by increasing cooperation with stakeholders. The ageing of the population and the consequent increase in the lack of support networks and home security related to coping with everyday life can be seen as external threats. Ambiguities in the interface work between actors and missing operating models due to the lack of resources of other actors are also a threat.

Keywords: security planning, security plan, network management, operating environment assessment, current state analysis, sense of security

Sisällys

1	Johdanto.....	7
1.1	Työtausta	8
1.1.1	Toimeksiantajan toimintaympäristön kuvaus.....	8
1.1.2	Kuntien turvallisuudenhallinnan keinot	9
1.1.3	Kehittämistyön tavoitteet	10
2	Tietoperusta	12
2.1	Käsitteellinen viitekehys	14
2.1.1	Sisäinen turvallisuus.....	14
2.1.2	Paikallinen turvallisuussuunnittelu.....	14
2.1.3	Paikallinen turvallisuussuunnitelma	16
2.1.4	Toimintaympäristön arvio	17
2.1.5	Turvallisuuden tunne.....	18
2.1.6	Verkosto	19
3	Teoreettinen viitekehys	20
3.1	Verkostotyön johtaminen	20
3.1.1	Toiminnan rakenteiden mahdollistaminen	22
3.1.2	Luottamuksen tukeminen	23
3.1.3	Sitoutumisen tukeminen.....	24
3.1.4	Vuorovaikutuksen tukeminen	25
3.2	Tiedolla johtaminen	26
3.2.1	Tiedolla johtamisen mahdollistajat.....	27
3.2.2	Tiedolla johtamisen ongelmat	28
4	Tiedonhaku kehittämistyön pohjaksi	29
4.1	Sekundääritiedon hyödyntäminen	29
4.1.1	Ohjausasiakirjojen dokumenttikatsaus	29
4.1.2	Sidosryhmäkartan laatiminen	31
4.1.3	Paikallisten tilastotietojen ja tutkimustulosten keruu.....	36
4.2	Primaaritiedon keruu	41
4.2.1	Haastattelututkimus	41
4.2.2	Toimeksiantajan nykyinen turvallisuustyö	43
4.2.3	Aineistolähtöinen sisällönanalyysi haastatteluista	45
4.2.4	Kyselytutkimus kuntalaisille	57
4.2.5	Sähköpostikysely järjestöille.....	61
5	Järjestöjen integrointi kehittämistyöhön.....	64
5.1	Yhdistysilta	64
5.1.1	Yhdistysillä virinnyt keskustelu	65

6	Kehittämistyö	66
6.1	Turvallisuustyöryhmän muodostaminen.....	67
6.1.1	Toimijoiden kartoitus	67
6.1.2	Työryhmän muodostamisessa ilmenneet haasteet.....	68
6.1.3	Turvallisuustyöryhmän jäsenet	70
6.2	Työryhmätyöskentely	71
6.2.1	Käytännön toimintatavoista sopiminen.....	72
6.2.2	Vision ja strategian määrittelytyön aloittaminen.....	73
6.2.3	Toinen työryhmän tapaaminen	74
6.2.4	Jatkotoimenpiteet toimintaympäristön arvon tekemiseksi	75
7	Tulokset	76
7.1	Toimeksiantajan toimintaympäristön SWOT-analyysi	77
7.1.1	Toimeksiantajan sisäiset vahvuudet arjen turvallisuuteen liittyen.....	79
7.1.2	Toimeksiantajan sisäiset heikkoudet arjen turvallisuuteen liittyen.....	80
7.1.3	Toimeksiantajan ulkoiset mahdollisuudet arjen turvallisuuteen liittyen...	81
7.1.4	Toimeksiantajan ulkoiset uhat arjen turvallisuuteen liittyen.....	81
8	Yhteenveto ja johtopäätökset.....	83
8.1	Kehittämisasetelman arviointi	84
8.1.1	Kehittämisprosessin luotettavuus, eettisyys ja käyttökelpoisuus.....	85
8.1.2	Jatkokehittämisaiheet	86
	Lähteet.....	87
	Kuviot	92
	Kuvat	92

1 Johdanto

Kuntalaki velvoittaa kuntia edistämään kuntalaistensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa. (Kuntalaki 410/2015). Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030-toimeenpano-ohjelmassa todetaan hyvinvoinnin, terveyden ja sisäisen turvallisuuden olevan tiiviissä yhteydessä toisiinsa. Kuntien ja alueiden johtamisella, toiminnalla ja yhteistyöllä tulee edistää näitä kaikkia tekijöitä kunnissa. (Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030: Toimeenpanosuunnitelma 2021, 33.)

Paikallinen turvallisuussuunnittelu on paikallisen turvallisuusyhteistyön toimintamalli, jonka tavoitteena on vähentää tapaturmia, onnettomuuksia, häiriöitä, rikoksia ja niistä aiheutuvia vahinkoja sekä ylläpitää turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta. (Paikallinen turvallisuussuunnittelu: Prosessi... 2014, 4.) Turvallisuussuunnittelu ei ole millekään toimijalle lakisääteinen tehtävä, mutta moni toimija hyötyy tehostuneesta turvallisuustyön koordinaatiosta saadessaan mahdollisuuden jakaa tietoa, oppia muilta ja yhdessä keksiä ratkaisuja esiintyviin turvallisuusongelmiin. (Turvallisuutta kaikkialla - paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset 2019, 11.)

Kehittämistyö sai alkunsa ottaessani yhteyttä asuinalueeni organisaation tiedustellen, olisiko heillä jotain turvallisuusjohtamiseen liittyvää kehittämistehtävää, jota voisin opinnäytetyönäni lähteä kehittämään. Kaupunki oli halukas laatimaan turvallisuussuunnitelman. Turvallisuussuunnitelma on paikallisen turvallisuussuunnittelun työkalu, minkä avulla jäsenetään paikallista arjen turvallisuuden eteen tehtävää työtä. Kaupungissa ei ollut aikaisemmin laadittu turvallisuussuunnitelmaa eikä toteutettu koordinoitua turvallisuussuunnittelua. Opinnäytetyöprosessin alkuvaiheessa tavoitteeksi asetettiin turvallisuussuunnittelutyöryhmän muodostaminen ja toiminnan aloittaminen turvallisuussuunnitelman laatimiseksi sekä toimintaympäristön arvion tekeminen työryhmätyöskentelynä. Tavoitteena oli selvittää, minkälaista turvallisuustyötä kaupungissa tehdään tällä hetkellä, minkälaisilla resursseilla ja yhteistyömuodoilla eri toimijoiden välillä sekä minkälaisia ongelmia nähdään tehtävässä paikallisessa turvallisuustyössä. Lisäksi tavoitteena oli selvittää asiantuntijahaastatteluilla, minkälaisia turvallisuutta heikentäviä ilmiöitä, trendejä tai hiljaisia signaaleja kaupungissa esiintyy.

Opinnäytetyön alussa asetettuihin tavoitteisiin ei opinnäytetyöprosessissa kaikkienensa päästy. Prosessin aikana kävi selväksi, että turvallisuussuunnittelu oli täysin vieras aihe suurimmalle osalle kaupungin asiantuntijoista. Kaupungin organisaatiossa oli tapahtunut muutoksia toimialojen avainhenkilöiden osalta ja loppuvuodesta 2023 kaupunki joutui keskittymään suunnitelmakauden 2024-2028 sopeutustoimien löytämiseen. Näillä asioilla oli merkittävä vaikutus turvallisuussuunnittelutyöryhmän muodostamisen ja toiminnan aloittamisen viivästymiseen.

Opinnäytetyöprosessissa oli myös vaikeaa saada henkilöitä haastateltavaksi. Turvallisuussuunnittelun tuntemattomuus käsitteenä vaikutti myös siihen, että toimijoiden ymmärryksen lisääminen aiheesta ja motivointi toimintaan mukaan lähtemiseksi otti aikaa. Toimintaympäristön arviota ei opinnäytetyöprosessin aikana ehditty saada valmiiksi työryhmätyöskentelynä. Toimeksiantajalle saatiin muodostettua turvallisuussuunnittelun työryhmä, joka aloitti työskentelyn tammikuussa 2024. Opinnäytetyöprosessin aikana työryhmä ehti kokoontua kaksi kertaa.

Opinnäytetyössä suurempaan rooliin nousi asetettuihin tutkimuskysymyksiin vastaaminen hyödyntäen asiantuntijahaastattelusta tehtyä sisällönanalyysia ja opinnäytetyön tekijän havaintoja kehittämistyön aloitusvaiheesta. Johtamisen näkökulmasta paikallisen turvallisuussuunnittelun käynnistäminen ei ole helppoa. Toimijoita voi olla vaikeaa saada sitoutettua toimintaan. Haasteina ovat saatavilla olevat resurssit, organisaation sisäisen yhteistyön ja muiden toimijoiden kanssa tehtävän rajapintatyön ongelmat, yhteisen ymmärryksen puuttuminen ja yhdessä tekemiseen liittyvät organisointiin liittyvät haasteet. Nämä ovat syitä, minkä vuoksi pienemmillä paikkakunnilla ei välttämättä lähdetä tekemään turvallisuussuunnittelua.

1.1 Työtausta

Kehittämistyön toimeksiantajanani on asuinkaupunkini, jossa olen asunut yli kymmenen vuotta perheeni kanssa. En itse työskentele toimeksiantajani organisaatiossa. Minulla ei ollut tietoa siitä, mitä turvallisuusjohtamiseen liittyvää kehittämistyötä voisin lähteä tekemään ottaessani yhteyttä toimeksiantajaan. Toimeksiantajani kertoi haluavansa laatia paikallisen turvallisuussuunnitelman kaupungille. Tämä oli mielestäni hieno asia ja ilmoitin heti olevani käytettävissä kehittämistyössä. Toin myös esille, etten voi yksin laatia kaupungille turvallisuussuunnitelmaa, vaan se täytyy tehdä yhteistyönä työryhmässä. Turvallisuussuunnitelma laaditaan paikallisessa turvallisuussuunnittelussa, joten varmistin vielä toimeksiantajani, että se haluaa aloittaa tämän toimintamallin kaupungissa. Tähän sain myöntävän vastauksen.

1.1.1 Toimeksiantajan toimintaympäristön kuvaus

Toimeksiantajanani oleva kaupunki sijaitsee Pirkanmaalla sijoittuen hyvien kulkuyhteyksien yhteyteen niin rauta- kuin maanteitse. Kaupunki koostuu kolmesta entisestä kunnasta ja alueella asuvien kuntalaisten määrä on reilu 16.000. 2021 tilastotiedon mukaan asukkaista 16.3 % oli alle 15-vuotiaita, 58.9 % 15-64-vuotiaita ja 24.8 % yli 64-vuotiaita. Asuntokuntia kaupungissa oli vuonna 2021 yhteensä 7931, joista perheiksi luokiteltuja 4561. Vuonna 2021 yleisin asumismuoto oli 72,2 % osuudellaan rivi- ja pientaloasuminen. Vuokralla asuvia kaupungissa oli 23.4 % vuonna 2021. (Tilastokeskus 2023.)

Kaupungin työllisyysaste oli 2021 vuonna 75.5 % ja työpaikkojen lukumäärä 4432 kappaletta. 2020 vuoden tilastotiedon mukaan kaupungin työpaikkaomavaraisuus on ollut 67.4 %, mikä kertoo alueella työssäkäyvien ja alueella asuvien työllisen työvoiman määrän välisen suhteen.

Työttömiä työnhakijoita kaupungissa oli elokuussa 2023 kahdeksan prosenttia työvoimasta. Kaupungin kotipaikakseen rekisteröimiä yrityksiä on reilu 3900 kappaletta. Rekisteröityjä yhdistyksiä toimi kaupungissa heinäkuun lopussa 2023 yhteensä 252. (Tilastokeskus 2023; Patentti- ja Rekisterihallitus 2023.)

Kaupungin organisaatiossa työskentelee noin 500 henkilöä. Toimeksiantajani kuntalaisia koskeva turvallisuustyö on koskenut aikaisemmin valmius- ja varautumissuunnittelua ja hyvinvointikertomustyössä huomioon otettavaa turvallisuustyötä. Paikallista turvallisuussuunnittelua ei ole aikaisemmin toteutettu koordinoitusti ja kokonaisvaltaisesti paikkakunnalla.

1.1.2 Kuntien turvallisuudenhallinnan keinot

Kunnilla on asukkaiden ja yhteisöjen osalta turvallisuudenhallinnan keinoja kolme. Ensimmäinen näistä on hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen keskittyvä hyvinvointikertomustyö. Hyvinvointikertomus ja -suunnitelman tekeminen on säädetty lainsäädännöllä kuntien tehtäväksi. Hyvinvointikertomustyö pyrkii vaikuttamaan paikallisiin turvallisuusongelmien juurisyihin hyvinvoinnin ja terveyden edistämällä. Vaikuttamiskeinoja ovat muun muassa vaikuttaminen ihmisten koulutukseen, mielenterveyteen, toimeentuloon, osallisuuteen, lasten kasvuolosuhteisiin ja päihteiden väärinkäyttöön. (Turvallisuutta kaikkialla - paikallisen... 2019, 15.) Hyvinvointikertomustyö sivuaa turvallisuuden näkökulmaa, mutta painopiste on hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä (Rappe & Rajaniemi 2021, 21). Sisäisen turvallisuuden kansallisten linjausten mukaan hyvinvointikertomuksessa tulee tehdä turvallisuuden tilanteen seuranta (Turvallisuutta kaikkialla - paikallisen 2019,12).

Toinen kunnille lailla säädetty velvollisuus on varautua häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin ja varmistaa kunnan tehtävien hoitaminen tällaisissakin tilanteissa mahdollisimman häiriöttömästi. Kuntien turvallisuudenhallinnan toinen keino on siten valmius- ja varautumissuunnittelu. Kolmantena turvallisuuden hallintakeinona kunnilla on turvallisuussuunnittelu, joka ei valmius- ja varautumissuunnittelun ja hyvinvointikertomustyön ohella ole lainsäädännöllisesti pakollista kunnille. Miksi kuntien tulisi tehdä turvallisuussuunnittelua, vaikka se ei ole pakollista? Yksinkertaistettuna turvallisuussuunnittelun avulla kunnilla on mahdollisuus parantaa alueensa asukkaiden ja yhteisöjen turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta. Turvallisuussuunnittelun painopiste on arjen turvallisuudessa, kun taas varautumisessa painopiste on erityisesti häiriötilanteissa (Rappe ym. 2021, 21). Turvallisuussuunnittelu tukee kuntien hyvinvointikertomustyötä sekä myös valmius- ja varautumissuunnittelua, koska sen avulla on mahdollista kasvattaa paikallisen väestön ja yhteisöjen resilienssiä eli kykyä sopeutua ennakoimattomiin muutoksiin ja toipua erilaisista kriiseistä ja häiriötilanteista (Arjen turvaajat - Järjestöt sisäisen turvallisuuden tekijöinä 2014, 50). Kunnissa tehtävä paikallinen turvallisuussuunnittelu tukee myös kunnan tulostavoitteita, elinkeinotoimintaa ja elinympäristön kehittämistä ja luo sekä pitää yllä turvallista elinympäristöä (Järjestöt mukaan turvallisuussuunnitteluun -

Työkirja 2010, 16). Mikäli kunnassa päätetään toteuttaa turvallisuussuunnittelua, tulisi turvallisuussuunnitelman ja hyvinvointikertomuksen täydentää toisiaan siten, että turvallisuuden ja hyvinvoinnin yhteys tunnustetaan kunnan kaikessa toiminnassa (Turvallisuutta kaikkialla - paikallisen... 2019, 12-13). Sisäisen turvallisuuden portaalissa (2023) julkaistussa Missä sisäinen turvallisuus tehdään? -kuviossa (kuvio 1) havainnoidaan hyvinvointityön, ennaltaehkäisevän turvallisuustyön, korjaavan turvallisuuspalvelutyön ja varautumistyön sijoittuminen toimintaketjun eri vaiheille. Turvallisuussuunnittelu tähtää erityisesti kohonneiden riskien ennaltaehkäisemiseen turvallisuuden toimintaketjussa. Tällaisia riskejä voivat olla esimerkiksi asumisen turvallisuuteen liittyvät riskit ikääntyneillä ihmisillä ja syrjäytymisen yhteys rikoksiin syyllistymiseen ja rikoksen uhriksi joutumiseen. Kuntien hyvinvointityössä keskitytään juurisyyden hoitamiseen esimerkiksi huolehtimalla koulutuksesta ja kuntalaisten riittävästä toimeentulosta, perhesuhteiden parantamisesta ja hyvästä lapsuudesta tuottamalla kunnassa erilaisia palveluita liittyen muun muassa koulutus ja varhaiskasvatuksen, kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapalveluihin. Kuntien pakollinen varautumissuunnittelu taas koskee harvoin sattuvia epätavallisia tai laajoja häiriöitä, jotka kuitenkin sattuessaan vaikuttavat laajasti kuntalaisten elämään turvallisuutta heikentävästi. Tällainen tapahtuma voi olla vaikka vaarallisen aineen raideliikenneonnettomuus kuntakeskuksen alueella.

Kuvio 1: Missä sisäinen turvallisuus tehdään? (Sisäisen turvallisuuden portaali 2023.)

1.1.3 Kehittämistyön tavoitteet

Työn tavoitteena oli käynnistää toimeksiantajalle paikallinen turvallisuussuunnitteluprosessi. Toimeksiantajana olevassa kaupungissa ei ole aikaisemmin tehty paikallista turvallisuussuunnittelua eikä laadittu paikallista turvallisuussuunnitelmaa. Kehittämistyön tavoitteen perusteella tehtäviksi muotoutuivat:

- 1) Kaupungissa turvallisuustyötä tekevien toimijoiden kartoittaminen.
- 2) Toimijoiden perustuksen ja resurssien sekä toimijoiden välisten yhteistyömuotojen selvittäminen.
- 3) Turvallisuustyöryhmän muodostaminen ja toiminnan aloittaminen.
- 4) Toimintaympäristön arvioon tekeminen yhdessä turvallisuustyöryhmän kanssa.

Työ rajautui koskemaan paikallisen turvallisuussuunnitteluprosessin käynnistämistä sisältäen paikkakunnalla turvallisuustyötä tekevien tahojen selvittämisen, turvallisuustyöryhmän perustamisen ja turvallisuussuunnitelmaan tehtävän toimintaympäristön arvioon tekemisen. Työ rajaamisella päätettiin turvata riittävä aika turvallisuussuunnittelun käynnistämävaiheeseen, jotta paikallisen tason turvallisuustyöstä saataisiin muodostettua kokonaiskuva. Työn aikana kävi ilmi, että henkilöiden saaminen turvallisuustyöryhmään oli haastavaa. Työryhmän muodostamiseen kului aikaa, koska toimijoilta ei saatu tietoa siitä, ketkä henkilöt osallistuvat turvallisuussuunnitelman laatimiseen. Tämä seikka puolsi sitä, että opinnäytetyöstä rajattiin pois turvallisuussuunnitelman laatimisen osalta turvallisuustyön painopisteteemojen ja konkreettisten toimenpiteiden määrittely. Opinnäytetyöprosessin aikana päädyttiin myös siihen, että työstä rajataan pois toimintaympäristön valmiiksi saattaminen työryhmätyöskentelynä. Tavoitteen rajaaminen pois opinnäytetyöstä tehtiin aikataulullisista syistä. Pääpaino opinnäytetyössä jäi siten taustatietojen keräämiseen toimintaympäristön arviota varten. Tietoa kerättiin opinnäytetyössä toteuttamalla kuntalaisille kohdennettu turvallisuuskysely turvallisuuden tunteen mittaamiseksi, tekemällä asiantuntijahaastatteluita, toteuttamalla paikalliseen turvallisuustyöhön liittyvä sähköpostikysely 31:lle kaupungissa toimivalle järjestölle, laatimalla turvallisuustyötä ohjaavista strategisista ohjausasiakirjoista kooste ja keräämällä kaupunkia koskevia tilastotietoja turvallisuuden nykytilan analyysia varten.

Opinnäytetyöprosessin alkuvaiheessa asetettiin tutkimuskysymyksiä, jotka huomioimalla oli tarkoitus edistää toimeksiantajan turvallisuussuunnitteluprosessin käynnistämistä.

Tutkimuskysymyksiksi muotoutuivat:

- Mitä haasteita paikallisen turvallisuussuunnittelun käynnistämisessä on johtamisen näkökulmasta?
- Miten voidaan vaikuttaa toimijoiden sitoutumiseen turvallisuussuunnittelussa?
- Miten johtamisella voidaan edistää turvallisuussuunnittelun toiminnan laatua?
 - Mitkä ovat keskeisimmät keinot tähän?
- Miten toimintaympäristön arvio muodostetaan paikalliseen turvallisuussuunnitelmaan?

Tutkimuskysymyksiin haettiin vastauksia tekemällä asiantuntijahaastatteluista sisällönanalyysi. Opinnäytetyön tekijän omat havainnot toimeksiantajan kehittämistyön etenemiseen liittyvistä seikoista antoivat myös näkökulmia tutkimuskysymyksiin vastaamiseen.

2 Tietoperusta

Paikallinen turvallisuussuunnittelu ei ollut itselleni tai toimeksiantajalleni tuttu toimintamalli, joten oli tarpeen hankkia siitä tietoa. Tätä tietoa haettiin lähinnä internetin kautta löytyvistä kirjallisista tietolähteistä. Paikallisesta turvallisuussuunnittelusta löytyy paljon kansallisen tason strategisia ohjausasiakirjoja, tutkimuksia ja hyvien käytänteiden kuvauksia. Aihetta on käsitelty myös melko paljon erilaisissa opinnäytetöissä niin ammattikorkeakoulu- kuin yliopistotutkinnoissa. Teoreettiseen viitekehykseen oli tarpeellista hakea tietoa myös verkostojen johtamisesta. Oltiinhan kehittämässä eri turvallisuustoimijoiden yhteistyötä paikallisella tasolla. Verkostojohtamisesta haettiin tietoa sekä sähköisistä että painetusta kirjallisista tietolähteistä. Teoreettisessa viitekehyksessä hyödynnettiin myös kansainvälisiä vertaisarvioituja tutkimuksia johtamiseen liittyen.

Kirjallisen tiedon hakuun käytettiin internetiä sekä kirjastoista saatavia painettuja tietolähteitä. Julkaisuverkosto Theseuksesta löytyi useita lopputöitä liittyen turvallisuussuunnitteluun. Eräs paikallisen turvallisuussuunnittelun käynnistämisen kannalta mielenkiintoinen opinnäytetyö oli Timo Turpeisen Paikallisen turvallisuustilanteen nykytilan arviointi, keväällä 2010 Laurea-ammattikorkeakoulusta. Turpeisen opinnäytetyössä käsiteltiin turvallisuussuunnittelun tueksi tuotettavan tiedon muodostamista ja paikallista turvallisuusyhteistyötä tukevan tiedon hankintaa. Toinen mielenkiintoinen lopputyö oli Satu Värriin pro gradu -tutkielma; Turvallisuussuunnittelu ja verkostomainen toiminta, Tampereen yliopistosta talvella 2015. Työssä tutkittiin paikallista turvallisuussuunnittelua ja turvallisuussuunnitelmien laadintaa sekä usean toimijan keskinäistä yhteistyötä verkostojohtamisen näkökulmasta. Jaakko Pesonen on puolestaan tutkinut Maanpuolustuskorkeakoulussa talvella 2013 tehdyssä pro gradu -tutkielmassaan ennaltaehkäisevän, paikallisen turvallisuusyhteistyön toimivuuteen vaikuttavia tekijöitä verkostomaisessa toimintaympäristössä. Lassi Maunila on keväällä 2019 valmistuneessa Laurea-ammattikorkeakoulun opinnäytetyössään tutkinut kaupunkien tiedonhankintaa turvallisuussuunnitelmissa ja turvallisuuskyselyiden hyödyntämistä.

Paikallisen turvallisuussuunnittelun ja turvallisuussuunnitelman laatimisesta on tuotettu runsaasti tietoa sähköisessä muodossa. Kuntaliiton internet-sivustolta löytyy materiaalipankki liittyen kuntien turvallisuuteen ja varautumiseen. Sisäisen turvallisuuden portaalista (TUOVI) on saatavissa turvallisuuden parissa toimiville tietoa niin sisäisestä turvallisuudesta kuin turvallisuussuunnittelusta. Portaalista on mahdollista löytää paikallisessa turvallisuussuunnittelussa hyödynnettäviä oppaita ja ohjeita konkreettisiin toimenpiteisiin sekä tutkimuksia liittyen turvallisuuteen. TUOVI:sta on luettavissa myös kaupunkien ja kuntien turvallisuussuunnitelmia sekä turvallisuussuunnitteluun kansallisella tasolla määritellyt toimenpidekortit kuuden eri painopisteen osalta. Kyseiset painopisteet on arvioitu olevan kansallisella tasolla merkittävimpiä teemoja, jotka tulisi huomioida turvallisuussuunnittelussa.

Valtioneuvosto on julkaissut vuosien varrella useita strategisia ohjausasiakirjoja liittyen sisäiseen turvallisuuteen ja paikalliseen turvallisuussuunnitteluun. Näistä erityisesti Valtioneuvoston julkaisuja 2021:27, Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030: Toimeenpanosuunnitelma, edustaa tuoreinta, voimassa olevaa linjausta toimista suomalaisten hyvinvoinnin ja terveyden eriarvoisuuden vähentämiseksi vuoteen 2030 mennessä. Linjauksella pyritään tavoittelemaan kaikille mahdollisuutta osallisuuteen, hyvään arkiympäristöön sekä hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävään toimintaan ja palveluihin. Toinen kansallisen tason linjaus on sisäministeriön julkaisuja 2019:2, Turvallisuutta kaikkialla - paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset. Linjauksen tavoitteena on ollut edistää ja yhdenmukaistaa arjen turvallisuustyötä paikallis- ja aluetasolla. Kansallisella tasolla järjestöt nähdään isona voimavarana turvallisuustyössä. Sisäministeriö julkaisi vuonna 2010 Järjestöt mukaan turvallisuussuunnitteluun -työkirjan ja vuonna 2014 Arjen turvaajat - Järjestöt sisäisen turvallisuuden tekijöinä. 2014 vuonna julkaistussa raportissa esitetään järjestöjen päävastuun osalta toimia 2012 vuonna valmistuneen sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanosta. Raportissa on pyritty muodostamaan kokonaiskuvaa muun muassa siitä, mitä järjestöt ja viranomaiset tekevät esille nostettujen ongelmien poistamiseksi ja mitä vielä voitaisiin tehdä yhteistyössä. 2010 vuonna julkaistun työkirjan pyrkimyksenä on ollut huomioida järjestöt paikallisten turvallisuussuunnitelmien valmistelun kaikissa vaiheissa. Työkirjassa esitettyjen suositusten tavoitteena on ollut edistää yhteisöllisyyttä ja sosiaalista koheesiota luoden pohjaa arjen turvallisuudelle ja turvalliseen yhteiskunnalle.

Johtamisen teorian tiedon osalta työssä hyödynnettiin ProQuest Central tietokannasta löytyviä kansainvälisiä vertaisarvioituja tutkimuksia. Valtioneuvoston kanslia on julkaissut verkostojohdattamisen oppaan vuonna 2019. Oppaan tarkoituksena on toimia verkostovastuussa olevien henkilöiden toiminnan tukena, mutta myös toimia verkostolaisten oppaana ja työryhmytyöskentelyn apuna. Painetusta kirjallisuudesta hyödynnettiin teoreettisen viitekehyksen muodostamisessa useampaa johtamisesta kirjoitettua painettua teosta.

Sisäiseen turvallisuuteen ja turvallisuussuunnitteluun liittyen on tehty Suomessa useita tutkimuksia. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:29 julkaistu Syrjäytymisen ja huono-osaisuuden yhteys turvallisuuteen - tutkimus toi esille syrjäytymisen ja turvallisuusongelmien välisen systemaattisen yhteyden. Tutkimuksen havaintona oli, että työhön ja koulutukseen osallistuminen vähentää turvallisuusongelmia. Sen sijaan taloudellisen tilanteen vaikutuksesta turvallisuusongelmiin löydettiin heikosti näyttöä. Syrjäytymisriskissä olevien lasten varhaisella tukemisella on keskeinen merkitys rikollisuuden vähentämisessä. Muita hyviksi koettuja keinoja nähdään olevan päivittäisten rutiinotoimintojen parantaminen esimerkiksi harrastuksen tai opiskelupaikan kautta sekä mielenterveys- ja päihdeongelmien hoidon saatavuuden ja laadun parantaminen. (Suonpää 2023, 97-107.) Toinen samaa aihetta koskeva tuore tutkimus on sisäministeriön julkaisuja 2023:11, Syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten turvallisuuspääoman vahvistaminen. Turvallisuuspääoman vahvistamisella

tarkoitetaan tutkimuksessa taitoja ja tietoja reagoida asianmukaisesti erilaisiin turvallisuusuhkiin esimerkiksi tiedostamalla avun saatavilla olemista ja sen pyytämistä tarvittaessa tai välttämällä riskikäyttäytymistä. Tutkimuksessa tuodaan esille, että syrjäytymisriskissä olevia 7-28-vuotiaita arvioidaan olevan Suomessa 30 % (n. 350.000) ikäryhmästä ja syrjässä eli pysyväluonteisesti ilman opiskelu- tai työpaikkaa 19-28-vuotiaiden ikäryhmästä noin 10 % (n. 64.000). (Pyykkönen 2023, 12-18). Näiden tietojen myötä on entistä tärkeämpää tehdä myös paikallistasolla turvallisuuden ja hyvinvoinnin eteen yhteistyötä eri toimijoiden tahoilta.

2.1 Käsitteellinen viitekehys

Kehitystyö koski paikallisen turvallisuussuunnittelun käynnistämistä. Tähän teemaan liittyy paljon erilaisia käsitteitä. On perusteltua kuvailla, miten juuri tässä opinnäytetyössä on työn kannalta oleelliset käsitteet määriteltävä. Määrittely on tehty perehtyen paikallisesta turvallisuussuunnittelusta ja turvallisuudesta laadittuihin strategisiin ohjausasiakirjoihin, oppaisiin ja tutkimuksiin.

2.1.1 Sisäinen turvallisuus

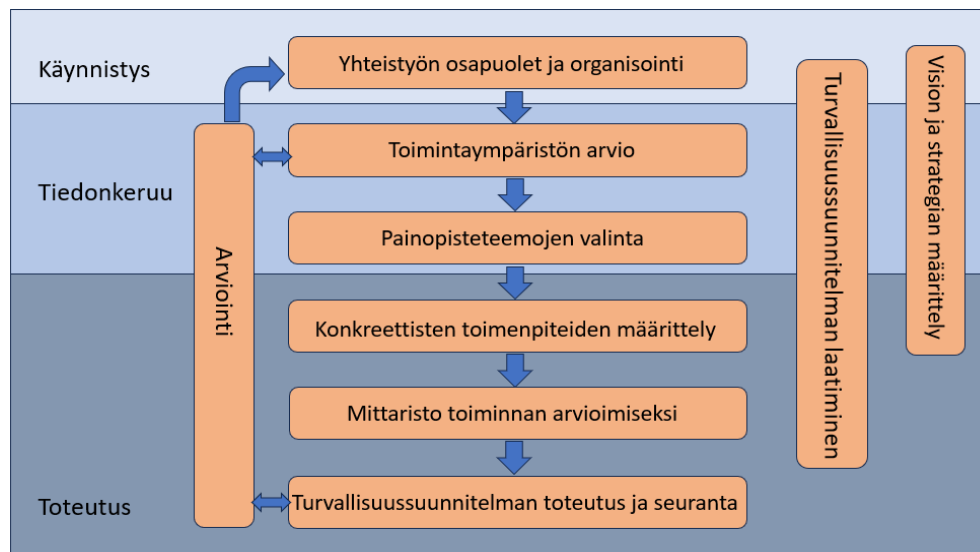
Sisäisellä turvallisuudella tarkoitetaan Suomessa olevia yhteiskunnan eri tekijöitä, joiden myötä ihmiset voivat luottaa siihen, että heillä on oikeusjärjestelmän takaamat oikeudet ja vapaudet sekä kokemus turvallisuudesta. Korkea sisäinen turvallisuus pyritään saavuttamaan ja ylläpitämään vaikuttamalla ennalta estävästi tapaturmien, onnettomuuksien, rikosten ja muiden häiriöiden ilmenemiseen. Ennalta estävässä työssä erittäin tärkeä painoarvo on työllisyyteen, koulutukseen, yhteiskunnalliseen osallisuuteen, terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttamisessa, koska nämä seikat muodostavat perustan hyvälle arjen turvallisuudelle. Turvallisuusviranomaisten merkitys sisäisen turvallisuuden takaamisessa on myös merkittävä onnettomuuksien, rikosten ja häiriöiden sattuessa. Luottamus viranomaisten toimintaan vakavimpien uhkien kohdatessa pitää yllä yhteiskuntarauhaa yhdessä hyvien väestösuhteiden ja demokration keinojen kanssa. (Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta 2021, 8-9.)

2.1.2 Paikallinen turvallisuussuunnittelu

Paikallinen turvallisuussuunnittelu on toimintamalli paikallisesti toteutettavaan arjen turvallisuustyöhön eri toimijoiden kesken. Paikallisessa turvallisuussuunnittelussa keskitytään ennaltaehkäisemään turvallisuusongelmia, jotka toistuvat ja koskettavat laajaa ihmisryhmää. Tehdävällä turvallisuussuunnittelulla voidaan pyrkiä vaikuttamaan myös turvallisuusongelmiin, joiden yhteisvaikutuksellinen vaikutus on merkittävä paikallisesti. Ehkäisemällä paikallisia turvallisuusongelmia ylläpidetään alueen turvallisuutta ja ihmisten turvallisuuden tunnetta. (Arjen turvaajat - Järjestöt... 2014, 55; Järjestöt mukaan turvallisuussuunnitteluun 2010, 8). Jokaisen kunnan tulee määritellä turvallisuuden parantamista koskevat tavoitteensa ja kehittämistarpeensa sen mukaan, mikä kunnan oma lähtötaso ja erityispiirteet ovat.

Turvallisuussuunnittelun tulisi siten keskittyä niihin paikallisiin prioriteetteihin, joita kunnassa pidetään tärkeänä. Paikallisen turvallisuussuunnittelun tulee perustua tarkkaan ja ajankohtaiseen tietoon. Tämän lisäksi turvallisuussuunnittelun tulisi tavoittaa laaja tuki alueella toimivien organisaatioiden ja asukkaiden osallistamisen kautta ottaen huomioon myös erityisen haavoittuvassa asemassa olevat vähemmistö- ja erityisryhmät. Onnistuessaan paikallinen turvallisuussuunnittelu muodostaa oleellisen osan kunnan päätöksentekoa ja toiminnan arviointia. (OHJE - turvallisuussuunnitelman täyttäminen 2023.)

Paikallinen turvallisuussuunnittelu tulisi toteuttaa jatkuvana yhteistyöprosessina eri toimijoiden kesken. Vaikuttavinta turvallisuussuunnittelusta saadaan, kun yhteistyöhön otetaan mukaan sekä ennalta ehkäisevästä työstä että korjaavista toimista vastaavat toimijat (Rappe & Rajaniemi 2021, 22). Paikallisen tason yhteistyö turvallisuussuunnittelussa on tärkeää muodostaa siten, ettei luoda rinnakkaisia tai päällekkäisiä rakenteita, jotta resurssit kohdennetaan varsinaiseen työhön, mikä on määritelty kullekin toimijalle (Turvallisuutta kaikkialla - paikallisen... 2019, 8.) Paikallisessa turvallisuussuunnittelussa laaditaan turvallisuussuunnitelma, jossa määritellään tarvittavat konkreettiset toimenpiteet alueen turvallisuustyön tarpeisiin. Turvallisuussuunnitelma suositellaan laatimaan yhteistyössä poliisin ja pelastustoimen kanssa sekä ottamaan suunnitteluun mukaan laaja-alaisesti myös paikalliset yhteisöt kuten elinkeinoelämä ja järjestöt. (Kuntaliitto 2023.) Verkostomainen yhteistyö tähtää eri toimijoiden yhdensuuntaiseen toimintaan. Tavoitteena on saavuttaa ennalta ehkäisevää vaikutusta sekä löytää konkreettisia toimenpiteitä turvallisuushaasteisiin, joihin verkoston toimijat pystyvät yhdessä vaikuttamaan, mutta eivät riittävästi yksin. Paikalliseen turvallisuussuunnitteluun kuuluu suunnittelun lisäksi suunnitelman toimenpiteiden toteuttaminen käytännössä sekä suunnitelman ja toimenpiteiden seuranta ja arviointi (Turvallisuutta kaikkialla - paikallisen... 2019, 10.) Paikallisessa turvallisuussuunnittelussa toimijaverkostosta haetaan yhteinen näkemys tulevaisuudenkuvasta ja heikoista signaaleista, tehdään toimintaympäristöanalyysi, kehitetään strategia ja toimintasuunnitelma, kehitetään verkoston toimintamalleja ja tehdään arviointia toimenpiteiden vaikuttavuudesta ja verkoston omasta toiminnasta. (Innala ym.2014, 26.) Kuviossa 2 on kuvattu paikallisen turvallisuussuunnittelun prosessi pääpiirteittäin käynnistys-, tiedonkeruu- ja toteutus vaiheittain.

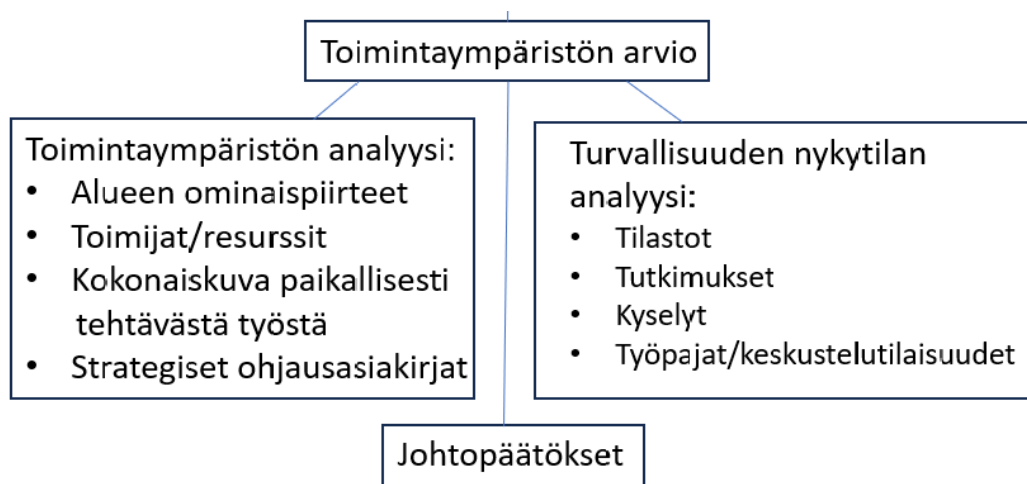
Kuvio 2: Paikallisen turvallisuussuunnittelun prosessikuvaus (mukailien Paikallinen turvallisuussuunnittelu - Prosessi tutuksi ja ideoita työn kehittämisen kunnissa 2014, 10)

2.1.3 Paikallinen turvallisuussuunnitelma

Paikallinen turvallisuussuunnitelma on ”kuvaus konkreettisista tavoitteista ja toimenpiteistä, joilla parannetaan alueella asuvien ihmisten ja alueen turvallisuutta” (Järjestöt mukaan turvallisuussuunnitteluun 2010, 8). Turvallisuussuunnitelmassa huomioidaan jo olemassa olevat hankkeet, suunnitelmat ja ohjelmat sekä laaditaan käynnistettävät uudet hankkeet ja suunnitelmat. Turvallisuussuunnitelman avulla alueen turvallisuuden hallittavuus paranee, toimijoiden päällekkäinen työ vähentyy, saadaan aikaan parempaa tiedonkulkua eri toimijoiden kesken, voidaan seurata laajemmin ja tehokkaammin turvallisuuden eteen tehtyä työtä sekä varmistetaan resurssien järkevää käyttöä. (Järjestöt mukaan turvallisuussuunnitteluun 2010, 20.) Turvallisuutta kaikkialla - paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnittelun kansallisessa linjauksessa (2019, 8-9) on määritelty turvallisuussuunnitelman koostettavan vähintään kahdesta osiosta, joita ovat toimintaympäristön arvio sekä toimenpiteet ja tavoitteet. Paikalliset olosuhteet tulee ottaa huomioon turvallisuussuunnitelmassa, tästä syystä turvallisuusteemat ja niiden merkitys voivat vaihdella alueellisesti.

2.1.4 Toimintaympäristön arvio

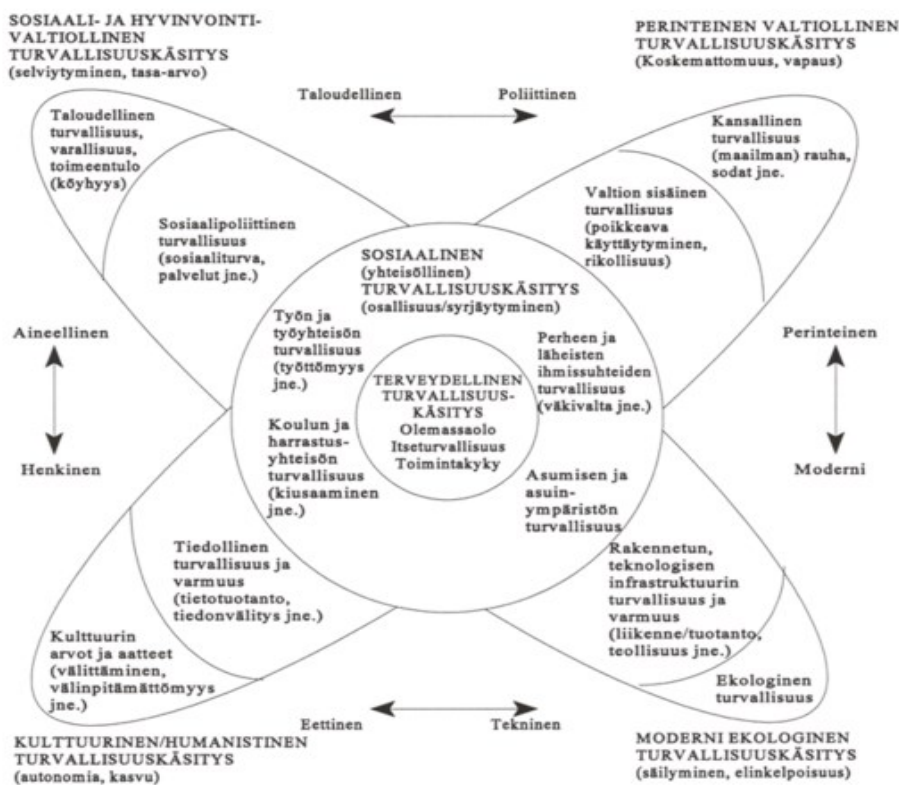
Paikallinen turvallisuussuunnitelma pohjautuu arvioon alueen väestön turvallisuuden tilanteesta ja sen ennakoidusta kehityksestä turvallisuussuunnitelman toimeenpanokaudella (Turvallisuutta kaikkialla - paikallisen... 2019, 8). Tätä kutsutaan toimintaympäristön arvioksi. Kuviossa 3 on havainnollistettu, mitä asioita toimintaympäristön arviossa otetaan huomioon. Toimintaympäristön arvio muodostetaan kahdesta analyysistä, jotka ovat toimintaympäristöanalyysi ja turvallisuuden nykytilan analyysi. Toimintaympäristöanalyysissä otetaan huomioon alueen ominaispiirteet, toimijat ja arvio tulevasta kehityksestä. Turvallisuuden nykytilan analysoinnin tavoitteena on tunnistaa ne paikalliset ilmiöt ja asiat, jotka arvioidaan tärkeimmiksi alueen turvallisuuteen vaikuttaviksi seikoiksi. Turvallisuuden nykytilan analyysin tulee perustua tutkittuun tietoon ja sen tueksi on hyödyllistä hakea tietoa myös alueen asukkailta. Toimintaympäristön arviossa objektiivista faktatietoa saadaan kansallisista ja alueen omista strategia- ym. ohjausasiakirjoista, kansallisista ja alueellisista toimijakuvauksista, paikallisesta kehittämishankkeiden katsauksesta ja tilastokatsauksesta. Subjektiiivinen kokemustieto voidaan rakentaa esimerkiksi asukaskyselyn tai asukkaille kohdistettujen turvallisuuden työpajojen tai keskustelutilaisuuksien kautta. Subjektiiivista näkemystietoa on saatavissa paikallisilta ja alueellisilta avaininformanteilta muun muassa asiantuntijahaastatteluiden, verkkokyselyjen ja työpajatyöskentelyn kautta. (Järjestöt mukaan turvallisuussuunnitteluun 2010, 28; Viinmäki ym. 2017, 21.)

Kuvio 3: Toimintaympäristön arvio muodostuminen.

2.1.5 Turvallisuuden tunne

Turvallisuuden tunne on jokaisen yksilön psykologinen tunne siitä, että hän kokee turvallisuutta tai turvattomuutta. Turvattomuus voi aiheuttaa pelkoja, huolestuneisuutta ja psykosomaattista oirehdintaa. Se mikä yhdelle on turvallisuutta, voi toiselle merkitä turvattomuutta. Turvallisuuden ja turvattomuuden tunteet koskettavat kaikkia ihmisen elämänalueita. Mikäli turvallisuuden tunnetta halutaan vahvistaa, tulisikin kiinnittää huomiota monipuolisesti eri elämän osa-alueisiin. (Niemelä & Lahikainen ym. 2000, 21.) Niemelä ym. (2000, 27) on kuvannut laajenevan turvallisuuskäsityksen tarkastelukehikoksi (kuvio 4), jonka mukaan turvallisuutta tulee tarkastella sosiaalisesta-, terveydellisestä-, kulttuurillisesta-, moderni ekologisesta-, sosiaali- ja hyvinvointivaltiollisesta- ja perinteisestä valtiollisesta turvallisuuskäsityksestä katsoen. Tällöin voidaan ymmärtää, että turvallisuuden tunteeseen vaikuttavat muun muassa osallisuuden ja syrjäytymisen kokemukset, toimintakyky, ihmissuhteiden turvallisuus, työn ja työyhteisön turvallisuus, koulun ja harrastus yhteisön turvallisuus, kulttuurilliset arvot ja aatteet, tiedollinen turvallisuus ja varmuus, asumisen ja asuin ympäristön turvallisuus, rakennetun teknologisen infrastruktuurin turvallisuus ja varmuus, ekologinen turvallisuus, valtion sisäinen turvallisuus esim. rikollisuus, kansallinen turvallisuus esim. rikollisuus, kansallinen turvallisuus esim. rikollisuus, sosiaalipoliittinen turvallisuus esim. sosiaaliturva ja -palvelut, taloudellinen turvallisuus esim. varallisuus tai köyhyys sekä tasa-arvo.

Kuvio 4: Malli laajenevan turvallisuuskäsityksen tarkastelukehikoksi. (Niemelä 2000, 27.)

Turvallisuuden tunteeseen vaikuttaa myös se, miten tehokkaasti ja nopeasti viranomaiset pystyvät antamaan apua hädän hetkellä ja miten tehokkaasti rikokset pystytään selvittämään ja langettamaan rikoksista seuraukset. Henkilöillä, joilla on madaltunut luottamus turvallisuusviranomaisiin, kokevat elämänsä turvattommaksi kuin henkilöt, jotka luottavat turvallisuusviranomaisiin. (Sisäinen turvallisuus 2023, Turvallisuuden tunne ja avunsaanti.)

Medialla on nykypäivänä paljon vaikutusvaltaa siihen, miten ihmisten turvallisuuden tunne muodostuu ainakin rikollisuus -ilmiön osalta. Tästä syystä turvallisuussuunnitteluun osallistuvien on hyvä tiedostaa, että median luomat kuvat muokkaavat ihmisten ajatusmalleja. Media uutisoi herkästi rikoksista, jotka herättävät paljon pelkoa ihmisissä, mutta joiden esiintyvyys on harvinaista. Kun pyritään vaikuttamaan turvallisuuden tunteeseen sitä nostattavasti, tulee kiinnittää huomio taustalla olevien syiden korjaamiseen sen sijasta, että yritettäisiin vaikuttaa suoraan näkyviin oireisiin, jotka aiheuttavat pelkoa. (Korander, Niemelä & Lahikainen ym. 2000, 181.)

Vaikka turvallisuuden tunne on yksilön henkilökohtainen tunne, tulee siitä yhteisön ja yhteiskunnan kollektiivisena kokemuksena laajempi yhteisten asioiden hoitamiseen liittyvä poliittinen kysymys. Paremmassa sosiaalisessa ja sosiaaliekonomisessa asemassa olevat pystyvät paremmin vaikuttamaan niihin yhteiskunnallisiin toimenpiteisiin, jotka kohdistuvat heidän kokemuksiinsa uhkaaviin turvallisuusongelmiin, kun taas heikommassa asemassa olevat voivat joutua turvautumaan kohtaamissaan turvallisuusongelmissa välttelemiskeinoihin entistä enemmän. (Korander ym. 2000, 188-189.)

2.1.6 Verkosto

Valtioneuvoston kanslian julkaisemassa verkostojohtamisen oppaassa (2019, 15) verkosto määritellään seuraavasti: ”Verkosto on useamman toimijan (yksilöt, intressiryhmät tai organisaatiot) välinen vastavuoroinen ja keskinäiseen tiedon sekä resurssien jakamiseen perustuva yhteistyösuhde ja arvon tuottamismalli, jonka avulla pyritään yhdistämään toimijoiden osamista ja voimavaroja synergiaetujen saamiseksi.” Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan paikallisen turvallisuussuunnittelun toimintaverkostoa, joka muodostuu toimintaympäristön keskeisistä toimijoista.

3 Teoreettinen viitekehys

3.1 Verkostotyön johtaminen

Verkostotyön toiminnan ajatuksena on saavuttaa tavoitteita, joita yksittäiset osapuolet eivät pystyisi toteuttamaan itsenäisesti tehokkaasti. Verkostotyö perustuu vuorovaikutukseen, jaettuun tietämykseen, resursseihin ja tietoon. Tulee myös ottaa huomioon, että verkostotyö muuttuu jatkuvasti eli se on dynaaminen. (Whelan 2017, 314.) Verkostojohdaminen on toimintaa, jolla mahdollistetaan verkostotyön onnistuminen. Verkostotyön onnistuminen mahdollistetaan vahvistamalla verkoston toimijoiden keskinäistä tuntemista, luottamuksen ja sitoutumisen syntymistä sekä koordinoimalla ja fasilitoimalla yhteistyötä. Verkostojohdamisessa käytetään valtaa edistämään verkoston yhteistä vallankäyttöä. Yhteistyötä voidaan lähteä rakentamaan ensin lähellä olevassa verkostossa ja tämän jälkeen laajemmin. Verkoston toiminnassa johtajuutta on hyvä jakaa ja kierrättää. Tämä voi olla esimerkiksi tapa, että jokainen jäsen vuorollaan toimii koordinaattorina tai on mukana koordinoitiryhmässä. Jaetun johtamisen hyötynä on tasapuolisempi verkostomaisuus. Voi myös käydä niin, että johtajuus näivettyy verkostossa ja johtaa tehottomuuteen. (Järvensivu 2019, 77-79.) Verkostojohdamisen johtamisen haastetta lisää se, että osa verkoston toimijoista ovat kiinteästi mukana toiminnassa ja osa löyhemmin. Verkostojen toiminta tapahtuu monimuotoisessa ja dynaamisessa toimintaympäristössä, jossa verkosto itsekin muuttuu koko ajan. (Sydänmaalakka 2012, 86.)

Opinnäytetyön toimeksiantajalle on tarkoitus muodostaa turvallisuussuunnittelun yhteistyöverkosto, joka on tavoitteellinen. Tällaista verkostoa voidaan johtaa ylhäältä alas tai alhaalta ylös. Järvensivun (2019, 81) mukaan ylhäältä alas -johdettua tavoitteellista verkostoa voidaan kutsua hierarkkisesti johdetuksi strategiseksi verkostoksi. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että verkoston tavoitteet ja toiminnan on määritellyt jokin taho, esimerkiksi johtoryhmä tai ohjausryhmä. Alhaalta ylös -johdettu tavoitteellinen verkosto taas luo itse raamit ja pelisäännöt yhdessä. Verkostolla on kuitenkin tukiryhmä tai koordinoiva ryhmä. Verkostotyössä tärkeintä, oli verkostotyö muodostettu kuinka tahansa, että verkoston jäsenet itse pääsevät määrittelemään tavoitteet, toimintatavat, päätöksenteon ja toiminnan. (Järvensivu 2019, 81-88.)

Verkostojohdamisessa on hyödyllistä tiedostaa, mitkä seikat heikentävät ja mitkä hyödyttävät verkostotyön toimivuutta. Valtioneuvoston kanslian verkostojohdamisen oppaassa (2019, 20) mainitaan kriittisiksi tekijöiksi synergia tai lisäarvon tuottaminen, toiminnalle asetetut rakenteet, vuorovaikutus, moniäänisyys ja verkoston jäsenet. Järvensivu (2019, 156) jaottelee verkostotyön toimivuuteen vaikuttaviksi tekijöiksi tiedonkulun, dialogisuuden, koordinoinnin, fasilitoinnin, vastuujon ja roolien selkeyden, vallanjaon ja päätöksenteon. Näissä elementeissä on paljon samaa, koska vuorovaikutus vaatii dialogisuutta ja moniäänisyyttä, rakenteet

vaativat koordinoitua ja fasilitointia sekä määrittelyä vallanjaosta ja päätöksenteosta. Lisäksi vastuunjako ja roolien selkeys muodostuvat osana käytössä olevia resursseja.

Lehto ja Valkokari (2003, 4) saivat selville tutkimuksessaan, että verkoston toimivuuteen vaikuttivat yritysten eriasteinen riippuvuus verkostosta. Tämä vaikutti motivaatioon osallistua verkoston kehitystyöhön. Motivaatioon vaikutti lisäksi epävarmuus saavutettavista hyödyistä sekä käytettävissä olevat resurssit. Verkostotyötä muodostamaan lähtiessä tulee huomioida, että jokaisella verkoston taholla on omat lähtökohdansa verkostoitua. Jokainen verkostotyöhön osallistuva taho tarkastelee mahdollista yhteistyötä omasta näkökulmastaan ja siitä, miten yhteistyö soveltuu sen omiin tavoitteisiin, resursseihin ja mahdollisuuksiin. Lehton ja Valkokarin mukaan tässä tarkastelussa tulisi osata kiinnittää huomio erityisesti siihen, miten verkostotoiminta hyödyntäisi tahoja sen tulevaisuuden vaatimuksissa ja tarpeissa strategisista lähtökohdista. Toimijoilla voi olla suuriakin eroja siinä, mitkä niiden kehittymotivaatio, osaamistaso ja resurssit ovat. (Lehto ym. 2003, 6, 12.) Verkoston tulisi tuoda synergiaetuja tai lisäarvoa kaikille toimijoille. Synergiaetu tarkoittaa käytännössä sitä, että yhdessä toimijat saavat aikaan lopputuloksen, joka ei yksin olisi mahdollista. Lisäarvolla tarkoitetaan sitä arvoa, mikä jää jäljelle, kun lopputuloksesta on vähennetty siihen käytetyt resurssit. Ilman synergiaetua tai lisäarvoa toimijoille verkoston olemassaololle ei ole perustetta (Verkostojohtamisen opas 2019, 20). Järvensivu (2019, 23) korostaa, että verkostotyössä on kyse vastavuoroisesta yhteistyöstä ja se perustuu luottamukseen siitä, että antaminen ja saaminen on hyödyllistä. Vastavuoroisuuden piirteenä on, etteivät toimijat tiedä etukäteen, miten vastavuoroisuus tulee heille realisoitumaan. Vastavuoroisuus ilmeneekin tästä syystä joustavana ja yllättävänä. Verkostotyöhön osallistuvilla tulee kuitenkin olla luottamusta siihen, että he saavat kyseisestä yhteistyöstä hyötyä. Verkoston toiminta vaikuttaa sekä yhteisöön, jossa verkosto toimii, organisaatioihin, jotka osallistuvat verkostotyöhön sekä verkoston omaan tehokkuuteen. Toiminnan tehokkuutta tulisikin tarkastella näistä kaikista näkökulmista. (Whelan 2017, 313.) Kallio (2023, 284) esittää hieman erilaisen näkökulman verkostotyöhön toteamalla, että olennaista on parantaa ja tehostaa verkoston jäsenten omia erillisiä toimintoja sen sijaan että pyrittäisiin rakentamaan tai uudistamaan yhteistä toimintaa. Verkostotoiminta on jokaisen toimijan oman tekemisensä suuntaamista omiin erillisiin kohteisiin koordinoitusti. Verkostojen toimijoilla tulisi olla ainakin osittain jaettu toiminnan kohde, joka sitoo verkostotoimijat yhteen. Tämän näkemyksen mukaan eri turvallisuustoimijat hyötyisivät erityisesti yhteisesti tehdystä toimintaympäristön arviosta ja siitä johdettujen painopisteiden valitsemisesta tulevaisuuden turvallisuustyön kohdistamiseksi samansuuntaiseksi muiden toimijoiden kanssa.

Verkostojen johtaminen vaatii henkistä sitkeyttä, aikaa ja voimavaroja. Vaikuttava verkostoituminen vaatii organisointia, verkostokumppaneita on informoitava hyvissä ajoin muutoksista. Verkostotoimijoiden tulee varata aikaa toisilleen. Verkostoituminen voidaan nähdä oppimisprosessina kumppanuuteen, joka kehittyy myönteisten kokemusten myötä. (Harisalo 2021, 224-225.) Toimijoilla on verkostossa vahvoja ja heikompia siteitä toisten toimijoiden kanssa.

Vahvat ja heikot siteet voivat edistää tai haitata informaation kulkua. Toimijoiden asemoituminen verkostossa vaikuttaa siihen, miten sillä on pääsy monipuoliseen ja arvokkaaseen tietoon. Verkoston johtamisella voidaan vaikuttaa toimijoiden tasapuolisempaan asemoitumiseen verkostossa. (Tanskanen 2021, 36.) Johtamiskeinona tähän ovat toimijoiden aktivointi ja ohjaaminen asetettuja tavoitteita kohti viestinnän, informoinnin sekä suostuttelun kautta. Lisäksi pyrkimys toimijoiden resurssien integroitumiseen strategian, toimintamallien ja käytännön tasolla asemoi toimijoita vahvemmin verkostoon. Resursseja voivat olla esimerkiksi kyvykkyudet, tietotaito, tuotteet ja palvelut. Tärkeää on myös, että toimijat pystyvät levittämään parhaat toimintatavat makrotasolla koko verkoston käyttöön. (Valkokari ym. 2009, 151.) Verkostojen johtamisessa on haastavaa yhtensovittaa erilaiset tulkinnat ymmärrettäväksi, se vaatii ideoihin, toimintaan ja tulevaisuuden visioon suhtautumista avoimesti. (Salonen, Eloranta, Hautala & Kinos 2017, 20.)

3.1.1 Toiminnan rakenteiden mahdollistaminen

Ne verkostot, jotka perustuvat muodolliselle rakentumiselle, epäonnistuvat todennäköisemmin kuin vastaavasti verkostot, jotka ovat rakentuneet aiempien suhteiden perusteella. Verkoston toimivuuteen vaikuttaa merkittävästi se, onko toimijoilla mahdollisuuksia tapaamisiin, jotka kannustavat vuorovaikutukseen ja kommunikointiin eri toimijoiden välillä. (Baker, Kan & Stephen T. T 2011, 855 & 868). Näin ollen verkoston muodostamisessa kannattaa hyödyntää toimijoiden jo olemassa olevia kontakteja ja pitää huoli siitä, että verkostolla on säännöllisesti tapaamisia, missä toimijat pääsevät keskustelemaan keskenään. Verkostojen rakenne on tärkeä tekijä verkostoissa tapahtuvan koordinoinnin ja yhteistyön kannalta. Koordinoinnin merkitys nousee verkoston koon kasvaessa. Kaikilla verkoston jäsenillä on oltava käytettävissä sama tieto. Tiedon jakamisen esteinä voivat olla salassa pidettävä tieto, jota ei voi jakaa muille tai kaikille verkoston jäsenille. Verkostoa ei tule myöskään ylikuormittaa tarpeettomalla tiedolla. Verkostolla on hyvä olla tiedonhallintastrategia, jossa määritellään tiedon jakamiseen liittyvät kysymykset. (Whelan 2017, 323.)

Heikkilä & Heikkilä (2000, 181) tuovat esille, että verkostajohtajan tai fasilitaattorin tulee huolellisesti suunnitella etukäteen, mitä asioita kulloinkin tapaamisissa käsitellään, kuinka usein tarvitaan tapaamisia ja mikä niiden kesto on. Monet asiantuntijat organisaatioissa ovat hyvin intensiivistä työtä tekeviä ja heidän osaltaan motivaatio voi heiketä verkostotyössä, mikäli verkoston toiminta ei ole etukäteen suunniteltua ja aikataulut poikkeavat sovituista. Tämä vaikuttaa heikentävästi verkoston toimintaan ja käytävään dialogiin, mikäli toimijoiden motivaatio heikkenee tai he eivät pysty osallistumaan aikataulusteitten takia verkoston koontumisiin.

3.1.2 Luottamuksen tukeminen

Luottamus rakentuu toiminnan läpinäkyvyyden kautta. Läpinäkyvyys vaatii muun muassa sitä, että kaikki toimijat verkostossa ymmärtävät toistensa odotukset, verkoston viestintä ja vuorovaikutusjärjestelmät ovat kattavat, verkoston toiminta on johdonmukaista ja toimintaa myös arvioidaan. (Aarnikoivu 2023, 17.) On tutkittu, että luottamuksen rakentumiselle on tärkeää vahvojen ihmissuhteiden luominen ja ylläpitäminen. Näin tekemällä tietoa ja resursseja jaetaan tehokkaasti. (De Brún & McAuliffe 2020, 462.) Verkostotyössä oletuksena on, että osallistujien väliset suhteet ja siteet ovat vahvoja ja intensiivisiä. Tähän päästään, kun verkostolle muotoutuu toimintakulttuuri, jossa on tilaisuuksia luoda yhteisiä kokemuksia. (Whelan 2017, 321). Luottamus rakentuu pikkuhiljaa, kun toimijat oppivat tuntemaan toisensa osaamisen ja kyvyt. Jos toimijat eivät opi tuntemaan toistensa osaamista ja kykyjä, ei verkostossa osata käyttää hyödyksi siellä olevia resursseja. (Järvensivu 2019, 41, 46.)

Verkostotyössä tärkeää, jaettavissa olevaa osaamista voi olla organisaatio-, työyhteisö- ja yksilötasolla. Kehitettäessä jotain uutta, tärkeään osaan nousevat ongelmanratkaisutaidot, kokonaisvaltainen ajattelutapa, päämäärätietoisuus ja yhteistyökyky. Osaaminen voi liittyä myös substanssiosaamiseen esimerkiksi tietoon, kokemukseen tai johonkin erityiseen asiantuntijuuteen. Jollakin verkostotoimijalla voi olla myös proseduraalista pätevyyttä esimerkiksi johtamiseen tai toimintaan liittyen. (Salonen ym. 2017, 21.) Luottamusta voidaan lähteä rakentamaan yhdessä oppimisen kautta. Jokaisen toimijan ja olemassa olevan erityisosaamisen ja tiedon hyödyntäminen on avain asemassa yhdessä oppimisessa. Ongelmien ratkaisu vaatii toimijoilta kommunikointikykyä ja erityisosaamisen jakamista. Tästä syystä luottamuksellisen kulttuurin kehittäminen ja vahvistaminen on tärkeää. Luottamuksen rakentumiseen ei riitä pelkästään toisten toimijoiden osaamisen ja kykyjen oppiminen vaan se vaatii myös osapuolten vastavuoroisuutta ja käyttäytymisen ennustettavuutta. Oppivaa kumppanuutta toimijoiden välillä voidaan edistää luomalla toimijoiden välille rakenteita, joiden myötä tarjoutuu keskinäisen vuorovaikutuksen mahdollisuuksia. Lisäksi oppimista voidaan edistää määrittelemällä oppimisen kohde. Lisäksi toimijoiden oppimista edistää huomion kiinnittäminen riittävästi vastaanottokykyyn toteuttaa kehittämisohdotuksia. (Valkokari ym. 2009, 74 & 140-144.) Kallion (2023, 142) mielestä on tärkeää, että luottamusta pystytään rakentamaan organisaatioiden välille. Näin luottamuspääomalla on mahdollisuus olla tukirakenteissa eikä se henkilöidy.

3.1.3 Sitoutumisen tukeminen

Järvensivun (2019, 67) mukaan sitoutumisella on neljä elementtiä, jotka ovat halu tehdä lupauksia, osaaminen ja kyvykyys lupauksen kiinni pitämiseen, rakenteelliset tekijät, jotka joko tukevat tai heikentävät lupauksen tekemisen ja pitämisen mahdollisuutta sekä lupauksista kiinni pitäminen. On tärkeää löytää verkostossa kullekin toimijalle hänen osaamistaan ja kykyjä vastaavia tehtäviä, jotka ovat toimijalle itselleen merkityksellisiä. Toimijoilla tulee olla halua ottaa vastuuta ja tehdä lupauksia. Tähän liittyy omaehtoisuuden, merkityksellisyyden ja toisiin kytkeytyneisyyden tunteet. Omaehtoisuus otetaan huomioon verkostojohtamisessa siten, että verkostotyö rakennetaan vapaaehtoisuuteen. Toisaalta usein verkostoihin osallistuminen on osa jäsenen linjaorganisaatioon tai hierarkiaan liittyvää työtä, jolloin työnantaja tai työtehtävät sanelevat osallistumisen määrän tai tavat. (Järvensivu 2019, 28.)

Merkityksellisyys syntyy yhteenkuuluvuudesta, myötävaikutuksesta ja muuntautumismahdollisuudesta. Yhteenkuuluvuutta tunnetaan hetkinä, jolloin yksilö toimii muiden kanssa. Tällöin huomio siirtyy vuorovaikutukseen toisten kanssa. Yhteenkuuluvuuteen kuuluu toisten tunteminen ja tilaisuudet jakaa kokemuksia ja tunteita. Myötävaikutusta koetaan silloin, kun koemme vaikuttavamme sosiaalisesti auttaen muita ihmisiä tai palvelen yhteiskuntaa tai yhteisöä. Merkityksellisyyttä syntyy myös tilanteissa, joissa koemme kehittyneen, oppineen, saavuttaneen jotain tärkeää tai jopa ylittäneen itsemme ja koemme saaneemme asiasta tunnustusta. Sen sijaan merkityksettömyyden tunteita voi kokea silloin, kun on tunne, että omaa aikaa tuhlaamaan tai että yksilöllä ei ole toimijuutta. (Martikainen, Kundra & Dolan 2022, 1154-1163.) Laaser & Karlsson (2022, 803-808) ovat tutkimuksessaan todenneet, että yksilöiden tulee kokea autonomiaa ja olla sosiaalisesti arvostettu ja sekä tulla tunnustetuksi työssään, jotta hän voisi kokea merkityksellisyyttä työssään. Verkostojohtamisessa merkityksellisyyden tunnetta voidaan saada aikaan, kun kaikki toimijat ymmärtävät mikä verkoston olemassaolon tarkoitus ja tavoitteet ovat. Päämäärien tulee olla todellisia. Jokaisen toimijan työpanos tulee pystyä sitomaan verkoston ison kuvan tavoitteisiin, jotta toimijat ymmärtävät oman roolinsa vaikutuksen niihin. (Aaltonen, Ahonen & Sahimaa 2020, 95.) Verkostostrategiaa laadittaessa tulee keskittyä yhteisten tavoitteiden ja näkökulmien löytymiseen ja määrittelyyn. Iso haaste verkostotyössä on roolien ja vastuiden selkeä määrittely. Roolien ja vastuiden tulee perustua kykyihin. (Moazzez, Mohammad, Nilfouroushan & Mohammad 2020, 373.) Yhteistoiminnan hyödyt ja merkitys vaikuttavat toimijoiden sitoutumiseen. Tästä syystä jokaisen toimijan tulee ne ymmärtää. Tähän voidaan vaikuttaa nostamalla toimijoiden väliset suhteet arvioinnin ja kehittämisen kohteiksi. On myös tärkeää varmistua siitä, mikä kunkin toimijan oma vastaanottokyky ja herkkyys muutoksiin on toiminnan toteuttamiseksi. (Valkokari ym. 2009 149.)

Clarke (2006, 1185-1188) on tutkinut verkostositoutumisen edellytysten ja verkoston suorituskyvyn välisiä suhteita. Verkostotyöhön sitoutumiseen on nähty olevan vaikutusta sillä,

kokevatko verkoston jäsenet olevansa riippuvaisia toisistansa saavuttaaksensa omat tavoitteensa vai kokevatko he saavuttavansa tavoitteensa myös yksin toimimalla. Toinen sitoutumiseen vaikuttava tekijä on yhteisten arvojen jakaminen ja yhteiset tavoitteet. Sitoutumiseen vaikuttavana tekijänä on todettu olevan myös luottamuksen taso toisiin verkoston toimijoihin. Lisäksi päätöksentekoon osallistuminen, verkostossa käytettävät konfliktinratkaisumekanismi, verkoston toimijoiden roolien selkeys ja saatu palaute omasta työstä on todettu vaikuttavan positiivisesti verkostotyöhön sitoutumiseen.

3.1.4 Vuorovaikutuksen tukeminen

Järvensivun (2019, 105) mukaan verkostajohtamisessa on tärkeää mahdollistaa dialogisuus verkostossa. Dialogisuus tarkoittaa sitä, että kyetään ajattelemaan yhdessä. Verkostajohtajan tulisikin huolehtia siitä, että verkosto saa luotua dialogisuutta edistävät rakenteet toiminnalleen ja tukea verkoston taitoa rakentaa ja ylläpitää luottamukseen perustuvaa yhdessä ajattelua. Dialogisuutta edistävät rakenteet ovat yhteiset tietotalustat, jolla mahdollistetaan tehokas ja luonteva tiedon vaihtaminen ja yhteisluominen. Tällaisia tietotalustoja voivat olla muun muassa seminaarit ja työpajat, joissa kohdataan kasvotusten tai erilaiset sähköiset alustat.

Yhteisen ymmärryksen luominen verkoston toimijoille voi muotoutua haastavaksi silloin, kun toimijoilla on erilaiset tiedolliset ja taidolliset taustat ja erilaiset näkökulmat katsoa asioita. Vuorovaikutukseen haasteita tuovat uskomukset ja erilaiset arvot sekä toimintakulttuurit, jolloin on mahdollisuus tehdä virheellisiä tulkintoja ja väärinkäsityksiä. Vuorovaikutus vaatii verkostotoiminnassa avoimuutta ja dialogisuutta. Yhdessä ajattelemalla luodaan uutta. Dialogisuus vaatii kuuntelua, avointa ja suoraa kommunikaatiota sekä toisten näkemysten kunnioittamista. Näin tekemällä voidaan ratkaista ilmeneviä ristiriitoja. (Verkostajohtamisen opas 2019, 18 & 23.) Oma ajattelu tulee laajentaa ja huomata keskinäisriippuvuuksia. Tällöin tapahtuu kehitystä ja saadaan aikaan yhteinen merkitys. Jokaisen toimijan tulee ymmärtää, että oma ääni on vain yksi osa kokonaisuudessa. Verkostajohtamisen keskiössä onkin yhteisen merkityksen etsimisen tärkeyden korostaminen toimijoille ja ryhmän kokonaisvastuun ottaminen tämän luonnissa. Toimijoiden välisessä yhteistyössä on ratkaisevan tärkeää, että toimijat tunnistavat keskinäiset yhtäläisyytensä ja haasteensa, ymmärtävät erilaisia näkökulmia ja pystyvät luomaan yhteistä ymmärrystä tarkasteltavista asioista sekä sopimaan yhteisistä tavoitteista. (De Brún ym.2020, 462.)

Harisalo (2020, 9) käyttää termiä katalysoiva puhe, jonka hän määrittelee olevan toisten ajatteluun, käyttäytymiseen ja valintoihin vaikuttamista ihmisten ajatusten kehittelyn, välien selvittelyn ja asioista sopimisen kautta. Katalysoivaa puhetta tarvitaan erityisesti päätöksenteossa ja yhteistyötä tehdessä. Uutta tietoa ja ymmärrystä voidaan luoda katalysoivan puheen myötä. Päätöksenteko ei ole katalysoivaa, mikäli siitä puuttuu halu toisten kuulemiseen.

Kuullun reflektointi on tärkeää yhteisen ymmärryksen luomisessa. Reflektoidessa tulisi miettiä, mitä olemme kuulleet, mitä ajatuksia se meissä herätti, mitä voimme oppia kuulemattamme sekä mitä johtopäätöksiä kuulemasta voidaan vetää. Verkostojohtamisessa on tärkeää saada toimijat viipymään saadun tiedon ja näkemysten ääressä ja auttaa ryhmää luomaan kokonaiskuvaa sen sijaan, että nopeasti haettaisiin saadusta tiedosta oikea ja väärä. (Heikkilä & Heikkilä 2000, 193-194.)

Katalysoivasta puheesta voidaan Harisalon (2020, 10-11) mukaan löytää neljä vaihetta. Ensimmäinen vaihe on jutustelu eli small talk. Tällä vapaamuotoisella jutustelulla on vaikutusta jatkossa yhteistyön vaivattomuuteen ja miellyttävyyteen. Katalysoivan jutustelun avulla on myös mahdollisuus välittää heikkoja signaaleita olosuhteista ja sen muutoksista. Toinen katalysoivan puheen vaihe on keskustelu. Katalysoiva keskustelu keskittyy tuomaan esille erilaisia uusia ideoita ja vaihtoehtoja. Se mahdollistaa kaikille halukkaille kertoa oma mielipiteensä asioista ja ehdottaa ratkaisuehdotusta. Tällä avulla verkoston on mahdollista luoda ja kerätä potentiaalisia vaihtoehtoja. Kolmantena katalysoivan puheen vaiheena on väittely, jossa pyritään vertailemaan erilaisia ideoita keskenään ja valitsemaan niistä parhaimmat. Viimeinen, neljäs vaihe katalysoivassa puheessa on dialogi. Dialogisuuden tarkoituksena on päästä osapuolten välillä yhteisymmärrykseen siitä, millä ratkaisulla päästään alkuperäisten ristiriitojen ylittävään ratkaisuun. Asioiden käsittelyssä on hyvä noudattaa katalysoivan puheen vaiheita, joita ovat 1) asian vireille tulo, 2) ongelmien määrittely, 3) ratkaisuvaihtoehtojen luominen ja 4) päätöksenteko. (Harisalo 2020, 11-13.)

3.2 Tiedolla johtaminen

Tiedolla johtamisella tarkoitetaan parempaa johtamista, joka mahdollistetaan keskittymällä johtamisessa tietoon organisaation menestystekijänä. Yksinkertaistettuna tiedolla johtaminen on tiedon hyödyntämistä päätöksenteossa. (Listenmaa 2023, 42.) Tiedolla johtamista tarvitaan organisaatioissa sen tavoitteiden toteutumisessa. Listenmaan (2023, 48-49) mukaan tavoitteisiin pääsemiseksi organisaatioissa tulee löytyä systemaattisia rakenteita, rohkeaa uudistautumista sekä ennakkoluulotonta uusien toimintatapojen etsinnän kykyä. Tiedolla johtaminen on näkyvän ja hiljaisen tiedon yhdistämistä ja sen kautta saavutettua näkemyksellisyyttä. Eri tietojen tulisi parhaimmillaan luoda keskustelua ja uusia näkökulmia, minkä myötä organisaatio voi uudistua ja oppia tietämyksen lisääntyessä. Tärkeää on muodostaa yhteinen ymmärrys sekä lopulta saada tieto ja näkemys muutettua organisaation tavoitteita edistäväksi toiminnaksi. Tiedolla johtaminen mahdollistuu silloin, kun huomiota kiinnitetään organisaation tarkoituksenmukaisesti organisoituun ja hallittuun toiminta- ja johtamisrakenteeseen, avoimeen ja luottamukselliseen, yhteen hiileen puhaltavaan ilmapiiriin, jossa työntekijät ovat innostuneita ja motivoituneita sekä systemaattiseen ja johdonmukaiseen tietoarkkitehtuuriin ja tiedon johtamiseen. (Listenmaa 2023, 47.)

3.2.1 Tiedolla johtamisen mahdollistajat

Tiedolla johtamisessa organisaatiolla ja henkilöstöllä tulee olla kyvykkyyttä keskustella ja haakea yhteistä ymmärrystä tiedon eri näkökulmista ja merkityksistä sekä alkaa käytännössä myös toimia. Listenmaan (2023, 302-302) mukaan parhaimmat tiedolla johdetut päätökset syntyvät erityisesti yhteisen tavoitteen omaavien, mutta eri lailla ajattelevien toimijoiden yhteistyössä. Tällöin toimijoiden kyvyt ja ajatusmallit täydentävät toisiaan ja erilaiset ideat pääsevät paremmin esille.

Kaikilla organisaatiolla on jokin tavoite ja tarkoitus olemassaololleen. Organisaation strategia antaa rakenteet ja jäsentää organisaation olemassaolon tarkoitusta ja toiminnan kulloisia painotuksia. Strategia antaa myös suunnan ja painopisteen tiedolla johtamiselle. Strategiaa voidaan pitää reittikarttana nykytilasta haluttuun tulevaisuuden tahtotilaan eli visioon. Tämä vaatii ymmärrystä nykytilasta, siitä missä organisaatio on ja mitä se tekee. Tavoitteiden tulee olla selkeitä. Strategia määrittää, mitä organisaatio tekee tai mitä se ei tee. Strategia ei ole kuitenkaan muuttumaton, vaan sitä täytyy muuttaa, mikäli toimintaympäristö muuttuu ja kokemukset osoittavat, ettei nykyinen strategia ole toimiva. (Listenmaa 2023, 83-83.) Strategiaa laadittaessa tulisi vastata kysymykseen, mikä on meille paras tapa menestyä valitsemassamme toiminnassa tulevaisuudessa.

Strategialähtöisessä tiedolla johtamisessa voidaan erotella kolme horisonttia. Näistä ensimmäinen sijoittuu nykyiseen toimintaan. Tiedolla johtamisella varmistetaan strategian mukaisen, olemassa olevien toimintojen jatkuva parantaminen. Tunnistetaan myös strategisia kehittämisen painopisteitä ja trendejä. Toinen tiedolla johtamisen strategialähtöinen horisontti on nykyisen toiminnan muutoksen painopisteet ja tunnistetut uudet toiminnot. Tällöin varmistetaan uusien toimintojen toteuttaminen ja varmistetaan strategisten kehityskärkien muutoksen toteutuminen ja jalkautuminen muutospäätösten avulla. Kolmannella horisonttitasolla keskitytään tulevaisuudessa tarvittavien toimintojen osalta tulevaisuusmittaristoon, joka tutkii tulevaa strategista suuntaa ja varmistaa strategisten valintojen validiteettiä. (Listenmaa 2023, 92.) Tällöin tulevaisuuden tiedolla johtamisessa korostuu johtamisen osalta ajan antaminen ajattelulle, luovuuden ja innovoinnin korostaminen sekä skenaarioiden ja vision rakentaminen. Tietoa haetaan tilastoista ja tutkimuksista, trendeistä ja hiljaisista signaaleista, ilmiölähtöisyydestä sekä historiatietoon pohjautuvien faktojen ja näkemyksellisen tulevaisuuden kuvittelun yhdistelemisestä. (Listenmaa 2023, 103.)

Tiedolla johtamisessa on tärkeää erottaa epärelevantti tieto olennaisesta tiedosta, koska kaikki saatavilla oleva informaatiolla ei ole toiminnan kannalta olennaista merkitystä (Jalonen 2015, 41). Tulee tunnistaa, minkälaista tietoa ollaan tuottamassa. Toistuvaisuusteista tietoa on esimerkiksi kuntalaisille suunnattu turvallisuuskysely. Jatkuvaisuusteisen tiedon osalta on merkityksellistä tunnistaa tuottaako tiedon ihminen vai kone. Mikäli käytetään

tietojärjestelmää tiedon tuottamiseen, tulee kiinnittää huomiota siihen, että ihmiset, jotka syöttävät tietoa järjestelmään, ymmärtävät miksi se on tärkeää. (Listenmaa 2023, 229.) Organisaatiossa tiedon hyödynnettävyyttä voidaan parantaa miettimällä, mitä tietoa kukakin työhönsä tarvitsee ja kuinka tieto raportoidaan oikea-aikaisesti (Listenmaa 2023, 233).

Raportoinnissa tulisi ottaa huomioon tiedon kumuloitumisen vaikutus tiedon hyödynnettävyyteen. Tämä tarkoittaa sitä, että mikäli jatkuvaluonteista tietoa voidaan hyödyntää reaaliajassa, on sitä myös järkevää raportoida heti. Kerta- tai toistuvaisluonteista tietoa taas voidaan hyödyntää vasta kun se on tuotettu. Listenmaan (2023, 235-239) mukaan on hyödyllistä sopia yhdessä toimintamallit eri tietoihin reagoimiseksi ja hyödyntämiseksi. Organisaatiossa tulisi miettiä kysymystä, miten tietoon tulisi reagoida ja milloin? Raja, joka reagoitiin jotta, tulisi määrittää tapauskohtaisesti sen lisäksi miten kulloiseenkin tilanteeseen reagoidaan. Pidemmällä aikavälillä on tiedon avulla mahdollista arvioida tavoitteiden saavuttamista ja niiden syitä, seurauksia ja kehitystoimenpiteitä. Tämä edistää juurisyiden ymmärtämistä ja kokonaisuuteen vaikuttavien tekijöiden hahmottamista.

3.2.2 Tiedolla johtamisen ongelmat

Yhtenä tiedolla johtamisen haasteena voidaan nähdä olevan ilmiöiden tai asiantilojen monitulkintaisuus. Tämä on tilanne, jossa ilmiötä tarkastellaan erilaisista näkökulmista ja tulkintojen yhdistämisen seurauksena ilmiölle saadaan ristiriitainen ja toisiaan poissulkevia näkemyksiä sisältävä selitys. (Jalonen 2015, 56.) Toisena ongelmana voidaan nähdä informaation systemaattinen ylituotanto. Informaation ylituotantoa voi syntyä, mikäli organisaatiossa kannustetaan hankkimaan tietoa, millä ei kuitenkaan ole hyötyä. Tällainen tilanne voi syntyä, mikäli pelätään päätöksenteossa riittämätöntä informaatiota ja turvallisuudentunnetta pyritään lisäämään päätöksenteossa liiallisella informaatiolla. Informaation ylituotantoa voi muodostua myös, mikäli toimintaympäristön arvioissa kerätään informaatiota ilman, että sillä on yhteyttä välittömään päätöksentekoon. (Jalonen 2015, 52-54.) Tiedolla johtamisen ongelmana voi olla myös datan puute tai sen hallinnan heikkous. Tieto voi olla epäsovivassa muodossa tai huonosti saatavilla. (Listenmaa 2023, 271.) Kolmantena tiedolla johtamisen ongelmana Jalonen (2015, 54) mainitsee strategisen juonittelun. Tietoa pidetään vallan lähteenä ja keskeisenä resurssina vallankäytössä. Tällöin yksilölle voi tulla tarve käyttää disinformaatiota edistääkseen omia tavoitteitaan.

Tiedolla johtamisen ongelmia ovat myös tunneperäiset vahvistusvinoumat. Ihmiset ovat taipuvaisia etsimään vahvistusta omille ennakkokäsityksilleen, jolloin haetaan tietoa erityisesti tukemaan ennakkokäsitystä. Teknisluonteisia ongelmia ovat lisätiedon etsimiseen käytettävä aika sen sijaan, että tehtäisiin päätös jo olemassa olevan tiedon perusteella. Kustannukset voivat olla teknisluonteisia esteitä, jotka syntyvät lisätiedon hankinnasta johtuvasta päätöksenteon viivästyisestä ja toimeen tarttumattomuudesta. (Jalonen 2015, 56.)

Tiedolla johtamisen ongelman voidaan pitää myös mittaamista. Erilaiset mittarit ovat nyky-päivänä yleinen johtamisen väline ja päätöksenteon informaatiolähde. Mittareiden laatiminen, mittaamisen toteutus ja tulosten analysointi vievät aikaa. Mikäli mittarit on suunniteltu puutteellisesti, tuottavat ne epärelevanttia informaatiota. Mittaamisen tulosten analysoinnissa on myös vaarana vahvistusvinoumien vaikutus. (Jalonen 2015, 57.)

4 Tiedonhaku kehittämistyön pohjaksi

4.1 Sekundääritiedon hyödyntäminen

Opinnäytetyössä haettiin sekundääritietoa toimintaympäristön arvion tekemisen tueksi. Tällaista tietoa haettiin laatimalla strategisista ohjausasiakirjoista dokumenttikatsaus. Lisäksi laadittiin sidosryhmäkartta, jossa havainnollistettiin toimeksiantajan turvallisuuteen vaikuttavia paikallisia, alueellisia ja valtakunnallisia sidosryhmätoimijoita. Toimintaympäristön arviota varten kerättiin myös paikallista tasoa koskevaa tilasto- ja tutkimustietoa.

4.1.1 Ohjausasiakirjojen dokumenttikatsaus

Opinnäytetyössä laadittiin kaupungin turvallisuussuunnitelman liitteeksi Excel-pohjainen liitetaulukko strategisista ohjausasiakirjoista, jotka ohjaavat turvallisuustyötä. Ohjausasiakirjoja tarkasteltiin katsauksessa paikallisella, maakunnallisella ja kansallisella tasolla. Tehtävän turvallisuustyön tulisi edistää strategisten tavoitteiden saavuttamista. Tästä syystä toimintaympäristön arviossa on hyvä huomioida turvallisuustyön strategiset tavoitteet ja arvioida, miten näitä tavoitteita edistetään käytännön turvallisuustyössä. Tällöin voidaan havaita, mihin asioihin on keskitytty ja mitä strategisten tavoitteiden saavuttamista voitaisiin edistää enemmän.

Kirjallisuuskatsaus on tutkimusmetodi, jossa tutkittavaa ilmiötä pyritään kuvaamaan laaja-alaisesti ja tarvittaessa tehdään luokitteluja tutkittavan ilmiön ominaisuuksista. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus voidaan jakaa narratiiviseen ja integroivaan katsaukseen. Jo tutkitusta aiheesta uuden tiedon tuottamisessa voidaan käyttää integroivaa katsausta. Narratiivisessa katsauksessa taas keskitytään kuvaamaan laajasti käsiteltävää aihetta tai sen historiaa ja kehityskulkua. (Salminen, 2011, 6-8.) Tässä kehitystyössä strategisista ohjausasiakirjoista tehtyä katsausta voidaan pitää osittain kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Katsaukseen on pyritty sisällyttämään kattavasti kuntalaisten turvallisuutta koskevat ohjausasiakirjat jaotellen ne paikalliselle-, maakunnalliselle- ja kansalliselle tasolle. Kehittämistyössä tehty katsaus ei täysin täytä kirjallisuuskatsauksen vaatimuksia, koska se ei sisällä kriittistä tarkastelua, mikä on Salmisen (2011, 11) mukaan yksi oleellinen kirjallisuuskatsauksen vaatimus. Kehittämistyössä tehty ohjausasiakirjojen katsauksen tarkoituksena on kuitenkin herättää keskustelua turvallisuussuunnittelussa huomaamaan, mitä seikkoja eri strategisilla tasoilla painotetaan ja mitkä näistä painotuksista voitaisiin kytkeä paikalliseen käytännön turvallisuustyöhön.

Kehittämistyössä paikallisen ja maakunnallisen tason ohjausasiakirjat löytyivät toimijoiden www-sivustojen, haastatteluiden ja keskusteluiden kautta. Kansallisen tason strategisista ohjausasiakirjoista pyrittiin valitsemaan kattavasti arjen turvallisuutta ja hyvinvointia koskevat ja turvallisuustyötä koskevat dokumentit, jotka löytyivät valtioneuvoston julkaisuarkistosta.

Paikallisen tason strategisista ohjausasiakirjoista katsauksessa käsiteltiin:

- Kaupungille laadittu strategia vuosille 2023-2026.
- Elinvoima- ja kaupunkiympäristöohjelma
- Sivistysohjelma
- Laaja hyvinvointikertomus 2021-2024
- Nuorisotyön perussuunnitelma
- Perusopetuksen opetussuunnitelma
- Varhaiskasvatussuunnitelma

Maakunnallisen tason strategisista ohjausasiakirjoista katsauksessa käsiteltiin:

- Pirkanmaan maakuntaohjelma 2022-2025
- Pirkanmaan hyvinvointialueen strategia 2022-2025
- Pirkanmaan hyvinvointialueen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2023-2026
- Alueellisen väkivallan ehkäisyn suunnitelma ja toimintaohjelma (suunnitteilla)
- Pirkanmaan hyvinvointialueen alueellinen turvallisuussuunnitelma ”Arjen turvallisuus ja alueellinen yhteistyö” (suunnitteilla, valmis kevät 2024).

Kansallisen tason strategisista ohjausasiakirjoista katsaukseen valikoitui yhteensä 14 eri ohjausasiakirjaa, jotka olivat:

- Valtakunnalliset strategiset tavoitteet pelastustoimen järjestämiselle vuosille 2023-2026. Sisäministeriön julkaisu 2023:1.
- Pelastustoimen valtakunnallisten strategisten tavoitteiden toimintasuunnitelma 2023-2026
- Asenne ratkaisee - pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyssäkin: Valtakunnallinen yhteenveto nykyisistä onnettomuuksien ehkäisyn valmiuksista sekä toimenpiteistä toimintaohjelman käyttöön saattamiseksi. Sisäministeriön julkaisu 2021:6.
- Turvallinen ja onnettomuuksilta vapaa arki 2025. Sisäministeriön julkaisu 2019:33.
- Turvallisesti kaiken ikää: Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyn ohjelma 2021-2030 sekä selvitys kustannuksista. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2020:30.
- Turvallisesti kaiken ikää -ohjelman toimeenpanosuunnitelma vuosille 2021-2025. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2022:8.
- Poliisin strategia 2024-2028. Poliisihallitus.

- Liikenneturvallisuusstrategia 2022-2026. Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisu 2022:3.
- Poliisin liikennevalvonnan ja -turvallisuuden ohjelma vuosille 2021-2030. Sisäministeriön julkaisu 2021:4.
- Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta. Valtioneuvoston julkaisu 2021:48.
- Turvallisuutta kaikkialla - paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnitellun kansalliset linjaukset. Sisäministeriön julkaisu 2019:2.
- Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030. Valtioneuvoston periaatepäätös. Valtioneuvoston julkaisu 2021:4.
- Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030: Toimeenpanosuunnitelma. valtioneuvoston julkaisu 2021:27.
- Syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten turvallisuuspääoman vahvistaminen. Sisäministeriön julkaisu 2023:11.

Ohjausasiakirjoja tarkasteltiin erityisesti turvallisuustyön näkökulmasta. Ohjausasiakirjoissa käsitellyjä aihepiirejä pyrittiin jaottelemaan turvallisuuden, sosiaalisen osallisuuden, yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin teemojen mukaisesti taulukkoon. Kaikkien ohjausasiakirjojen kohdalla tällaista jaottelua ei kuitenkaan ollut mielekästä tehdä. Jokaisesta käsitellystä ohjausasiakirjasta pyrittiin nostamaan tärkeimmät kärkiteemat tai tavoitteet sekä työmuodot, jotka vaikuttavat ihmisten ja yhteisöjen turvallisuuteen. Laadittu ohjausasiakirjojen dokumenttikatsaus on liitteenä 1. Ohjausasiakirjojen dokumenttikatsauksesta on hahmotettavissa strategisella tasolla turvallisuussuunnittelun kokonaiskuvaa. Turvallisuustyöryhmän on mahdollista verrata strategisella tasolla asetettujen tavoitteiden ja kärkiteemojen toteutumista käytännössä paikallisessa turvallisuustyössä. Näin voidaan havaita, mikäli paikallisesti tehtävässä turvallisuustyössä on puutteita esimerkiksi käytössä olevien toimintamallien osalta.

4.1.2 Sidosryhmäkartan laatiminen

Sidosryhmäkartta on yksi palvelumuotoilun menetelmä, jota voidaan hyödyntää muodostaessa kehityksen kohteena olevan aihepiirin kokonaishahmotusta. Sidosryhmäkartassa voidaan kuvailla aihepiiriä eri tavoin ja käyttää eri kuvausmalleja. Tässä kehittämistyössä sidosryhmäkarttaa on käytetty kehittämistyön työkaluna hahmottamaan kaupungin asukkaiden ja yhteisöjen arjen turvallisuuteen vaikuttavia toimijoita. Sidosryhmäkartta tuo visuaalisesti näkyväksi kaupungin eri sidosryhmät. Laaditussa sidosryhmäkartassa (liite 2) ei ole tuotu esille eri sidosryhmien tärkeysjärjestystä tai toimijoiden välisiä suhteita. Sen sijaan sidosryhmäkartassa on eroteltu eri toimijoita sen mukaan, kuuluvatko ne kaupungin sisäisiin, paikallisesti vai alueellisesti toimiviin sidosryhmätoimijoihin. Sisäisiksi toimijoiksi kuuluvat tässä tapauksessa kaupungin omat päättävät elimet eli kaupungin valtuusto, kaupunginhallitus ja vaikuttamistoimielimet, joihin kuuluvat vanhus- ja vammaisneuvosto sekä nuorisovaltuusto.

Kaupungin sisäisistä sidosryhmistä keskeisimpänä toimijana ovat asukkaat, joiden turvallisuutta pyritään toiminnalla parantamaan. Turvallisuussuunnittelussa tulisikin huomioida asukkaiden osallistaminen turvallisuussuunnitteluun ja myös tehtävään turvallisuustyöhön. Valtioneuvoston selonteossa Suomen sisäisestä turvallisuuden tilasta, tavoitteista ja kehittämisen suunnasta alkaneelle vuosikymmenelle on kehittämisen painopisteeksi valittu yhä voimakkaampi siirtymä reaktiivisista palveluista ennalta ehkäisyyn ja varhaiseen tukemiseen. Tämä tarkoittaa käytännössä muun muassa sitä, että yksilöiden pyritään valistuksen ja ohjauksen kautta saavuttamaan vahvempi turvallisuuspääoma. Turvallisuuspääomalla tarkoitetaan sitä, että ihmisillä on paremmat taidot tunnistaa ja reagoida asianmukaisesti erilaisiin turvallisuusuhkiin, tiedostaa avun saatavilla oleminen ja avun pyytäminen tarvittaessa sekä välttää riskikäyttäytymistä. (Pyykkönen 2023, 12; Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta 2021, 38.) Asukkailla tulisikin olla aktiivinen rooli tehtävässä paikallisessa turvallisuustyössä. Kaupungin sisäisiin toimijoihin kuuluvat lisäksi kaupungin organisaation eri toiminnot liittyen varhaiskasvatukseen, perusopetukseen, harrastustoimintoihin, nuorisopalveluiden tarjontaan sekä teknisen toimen alla oleviin toimintoihin esimerkiksi kaavoitukseen, kiinteistöhuoltoon ja katujen kunnossapitoon.

Laaditussa sidosryhmäkartassa paikallisia sidosryhmiä ovat järjestöt, elinkeinoelämä eli paikallakunnalla toimivat yritykset ja uskonnolliset yhteisöt. Järjestöillä voi olla arjen hyvinvoinnin ja turvallisuuden lisäämiseen liittyviä toimintamuotoja, jotka lisäävät ihmisten arjessa selviytymistä ja toimintakykyä sekä antavat valmiuksia omaehtoiseen selviytymiseen ja toimimiseen poikkeavissa tilanteissa. Tällaisia toimintoja voivat olla esimerkiksi ensiapukoulutus tai tukihenkilötoiminta. Järjestöillä voi olla myös hälytysluonteisia tehtäviä, joilla järjestöt tukevat viranomaisia esimerkiksi ensivastetoiminta, vapaaehtoisen pelastuspalvelun hälytysryhmät ja SRVA-tehtävät. Seurakunnat tekevät järjestöjen ohella hyvinvointiin liittyvää työtä ja seurakunnat voivat tehdä yhteistyötä kuntien kanssa palveluiden tuottamisessa esimerkiksi nuorisotyön osalta. Paikallisesti toimivat yritykset ovat myös yksi sidosryhmä kaupunkien turvallisuudessa. Yritykset pitävät omalta osaltaan huolta toimitiloistaan, suorittavat omavalvontaa ja luovat turvallisuuskulttuuria työpaikoilla. Yritys voi toimia turvallisuuslalla esimerkiksi yksityisten turvallisuuspalveluiden tuottamisessa ja vaikuttaa sen kautta osaltaan kunnan turvallisuuteen. Kunnissa tehtävä paikallinen turvallisuussuunnittelu tukee kunnan tulostavoitteiden lisäksi elinkeinotoimintaa ja elinympäristön kehittämistä luomalla ja ylläpitämällä turvallista elinympäristöä. Turvallisuutta kaikkialla - paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnittelun kansallisten linjausten mukaan (2019, 11) ” turvallisuus on myös kilpailukyky- ja kustannustekijä elinkeinoelämälle, minkä vuoksi kuntien ja laajemman alueen turvallisuus liittyy kiinteästi sen taloudelliseen maineeseen, elinvoimaan ja kasvukykyyn.” Ennakoivalla turvallisuustyöllä on mahdollista saavuttaa taloudellisia säästöjä sekä kunnalle että elinkeinoelämälle onnettomuuksien, tapaturmien, häiriöiden ja rikoksien vähenemisen ja sitä kautta taloudellisten vahinkojen määrän pienenemisen myötä. (Turvallisuutta kaikkialla - paikallisen... 2019, 11.)

Kuntien merkittävimpänä alueellisena sidosryhmänä voidaan pitää hyvinvointialuetta. Pirkanmaan hyvinvointialue on kunnista ja valtiosta erillinen julkisoikeudellinen yhteisö, jolla on alueellaan itsehallinto. Hyvinvointialue vastaa sosiaali- ja terveydenhuollosta sekä pelastustoimesta. Pirkanmaan hyvinvointialue on asukasmäärältään Suomen suurin hyvinvointialue toimien 23 kunnan alueella. Pirkanmaan hyvinvointialue vastaa alueensa perusterveydenhuollosta, erikoissairaanhoidosta, ensihoidosta, palo- ja pelastustoiminnasta, mielenterveys- ja päihdepalveluista, sosiaalityöstä, vammaispalveluista ja ikääntyneiden palveluista. Pirkanmaan hyvinvointialue tekee yhteistyötä järjestöjen kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Yhtenä yhteistyömuotona ovat avustukset, joita Pirkanmaan hyvinvointialue myöntää vuosittain sote-järjestöille toiminnan tukemiseksi. Järjestötyöryhmä vahvistaa yhteistyötä niin hyvinvointialueen ja järjestöjen välillä kuin Pirkanmaan järjestöjen kesken. (Pirkanmaan hyvinvointialue, Palvelut 2024.)

Pirkanmaan pelastuslaitos vastaa pelastustoimen ja ensihoidon järjestämisestä Pirkanmaan hyvinvointialueella. Pirkanmaan pelastuslaitoksen palveluihin kuuluvat pelastustoiminta, ensihoito, tilanne- ja johtokeskus, ennaltaehkäisy, valvonta, turvallisuusviestintä, turvallisuuskoulutus, vapaaehtoistoiminta, varautuminen ja valmiussuunnittelu ja ulkoiset pelastussuunnitelmat. Sopimuspalokunnat ja VPK:n aktiiviset toimijat ovat tärkeä osa Pirkanmaan pelastustoimea. Toimeksiantajan alueella toimii neljä VPK:ta. (Pelastustoimi, Pirkanmaan pelastuslaitoksen palvelut 2024.)

Pelastuslaki säätelee tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ennalta ehkäisemisen pelastuslaitosten tehtäväksi. Pelastuslaitoksen tulee alueellaan huolehtia pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, valistuksesta ja neuvonnasta sekä valvonnasta ja palontutkinnasta. Pelastuslaitoksen on myös seurattava onnettomuusuhkien sekä niiden määrien ja syiden kehitystä ja siitä tehtävien johtopäätösten perusteella ryhdyttävä osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja tarvittaessa tehtävä esityksiä muille viranomaisille. (Pelastustoimi, Onnettomuuksien ehkäisytyöllä tehdään turvallisempaa arkea 2024.)

Turvallisuuskoulutusten tavoitteena on, että osallistujat osaavat ennaltaehkäistä onnettomuuksia ja osaavat toimia oikein tulipalotilanteessa. Koulutuksissa käsitellään muun muassa seuraavia aiheita: pelastussuunnitelma, paloturvallisuuteen liittyvä tekniikka ja alkusammutusmenetelmät. Pelastuslaitos tarjoaa koulutusta oppilaitoksille, varhaiskasvatukselle, hoitolaitoksille, tuetulle asumiselle, muille julkisille organisaatioille, ikäihmisille/omaishoitajille, erityistä tukea tarvitseville ryhmille, maahanmuuttajille ja vastaanottokeskuksen asukkaille sekä opiskelijoille. (Pelastustoimi, Turvallisuuskoulutuksilla toimintavarmuutta yllättäväänkin tilanteisiin 2024.)

Toinen merkittävä turvallisuuspalveluita tuottava viranomainen on tietenkin poliisi. Sisä-Suomen poliisilaitoksen tehtävänä on turvata yleinen järjestys ja turvallisuus, ennalta estää

rikoksia ja selvittää niitä sekä tarjota lupapalveluita alueellaan. Poliisin strategian 2024-2028 yksi strateginen päämäärä on ennalta estää rikoksia ja häiriöitä. Rikosten ja häiriöiden ennalta estämisessä priorisoidaan tietojohdoiseen valvontaan ja vakavampien rikosten ja häiriöiden suunnitelmalliseen puuttumiseen, nuoriso- ja jengirikollisuuden sekä radikalisoitumisen ennalta estämiseen yhteistyössä muiden turvallisuusviranomaisten ja yhteistyötahojen kanssa, liikenneturvallisuustyön tehokkuuden ja vaikuttavuuden kehittämiseen, ennalta estävien työkalujen ja hallinnollisen rikostorjunnan mahdollisuuksien hyödyntämiseen tehokkaasti poliisi-toiminnan kaikilla osa-alueilla sekä kansallisen ja kansainvälisen yhteistyön tehostamiseen rikollisuuden ja sisäisen turvallisuuden vakavien uhkien torjumiseksi ja analysoimiseksi. (Poliisin strategia 2024-2028.) Toimeksiantajan alueen lähin poliisiasema sijaitsee Valkeakoskella. Valkeakosken asemapaikan poliisi hoitaa Valkeakosken lisäksi Akaan, Lempäälän, Vesilahden ja Urjalan alueen tehtäviä. Sisä-Suomen poliisilaitoksella on ennalta estävän toiminnan yksikkö Tampereella ja ennalta estävää toimintaa ollaan kehittämässä vuoden 2024 aikana.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ovat merkittäviä alueiden kehittäjiä ja ELY-keskuksissa onkin monia tehtäviä, jotka vaikuttavat turvallisuuteen. Pirkanmaan ELY-keskuksen tehtävinä ovat hyvän yhdyskuntarakenteen ja liikennejärjestelmän kehitys, yrittäjyyden ja työllisyyden edistäminen ja energiatehokkaan ja ekologisen Pirkanmaan edistäminen. Hyvän yhdyskuntarakenteen ja liikennejärjestelmän kehittäminen sisältää teiden kunnossapidon, tiehankkeet, liikenteen lupa-asiat, joukkoliikenteen, liikenneturvallisuuden ja alueiden käytön, yhdyskuntarakenteen ja rakentamisen ohjauksen. Yrittäjyyden ja työllisyyden edistäminen sisältää yritysten neuvonta-, rahoitus- ja kehittämispalvelut, maaseutuyrittäjyyden ja maaseudun elinvoimaisuuden edistämisen, elinkeinoelämän ja innovaatioympäristön kehittämisen, työmarkkinoiden toiminnan ja työllisyyden edistämisen, osaamisen ja kulttuurin edistämisen sekä maahanmuuttajien kotouttamisen ja työllistymisen edistämisen. (ELY-keskus, tehtävät ja toiminta - Pirkanmaa 2024.)

Aluehallintovirastojen tehtävä ovat laaja-alaiset valvontaviranomaisen tehtävät. Turvallisuuden osalta aluehallintoviraston tehtäväalueisiin kuuluvat eläintautivalmius, opiskelu- ja varhaiskasvatusympäristön turvallisuus ja varautuminen opetustoiminnassa ja varhaiskasvatuksessa. Aluehallintovirasto on koonnut alueelliset oppimisyhteisöjen turvallisuusverkostot, jotka edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa sekä toisen asteen oppilaitoksissa. Turvallisuusverkostot edistävät monialaista yhteistyötä ja välittävät hyviä käytäntöjä ja ajankohtaista tietoa. Aluehallintovirastot ylläpitävät kuntien ja muiden koulutuksen järjestäjien paikallista, alueellista ja valtakunnallista tilannetietoisuutta kasvu- ja oppimisyhteisöjen turvallisuustilanteesta. (Aluehallintovirasto, Tehtävämme 2024.)

Työsuojelun osalta aluehallintovirasto valvoo työpaikoilla sitä, että työnantaja on huolehtinut työn tekemisestä ja työoloista, jotta työ sujuu turvallisesti ja terveellisesti. Aluehallintovirasto antaa myös ohjausta ja neuvontaa. Aluehallintovirasto on mukana torjumassa

tapaturmavaaroja, työn fyysistä ja psykososiaalista kuormitusta sekä muita haittatekijöitä. Virasto kannustaa työpaikkoja omaehtoiseen, ennaltaehkäisevään työsuojelutyöhön. Elintarvikevalvonnan osalta aluehallintoviraston tehtävä on ohjata kuntien tekemää elintarvikevalvontaa ja kehittää kunnallista elintarvikevalvontaa ja kerätä tietoa kunnallisen elintarvikevalvonnan vaatimuksenmukaisuudesta. (Aluehallintovirasto, Työsuojelu - tervettä työtä!; Elintarvikevalvonta 2024.)

Opetus ja kulttuurin osalta aluehallintovirasto toimii muun muassa liikuntatoimen osalta edistäen väestön liikunnallista elämäntapaa ja hyvinvointia sekä työ- ja toimintakykyä ihmisen elämänkaaren eri vaiheissa jakamalla kunnille ja liikunnan parissa toimiville yhteisöille ajankohtaista tietoa ja ohjeita. Virastot vahvistavat liikunnan asemaa kuntien peruspalveluna ja parantavat arkiliikunnan olosuhteita yhteistyössä kuntien kanssa. Aluehallintovirastot myöntävät avustuksia kunnille ja yhteisöille hankkeisiin, joilla parannetaan eri väestöryhmien terveyttä ja hyvinvointia liikunnan avulla. Aluehallintovirastot myöntävät valtionavustuksia nuorisotyön alueellisiin ja paikallisiin kehittämishankkeisiin ja arvioi valtionavustuksella toteutettujen hankkeiden vaikutusta. Aluehallintovirastot keräävät tietoa muun muassa nuorille suunnattujen palvelujen riittävydestä, laadusta ja saavutettavuudesta sekä julkaisee raportteja ja tilastoja nuorisotilastot.fi -sivustolla ja Peruspalvelujen arviointi -raportissa. (Aluehallintovirasto, Opetus- ja kulttuuritoimi; Nuorisotoimi 2024.)

Valtakunnallisesti toimiva Liikenneturva on yksi alueellinen toimija, joka edistää liikenneturvallisuutta myös paikallisesti. Liikenneturva on julkisoikeudellinen yhdistys, joka toimii suomalaisen vapaaehtoisen liikenneturvallisuustyön keskusjärjestönä. Liikenneturvan tehtävänä on edistää tieliikenteen turvallisuutta lisäämällä tietoa liikenneturvallisuudesta ja vaikuttamalla ihmisten arvoihin, asenteisiin ja liikennekäyttäytymiseen. Liikenneturvan missiona on tehdä liikenne yhdessä turvallisiksi. Liikenneturva tekee yhteistyötä kuntien kanssa liikenneturvallisuustyössä. Turvallinen liikenne kunnissa on tärkeä vetovoimatekijä ja myös kuntalaisten perusoikeus. Kunnat ovat keskeisessä asemassa siinä, koetaanko arjen liikenne turvallisena vai turvattomana. Liikenneturva tarjoaa kunnan eri toimijoille maksutonta koulutusta liikennekasvatukseen. Koulutusten tavoitteena on motivoida liikenneturvallisuusasioiden käsittelyyn ja aktivoida toimintaan konkreettisten toimintamallien avulla. Kunta voi järjestää koulutuksia oman organisaationsa lisäksi myös sidosryhmien edustajille. (Liikenneturva, Tietoa liikenneturvasta 2024.)

Suomessa tehdään kuntien, ELY-keskusten, poliisin ja Liikenneturvan yhteistyönä vuosittain useita liikenneturvallisuussuunnitelmia. Kunnan liikenneturvallisuussuunnitelmalla jalkauteaan valtakunnallisia ja alueellisia tavoitteita paikallistason turvallisuustoiminnaksi. Valtakunnallinen tavoite on, että paikallinen liikenneturvallisuustyö suunnitellaan ja koordinoidaan kunnallisissa liikenneturvallisuustyöryhmissä. Liikenneturvan tehtävänä on tukea paikallista liikenneturvallisuustyötä. Liikenneturva voi esimerkiksi osallistua kuntien

liikenneturvallisuussuunnitelmien laadintaan ja liikenneturvallisuusryhmiin, perehdyttää eri hallintokuntien työntekijöitä liikenneturvallisuustyöhön, järjestää tilaisuuksia ja koulutuksia eri kohderyhmien tarpeisiin, tarjota suunnittelu- ja kouluttaja-apua tapahtumiin ja tempauksiin, tuottaa aineistoja, oppaita, esitteitä eri kohderyhmille ja tuottaa ja kerätä tietoa liikenneturvallisuuden tilasta ja taustatekijöistä. (Liikenneturva, Tietoa liikenneturvasta 2024.)

Alueellisista sidosryhmistä ei tule unohtaa vieruskuntia. Kuntien välillä voi olla moninaista yhteistoimintaa, jolla on vaikutusta myös turvallisuuteen esimerkiksi turvallisen liikkumisen suunnittelu kuntien välillä. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut eli TE-palvelut siirtyvät kuntien järjestämisvastuulle 1.1.2025 alkaen. Kuntien on täytynyt sopia järjestämiskäytännöstä ja mahdollisista yhteistoiminta-alueiden muodostamisesta 2023 loppupuolella. Kunnan työvoimapohjan on oltava vähintään 20.000 henkilöä, mikäli se ei aio muodostaa yhteistoiminta-alueita toisten kuntien kanssa. Työllistyminen on yksi ennalta ehkäisevä toimi syrjäytymistä vastaan ja on osaltaan vaikuttamassa turvallisuuden muodostumiseen. (Valtioneuvosto, TE-palvelut siirtyvät kunnille vuoden 2024 aikana -tiedote 1.9.2021.)

4.1.3 Paikallisten tilastotietojen ja tutkimustulosten keruu

Opinnäytetyön yhtenä päätavoitteena oli laatia yhteistyössä turvallisuussuunnittelun työryhmän kanssa toimintaympäristön arvio, joka sisältää paikallisen turvallisuustilanteen analyysin. Arvion tulee pohjautua faktatietoihin, josta tilasto- ja tutkimustiedot ovat merkittävä osa. Tietoja haettiin Sotkanetista, PolStatista, Prontosta ja Terveystietojen ja hyvinvointilaitoksen sähköisestä tulospalvelusta.

Sotkanet on tilasto- ja indikaattoripankki, josta on saatavissa tilastotietoa väestön terveydestä ja hyvinvoinnista. Toimeksiantajan toimintaympäristön arviota varten haettiin Sotkanetista väestöindikaattoreita. Väestöindikaattorit haettiin vuosilta 2020-2022. 2023 vuoden indikaattorit eivät olleet hakuhetkellä vielä saatavilla. Väestöindikaattoreina haettiin eri ikäisten väestöosuudet, kuntien välinen nettomuutto per tuhatta asukasta kohden, nuorisotyöttömien, opiskelijoiden, työllisten, työttömien ja pitkäaikaistyöttömien osuus kunnassa sekä väestöennusteet vuosille 2025, 2030 ja 2040. Sotkanetista haettiin tiedot myös Turvallisempi huomina - Sisäisen turvallisuuden ohjelman 2012-2015 indikaattoreista (THL). Tähän tilastoon haettiin vertailutiedot koko maan ja Pirkanmaan hyvinvointialueen luvuista. Tässä tilastossa indikaattoreina vuosilta 2020-2023 olivat:

- Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa
- Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)
- Koti- ja vapaa-ajan tapaturmakuolleisuus / 100.000 asukasta
- Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista
- Kuolleisuus tapaturmisiin kaatumisiin ja putoamisiin 65 vuotta täyttäneillä/100.000

- Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 9-17-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)
- Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 0-17-vuotiaat / 1000 vastaavan ikäistä
- Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 18-24-vuotiaat / 1000 vastaavan ikäistä
- Nuorisotyöttömät, % 18-24-vuotiaasta työvoimasta
- Osallistunut koulukiusaamiseen vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista
- Tapaturmaisiin alkoholimyrkytyksiin ja muihin tapaturmiin päähtyneenä kuolleet / 100.000 asukasta
- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18-24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä
- Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista.

Sotkanetista haettiin myös lasten hyvinvoinnin kansalliset indikaattorit koko maan, Pirkanmaan hyvinvointialueen ja toimeksiantajan alueelta. Tässä tilastossa indikaattoreina vuosilta 2020-2023 olivat:

- Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista
- Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista
- Fyysistä tai henkistä lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden osuus (%)
- Fyysistä tai henkistä lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden osuus (%), 20-64-vuotiaat
- Fyysistä tai henkistä lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden osuus (%), 65 vuotta täyttäneet
- Huostassa tai kiireellisesti sijoitettuna olleet 0-17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)
- Huostassa vuoden aikana olleet 0-17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)
- Itsemurhat 0-17-vuotiailla/ 100.000 vastaavan ikäistä
- Kiireellisesti vuoden aikana sijoitettuna olleet 0-17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)
- Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista
- Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista
- Kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista
- Koulukiusaaminen loppunut tai vähentynyt kiusaamisesta kertomisen jälkeen, % 8. ja 9. luokan oppilaista
- Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä
- Kuolleisuus 1-17-vuotiailla / 100.000 vastaavan ikäistä
- Lasten pienituloisuusaste

- Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 0-17-vuotiaat vuoden aikaan, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)
- Lähisuuhdeväkivallan tai -uhkailun kohteeksi joutuneiden osuus (%) (2020)
- Lähisuuhdeväkivallan tai -uhkailun kohteeksi joutuneiden osuus (%), 20-64-vuotiaat (2020)
- Lähisuuhdeväkivallan tai -uhkailun kohteeksi joutuneiden osuus (%), 65 vuotta täyttäneet (2020)
- Rikoksista syyllisiksi epäillyn 0-14-vuotiaat / 1000 vastaavan ikäisistä
- Toistuvasti sijoitetut 0-17-vuotiaat lapset / 10.000 vastaavan ikäistä
- Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista
- Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 0-6-vuotiaat potilaat / 10.000 vastaavan ikäistä.
- Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 7-14-vuotiaat potilaat / 10.000 vastaavan ikäistä
- Vanhemman liiallinen alkoholikäyttö aiheuttanut haitta, % 8. ja 9. luokan oppilaista.

Terveiden ja hyvinvointilaitoksen (THL) sähköisessä tulospalvelussa on julkaistu kouluterveyskyselyn tuloksia. Kouluterveyskysely teetetään joka toinen vuosi perusopetuksen 4. ja 5. sekä perusopetuksen 8. ja 9. luokkien oppilaille. Kouluterveyskysely teetetään myös ammatillisten oppilaitosten ja lukioiden 1. ja 2. vuoden opiskelijoille. Toimeksiantajan toimintaympäristön arviota varten kouluterveyskyselyistä otettiin vertailutiedoksi Pirkanmaan hyvinvointialueen tiedot, aikasarjat haettiin vuodesta 2019 lähtien. Kouluterveyskyselyistä haettiin tiedot seuraavista aihepiireistä:

- Koulun fyysiset työolot ja koulutapaturmat
- Päihteet ja riippuvuudet
- Vapaa-aika
- Väkivalta, syrjintä ja häirintä.

Lukiolaisten osalta edellä mainittujen aihepiirien lisäksi haettiin tiedot osallisuuteen liittyvästä aihepiiristä. Toimeksiantajan alueella ei ole ammatillista oppilaitosta.

Poliisi.fi -sivustolta on haettavissa poliisin tilastoja valtakunnalliselta, maakunnalliselta ja paikalliselta tasolta. Poliisin tilastotietokanta PolStatista haettiin toimeksiantajan sekä sen neljän naapurikunnan osalta vertailutiedot häiriö- ja valvontaindekseistä vuosilta 2020-2023. Lisäksi haettiin samoilta vuosilta ja samoilla vertailutiedoilla poliisin keskimääräiset toiminta- ja palvelukykyajat. Toimeksiantajan aluetta vertailtiin naapurikuntiin tilastoilla, joissa näkyvät poliisin hälytystehtävistä huumausainerikokset, häiriökäyttäytyminen ja ilki-valta, tieliikenneonnettomuudet ja vahingonteot. Nämä hälytystehtävät valittiin sillä perusteella, että kuntalaisille kohdennetussa turvallisuuskyselyssä eniten oltiin huolissaan

kaupungissa paikkojen rikkomisesta ja töhryistä, teiden ja katujen kunnosta, vahingonteosta, huumeiden käyttäjistä tai huumausainekaupasta ja liikennekäyttäytymisestä. Kyseisillä poliisin tilastotiedoilla on mahdollista tarkastella niiden korreloitumista turvallisuuskyselyssä esille tulleen koetun turvallisuuden tunteen kanssa.

Poliisin PolStatista haettiin myös automaattisen liikennevalvonnan tapaukset 2020-2023 vuosilta. Poliisin tietoon tulleista rikoksista toimeksiantajan alueelta haettiin tilastotiedot 2019-2023 vuosilta seuraavista rikoslajeista:

- Murha, tappo, surma, lapsensurma
- Muut henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset
- Pahoinpitely, lievä pahoinpitely
- Törkeä pahoinpitely, tappeluun osallistuminen
- Huumausainerikokset
- Järjestysrikkomus
- Liikenneturvallisuuden vaarantaminen
- Rattijuopumus, huumaantuneena ajaminen
- Törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen
- Törkeä rattijuopumus
- Näpistys
- Ryöstö, kiristys
- Törkeä varkaus, varkaus
- Vahingonteko
- Raiskaus, pakottaminen sukupuoliyhteyteen.

Sisä-Suomen poliisilaitoksen ennalta estävän toiminnan yksiköstä saatiin nuorisoriikollisuuden osalta erilliset tilastot, joita ei ollut haettavissa poliisi.fi -sivuston kautta. Tilastot saatiin kahden naapurikunnan vertailutietojen kanssa ajalta 2018-11/2023. Tilastoissa oli eritelty 14-vuotiaat ja sitä nuoremmat henkilöt, 15-17-vuotiaat, 18-20-vuotiaat ja alle 21-vuotiaat yhteensä omiksi tilastoikseen. Tietoihin oli ikäryhmittäin kerätty seuraavat tiedot rikoslakirikoksista:

- Omaisuusrikokset
- Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset
- Seksuaalirikokset
- Rikokset oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan
- Rikokset rikoslain 42, 43 tai 44 lukua vastaan
- Liikenne rikokset
- Muut rikoslakia vastaan tehdyt rikokset

- Huumausainerikokset (uudet RL 50-luku).

Kaupungin turvallisuussuunnittelun työryhmään nimetty johtava palotarkastaja haki tiedot pelastuslaitoksen Pronto -tietokannasta. Työryhmän palaverissa sovittiin yhteisesti, että vertailutiedot haetaan kahdesta naapurikunnasta vuosilta 2019-2023. Pelastustoimen tilastoista saadaan kuntakohtaiset tiedot seuraavista:

- Rakennuspalo, rakennuspalovaara
- Maastopalo
- Liikennevälinepalo
- Muu tulipalo
- Liikenneonnettomuus
- Öljyvahinko
- Vaarallisten aineiden onnettomuus
- Häkeen liitetyn paloilmottimen tarkastustehtävä
- Muun paloilmottimen tai palovaroittimen tarkastustehtävä
- Muu tarkastustehtävä
- Ensivastetehtävä
- Ihmisen pelastaminen
- Eläimen pelastaminen
- Vahingontorjuntatehtävä
- Avunantotehtävä
- Virka-aputehtävä
- Tahallaan sytytetyt tulipalot
- Tuottamuksellisesti sytytetyt tulipalot
- Tahattomasti syttyneet tulipalot

Lisäksi liikenneonnettomuuksien osalta toimintaympäristön arviota varten saadaan pelastuslaitokselta karttanäkymä, johon on merkitty liikenneonnettomuuksien paikat. Kartan avulla on mahdollista tarkastella keskittyvätkö onnettomuudet johonkin tiettyihin liikennepaikkoihin ja siten myös kyseisten liikennepaikkojen turvallisuuden parantamisen keinoja.

Listenmaan (2023, 32-34) mukaan tehokas vaikuttaminen kehittämiseen vaatii tiedon hyödyntämistä monipuolisesti. Käytettävien tietojen tulisi täydentää toisiaan ja tietojen välisiä yhteyksiä tulisi tunnistaa ja tulkita. Arviolta 80-90 prosenttia yrityksiä ja 95 prosenttia asiantuntijaorganisaatioiden kaikesta tiedosta on hiljaista tietoa eli ihmisten pään sisälle tallennettua kokemuksen ja oppimisen kautta kertynyttä tietämystä. Suurin osa johtajista käyttää johtamisessaan kuitenkin erityisesti kovaa dataa, jota pidetään faktana ja siten luotettavana kuin hiljainen, pehmeä tieto. Kuitenkin hiljainen tieto on erityisesti syy-seuraussuhteiden tunnistamisessa sekä ratkaisuvaihtoehtojen ja toimenpiteiden valitsemisessa erinomainen

tuki. Informaatio vaatii merkitystulkinnan muuttuessaan tiedoksi. Kun mietitään turvallisuus suunnittelussa toimintaympäristön arviota, yhdistetään siinä kerättyä merkityksellistä tietoa ja muodostetaan ymmärrys käsillä olevasta ilmiöstä ja tämän jälkeen luodaan tietojen pohjalta ratkaisu siitä, miten tiedon varassa tulisi toimia tavoitteita edistävästi. Tilastotietoja tulee osata tulkita ja miettiä, mitkä syyt tilastojen taustalla ovat.

4.2 Primaaritiedon keruu

4.2.1 Haastattelututkimus

Laadullisessa tutkimuksessa haastattelu on hyvin käytetty tutkimusaineiston keruumetodi. Haastattelu on parhaimmillaan keskustelua, jolla vaikutetaan molempien, sekä haastateltavan että tutkijan tietoisuuteen ja ajatteluun vuorovaikutteisessa tilanteessa. (Puusa & Juuti 2020, 99.) Haastattelu valittiin kehittämistyössä tutkimusmenetelmäksi, koska sen avulla oletettiin saatavan parhaiten tietoa kaupungissa tehtävästä turvallisuustyöstä ja yhteistyörakenteista. Haastattelun avulla saatiin myös kerättyä aineistoa tutkimuskysymyksiin vastaamiseksi ja sitä kautta otettua esille nousseita asioita huomioon turvallisuussuunnittelun käynnistämässä ja koordinoimisessa.

Puolistrukturoitu haastattelu on laadullisen tutkimuksen menetelmä, jossa käsitellään haastateltavan kanssa keskeisiä kysymyksiä tai aiheita pyrkien luomaan asetettuun tutkimusongelmaan vastaukset (Vilkkä 2021, 99). Haastatteluja suoritettiin yhteensä seitsemän (taulukko 1) ja ne toteutettiin syys-marraskuun 2023 aikana. Kaupungin organisaatiosta haastateltiin hallintojohtaja, hyvinvointikoordinaattori/työllisyyspalvelupäällikkö, tietohallintopäällikkö, nuorisosihteeri ja kiinteistöpäällikkö. Haastatteluja ei saatu aikataulullisista syistä onnistumaan sivistystoimen/opetuspäällikön ja kunnossapitopäällikön kanssa. Toimeksiantajan ulkopuolisista toimijoista haastateltiin evankelisluterilaisen seurakunnan kirkkoherra ja pelastustoimen johtava palotarkastaja. Haastattelut kestivät reilusta puolesta tunnista tuntiin ja ne suoritettiin Teamsin kautta. Haastatteluajankohdat sovittiin sähköpostitse ja haastateltaville toimitettiin etukäteen kysymyspatteristo (Liite 3 Haastattelukysymykset). Kysymykset muotoutuivat lähtötasosta erilaiseksi prosessin edetessä. Kaikkia haastateltaville etukäteen lähetettäviä kysymyksiä ei välttämättä käsitelty jokaisen haastateltavan kanssa. Haastattelun aikana keskustelun viriäminen määritteli, mitkä asiat nostettiin keskustelussa keskiöön.

Taulukko 1: Haastattelut.

Haastateltava	Organisaatio	pvm
Hallintojohtaja	kaupunki	8.9.2023
Johtava palotarkastaja	Pirkanmaan pelastuslaitos/Pirha	17.10.2023
Kirkkoherra	Evangelisluterilainen seurakunta	19.10.2023
Tietohallintopäällikkö	kaupunki	1.11.2023
Hyvinvointikoordinaattori/ Työllisyyspalvelupäällikkö	kaupunki	27.11.2023
Nuorisosihteeri	kaupunki	29.11.2023
Kiinteistöpäällikkö	kaupunki	30.11.2023
Vt. Sivistystoimenjohtaja / opetuspäällikkö	kaupunki	haastattelu ei järjestynyt
Kunnossapitopäällikkö	kaupunki	haastattelu ei järjestynyt

Haastattelujen ajateltiin olevan yksi tärkein tiedonhankintamenetelmä kehitystyössä, koska sillä keinoin oletettiin saatavan tietoa kaupungissa toimivilta asiantuntijoilta paikallisista yhteistyörakenteista ja näkemys- ja kokemustietoa kaupungissa turvallisuutta heikentävistä ilmiöistä. Haastateltaviksi valikoitiin kaupungin organisaatiosta henkilöitä, joiden osallistuminen perustettavan turvallisuustyöryhmän toimintaan nähtiin oleelliseksi. Keskustelua haastateltavista henkilöistä käytiin toimeksiantajan yhteyshenkilön kanssa, mutta lopullisen päätöksen haastattelupyynnöistä teki opinnäytetyöntekijä. Kaikkia turvallisuustyöryhmään nimettyjä ei haastateltu. Kahden kaupungin työntekijän kanssa haastattelua ei saatu järjestymään.

Haastatteluiden avulla pyrittiin muodostamaan kokonaiskuvaa kaupungissa tehtävästä turvallisuustyöstä ja resursseista. Haastateltavilta myös kysyttiin heidän kokemuksestaan ja tietämyksestään paikallisesta turvallisuussuunnittelusta sekä kokemuksia tai näkemyksiä kehittämistyöhön sitoutumisesta. Haastattelut painotettiin erityisesti kaupungin organisaation työntekijöihin, koska heillä on kaupungin organisaatiota koskevaa asiantuntemusta ja kokemusta.

Yhdeksi tärkeäksi seikaksi haastatteluissa nousi haastateltavien tiedon lisääminen paikallisesta turvallisuussuunnittelusta. Suurimmalla osalla haastateltavista ei ollut aikaisempaa kokemusta paikallisesta turvallisuussuunnittelusta. Heillä ei ollut selkeää käsitystä siitä, mihin asiaan paikallisella turvallisuussuunnittelulla pyritään vaikuttamaan. Haastattelu muotoutui tästä syystä alussa keskustelumaiseksi tilanteeksi, minkä myötä haastateltavien tieto aiheesta lisääntyi. Vilkan (2021, 100) mukaan laadullisen tutkimusmenetelmän tulisi olla emansipatorinen eli lisätä myös tutkittavien ymmärrystä asiasta ja vaikuttaa myönteisesti tutkittavaa asiaa koskeviin ajattelu- ja toimintatapoihin. Tässä onnistuttiin hyvin haastatteluiden osalta.

Haastattelut tallennettiin Teams-ohjelmistolla. Ohjelmisto muodosti puheesta litteroinnin automaattisesti. Osan haastateltavien kohdalla litterointi oli kuitenkin muodostunut englanniksi eikä vastannut käytyä keskustelua. Näiden haastatteluiden osalta tehtiin litterointi erikseen nauhoitetta kuuntelemalla. Suomen kielelle automaattisesti tehdyt litteroinnit vastasivat

kuitenkin hyvin keskustelun sisältöä, eikä ollut tarvetta litteroida näitä haastatteluita uudelleen. Tutkimuksen tavoite ja analyysitavat eivät vaatineet tutkimusaineiston erittäin tarkkaa litterointia.

Vilkan (2021, 121) mukaan tutkimusaineiston tarkoitus on toimia apuvälineenä asian tai ilmiön ymmärtämisessä tai sillä voidaan pyrkiä muodostamaan mielekäs teoreettinen tulkinta. Tutkijan tulisi arvioida, koska hänen tutkimusaineisonsa saavuttaa kylläntymispisteen, jonka jälkeiset tutkimusaineistot eivät tuo tutkimusongelman kannalta mitään uutta tietoa. Tutkimusaineiston kylläntyminen tulisi myös perustella tutkimuksessa. (Vilka 2021, 123.) Tässä kehittämistyössä haastatteluiden päätavoitteena oli saada muodostettua toimijakuvaukset laadittavaan turvallisuussuunnitelmaan ja kokonaiskuva paikallisesti tehtävästä turvallisuustyöstä turvallisuussuunnittelun kehittämisen pohjaksi. Tämä muotoutui kehittämistyössä yhdeksi haasteellisimmaksi asiaksi. Sivistystoimen puolelta jäi kokonaan haastattelemaan henkilö, joten tältä osin koulujen ja varhaiskasvatuksen tai harrastustoiminnan osalta turvallisuustyö ja turvallisuusyhteistyö eri toimijoiden välillä jäi puutteelliseksi. Kaupungissa tehtävästä turvallisuustyöstä olisi voitu saada kattavampi kuva haastatteleamalla monipuolisemmin eri toimijoita esimerkiksi Pirkanmaan hyvinvointialueelta ja vaikka elinkeinotoiminnasta. Tähän ei kuitenkaan lähdetty opinnäytetyössä, koska haastateltavien löytäminen ja haastatteluajankohden sopiminen olisi ollut opinnäytetyössä jo tehtävien selvitysten lisäksi työlästä ja aikaa vievää johtuen, ettei toimeksiantajalla ollut nimetä henkilöitä, joihin olla yhteydessä näiltä tahoilta.

4.2.2 Toimeksiantajan nykyinen turvallisuustyö

Haastatteluiden myötä kaupungin omaa turvallisuustyötä voidaan kuvailla seuraavasti; Kaupungin hyvinvointisuunnitelman painopisteet valtuustokaudelle 2021-2024 ovat elintavoilla fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia, osallisuus ja vaikuttaminen, turvallinen elinympäristö ja vaikuttavat palvelut. Kaupunki on kiinnittänyt toiminnassaan huomiota viime vuosina erityisesti liikkumisen turvallisuuteen ja esteettömyyteen. On kiinnitetty huomiota kouluverkko-työn yhteydessä turvallisiin kevyen liikenteen reitteihin kouluihin ja virkistys- ja liikuntapaikkojen sekä reitistöjen pitämiseen käyttökunnossa vuoden aikojen mukaan.

Esteettömyyttä ei ole voitu toteuttaa kaikkien kaupungin nykyisten toimipisteiden osalta, koska toimipisteet ovat hajaantuneet eri väistöiloihin, jotka eivät täytä nykyisiä esteettömyyden standardeja. Kaavoitus- ja rakennusvalvonnan puolella turvallisuus ja esteettömyysasiat pyritään ottamaan huomioon kaupungin kehittämisessä ja suunnitteluvaiheessa kuullaan kokemusasiantuntijoita. Kaupungissa toimii liikenneturvallisuustyöryhmä, joka kokoontuu kaksi kertaa vuodessa hyvinvointityöryhmän kokouksen yhteydessä. Liikenneturvallisuustyötä kaupunki tekee yhteistyössä naapurikunnan, Rambollin liitukoordinaattorin, Liikenneturvan ja ELY-keskuksen kanssa. Liikenneturvallisuustyöryhmä keskustelee ajankohtaisista

liikenneturvallisuuden vaikuttavista ilmiöistä ja välittää keskenään tietoa. Kaupungin hyvinvointiryhmä kokoontuu kerran kuukaudessa ja työryhmään kuuluu reilu 10 jäsentä. Kaupungin hyvinvointikoordinaattori toimii työryhmässä puheenjohtajana ja sihteerinä. Työryhmään kuuluu henkilöitä kaupungin toimialoilta, Pirkanmaan hyvinvointialueelta, ev.lut. seurakunnalta, vanhus- ja vammaisneuvostosta, nuorisovaltuustosta sekä järjestöistä mm. paikallisesta vanhempainyhdistyksestä.

Tietoturvan osalta kaupunkiin on hankittu uusi digitaalinen alusta, jonka myötä henkilöstön tietoturvakoulutusta pystytään organisoimaan paremmin. Tällä on positiivinen vaikutus esimerkiksi digitaalisten palveluiden turvallisuuteen. Kaupungissa toteutetaan nuorisopalveluina perusnuorisotyötä kohdentuen 6-18-vuotiaisiin sekä etsivää nuorisotyötä kohdistuen 15-29-vuotiaisiin. Kaupungissa on tehty yhteistyönä kokeilujakso Aseman Lapset Ry:n Walkers autolla kulkevien kanssa, tästä on saatu hyvä kokemus jalkautuvaan nuorisotyöhön. Kaupungissa pidetään vuorolauantaisin kahdessa kuntakeskustassa nuorisokahvilaa, joiden pitäjinä toimivat kaupungin nuorisotoimi yhdessä ev.lut. seurakunnan nuorisotyöntekijöiden ja vapaaehtoisten kanssa. Kaupungissa on myös erilaista kerhotoimintaa ja avointa tilatoimintaa nuorisopalveluina.

Etsivän nuorisotyön osalta kaupungissa on starttipaja, josta on mahdollisuus saada apua ja ohjausta, mikäli ei ole koulussa, töissä tai muussa palvelussa. Kaupungissa on panostettu alle 30-vuotiaiden ohjaamopalveluihin, johon on keskitetty eri saatavilla olevia palveluita. Ohjaamopalvelut ovat tärkeä apu syrjäytyneille tai syrjäytymisvaarassa oleville nuorille, koska heillä on mahdollisuus saada palveluita samasta toimipisteestä. Kaupungin nuorisotoimi osallistuu koko Pirkanmaan laajuiseen perhekeskusverkostoon ja on perustamassa uutena hankkeena kaupunkiin omaa yhdistettyä perhekeskus- ja nuorten ohjaus- ja palveluverkostoa. Tähän verkostoon toivotaan poliisin edustusta. Kaupunki ei ole pyrkimyksistään huolimatta saanut kaupunkiin käynnistymään ankkuritoimintamallia, joka kohdistuu varhaisessa vaiheessa nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja rikosten ennalta ehkäisemiseen moniammatillisessa tiimissä. Ankkuritoimintaan osallistuvat asiantuntijat poliisista, sosiaalitoimesta, terveystoimesta sekä nuorisotoimesta. Erityisesti poliisin resurssit ovat olleet Pirkanmaalla puutteelliset ennalta estävään työhön Pirkanmaan rajaseuduilla. Sisä-Suomen poliisilaitos on 2024 vuoden aikana kehittämässä ennalta estävän toimintayksikön toimintaa. Pirkanmaan hyvinvointialue on valmistelemassa alueellista turvallisuussuunnitelmaa nimellä ”Arjen turvallisuus ja alueellinen yhteistyö”. Turvallisuussuunnitelma keskittyy turvalliseen koti-, asuin-, ja työympäristöön, toimiviin peruspalveluihin, liikkumisen turvallisuuteen, riittävään toimeentuloon ja nopeaan avun saantiin tarvittaessa. Pirkanmaan hyvinvointialueen 2022-2025 strategian yhtenä kärkiteemana ovat yhdenvertaiset, ennaltaehkäisevät ja vaikuttavat palvelut. Tämän myötä Pirha pyrkii parantamaan palveluiden saatavuutta ja yhdenvertaisuutta. Tällä voi olla positiivinen vaikutus myös Pirkanmaan rajaseutujen ankkuritoiminnan käynnistymiseen.

Pirkanmaan hyvinvointialueella ollaan valmistamassa keväälle 2024 alueellista väkivallan ehkäisyn suunnitelmaa ja toimintaohjelmaa. Pirkanmaalla toimii kattava Pirkanmaan väkivaltatyön verkosto, jossa on alatyöryhmiä. Kaupungin organisaatiosta välivaltatyön verkostoon osallistuvat hyvinvointikoordinaattori ja nuorisosihteeri.

Kaupungin tekninen toimi vastaa kaupungin alueiden kunnossapidosta. Näihin kuuluvat piha-alueet, leikkikentät ja urheilualueet. Uusien leikki- ja lähiliikuntapaikkojen avaamista ennen suoritetaan käyttöönottotarkastus. Vuosittain keväällä suoritetaan alueilla vuositarkastukset kokonaisturvallisuuden osalta. Kolmen kuukauden välein suoritetaan toiminnallinen tarkastus ja kerran viikossa suoritetaan kunnossapitotyöntekijöiden huoltotöiden ohessa leikki- ja liikuntapaikoilla silmämääräisiä tarkastuksia, joissa huolehditaan paikkojen puhtaudesta ja rakenteiden turvallisuudesta. Kaupungilla on käytössä alueiden kunnossapitoa, leikkikenttiä ja urheilualueita koskeva omavalvontasuunnitelma, jossa määritellään toimintatavat. Osana omavalvontajärjestelmää kaupunki pitää säännöllistä onnettomuuskirjanpitoa leikkipaikoilla tapahtuneista onnettomuuksista ja läheltä piti -tilanteista. Kirjanpidon perusteella voidaan suunnitella ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä onnettomuuksien välttämiseksi. Onnettomuuksien tai läheltä piti -tilanteiden sattuessa, tulee asianosaisen henkilön täyttää kaupungin nettisivuilla olevassa vikapalvelussa löytyvä tapausilmoituslomake.

Kaupungilla on yli 120 kiinteistöä, joista noin 40 työllistää joka päivä kiinteistöhuollon osalta. Tällaisia kiinteistöjä ovat muun muassa koulut, päiväkodit, kaupungin hallinnon tilat. Kaupungilla on myös tyhjillään olevia kiinteistöjä. Kaupungin työntekijät voivat tehdä kiinteistöhuollolle työ- ja korjauspyyntöjä käytössä olevan Buildercom-järjestelmän kautta. Kuntalaiset voivat tehdä kaupungin nettisivujen kautta vikailmoituksia kiinteistöhuollolle. Kiinteistöille tehdään palo- ja työsuojelutarkastukset vuosittain. Kaupungilla on käytössä noin 100 valvontakameraa kiinteistöissään. Tietoturvatyöryhmä vastaa valvontakameroiden huollosta ja käytöstä ja toimittaa nauhoitteita tarvittaessa poliisille. Lempäälän turvapalvelu suorittaa vartiointia kaupungin kiinteistöllä. Sivistystoimen osalta ei opinnäytetyössä saatu selvitettyä turvallisuustyön käytänteitä kouluilla, varhaiskasvatuksessa tai harrastustoiminnassa haastattelun puutteen vuoksi.

4.2.3 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi haastatteluista

Opinnäytetyössä tehtiin suoritettuihin haastatteluihin aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Sisällönanalyysin avulla pyrittiin vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- Mitä haasteita paikallisen turvallisuussuunnittelun käynnistämässä on johtamisen näkökulmasta?
- Miten voidaan vaikuttaa toimijoiden sitoutumiseen turvallisuussuunnittelussa?
- Miten johtamisella voidaan edistää turvallisuussuunnittelun toiminnan laatua?

- Mitkä ovat keskeisimmät keinot tähän?

Tutkimuksen kohteena tulisi olla tarpeeksi rajattu ilmiö, jotta sen käsittely olisi perusteellista. Tutkimusprosessissa tulisi tehdä aineiston keruuvaiheessa jo analysointia siitä, vaatiiko aineiston kerääminen muutoksia. Tällaisia voi olla esimerkiksi uuden haastateltavan lisääminen tai jo haastatellun henkilön uudelleen haastattelemineen. (Puusa & Juuti 2020, 141.) Tutkimusanalyyssissa aineistoa tulee tarkastella monesta eri näkökulmasta. Jokaista yksittäistä tapausta tulee tarkastella erikseen näistä näkökulmista ja vasta tämän jälkeen lähteä vertailemaan ja yhdistelemään aineistoa niin, että niistä muodostuu synteesi. Laadukkaasti tehdyssä analyyssissa eritellään tärkeimmät yksityiskohdat vähemmän tärkeistä. Onnistuneessa tutkimuksessa tutkija on osannut yhdistellä yksittäistapauksia niin, että pystyy lausumaan niistä yleisemmällä tasolla ja on pystynyt luomaan hajanaisesta aineistosta selkeän ja yhtenäisen kokonaisuuden. Tämä vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen ja tuo laadukkuutta uuden teorian tai tiedon muodossa. (Puusa & Juuti 2020, 143-145.)

Aineistolähtöisen sisällönanalyysi tehtiin Tuomen & Sarajärven (2018, 123-125) kuvaileman aineistolähtöisen sisällönanalyysin etenemiskuvauksen mukaisesti. Aineistolähtöinen analyysi toteutettiin tekemällä haastattelumateriaaliin ensin alkuperäisilmaisujen datan redusointi eli pelkistäminen. Pelkistettyjä ilmauksia saatiin yhteensä 113 kappaletta. Tämän jälkeen seurasi klusterointi eli ryhmittely, jossa etsittiin eroavaisuuksia ja samankaltaisuuksia ja tehtiin niiden perusteella yhdistelyä alaluokkiin. Analyysissa alaluokkia muodostui 16 kappaletta. Alaluokista muodostettiin yhteensä neljä yläluokkaa edelleen ryhmittelyllä. Yläluokille tehtiin abstrahointi eli käsitteellistäminen. Analyysista nousi kaksi käsitteellistä pääluokkaa. Aineiston ryhmittely ja käsitteellistäminen on havainnollistettu taulukoissa 2 ja 3. Käsitteellisiksi pääluokiksi muodostuivat johtamisen haasteet (taulukko 2) ja toimijoiden sitoutuminen (taulukko 3).

Taulukko 2: Johtamisen haasteet.

Pelkistetyt ilmaukset	Alakuokat	Yläluokat	Päiluokat
henkilöstön vaihtuminen			
organisaation muuttuminen			
toiminnan ennakoitavuus	organisaation sisäinen yhteistyö		
rajapinnat haasteena			
yhteistoimintaryhmät	organisaatioiden rajapintatyö		
resurssien saaminen			
palvelutietovaraston kehittäminen			
asioilla ja tehtävillä nimet ja naamat			
tuen puute johdolta			
aktiiviset järjestöt			
ihmisten vapaaehtoinen osallistuminen heikkoa	osallistumisen taso		
osallistaminen ja mielipiteiden kysyminen			
määrääminen johtaa heikkoon osallistumiseen			
resurssien ja työn määrän kohtaaminen			
lakisääteisyys etusijalla			
kiireinen arki perustehtävien hoitamiseen			
oman tehtävän edistäminen	resurssit		
byrokratian välttäminen		Toimintaa edistävät ja heikentävät seikat	
resurssit konkreettiseen työhön			
Ylimmän johdon tuotettavien palveluiden tunteminen			
toimijoiden roolien ja tehtävien tunteminen			
Strategisten arvojen näkyminen arjessa			
pitkäjänteinen työn vaatimus	kunnan johdon ymmärrys		
kunnan johdon sitoutuminen	poliittisten päättäjien ymmärrys		
rahoitus vaikuttaa toiminnan vaikuttavuuteen			
rahoitus poliittisilta päättäjiltä			
reagoiminen vasta päättäjien kautta			
johtoryhmän ja väliportaan hallinnon etäisyys			
luottamushenkilöiden tuotettavien palveluiden tunteminen			Johtamisen haasteet
toimenpiteiden vaikutusten seuranta ja arviointi			
järjestelmällinen arviointi	nykytilan ja menneen arviointi		
haasteellinen vaikutusten arviointi			
pitkän tähtäimen suunnitelma			
uudet näkökulmat			
konkreettiset toimenpiteet	tavoitteiden asettaminen	Yhdessä tekeminen	
sopiva määrä tavoitteita			
valitut tavoitteet tehdään hyvin			
suunnitelmallinen työ tavoitteiden saavuttamiseksi			
tavoitteiden määrä realistinen			
omissa käsissä olevat tavoitteet			
käsillä olevaan ilmiöön tarttuminen viipymättä			
vastinkumppani	käytännön toiminta		
kohderyhmän osallistaminen tekemiseen			
yhteisten pelisääntöjen kirjaaminen			
henkilöiden asiantuntemuksen pyytämien tarpeen mukaan			
kohderyhmien tarpeiden tarkka kuuleminen			
juurisyyhin pureutuminen			
puheeksi ottaminen	toiminnan kohdentuminen		
rohkeus toimia			
asiantuntemuksen hyödyntäminen			
kaupungin henkeä nostattava toiminta			
toimintamallien jalkauttaminen aikaa vievää			

Opinnäytetyössä asetettuna tutkimuskysymyksenä oli; mitä haasteita paikallisen turvallisuussuunnittelun käynnistämisessä on johtamisen näkökulmasta? Haastatteluista tehdyn sisällysluokituksen havaintojen mukaan paikallisen turvallisuussuunnittelun johtamisen haasteena on ottaa monipuolisesti huomioon asioita, jotka voivat joko edistää tai heikentää toiminnan aloittamista. Tällaisia asioita ovat resurssit, organisaation sisäinen yhteistyö ja organisaatioiden rajapintatyö, osallistumisen taso ja kuntajohdon sekä poliittisten päättäjien ymmärrys. Toinen johtamisen haaste paikallisen turvallisuussuunnittelun käynnistämisessä on yhdessä tekemiseen liittyvät asiat. Tällaisia ovat nykytilan ja menneen arviointi, tavoitteiden asettaminen, käytännön toiminta ja toiminnan kohdentaminen.

Paikallinen turvallisuussuunnittelu ei ole millekään toimijalle lakisääteisesti velvoittavaa toimintaa. Tällä on vaikutusta siihen, että kaikissa kunnissa ei tehdä turvallisuussuunnittelua. Turvallisuussuunnittelun käynnistäminen kunnassa tulee olla poliittinen tahtotila ja sille täytyy saada kunnan poliittisilta päättäjiltä hyväksyntä. Kunnan johdolla tulee olla myös ymmärrys paikallisen turvallisuussuunnittelun tärkeydestä ja yleisistä tavoitteista. Mikäli poliittiset päättäjät tai kunnanjohto eivät ymmärrä paikallisen turvallisuussuunnittelun hyötyjä, ei ole mielekästä edes aloittaa paikallista turvallisuussuunnittelua.

"Eihän se niinku aina vaadi sitä (rahaa) että niin kuin sanoin, niin yksittäinen katulamppu voi parantaa sitä asiaa pienellä investoinnilla, mutta kyllähän tietysti sitten se työryhmän toiminta jää jotenkin piippuun, jos ei niitä niinku saada vietyä maaliin tai tälleen, että me tunnustetaan riskit, mutta sitten me ei tehdä sille asialle mitään." (Johtavan palotarkastajan haastattelu 17.10.2023.)

"Tämäkin (turvallisuussuunnittelu), poliitikkojen suuntaan ihan sama, että se on esillä, niin siihen jossain kohtaa alkaa tulla rahaakin." (Tietohallintopäällikön haastattelu 1.11.2023.)

Haasteeksi voi muodostua, miten saada ymmärrys aiheeseen, mikäli kunnassa ei ole aikaisemmin toteutettu suunnitelmallisesti turvallisuussuunnittelua eikä organisaatiossa ole henkilöstöä, kenellä olisi ymmärrystä prosessista ja sen mahdollisista hyödyistä. Turvallisuussuunnittelun tulee olla pitkäjänteinen prosessi, jossa hyödyt voivat tulla esille viiveellä pitkäjänteisen työn tuloksena. On myös tärkeää ymmärtää turvallisuussuunnittelun merkitys kunnan strategian edistämiseksi. Turvallisuussuunnittelu ei ole erillinen lisätoiminto vaan sen tulisi olla osa ydintoimintaa ja ottaa huomioon kaikessa kunnan toiminnassa.

"Se turvallisuus on meidän toimintaa ohjaavissa arvoissa ja kun me halutaan nämä meidän strategiaan. Strategiassa sitoutumisemme asiat ja arvot on semmosia, mitkä näkyy käytännön arjessa." (Hallintojohtajan haastattelu 8.9.2023.)

Ylimmän johdolla ja poliittisilla päättäjillä kunnassa tulee olla myös ymmärrys siitä, minkälaisia toimijoita ja rooleja turvallisuustyön osalta kunnassa on, koska ilman tätä ymmärrystä odotukset voivat perustua virheelliseen käsitykseen siitä, minkälaiset resurssit ja tehtäväkuva on käytössä.

"Johtamisen näkökulmasta meillä on johtoryhmä tosi kaukana tästä meidän tavallaan väliportaan hallinnosta. Aika yksin saan tässä portaassa näiden asioiden kanssa olla ja tuki ylhäältä mun työlle on ohut ja ohukainen. Palveluiden tunteminen ja tunnistaminen ja samalla luottamushenkilöiden taholta. Että ollaan jatkuvasti altavastajan roolissa, puolustusasemissa ja saadaan olla korjaamassa väärinkäsityksiä ja sitä mikä nuorisopalveluiden tehtävä on, et me ei olla vartijoita, eikä olla poliiseja eikä me olla mitään järjestysmiehiä asemalla vaan me ollaan nuorisotyöntekijöitä." (Nuorisosihteerin haastattelu 29.11.2023.)

Talousbudjetti rajaa varsinkin pienissä kunnissa resursseja ja monet toimijat tekevät jo ääri-rajilla työtehtäviä. Voi olla haasteellista löytää aikaa suunnitelmallisesti toteutettavalle turvallisuustyölle. Ylimmän johdon tehtävä on viestittää organisaatiossa alemmalle tasolle strategista päätöstä turvallisuussuunnittelusta, koska ilman sitä turvallisuussuunnittelun jalkauttaminen ei onnistu. Johtajilla on erityinen merkitys siihen, minkälainen osallistumisen taso organisaatiossa on. Mikäli johtajat ovat passiivisia eivätkä viesti asian olevan tärkeää, prosessin on hyvin vaikea lähteä edes liikkeelle. Osallistumisen taso voi jäädä heikoksi, mikäli

henkilöstöä joudutaan määräämään esimerkiksi turvallisuussuunnittelun työryhmään eikä ole saatu viestittyä asian tärkeyttä.

"--Mut sit taas tätä päivää ajattelee niinku yleisesti, itekin kun ollut monenlaisessa toiminnassa mukana vanhassa asuinpaikassani, kun tänä päivänä ihmisiä ei saa mihinkään enää vapaaehtoisesti mukaan ja jos ne jollain tavoin määrätään siihen, niin se pakkaa olla ajatustyökin jää aika vaillinaiseksi." (Kiinteistöpäällikön haastattelu 30.11.2023.)

Muiden toimijoiden osallistuminen kunnan turvallisuussuunnitteluun jää myös heikoksi, mikäli asiasta ei viestitä riittävästi. Paikallisissa yhdistyksissä esimerkiksi on usein paljon turvallisuussuunnittelussa hyödynnettävissä olevaa resurssia ja osaamista, mutta mikäli kunta epäonnistuu viestiä turvallisuussuunnittelusta järjestöille ja muille sidosryhmille, jää sidosryhmien osallistumisen taso heikoksi. Organisaatioiden välisen rajapintatyön ja sisäisen yhteistyön taso organisaatiossa vaikuttaa myös joko edistävästi tai heikentävästi. Verkostoituminen tai sen puutteet vaikuttavat suoraan turvallisuussuunnittelun onnistumiseen. On helpompi lähteä tekemään turvallisuussuunnittelua, mikäli toimijoilla ja jäsenillä on henkilökohtaisia verkostoja keskenään ja jo aikaisempaa yhteistyötä.

"Hirveästi meillä on porukka nyt vaihtunut kaikilla toimialoilla. Uuden oppimista." (Tietohallintopäällikön haastattelu 1.11.2023.)

"Hyvin paljon tapahtunut Pirhan myötä. Painotusta on siirretty ennalta estävään puoleen. Utta pöhinää tosiaan. Paljon erilaisia yhteistoimintaryhmiä, kehitetään palvelutietovarantoa yhdessä." (Hyvinvointikoordinaattorin haastattelu 27.11.2023.)

"Vuosi on ollut vaikea, pienessä kylässä asioilla ja tehtävillä on ollut nimet ja naamat. Nyt esimiehet ovat muuttuneet. Ennen kuin asiointi oli sujuvaa, niin nyt on jouduttu etsimään niitä reittejä." (Nuorisosihteerin haastattelu 29.11.2023.)

Johtamisen haasteena on myös yhdessä tekemisen tukeminen. Turvallisuussuunnittelun tulee lähteä nykytilan ja mennen arvioinnista. Turvallisuussuunnittelussa haasteellista on arvioida vaikutuksia, osalle toimijoista hyödyt voivat realisoitua myöhemmin kuin toisille. Turvallisuussuunnittelu tulee ymmärtää pitkäjänteiseksi työksi.

"Ne hartijat on aika kapeat, miten voi tiettyä asiaa edistää eteenpäin. Pitkän tähtäimen suunnitelma voisi olla erittäin hyvä. Varmasti tulee sellaisia kipukohtia, mitä pitäisi viedä eteenpäin." (Hyvinvointikoordinaattorin haastattelu 27.11.2023.)

Tärkeää on hakea yhdessä tekemällä uusia näkökulmia asioihin ja miettiä sellainen määrä tavoitteita, jotka saatavilla olevilla resursseilla voidaan myös toteuttaa käytännössä. Suunnittelussa tulee miettiä mahdollisimman konkreettisia toimenpiteitä ja asettaa tavoitteet realistisesti niin, että ne ovat myös toteutettavissa.

"Meitä toimijoita on niin vähän, että niitä (tavoitteita) ei voi olla kymmeniä ja kymmeniä. Valitaan muutama tavoite ja ne tehdään hyvin. Sen sijaan, että niitä on kymmeniä ja vuoden viimeisillä hetkillä mietitään, että apua mitäs tälle on tehty, vaan että se olisi suunnitelmallista työtä koko vuoden ajan." (Hyvinvointikoordinaattorin haastattelu 27.11.2023.)

Käytännön toiminnassa yhdessä tekemistä voidaan tukea huolehtimalla, että toimijoilla on vastinkumppanit, joiden kanssa tehdä työtä ja tarttua käsillä oleviin ilmiöihin silloin kun niitä esiintyy. Käytännön toiminnassa on myös tärkeää sopia yhteisistä pelisäännöistä, miten yhteistyötä tehdään.

".olisi hyvin tärkeätä, että meillä olisi yhteiset pelisäännöt, sellaiset jotka on kirjattu kansiin ja vähän sellaiset rautalankamallitkin, että niihin on helppo hypätä, että perusasiat olisi ainakin määritelty jotenkin." (nuorisosihteerin haastattelu 29.11.2023)

Ei tule unohtaa kohderyhmien kuuntelemista ja heidän osallistamistaan tekemiseen. Toiminnan tulee kohdentua juurisyihin eikä olla vain reaktiivista toimintaa. Turvallisuussuunnittelusta saadaan paras hyöty, kun hyödynnetään jokaisen toimijan omaa asiantuntemusta, osataan ottaa asioita puheeksi, toimitaan rohkeasti ja jalkautetaan toimintamalleja eteenpäin. Haasteeksi voi muodostua toimijoiden käytössä olevat rajalliset resurssit.

"--jonkun asian maaliin saattaminen saattaa viedä sitten useammankin kokouksen, että just jonkun ankkuritoimintamallin käynnistämistä Ylöjärvellä odotettiin aika kauan, kun sitä poliisin resurssia ei meinannut löytyä siihen...luotiin toimintamallia mikä jalkautetaan siellä kunnan sisällä." (johtavan palotarkastajan haastattelu 17.10.2023.)

Taulukko 3: Toimijoiden sitoutuminen.

Pelkistetyt ilmaukset	Alakuokat	Yläluokat	Pääluokat
esille nostaminen tiedon levittäminen tiedonkulun varmistaminen puutteellinen tiedonkulku asioiden esillä pitäminen usein tiedonpuute näkökulmien laajentaminen	tiedon lisääminen	Yhteisen ymmärrys	
kokonaiskuvan luominen tietosuoja tiedon jakamisen esteenä aktiivinen tiedon kerääminen turvallisuustilastojen kerääminen Tilannekuvan ylläpitäminen turvallisuuden osa-alueiden ymmärrys	tiedonhankinta		
päällekkäiset turvallisuustyöryhmät turvallisuussuunnitelman sijoittuminen isompaan kuvaan yhteistyön kokonaiskuvan puuttuminen päällekkäisten toimintojen huomiointi olemassa olevien työryhmien ja toimintojen hyödyntäminen arjessa toimiva verkosto yhteistyötahojen huonot resurssit epätietoisuus eri toimijoiden yhteistyöstä rajapinnat haasteena	olemassa olevan työn huomiointi yhteistyökumppaneiden tunteminen	Toimijoiden organisoituminen verkostossa	Sitoutuminen
yhteinen vastuunkanto organisoitumpaa yhteinen panos luo vaikuttavuutta oman roolin hakeminen ja määrittely työnojan epäselvyydet väärinkäsitykset toimijoiden tehtävistä yksipuolinen roolitus rahoittajana viranomaisilla asiantuntijan rooli asioiden henkilöityminen hijaisen tiedon katoaminen resurssien puutteesta syntyvä toiminnan katko roolit asioiden edistämässä ymmärrys rooleista	toimijoiden roolien määrittely		
kumppaneiden monipuolinen edustus poliisi tärkeä resurssi linjausten tekeminen omalla vastualueella viranomainen asiantuntijana kunta veturina vastinparin tai keskustelukumppanin löytäminen organisaatiomuutokset vaikuttavat asioitiin aktiivisuus edistää	yhteistyökumppaneiden löytäminen		
vetovastuu kaupungilla oleelliset tahot kultakin kunnan toimialalta käytännölläheinen työryhki työryhmän kokoava aktiivinen henkilö työryhmällä mandaatti esittää asioita yöryhmän tarpeellinen koko kiinnostuneet ihmiset mukaan toimintaan keskeinen luottamushenkilö mukaan työajan varaaminen koordinoimille kokoontumisen esteet toiminta ilman työryhmäyöskentelyä aikataulutus kontaktit	työryhmän muodostaminen		
etämahdollisuus kokoontumisissa havainnolliset ja uusia näkökulmia antavat palaverit viestin vieminen eteenpäin toimintamallien tutuus vastinkumppani kunnan yhteyshenkilöt	työryhmän ja verkoston koordinointi		

Opinnäytetyön toisena tutkimuskysymyksenä oli; miten voidaan vaikuttaa toimijoiden sitoutumiseen turvallisuussuunnittelussa? Toimijoiden sitouttamiseen voidaan vaikuttaa kiinnittämällä huomiota johtamisessa erityisesti toimijoiden organisoitumiseen verkostossa ja yhteisen ymmärryksen luomiseen. Yhteisen ymmärryksen luomisessa tulee huomioida tiedon hankintaan ja tiedon lisäämiseen liittyviä asioita. Eri toimijoiden organisoituminen edesauttaa myös yhteistä ymmärrystä asioista. Organisoitumisessa tulee huomioida olemassa olevan työ, yhteistyökumppaneiden löytäminen ja tunteminen, toimijoiden roolien määrittely, työryhmän muodostaminen ja turvallisuussuunnitteluverkoston koordinointi.

Johtamisessa voidaan lisätä toimijoiden yhteistä ymmärrystä tiedon lisäämisellä ja hankinnalla. Asiantuntijatyötä tekevät henkilöt ovat hyvin työllistettyjä ja heitä voi olla vaikeaa saada sitoutettua uusiin toimintamalleihin, mikäli asiasta ei välitetä tarpeeksi tietoa ja asiaa pidetä esillä. Monessa organisaatiossa tiedonkulussa on ongelmia. Tieto ei liiku tarpeeksi eri

tasojen välillä. Tietoa lisäämällä on mahdollista vaikuttaa henkilöiden näkökulmien laajentumiseen ja poistaa sitä kautta myös jopa vääriä käsityksiä asioista.

"Perinteisesti kunnassa on tehty vain lakisäätöinen. Onhan tämä (turvallisuussuunnittelu) asia mikä pitää olla esillä, eikä se ole ollut esillä -- Yksi olennainen asia on, että tieto leviää...Tiedonkulkua parannetaan, sehän aina ja kaikissa asioissa on ongelma. Jos on joku forumi, niin se auttaa asiaa. -- Ihan kaikissa asioissa, myös tässä, semmonen asioiden jauhaminen on se juttu. Varsinkin kun meidän asiat on varsinkin kehittäminen, mihin pitää resurssia sekä aikaa että rahaa laittaa, tietoturva-asiat eivät ole muodikkaita joten asian pitää agendalla olla usein ja sitä pitää jauhaa. Asiaan suurin piirtein olankohautuksella suhtaudutaan nyt, mutta kun sitä jauhetaan tarpeeksi, niin sit nää asiat alkaa etenemään. -- En ole ihan hahmottanut, mistä (turvallisuussuunnittelussa) on kyse.. -- En tiedä miten sä näet, että vaarautuminen on aika lähellä ellei jopa sama asia, ainakin mun näkökulmasta." (Tietohallintopäällikön haastattelu 1.11.2023)

Tiedon hankinnalla on myös vaikutusta yhteisen ymmärryksen muodostumiseen ja sitä kautta sitoutumiseen. Paikallisessa turvallisuussuunnittelussa tiedon hankinta lähtee kokonais kuvan luomisesta. Kerätään faktatietoa eri tilastoista, mutta otetaan huomioon myös toimijoiden näkemys- ja kokemustieto. Paikallisessa turvallisuussuunnittelussa on mahdollista pitää yllä paikallisesta turvallisuustilanteesta kokonaisvaltaista tilannekuvaa, mikä ei ole yksittäisille toimijoille mahdollista.

"Mun mielestä hyvä olisi lähteä nimenomaan järjestelmällisesti ja kerätä tietoa ensin ja miettiä että mitkä on ne painopistealueet ja saada semmonen kokonaiskuva siitä kunnan toiminnasta alkuun. -- ..kyllä sitä voi ajatella, että se on myös kunnan turvallisuuskartta samalla, että vaikka ei nyt välttämättä hirveästi mitään kansainvälisiä toimintoja ole, mutta siellä on niitä turvallisuuden osa-alueita tosi paljon, että lähtee pala kerrallaan ja miettii, mitkä tästä pampulasta olisi nyt semmoisia kehittämisen arvoisi asioita, että mikä meillä on tällä hetkellä se taso ja minkämoisia ongelmia ja mitä niille voisi lähteä sitten tekemään. " (Johtavan palotarkastajan haastattelu 17.10.2023.)

"Pidämme kumppanin kanssa tietoturvaan liittyvää tilannekuvaa. Tiedossani ei ole, että kukaan pitäisi tilastoa turvallisuuteen." (Tietohallintopäällikön haastattelu 1.11.2023.)

Toimijoiden sitoutumista paikalliseen turvallisuussuunnitteluun voidaan lisätä yhteisen ymmärryksen luomisen lisäksi kiinnittämällä huomiota toimijoiden organisoitumiseen turvallisuussuunnitteluverkostossa. Turvallisuussuunnittelun tavoitteena ei ole luoda päällekkäisiä työryhmiä vaan hyödyntää jo olemassa olevia. Tästä syystä on tärkeää saada olemassa olevasta yhteistyöstä kokonaiskuva ja vahvistaa jo olemassa olevia yhteistyöverkostoja uusilla.

"Mä toivon, että tästä saadaan siis aidon oikeasti arjessa toimiva verkosto, joka ei toisaalta olisi minkään jo olemassa olevan verkoton kopio tai luotaisi tavallaan jotain jonkun päälle, vaan ihan omansa, niin että ne asiat mitä siellä mietitään on ne pieniä tai vähän isompia että mietittäisiin ihan semmoisia aivan arjen käytännön tasolla olevia juttuja." (Hallintojohtajan haastattelu 8.9.2023.)

Paikallisessa turvallisuussuunnittelussa haasteena on saada muodostettua eri toimijoiden välille yhteistyörakenteita ja oppia tuntemaan kumppanit, kenen kanssa turvallisuustilannetta voitaisiin parantaa yhdensuuntaisella toiminnalla. Hyvinvointialueiden muodostaminen ja palveluiden tuottamisvastuiden siirtyminen kunnilta hyvinvointialueille on vaikuttanut rajapinta-toimintaan. Toimijoiden puutteelliset resurssit voivat myös johtaa siihen, ettei se pysty osallistumaan paikalliseen turvallisuussuunnitteluun, vaikka toimijan panos voisi olla merkittäväkin.

*"...edelleen äärimmäisen isoja haasteita, kun on myös niitä rajapintoja, mitkä on siinä raja-
mailla, että kuuluuko hyvinvointialueelle vai kaupungille." (Hallintojohtajan haastattelu
8.9.2023.)*

*".meidän Pirkanmaan poliisin resurssi on ollut niin huono, et meillähän ei oo ollut täällä
Etelä-Pirkanmaalla mitään koulupoliisi esim. ollenkaan." (Nuorisosihteerin haastattelu
29.11.2023.)*

Toimijoiden roolien määrittely on oleellinen osa turvallisuussuunnitteluverkoston organisoitumista ja toimijoiden sitoutumiseen vaikuttava tekijä. Mikäli toimijoilla on epäselvyyttä työnjaosta tai väärinkäsityksiä toimijoiden tehtävistä tai velvollisuuksista, vaikuttaa se negatiivisesti toimintaan.

*"...kunhan kaikki tahot mieltää sen, että tässä ollaan yhdessä miettimässä ratkaisuja, eikä ole
semmoista yhtä rahasampoa, joka voisi sitten aina resursoida lisää tai jotakin muuta, vaan
miettiä olemassa olevia mahdollisuuksia..." (Hallintojohtajan haastattelu 8.9.2023.)*

*"Turvallisuusyhteistyöhöillä me täytetään se meidän pelustuslain velvoite, että me tullaan
mukaan ja tuodaan se meidän osaaminen ja asiantuntemus siihen työhön, mutta se työryh-
män vetäminen ja pyörittäminen lähtee kunnasta." (Johtavan palotarkastajan haastattelu
17.10.2023.)*

Tulisi pitää huoli siitä, että tehtävät eivät henkilöityisi vaan niiden takana olisi organisaatio ja valmis toimintamalli tehtävien siirtämiseksi toiselle henkilölle, mikäli asiaa hoitanut henkilö poistuu toisiin tehtäviin. Näin ei tulisi katkoksia tehtävien hoitamiseen ja verkoston toimivuuteen. Asiantuntijuuden poistuessa organisaatiosta menetetään samalla myös hiljaista tietoa.

"...kaupungin ohkasuus myös tässä hallinnossa ja palveluiden tuotannossa ylipäättään ja resurssointi ja sitä siihen ihan suorittavaan työhön saakka jo. Jos se taloustilanteen takia vielä heikkenee, niin.. tää on niin ohkanen et on, että kun asia aina jonkun yhden ihmisen takana ja jos se yks ihminen poistuu niin siihen tulee pitkäksi aikaa katko. --..asiat henkilöityy kovasti näin pienillä resursseilla kun tehdään ja asioita on paljon sitä poistuu myös sitä semmosta näkymätöntä osaamista, mitä ei ole kirjattu mihinkään, se hiljainen tieto katoa."
(Nuorisosihteerin haastattelu 29.11.2023.)

Yhteistyökumppaneiden löytäminen paikallisessa turvallisuussuunnittelussa on myös tärkeää huomioida organisoitumisvaiheessa. Mikäli vakiintuneita kumppanuuksia ei ole vielä saatu rakennettua, voi toimijoiden löytäminen olla haasteellista ja aikaa vievää.

"Vastinparia aina täältä huudamme isoon ääneen Pirhan puolelta. Isoon organisaatioon soitellessa, sanotaan otapa tähän yhteyttä ja otapa tähän yhteyttä. Pirha taikka poliisi on valtavasti suuri organisaatio, niin heti kynsin hampain pidämme henkilöstä ja sähköpostiosoitteesta kiinni, jos sellaisen saamme." (Hyvinvointikoordinaattorin haastattelu 27.11.2023.)

Paikallisen turvallisuussuunnittelun työ- tai ohjausryhmän muodostaminen uutena toimintamallina kunnassa helpottuu huomattavasti, mikäli kunnassa on henkilö, kenellä on tähän työaika. Monissa pienissä kunnissa ei ole resurssia henkilölle, jonka työkuvana olisi pelkästään turvallisuustyön tekeminen ja turvallisuusasioiden edistäminen kunnassa. Kuitenkin tällainen työnkuva edistäisi merkittävästi kunnissa tehtävää turvallisuustyötä.

"--täällä oli semmonen aktiivinen turvallisuuspäällikkö, kuka sen sitten otti asiakseen ja kokosi työryhmän ja pelastuslaitos on työryhmän jäsenenä. -- ei se nyt mikään päätoiminen turvallisuuspäällikkö ollut, mutta siihen on varattu kuitenkin resurssit työhön, työaika ikään kuin että se pystyy tän tyyppistä työtä tekemään...kunta näkee sen tärkeäksi ja siinä on joku henkilö, kuka vastaa siitä kokonaisuudesta." (Johtavan palotarkastajan haastattelu 17.10.2023.)

Työryhmää muodostaessa oleellista on, että löytyy aktiivinen työryhmän kokoava henkilö ja saadaan turvallisuusasioista kiinnostuneita henkilöitä mukaan. Työryhmän tulisi tehdä turvallisuussuunnittelua käytännönläheisellä otteella. Ydinryhmän ei tarvitse olla kovin suuri, tilanteen vaatiessa työryhmään voidaan kutsua asiantuntijoita puhumaan esille nousseista asioista, joista työryhmän jäsenillä ei välttämättä ole asiantuntemusta. Paikallisen turvallisuussuunnittelun työryhmän ja sen verkoston koordinoinnissa tärkeää on huomioida käytännön organisointiin liittyviä asioita. Tällaisia ovat esimerkiksi kokoontumisen esteiden poistaminen sopimalla ajoissa kokouksien ajankohdat ja aiheet. Työryhmän ja verkostoon kuuluvien jäsenten tai tahojen yhteystietojen tulee olla kaikkien toimijoiden tiedossa, koska tällöin voidaan olla yhteydessä asioista myös ilman yhteistä kokoontumista. On tärkeää, että työryhmässä viedään turvallisuussuunnittelusta viestiä eteenpäin myös omassa organisaatiossaan ja verkostoon

kuuluville sidosryhmille. Nämä ovat asioita, joiden osalta tarvitaan yhteisesti sovitut toimintatavat.

"Toivoisin, että jos on työryhmäkokouksia niin ne olisi hyvin pitkälle aikataulutettu, että näkisi, koska tulossa ja pystyy sopimaan ikään kuin itsellensä vapaata siihen ja miksei jopa etämahdollisuuksia, ne aina parantaa osittain osallistumista." (Johtavan palotarkastajan haastattelu 17.10.2023.)

Opinnäytetyön kolmantena tutkimuskysymyksenä oli; miten johtamisella voidaan edistää turvallisuussuunnittelun käynnistämisen toiminnan laatua? Alakysymyksenä esitettiin; mitkä ovat keskeisimmät keinot tähän?

Keskeisimmät toiminnan laatua edistävät keinot:

- Toiminnan käynnistämiseen varataan riittävästi ajallista- ja henkilöresurssia.
- Määritellään, miksi turvallisuussuunnittelun työryhmä on perustettu ja sen yleiset tavoitteet.
- Toimijoiden vastuista ja rooleista on keskusteltu ja ne ovat selkeitä osapuolille.
- Asetetaan selkeät pelisäännöt käytännön toimintatavoista.
- Turvallisuussuunnittelun verkostossa on kontaktoituna monipuolisesti eri sidosryhmiä.

Keskeisimpinä keinoina edistää paikallisen turvallisuussuunnittelun käynnistämisen toiminnan laatua on varata toiminnan käynnistämiseen sekä ajallista- että henkilöresurssia. Työryhmän muodostaminen ja verkoston koordinointi vaatii henkilön, kenellä on mahdollisuus tehdä kyseistä työtä. Käynnistämävaiheessa ihmisten sitouttaminen vie aikaa ja tähän tulee kiinnittää huomiota. Turvallisuussuunnittelussa on hyvä saada monipuolisesti eri toimijoita mukaan yhteiseen turvallisuustyöhön. Tämä vaatii viestimistä eri sidosryhmien suuntaan ja heidän aktiivisuuttaan. Mikäli oleellisiin turvallisuustyön tahoihin ei ole muodostettu aikaisempia kontakteja, vaatii aikaa lähteä selvittämään näistä tahoista mahdollisuutta osallistua paikalliseen turvallisuussuunnitteluun ja rakentamaan kontakteja.

Kun työryhmän jäsenet on saatu nimettyä eri tahoilta, on oleellista keskustella yhdessä siitä, miksi turvallisuussuunnittelun työryhmä on muodostettu ja mitkä ovat sen yleiset tavoitteet. Tämä edesauttaa yhteisen ymmärryksen luomista asiasta. Toimijoiden vastuista ja rooleista paikallisessa turvallisuussuunnittelussa tulee myös keskustella heti alussa, jotta ne ovat selkeitä kaikille osapuolille.

Käytännön toiminnan kannalta erittäin tärkeää on sopia yhteisistä pelisäännöistä toiminnassa. Tällaisia ovat muun muassa turvallisuussuunnitteluprosessin aikataulut, sitoutumisen periaatteet, viestinnän ja tiedon käsittelyn periaatteet, taustaorganisaatioiden ja

verkostotoimijoiden huomiointi ja heidän informointinsa periaatteet. Lisäksi tulee keskustella rahoituksesta.

Aikataulun osalta kysymyksiksi nousevat:

- Milloin ja kuinka usein on syytä tavata yhdessä?
- Mikä on toiminnan aikataulu?
- Kuinka paljon tähän verkostotyöhön on tarpeen käyttää aikaa/mikä on mahdollista?
- Onko työryhmän jäsenillä mahdollisuus käyttää aikaa itsenäiseen työhön turvallisuus-suunnitteluun liittyen?

Toiminnan koordinoinnin, fasilitoinnin sekä toimintaan sitoutumisen periaatteiden osalta kysymyksiksi nousevat:

- Kuka ottaa vetovastuun työryhmän ja verkoston toiminnan koordinoinnista ja fasilitoinnista?
- Minkälaista sitoutumista odotetaan?
- Minkälaisia resursseja jäsenien toivotaan panostavan verkostotyöhön?
- Miten kokouksista poissaoloihin suhtaudutaan?
- Minkälaisia rooleja toimijat ottavat/voivat ottaa Akaan turvallisuussuunnittelussa?
- Miten työryhmässä tehdään päätöksiä?
- Miten uudet toimijat saatetaan mukaan työryhmään tai verkostoon?

Viestinnän ja tiedon käsittelyn periaatteiden osalta kysymyksiksi nousevat:

- Miten toiminnan suunnittelussa ja toteutusta varten tarvittavaa tietoa kerätään, käsitellään ja säilytetään?
- Miten arkaluonteista tietoa käsitellään ja miten tällaisesta tiedosta voidaan välittää tietoa?
- Miten edesautetaan, että kaikilla päätöksiin osallistuvilla on käytössään riittävät tiedot?
- Miten työryhmän jäsenet viestivät keskenään?
- Miten huomioidaan ja informoidaan verkoston osallistujien taustaorganisaatiot ja muut sidosryhmät?
- Miten turvallisuussuunnittelutyöstä tiedotetaan? Tarvitaanko viestintäsuunnitelma?
- Kenen tulee tietää verkoston toiminnasta?

Rahoituksen osalta kysymyksiksi nousevat:

- Mistä toiminnan rahoitus?
- Miten rahoitus vaikuttaa toimintaan?
- Miten rahoituksen saamiseen voidaan vaikuttaa?

4.2.4 Kyselytutkimus kuntalaisille

Opinnäytetyössä kerättiin aineistoa kahdella kyselyllä. Kyselyt toteutettiin vakioiduilla kyselylomakkeilla, jolloin kaikilta kyselyyn vastaavilta kysyttiin samaa asiasisältöä samalla tavalla. (Vilka 2021, 76.) Ensimmäinen kysely kohdistettiin kaupungin 13-vuotta täyttäneisiin asukkaisiin. Tämä oli turvallisuuskysely (liite 4 Turvallisuuskyselylomake (paperiversio)), jossa pyrittiin mittaamaan kuntalaisten turvallisuuden tunnetta kaupungissa ja omalla asuinalueellaan sekä selvittämään, onko kaupungissa yleisesti turvattomiksi koettuja paikkoja.

Turvallisuuskysely tehtiin sähköisesti eHarava-ohjelmistossa. Ohjelmistosta tulostettiin kyselyn tuloksista pdf-raportti. Kysely säilyi ohjelmistossa vuoden 2023 loppuun saakka ja kyselyn tuloksiin oli ohjelmistossa pääsy toimeksiantajalla ja opinnäytetyön tekijällä. Järjestöille suunnattu kysely toteutettiin sähköpostitse Word-lomakkeella. Kyselyyn tulleet vastaukset tallennettiin kehittämistyön tekijän tietokoneen työasemalle, johon ei ole muilla pääsyä. Kopiot vastauksista toimitettiin toimeksiantajan yhdyshenkilönä toimineelle hallintojohtajalle. Kyselyn vastastaukset tuhotaan kehittämistyön tekijän tietokoneen tiedostosta opinnäytetyön valmistumisen jälkeen.

Kysely on tutkimusmenetelmänä määrällinen, jossa kyselylomake on tutkimuksen mittarina. Tämän vuoksi kyselylomakkeen suunnitteluun on syytä kiinnittää erityistä huomiota. Kyselylomakkeen laadinnassa tulee muun muassa selvittää, mitkä taustamuuttujat vaikuttavat tutkitaviin asioihin. Kun kyselylomake laaditaan monivalintakysymyksillä, antaa vakioidut kysymykset paremman vertailukelpoisuuden avoimiin kysymyksiin verrattuna. (Vilka 2021, 84.) Kyselyn yleisiä haasteita ovat muun muassa, mikä määrä kysymyksiä on riittävä antamaan vastauksia ja ovatko kysymykset selviä ja yksiselitteisiä. Yhdessä kysymyksessä tulisi kysyä vain yhtä asiaa. Kyselylomakkeen pituuden tulisi olla kohtuullinen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1996, 202-203.)

Kyselylomakkeen laatimisen haasteena on rajata tutkimuskysymyksen näkökulmasta relevantit kysymykset sekä mikä määrä kysymyksiä on riittävä antamaan vastauksen asetettuun tutkimuskysymykseen. Turvallisuuskyselyn osalta kyselylomakkeen laatiminen näyttäytyikin haastavaksi kehittämistyössä. Toimeksiantaja ei ollut alkuun miettinyt, mitä asiaa haluttiin mitattavan turvallisuuskyselyllä, keskityttäisiinkö asukkaiden subjektiivisen turvallisuuden tunteen mittaamiseen vai selvittämään asukkaiden kokemia turvallisuusongelmien kohteita kaupungissa. Kävin läpi kaupungin edustajan kanssa Rikoksentorjuntaneuvoston laatimaa asukkaille

suunnattua turvallisuuskyselyä (Rikksentorjunta, 2023). Kyseinen kysely vaikutti sellaisenaan epäsoivalta käytettäväksi. Kyselylomakkeen ongelmakohdiksi nähtiin muun muassa liian laajan asiakokonaisuuden kysyminen osassa kysymyksistä. Osassa kysymyksistä oli vastausvaihtoehtoja joko liian kapeasti tai laajasti. Vastajaat saattaisivat myös määritellä eri tavoin jotkut kysymykset ja vastausvaihtoehdot, koska ne eivät olleet yksiselitteisiä. Lisäksi osassa kysymyksistä kysyttiin asioita, joista olisi saatavissa tilastotietoa, eivätkä siten toisi kyselyllä asiaan lisäarvoa. Lisäksi kyselylomakkeen pituus mietitytti, kysely ei saisi olla pitkä, jotta mielenkiinto vastaamiseen säilyy lomakkeen loppuun asti.

Kyselystä tehtiin muutama versio Rikksentorjuntaneuvoston kyselyn vaihtoehdoksi. Toimeksiantaja valitsi kyselytutkimuksen kysymys patteristoksi opinnäytetyön tekijän laatiman version, jossa oli yhteensä 21 kysymystä. Kysymyksistä kymmenen ensimmäistä kysymystä (1-10) koskivat taustamuuttujia. Kysymyksissä 11-12 kysyttiin vastaajan tyytyväisyyttä nykyiseen asuinalueeseen sekä kuinka turvalliseksi kokee keskimäärin kaupungin ja oman asuinalueensa turvallisuuden. Kysymyksissä 13-14 kysyttiin, mitkä asiat huolestuttavat vastaajaa hänen omassa elämässään ja miten vastaaja kokee saavansa tarvittaessa apua arjessa pärjäämiseensä. Kysymyksessä 15 kysyttiin, mitkä asiat vastaajaa huolestuttavat asuinkunnassa. Kysymyksessä 16 kysyttiin vastaajan mielipidettä siitä, mihin suuntaan turvallisuus asuinkunnassa on viimeisen kolmen vuoden aikana mennyt. Kysymyksessä 17 kysyttiin, kuinka huolestunut vastaaja on siitä, että joutuisi seuraavan 12 kuukauden aikana erinäisten kysymyksen alla mainittujen tapahtumien kohteeksi asuinkunnassaan käsittäen muun muassa omaisuus- ja väkivaltarikoksen tai tapaturman kohteeksi joutumisen. Tämän kysymyksen kohdalle laitettiin esille häirinnän määritelmä, koska häirintä terminä voi olla monelle epäselvä. 18. kysymyksessä kysyttiin vastaajalta, onko hänen mielestään asuinkunnassa jokin paikka tai paikkoja, joita hän ei pidä turvallisena. Vastausvaihtoehdot tähän olivat kyllä ja ei. Kysymyksessä 19 vastaajan oli mahdollista kertoa avoimessa vastauskentässä, mitä paikkoja hän ei pidä turvallisena ja edelleen miksi vastaaja ei pidä kyseisiä paikkoja turvallisena. Kyselyn kahdessa viimeisessä kysymyksessä kysyttiin vastaajalta, kokeeko hän asuinkunnassa olevan mahdollisuuksia vaikuttaa oman elinympäristön ja asuinalueen kehittämiseen turvallisemmaksi ja kiinnostusta osallistua jotenkin asuinkunnassa tehtävään turvallisuuden parantamiseen, mikäli tähän olisi mahdollisuus. (Liite 4 Turvallisuuskyselylomake (paperiversio).)

Toimeksiantaja halusi toteuttaa kyselyn sähköisesti. Sähköinen kysely koettiin helpoimmaksi ja kustannustehokkaimmaksi tavaksi toteuttaa kysely. Kyselyn tulokset olisi suhteellisen vaivatonta koostaa nopeasti vastausten ollessa jo sähköisessä muodossa verrattuna paperiseen kyselyyn. Vastaaminen paperiselle kyselylomakkeelle haluttiin kuitenkin mahdollistaa vaihtoehtoisena vastaamistapana, joten kaupungin kahdessa kirjastossa oli mahdollista käydä vastaamassa kyselyyn paperiselle kyselylomakkeelle. Paperisen kyselylomakkeen täyttäneiden vastaukset syötettiin kyselyn jälkeen manuaalisesti eHarava -ohjelmaan. Syötöt suoritti kaupungin organisaatiossa ollut työharjoittelija.

Kyselytutkimuksen perusjoukoksi toimeksiantaja määritteli kaupungin asukkaat 13-vuotiaista ylöspäin. Toimeksiantaja halusi tehdä kyselyn koskemaan laajasti eri ikäisiä kuntalaisia. Alakouluikäiset ja sitä nuoremmat lapset jätettiin kuitenkin tutkimuksen ulkopuolelle. Tutkimustulosten luotettavuuden kannalta haasteellisena nähtiin riski vastaajakatoon. Maunila (2019, 25) on tarkastellut opinnäytetyössään kolmen kunnan turvallisuuskyselyn vastausmääriä ja käytettävyyttä turvallisuussuunnitelmissa. Kaikissa tarkastelluissa kunnissa vastausprosentti oli jäänyt alle 1,3 prosentin. Opinnäytetyössä todettiin myös vastausten alueellisen kattavuuden jääneen pieneksi kunnissa. Kunnat eivät kokeneet turvallisuuskyselyn tuloksia luotettavina, koska sillä ei saavutettu riittävän laajaa otantaa. Toimeksiantajan kanssa käytiin keskustelua siitä, voisiko kyselyn toteuttaa ryväsotantana, niin että perusjoukosta (kaupungin asukkaat) kohdistettaisiin kysely esimerkiksi koululaisten vanhemmille ja yläkoululaisille Wilma-järjestelmän kautta. Ryväsotannassa on mahdollista saada kattava vastausmäärä, mutta sitä ei voi yleistää koskemaan koko perusjoukkoa. Toimeksiantajan tahtotila oli kuitenkin kattaa laajasti eri väestöryhmät kyselytutkimuksessa, joten kyselyn ulkopuolelle rajattiin vain alle 13-vuotiaat kuntalaiset.

Toimeksiantaja halusi toteuttaa kyselyn eHarava-ohjelmiston kautta, koska kyseisessä ohjelmistossa on kartta, johon vastaajat voivat merkitä oman asuinpaikkansa. Kaupungin viestintä-vastaava syötti kysymykset eHarava -ohjelmistoon. Tässä vaiheessa viestintävastaava toi esille, että vastaajat voivat kokea ongelmalliseksi merkitä oma asuinpaikkansa kartalle, koska sen kautta voitaisiin tunnistaa vastaaja osoitteen perusteella. Tästä syystä kartan käyttämisestä luovuttiin ja asuinpaikkaa kysyttiin postinumeron perusteella. Opinnäytetyön tekijän tehtäväksi jäi testata kyselyn toimivuutta. Perheenjäseniä pyydettiin myös testaamaan kyselyä ja antamaan siitä kehitysehdotuksia. Testissä huomattiin, että osassa kysymyksiä oli teknisiä ongelmia vastausten valitsemisessa. Kyselyn teknisenä puutteena huomattiin, että kyselyssä pääsi etenemään, vaikka ei olisi valinnut alavetovalikosta mitään vaihtoehtoa. Nämä tekniset ongelmat saatiin korjattua ennen kyselyn julkaisua. Kysymysten sisällön osalta ei tullut parannusehdotuksia. Kaupungin organisaation edustajien kanssa käytiin keskustelua siitä, mitkä kysymykset asetetaan pakollisiksi vastata päästäkseen kyselyssä eteenpäin. Pakollisiksi asetettiin taustakysymykset sekä kaupunkia koskevat turvallisuuskysymykset. Sen sijaan vastaajan henkilökohtaista elämää koskevia kysymyksiä ja avoimia kysymyksiä ei asetettu pakollisiksi.

Kysely toteutettiin ajalla 18.9-8.10.2023. Kyselyssä oli näin ollen kolme viikkoa vastausaikaa. Tietoa kyselystä jaettiin kaupungin omilla kotisivuilla, kaksi kertaa paikallislehden mainoksessa, kaupungin omilla somekanavilla ja kaupungin sisäisillä infonäytöillä, joita on sijoitettuna useampia terveyskeskukseen ja kirjastoihin. Lisäksi kyselystä tehtiin A4 paperimainos, joita opinnäytetyön tekijä kävi viemässä kaupungissa sijaitseville ruokakaupoille. Useampi liike kielsi laittamasta mainosta esille tiloihinsa. K-kaupan ilmoitustaululle oli kuitenkin lupa jättää mainos kyselystä. Kyselystä tietoiseksi tuleminen jäi siten suurimmaksi osaksi sen

varaam, huomataanko kyselyn mainostamista sosiaalisen median, sisäisten infonäyttöjen tai paikallislehden mainoksen kautta.

Kyselyn tuloksia raportoitaessa nousi ongelmaksi eHarava -ohjelmiston toimimattomuus. Tämä näkyi siinä, että ohjelmistosta oli vaikea saada tehtyä valmiita taulukoita ja koonteja. Selvisi, että eHarava-ohjelmistoa ei enää päivitetä ja se on poistumassa käytöstä vuoden 2023 loppuun mennessä. Mikäli tämä tieto olisi ollut käytettävissä ennen kyselyn syöttämistä, olisi kysely toteutettu Webropol -ohjelmiston kautta. EHarava -ohjelmiston käyttämisen myötä raportin koostamiseen kului useita työpäiviä, koska taulukoita ja koonteja jouduttiin laatimaan manuaalisesti sen sijaan, että ohjelmisto olisi tehnyt ne automaattisesti.

Kyselyllä ei tavoitettu kattavasti kaupungin asukkaita. Vastausprosentti jäi alle 3 %:n, mikä korreloi valtakunnallisesti muiden turvallisuuskyselyn vastausprosenttien kanssa. Turvallisuuskyselyn taustakysymyksiin vastattiin 435 kertaa. Kuitenkin pakollisiin turvallisuuskysymyksiin vastausmäärä oli vain 361. Toteutunut otos eli vastanneiden määrä jäi perusjoukosta hyvin pieneksi. Vapaaehtoisesti vastattavien kysymysten osalta vastausmäärät vaihtelivat, ollen 350-370 välillä. Kaupungin somealustoilla oli kritisoitu kyselyn olevan liian pitkä. Tämä on mahdollisesti ollut yksi syy siihen, että kysely on jätetty kesken.

Taustakysymysten osalta vastaajaprofiiliksi piirtyi selvänä enemmistönä keski- ja seniori-ikäiset naiset, jotka ovat asuneet kaupungissa vähintään neljä vuotta ja ovat joko vakituksessa työsuhteessa tai eläkkeellä. Naisten osuus vastaajista oli noin 68 %, miesten 29 %, muun sukupuolisten 0,7 %, loput vastaajista eivät halunneet kertoa sukupuoltaan kyselyssä. Nuorten, 13-25-vuotiaiden osuus kyselyn vastaajista jäi 11 prosenttiin. 26-35-vuotiaita vastaajia oli 6,9 %. Eniten vastaajia oli 66-75-vuotiaiden ikäryhmässä, 21,6 %. 76-85-vuotiaita vastaajia oli 6,4 % ja 86-95-vuotiaita 0,7 %. 36-65-vuotiaita vastaajia oli yhteensä 53,3 %. Kyselyssä vastaajista elämäntilanteeltaan vajaa viisi prosenttia oli työttömiä, 54 % työllisiä, 31 % eläkkeellä, 9 % opiskelija ja loput kotivanhempia tai itsensä muuksi luokittelevia.

Tulosten mukaan enemmistö vastaajista, 86 %, kokee olonsa turvalliseksi tai melko turvalliseksi kaupungissa, vaikka vastaajista 54 % kokee kaupungin turvallisuuden heikentyneen jonkin verran tai selvästi viimeisen kolmen vuoden aikana. 29 % kokee turvallisuuden pysyneen samana ja 7 % parantuneen jonkin verran tai selvästi kolmen vuoden aikana. Enemmistö vastaajista kokee turvallisuuden omalla asuinalueellansa turvalliseksi tai melko turvalliseksi. Vastaajissa eniten huolta aiheuttaa kaupungissa paikkojen rikkominen ja töhryt, teiden ja katu-
jen kunnossapito sekä vahingonteot. Yli puolet vastaajista oli myös huolissaan huumeidenkäyttäjistä ja huumausainekaupasta sekä liikennekäyttäytymisestä. Turvattomimmiksi paikoiksi nimettiin kaupungin rautatieasema ja sen ympäristö sekä toisella asuinalueella oleva junaseisakkeen ja S-marketin ympäristö. Syyksi paikkojen turvattomuudelle mainittiin häiriökäyttäytyminen, ilkivalta ja vahingonteot sekä päihteiden käyttäminen ja välittäminen.

Monissa vastauksissa esitettiin nuorisoa turvallisuusongelmien aiheuttajiksi. Vastaaajien henkilökohtaisessa elämässä eniten huolta aiheuttaa oma tai läheisen terveydentila ja rahan riittävyys. (Liite 5 Turvallisuuskyselyn tulokset.)

Turvallisuuskyselyn toteutunut otos suhteessa perusjoukkoon ei ollut tuloksen yleistettävyyden kannalta riittävä. Mikäli haluttaisiin yleistettävyydeltään luotettavampi tutkimustulos, tulisi kyselytutkimus uusia joko osittain tai kokonaan (Vilka 2021, 82). Vaikka turvallisuuskyselyn vastausmäärä jäi varsin pieneksi ja vastaajaprofiiltaan suppeaksi, voidaan kyselytutkimuksen tuloksia kuitenkin hyödyntää turvallisuussuunnittelussa toimintaympäristön arvioon tekemisessä. Tuloksilla voidaan herätellä kriittistä keskustelua ja sitä kautta auttaa löytämään turvallisuussuunnittelun painopistealueita. Erytisesti kaupungin rautatieaseman ja aseman seudun nousu jopa 169 vastaajan nimeämänä esille niin sanottuna hotspot -paikkana on selkeä löydös turvallisuuskyselyssä. Kyseisten paikkojen turvallisuustilanteen parantamisen keinoja lienee syytä turvallisuustyöryhmässä miettiä. Mikäli turvallisuuskysely aiotaan jatkossa toistaa, tulee harkittavaksi kyselyn supistaminen joidenkin kysymysten poisjättämisellä. Myös kyselyn mainostamiseen tulisi kiinnittää huomiota, jotta vastaajamäärät saataisiin korkeammaksi ja vastaajaprofiili monipuoliseksi.

4.2.5 Sähköpostikysely järjestöille

Paikallisessa turvallisuussuunnittelussa tehdään toimintaympäristön arvio, johon Alankon, Somerkosken & Hatakan (2014, 17) mukaan tulisi sisältää kokonaiskuvan muodostaminen paikallisesti tehtävästä turvallisuustyöstä; mitä yhteistyörakenteita kaupungissa on eri toimijoiden välillä, mitä eri toimijat tekevät perustyönänsä ja minkälaisilla resursseilla. Näin voidaan paremmin välttää päällekkäisten rakenteiden syntyä ja kohdentaa turvallisuustyötä kokonaisvaltaisemmin ja tehokkaammin yhdensuuntaiseksi. Toimeksiantajallani ei ollut tätä kokonaiskuvaa, joten pyrin selvittämään kyselyllä kaupungissa toimivien järjestöjen osalta asiaa. Järjestöillä olevaa näkemystietoa paikallisesti esiintyvistä turvallisuutta heikentävistä ilmiöistä ja turvallisuusongelmista oli hyödyllistä selvittää myös. Kansallisten linjausten mukaan järjestöt tulisi ottaa mukaan paikallisen turvallisuussuunnitteluprosessin jokaiseen vaiheeseen (Turvallisuutta kaikkialla - paikallisen... 2019, 14.)

Järjestöille ja yhdistyksille kohdennettu kysely laadittiin pohjautuen sisäasiainministeriön laatimaan Järjestöt mukaan turvallisuussuunnitteluun -työkirjaan (2010). Kyseisen työkirjan liitteessä 3 on tuotu esille järjestöjen turvallisuussuunnitteluun osallistumisen prosessikuvaus. Prosessissa järjestöjen osalta tulisi kuvata järjestöjen perustehtävät ja tavoitteet sekä organisaatio. Tämän lisäksi tulisi tehdä järjestöjen omien voimavarojen kartoittaminen; mitkä ovat järjestön henkilö-, taloudelliset- ja materiaaliset resurssit ja minkälaisia toimintaryhmiä järjestöllä on. Järjestöiltä tulisi saada myös arvio siitä, mitkä ovat järjestön mielestä alueen arjen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia asioita, uhkia tai vaaroja. Tämän jälkeen

voidaan arvioida niin järjestöjen kuin turvallisuussuunnittelutyöryhmän toimesta turvallisuuden edistämiseksi tehtävät, joihin järjestö voi sitoutua. Tällaiset tehtävät voivat edistää arjen hyvinvointia ja turvallisuutta tai tukea viranomaisten hälytysluonteisten tehtävien hoitamista. (Järjestöt mukaan turvallisuussuunnitteluun 2010, 39) Laaditussa kyselyssä huomioitiin nämä asiat.

Patentti- ja rekisterihallituksen yhdistysrekisterin tietopalvelun mukaan toimeksiantajani alueelle on rekisteröitynä 288 yhdistystä lokakuussa 2023. Kysely lähetettiin toimeksiantajalta saatujen tietojen perusteella sellaisille järjestöille, joiden tiedettiin tai oletettiin tekevän jonkinlaista turvallisuuteen liittyvää työtä kaupungissa. Tällaisia järjestöjä valikoitui nimen tai toimintakuvauksen perusteella yhteensä 31. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää, minkälaista työtä ja toimintaa järjestöt tekevät paikallisesti, minkälaisilla resursseilla ja kumppanuuksilla. Kyselyssä myös kysyttiin, mitä arjen hyvinvointiin ja turvallisuuteen heikentävästi vaikuttavia ilmiöitä, trendejä tai hiljaisia signaaleja järjestö arvioi kaupungissa esiintyvän. Järjestöiltä kysyttiin myös, mitä heidän mukaansa arjen turvallisuuden kehittämiseksi kaupungissa pitäisi tehdä ja mitkä asiat jäävät liian vähälle huomiolle. Kyselyssä kysyttiin myös ideoita, miten kuntalaiset saataisiin aktivoitua tekemään turvallisuustyötä itsensä ja lähiyhteisön turvallisuuden kehittämiseksi. Viimeisenä kysymyksenä kyselyssä tiedusteltiin kuinka aktiivisesti järjestö/yhdistys haluaa olla mukana kaupunkia koskevassa paikallisessa turvallisuussuunnittelussa ja millä tavalla. (Liite 6 Kysely järjestöille.)

Kysely lähetettiin sähköpostitse 18.11.2023 ja vastausaikaa annettiin kaksi viikkoa. Muistutusviesti lähetettiin viikko ennen määräajan umpeutumista. Kyselyyn vastasi vain viisi yhdistystä 31:stä, jolle kysely oli lähetetty. Kyselyn avulla ei päästy tavoitteeseen siitä, että järjestöjen osalta olisi saatu muodostettua tehtävästä turvallisuustyöstä ja järjestöjen resursseista kohtuullisen kattava toimijakuvaus. Kyselyllä saatiin kuitenkin lisättyä järjestöjen tietoisuutta kaupungissa käynnistettävään turvallisuussuunnitteluun liittyen, millä voi olla jatkossa hyötyä turvallisuussuunnittelussa.

Kyselyyn vastanneet järjestöt mainitsivat kaupungin arjen hyvinvointia ja turvallisuutta heikentävän:

- Esteettömyyden toteutumattomuus osassa kaupunkia, ei esteettömiä toimitiloja tarjolla.
- Epävarmuus omatoimikuntoutuksen jatkamisesta Akaan hyvinvointikeskuksessa.
- Ilkivallantekojen lisääntyminen yleisillä paikoilla.
- Tiestön huono kunto ja teiden valaistusten puutteet.
- Lasten koulunkäynnin turvattomuus (koulukiusaaminen).
- Poliisin liian niukat resurssit (eivät näy arjessa).

Kyselyyn vastanneet järjestöt mainitsivat kaupungin arjen turvallisuuden eteen tehtävässä työssä tehtävän tällä hetkellä hyvin:

- Järjestöjen ja yhdistysten kanssa tehtävä aktiivinen yhteistyö.
- Asiakaskuulemisten järjestäminen kaupungin hankkeissa.
- Helppo kommunikointi viranhaltijoiden ja vaikuttamistoimielinten välillä.
- Toiminta nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Kyselyyn vastanneiden järjestöjen mukaan arjen turvallisuuden kehittämiseksi kaupungissa tulisi:

- Kiinnittää huomiota palveluiden saatavuuden ja esteettömyyden haasteisiin liikunta- ja aistivammaisten sekä ikääntyvien ihmisten osalta.
- Huomioida paremmin liian vähälle huomiolle jäävät vanhukset, varsinkin ne, joilla ei ole tukiverkkoa ympärillään.
- Panostettava näkyvämmiin nuorison viihtymiseen ja osallistamiseen.
- Saada nuoret mukaan kehittämiseen ja nuorille paikka, missä voi harrastaa ja kohdata ikätovereita.

Kyselyyn vastanneilta järjestöiltä pyydettiin ideoita, miten kuntalaiset saataisiin aktivoitua tekemään turvallisuustyötä itsensä ja lähiyhteisön turvallisuuden kehittämiseksi. Vastauksena olivat:

- Helposti saavutettavat kyselyt ja helposti saavutettavat palautekanavat.
- Nuorille annettava suurempi mahdollisuus toimia, olla osallisena kehitystyössä ja tiedotettava heidän käyttämiä kanavia pitkin.

5 Järjestöjen integrointi kehittämistyöhön

Valtioneuvosto teki vuonna 2012 kolmannen sisäisen turvallisuuden ohjelman periaatepäätöksen. Tähän valmistelutyöhön oli otettu laajasti mukaan järjestöt. Järjestöryhmien työskenteilyn tavoitteena oli muodostaa kokonaiskuva siitä, miten nuorten miesten palveluita voitaisiin kehittää, miten päihteiden käyttöä, mielenterveyden ongelmia ja väkivaltaa saataisiin vähennettyä ja miten paikallisessa turvallisuussuunnittelussa voidaan kehittää järjestöjen ja viranomaisten yhteistyötä. (Arjen turvaajat - Järjestöt... 2014, 2.) Vuonna 2021 Valtioneuvosto julkaisi selonteon sisäisestä turvallisuudesta. Selonteko tarkastelee Suomen sisäistä turvallisuutta vuoteen 2030 saakka. Selonteon strategiana on siirtää toiminnan painopistettä reaktiivisista palveluista yhä enemmän ennalta ehkäisyyn ja varhaiseen tukeen. Ennalta ehkäisevän toiminnan tavoitteina on ylläpitää yhteiskunnan, ihmisten ja ympäristön turvallisuutta, turvallisuuden tunnetta ja luottamusta viranomaisiin sekä vähentää syrjäytymistä. Selonteon mukaan tulee vahvistaa monialaisia hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen toimenpiteitä yhteistyössä kuntien, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa. (Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta 2021, 38-39.)

5.1 Yhdistysilta

Toimeksiantaja järjesti lokakuussa turvallisuusteemaisen yhdistysillan, jossa kerrottiin asukkaille suunnatun turvallisuuskyselyn tulokset. Tämän jälkeen oli mahdollisuus keskustelulle. Yhdistysilta järjestettiin 24.10.2023 ja sinne kutsuttiin kaikki kaupungissa toimivat yhdistykset, jotka toimivat itse turvallisuusasioiden parissa tai ovat kiinnostuneita aiheesta. Paikalle saapui noin 40 henkilöä. Opinnäytetyön tekijä esitti tilaisuudessa turvallisuuskyselyn tulokset. Esityksen jälkeen paikalla olleilla oli mahdollisuus kommentoida kyselyn tuloksia ja keskustella kaupungin turvallisuudesta. Kaupunki julkaisi kahdeksi viikoksi yhdistysillan esityksistä editoidun videon kaupungin YouTube-kanavalla. Kaupungin paikallislehti julkaisi turvallisuuskyselyn tuloksista jutun paikallislehdessä.

Kuva 1: Turvallisuuskyselyn tuloksien esittäminen yhdistysillassa 24.10.2023.

5.1.1 Yhdistysillassa virinnyt keskustelu

Yhdistysillassa keskustelua ei kovin paljon virinnyt, mutta yleisöstä esille nostettiin havainto, jonka mukaan nuorten ja iäkkäämpien ihmisten välillä tuntuu olevan kuilu ja osin tälle esitettiin syynä sosiaalisen median vaikutus. Toin esille, että vähentynyt yhteisöllisyys voi olla osa syynä ikäpolvien väliselle kuilulle ja sille, että nuoret tuntuvat vierailta. Tästä syystä tulisi edistää väestöryhmien hyvien suhteiden edistämistä. Yleisöstä myös kysyttiin poistuvatko kaupungin turvallisuusongelmat, mikäli puututaan kaupungin rautatieaseman ja aseman seudun siistimiseen ja ongelmien poistamiseen. Tämän osalta opinnäytetyön tekijän näkemyksenä oli, ettei asia ole niin yksinkertainen, koska turvallisuus muodostuu monista eri asioista ja turvallisuustyössä tulee pystyä puuttumaan laajemmin alueen kohonneisiin riskeihin, joita voivat olla esimerkiksi syrjäytyminen.

Yhdistysillassa paikalla ollut kaupungin hallintojohtaja pyysi yhdistysten edustajia ilmoittautumaan, mikäli he haluavat osallistua kaupungin turvallisuussuunnitelman laatimiseen. Paikalla olleista työryhmään osallistujiksi ilmoittautuivat vanhusneuvoston ja vammaisneuvoston puheenjohtajat. He myös edustavat järjestöjä, joissa toimivat.

Jälkikäteen arvioituna järjestöjä ei saatu aktivoitua tarpeeksi turvallisuussuunnitteluprosessin käynnistämävaiheessa. Vaadittaisiin enemmän viestintää ja kommunikointia paikallisesti toimivien järjestöedustajien kanssa. Yhdistysillan järjestäminen ja sähköpostikyselyn lähettäminen eivät olleet tehokkaita keinoja aktivoida järjestöjä. Turvallisuussuunnittelussa on jatkoon kannalta tärkeää, että järjestöjä kuullaan ja aktivoidaan enemmän prosessin edetessä. Järjestöiltä kannattaa esimerkiksi pyytää kommenttia ja ajatuksia valittavista painopisteteemoista toimintaympäristön arvion pohjalta. Tämä voi olla yksi keino tuoda asiaa enemmän esille järjestöjen suuntaan ja saada yhdistysväkeä aktivoitumaan asiassa.

6 Kehittämistyö

Taulukko 4: Toimeksiantajan turvallisuussuunnitteluprosessin käynnistämiseksi tehty työ.

Ajankohta	Toimenpiteet/menetelmä	Osalliset	Tavoite
elo-syyskuu 2023	kyselytutkimus	13 vuotta täyttäneet kuntalaiset, 361 vastaajaa	Taustatieto toimintaympäristön arvioon
syys-marraskuu 2023	haastattelut	5 kaupungin työntekijää, pelastustoimi, ev.lut srk	Työryhmän muodostaminen
lokakuu 2023	keskustelutilaisuus	paikalliset järjestöt/yhdistykset	Järjestöjen intergointi kehittämistyöhön
marras-joulukuu 2023	sähköpostikysely	31 järjestölle, 5 järjestöä vastasi	Taustatieto toimintaympäristön arvioon
joulu -23 - tammikuu 2023	toimijakuvaus haastatteluiden pohjalta	opinnäytetyön tekijä	Taustatieto toimintaympäristön arvioon
tammikuu 2024	työryhmätyöskentely	3 kaupungin edustajaa, vanhus- ja vammaisneuvost. Pj:t, johtava palotarkastaja	Sopiminen; aikataulus, toimintatavat, yleiset tavoitteet. Jäseniin tutustuminen; odotukset, osaaminen
helmikuu 2024	työryhmätyöskentely	6 kaupungin työntekijää, vanhus- ja vammaisneuvost. Pj:t, johtava palotarkastaja	Jäsenten esittäytyminen, poliisin ja pelastustoimen tilastojen esittely, seuraavan tapaamisen tavoite ja valmistautuminen
helmikuu 2024	loppupalaveri	hallintojohtaja ja opinnäytetyön tekijä	yhteenveto tehdyistä toimenpiteistä jatkoa ajatellen

Opinnäytetyön pääpainoksi muotoutui sekundääritietojen kerääminen käynnistettävään turvallisuussuunnitteluun. Turvallisuussuunnitteluprosessin alkupuolella tehdään toimintaympäristön arvio, joka muodostuu toimintaympäristön ja turvallisuuden analyysistä. Toimintaympäristön analyysissä mietitään alueen ominaispiirteitä, joilla on vaikutusta arjen turvallisuuteen. Tämän lisäksi pyritään muodostamaan kokonaiskuva paikallisesti tehtävästä turvallisuustyöstä ja kaupungin toimijoista resurssineen mieltien, miten niillä on vaikutusta nykyiseen tai tulevaisuuden arjen turvallisuuteen. Turvallisuuden analyysissä hyödynnetään paikallisia tilasto- ja tutkimustietoja. Toimeksiantajan tekemää toimintaympäristön arviota varten opinnäytetyöprosessin aikana kerättiin paikallista tilasto- ja tutkimustietoa Polstatista, Sotkanetista ja Terveiden- ja hyvinvointilaitoksen sähköisestä tulospalvelusta. Tämän lisäksi opinnäytetyöprosessin aikana laadittiin kuntalaisille turvallisuuskysely turvallisuuden tunteen mittaamiseksi. Kaupungissa turvallisuustyötä tekeville järjestöille laadittiin sähköpostikysely ja pyrittiin selvittämään järjestöjen tekemää turvallisuustyön kokonaiskuva ja resurssia sekä järjestöjen näkemyksiä paikallisesta turvallisuudesta. Opinnäytetyön aikana pyrittiin järjestöjä myös integroimaan toimeksiantajan turvallisuussuunnitteluun osallistamalla kaupungin

järjestämään yhdistysiltaan esittelemällä turvallisuuskyselyn tulokset järjestöedustajille sekä osallistumalla siitä virinneeseen keskusteluun.

Opinnäytetyön varsinainen kehittämisosuus jäi pienemmäksi aikataulullisista syistä. Kehittämistyön osuudessa saatiin toimeksiantajalle muodostettua turvallisuussuunnittelulle työryhmä, joka laatii kaupungille turvallisuussuunnitelman. Työryhmän toiminta ehdittiin myös käynnistää kahdella ensimmäisellä tapaamisella. Opinnäytetyön tavoitteena ollut toimintaympäristön arvion tekeminen jäi keskeneräiseksi työryhmän toiminnan alun viivästyksen takia.

6.1 Turvallisuustyöryhmän muodostaminen

Opinnäytetyön yhtenä osatavoitteena oli kartoittaa kaupungille toimijat, jotka ovat kiinnostuneita osallistumaan paikallisen turvallisuussuunnittelun työryhmään tai haluavat kuulua turvallisuussuunnitteluverkoston. Paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnittelun kansallisten linjausten (2019, 13) mukaisesti turvallisuussuunnitteluorganisaation tulisi muodostua niistä toimijoista, joille osoitetaan toimenpiteitä turvallisuussuunnitelmassa. Tämän lisäksi toiminnassa tulee huomioida verkostotoiminta, jonka avulla turvallisuussuunnittelusta voidaan saada vaikuttavampaa ottamalla huomioon monipuolisesti eri toimijat alueella. Keskeisten turvallisuustoimijoiden tulisi olla edustettuina turvallisuussuunnittelussa vähintään verkostotoimijana. Kunnan ja viranomaisten lisäksi tällaisia toimijoita löytyy muun muassa järjestöistä, opilaitoksista, korkeakouluista ja elinkeinoelämästä. (Turvallisuutta kaikkialla - paikallisen... 2019, 14.)

6.1.1 Toimijoiden kartoitus

Opinnäytetyössä kartoitus suunniteltiin tehtäväksi haastattelujen yhteydessä ja haastattelut tehtävän lumipallotekniikkaa hyödyntäen. Lumipallotekniikan avulla oli tarkoitus hyödyntää haastateltavien omia verkostoja uusien haastateltavien ja turvallisuussuunnitteluun pyydettyjen henkilöiden osalta. Lumipallotekniikan käyttö ei kuitenkaan onnistunut siitä syystä, että suurimmalla osalla haastateltavilla henkilöillä ei ollut nimetä eri toimijoista henkilöitä, keitä voisi haastatella. Haastattelut aloitettiin toimeksiantajan yhdyshenkilönä toimivasta hallintojohtajasta, joka nimesi muutamia kaupungin organisaatioon kuuluvia henkilöitä. Haasteeksi nousi, että toimeksiantajan henkilöstöstä osan kanssa haastattelu ei onnistunut henkilöiden aikataulullisista syistä. Toimeksiantajan organisaatiossa oli tapahtunut jonkin verran henkilöstömuutoksia, mikä vaikutti asiaan. Pirkanmaan hyvinvointialueen muodostaminen ja toimintojen siirtyminen kaupungilta hyvinvointialueen vastuulle oli tehnyt myös 2023 vuoden aikana muutoksia henkilöstöresursseihin ja siihen, että kaupungilla ei ollut selkeää käsitystä siitä, ketä henkilöitä voisi pyytää hyvinvointialueelta mukaan turvallisuussuunnitteluun. Poliisin puolelta ei ollut myöskään olemassa valmiita verkostoja. Tästä syystä toimeksiantajan omasta organisaatiosta turvallisuussuunnittelun työryhmään osallistuvat pyydettiin nimeämään toimialajohtajien toimesta. Pirkanmaan hyvinvointialueelle ja Sisä-Suomen poliisilaitokselle

päädyttiin lähettämään kaupungilta virallinen osallistumispyyntö. Suunnitelmana oli kysyä ha-
lukkaita järjestöedustajia turvallisuussuunnittelun työryhmään kaupungin järjestämän yhdis-
tysillan yhteydessä. Elinkeinotoiminnan puolelta ei kartoitusta tehty turvallisuussuunnittelu-
prosessin käynnistämisen vaiheessa.

6.1.2 Työryhmän muodostamisessa ilmenneet haasteet

Opinnäytetyön tekijä pyysi sähköpostitse syyskuun puolella välissä kaupungin toimialajohtajia ilmoittamaan, ovatko he itse ja/tai joku toimialansa henkilöstöstä osallistumassa turvallisuus-
suunnitteluun. Toimialajohtajia ohjeistettiin kiinnittämään huomion henkilöiden valinnassa
siihen, että kyseisillä henkilöillä itsellään on kiinnostus osallistua, tietoa ja näkemystä omaan
toimialaansa liittyvissä turvallisuusasioissa ja löydettävissä myös aikaa turvallisuussuunnittelu-
työlle. Haasteeksi muodostui kaupungin omasta organisaatiosta turvallisuussuunnitelman te-
kemiseen osallistuvien henkilöiden nimeäminen. Toimialajohtajat olivat prosessin aikana var-
sin passiivisia. Toimialajohtajille lähetettiin syyskuussa sähköpostilla pyyntö ilmoittaa opin-
näytetyön tekijälle, keitä henkilöitä heidän toimialaltansa olisi hyvä haastatella ja saada mu-
kaan turvallisuussuunnitelman tekemiseen. Asia eteni lähinnä toimeksiantajan yhdyshenkilönä
toimineen hallintojohtajan kanssa käytyjen keskusteluiden myötä. Yhdyshenkilön kautta opin-
näytetyön tekijä sai tietoonsa henkilöitä, joiden kanssa kannattaisi keskustella nykyisistä toi-
mintamalleista ja yhteistyörakenteista. Haastateltaessa henkilöitä huomattiin, etteivät toimi-
alajohtajat olleet ottaneet henkilöstönsä kanssa puheeksi käynnistettävää turvallisuussuunnit-
telua lukuun ottamatta hallintojohtajan alaisuudessa toimivia henkilöitä. Opinnäytetyön te-
kijä pyysi useampaan otteeseen toimialajohtajia ilmoittamaan, ketkä henkilöt ovat osallistu-
massa kultakin toimialalta turvallisuussuunnittelun työryhmään. Hallintojohtaja piti asiaa
myös esillä viikoittaisissa johtoryhmän kokouksissa. Asia ei kuitenkaan tuntunut etenevän.
Marraskuun alussa haastateltiin kaupungin organisaatiossa työskentelevä tietohallintopääl-
likkö. Kyseinen henkilö kuuluu kaupungin johtoryhmään. Ilmeni, ettei hänellä ollut selkeää
kuvaa siitä, mitä paikallinen turvallisuussuunnittelu tarkoittaa käsitteenä. Henkilö ajatteli
paikallisen turvallisuussuunnittelun olevan hyvin lähellä tai sama asia kuin valmiussuunnittelu.
Opinnäytetyön tekijä ymmärsi, että tiedon puutetta olisi varmasti siten myös johtoryhmään
kuuluvilla toimialajohtajilla. Toimeksiantajan yhdyshenkilöön oltiin yhteydessä ja sovittiin
opinnäytetyön tekijän menevän seuraavalla viikolla kertomaan paikallisesta turvallisuussuun-
nittelusta johtoryhmän kokoukseen. Näin myös tapahtui. Tavoitteena oli lisätä toimialajohta-
jien tietämystä paikallisesta turvallisuussuunnittelusta ja sitä kautta motivoida heitä osallistu-
maan turvallisuussuunnitteluprosessiin. Johtoryhmän kokoukseen osallistuminen ei kuitenkaan
edistänyt kehittämistyön etenemistä oleellisesti.

Opinnäytetyön tekijälle ilmoitettiin kaksi henkilöä teknisentoimen puolelta osallistuvaksi tur-
vallisuustyöryhmään. Haastateltaessa toista näistä nimetyistä henkilöistä, ilmeni, ettei kysei-
nen henkilö ollut tietoinen hänen nimeämisestään työryhmään. Henkilö myös ilmoitti, ettei

hänellä ole aikaa osallistua turvallisuussuunnittelutyöryhmän toimintaan muiden alkamassa olevien projektien takia. Hän ehdotti sen sijaan toista henkilöä omista alaisistaan ja lupasi keskustella henkilön kanssa osallistumisesta. Toinen toimialajohtaja ei kertaakaan vastannut lähetettyihin sähköposteihin eikä hän johtoryhmän palaverissa antamastaan lupauksesta huolimatta laittanut opinnäytetyön tekijälle turvallisuussuunnitteluprosessiin osallistuvien henkilöiden nimiä tiedoksi. Kaupungin henkilöstöstä päädyttiin lopulta haastattelemaan viisi henkilöä, joista neljä lupautui turvallisuussuunnittelutyöryhmään. Nämä henkilöt valikoituivat hallintojohtajan haastattelusuositusten kautta.

Työryhmään pyydettiin mukaan edustus Pirkanmaan hyvinvointialueelta ja Sisä-Suomen poliisilaitokselta. Toimeksiantajan yhdyshenkilöltä saadun tiedon mukaan kaupungilla ei ollut poliisin puolelle yhdyshenkilöä, jota olisi voitu pyytää osallistumaan turvallisuussuunnitteluun. Poliisin puolelta vastausta turvallisuussuunnitteluun osallistumisesta pyydettiin virallista reittiä pitkin kaksi kertaa. Koska opinnäytetyön tekijä työskentelee itse Sisä-Suomen poliisilaitoksen organisaatiossa, oli hän yhteydessä ennen ensimmäistä virallista pyyntöä toimeksiantajaani lähimpänä olevan poliisiaseman rikostorjunnan henkilöstöön. Rikostutkinnan puolelta oltiin sitä mieltä, että turvallisuussuunnitteluun olisi parempi saada kenttätoiminnan puolelta poliisin edustus kuin rikostorjunnasta, jossa koettiin tehtävän vain reaktiivista toimintaa. Paikallisesta rikostorjunnasta yhteydenotto välitettiin alueen kenttätoiminnasta vastaavalle päällystöhenkilölle. Tämä henkilö pyysi laittamaan virallisen osallistumispyynnön Sisä-Suomen poliisilaitoksen sähköpostiin. Näin toimittiin syyskuussa 2023. Lokakuussa tiedusteltiin pyynnön käsittelyn tilaa, mutta kumpaankaan sähköpostiin ei tullut poliisilaitokselta vastausta. Opinnäytetyön tekijä oli yhteydessä kenttätoiminnasta vastaavaan henkilöön, joka pyysi tiedustelemaan asiaa toiselta päällystöhenkilöltä. Tälle henkilölle lähetettiin sähköpostia, mutta en koskaan saatu vastausta. Marraskuun lopulla oltiin yhteydessä poliisilaitoksen ennalta estävän toiminnan yksikönjohtajaan kysyen, mikä tilanne poliisilaitoksella oli maakuntien ennalta estävän työn osalta ja kuka hoitaa toimeksiantajan alueella ennalta estävää työtä poliisilaitoksella. Ennalta estävän toiminnan koordinaattorina työskentelevän ylikonstaapelin kanssa järjestyi puhelinkeskustelu asiasta. Keskustelun aikana ilmeni, ettei toimeksiantajan turvallisuustyöryhmään voitu osoittaa ennalta estävän työn tekijää poliisista niukkojen resurssien takia. Ylikonstaapeli kertoi olevansa käytettävissä erikseen sovittavissa tilanteissa esimerkiksi, mikäli toimeksiantaja tarvitsee poliisin ennalta estävän toiminnan edustajan läsnäoloa turvallisuussuunnittelussa jossakin erikseen sovittavassa palaverissa.

Pirkanmaan hyvinvointialueelle päädyttiin lähettämään virallinen osallistumispyyntö Sisä-Suomen poliisilaitoksen tapaan, koska organisaatio on suuri ja uusi, eikä ollut tiedossa kenelle pyynnön osallistumisesta olisi voinut esittää. Hyvinvointialueelta ilmoitettiin pari viikkoa osallistumispyynnön jälkeen työryhmään osallistuvaksi Pirkanmaan pelastuslaitoksen johtava palotarkastaja. Selvisi, että turvallisuustyöryhmään nimetty johtava palotarkastaja ei työskentele toimeksiantajani alueella. Toimeksiantajani alueella työskentelevä palotarkastaja on

niin työllistetty, ettei hänellä ole aikaa osallistua kaupungin turvallisuussuunnitteluun. Osallistuvalla johtavalla palotarkastajalta puuttuu paikallistietämys ja -kokemus, mikä ei ole turvallisuussuunnittelun kannalta optimaalinen tilanne. Positiivista kuitenkin oli se, että kyseisellä johtavalla palotarkastajalla oli aikaisempaa kokemusta paikallisesta turvallisuussuunnittelusta.

Yhdistysissä tiedusteltiin yhdistysten halukkuutta osallistua työryhmään. Tätä kautta työryhmään tulivat mukaan vammais- ja vanhusneuvoston edustajat, jotka edustavat myös samalla yhdistyksiä, joiden toiminnassa ovat. Toimeksiantaja toi esille, että paikallisen ev.lut. seurakunnan osallistumisen halukkuus olisi myös hyvä tiedustella. Opinnäytetyön tekijä otti yhteyttä seurakunnan kirkkoherraan ja sopi haastattelun. Seurakunnalta ei haluttu osallistua työryhmätyöskentelyyn, mutta oltiin kiinnostuneita osallistumaan mahdollisesti johonkin konkreettiseen turvallisuustyöhön, mikäli ne tukevat seurakunnan omia tavoitteita ja työhön löytyy resursseja. Työryhmään kutsuttiin mukaan myös nuorisovaltuuston edustaja.

6.1.3 Turvallisuustyöryhmän jäsenet

Turvallisuustyöryhmä jäsenyi syyskuun 2023 - tammikuun 2024 aikana. Turvallisuustyöryhmään nimettiin lopulta tammikuun loppuun mennessä yhteensä 11 henkilöä (taulukko 5). Kaupunginjohtaja teki kaupungin työntekijöiden osalta viranhaltijapäätöksen asiasta päättäen työryhmään kuuluvan hallintojohtajan, tietohallintopäällikön, hyvinvointikoordinaattorin/työllisyyspalvelupäällikön, nuorisosihteerin, kiinteistötyönjohtajan, kunnossapitopäällikön ja sivistystoimenjohtajan. Työryhmään kuuluvaksi nimettiin myös Pirkanmaan pelastuslaitoksesta johtava palotarkastaja, kaupungin vanhus- ja vammaisneuvoston jäsenet sekä nuorisovaltuuston jäsen. Vanhus- ja vammaisneuvostojen jäsenet edustavat samalla myös järjestöjä, joiden jäseninä toimivat. Sisä-Suomen poliisilaitokselta ei saatu jäsentä, mutta ennalta estävän toiminnan yksiköstä saatiin henkilö kontaktoitua turvallisuussuunnittelun verkostoon. Muutamia paikallisia yhdistyksiä ja ev.lut. seurakunnan kirkkoherra saatiin kontaktoitua turvallisuussuunnittelun verkostoon.

Taulukko 5: Muodostettu työryhmä.

Organisaatio	Henkilö	Työryhmä jäsen/ verkoston jäsen
kaupunki	hallintojohtaja	työryhmän vetäjä
kaupunki	tietohallintopäällikkö	työryhmän jäsen
kaupunki	hyvinvointikoordinaattori/ työllisyyspalvelupäällikkö	työryhmän jäsen
kaupunki	nuorisosihteeri	työryhmän jäsen
kaupunki	kiinteistötyönjohtaja	työryhmän jäsen
kaupunki	kunnossapitopäällikkö	työryhmän jäsen
kaupunki	sivistystoimenjohtaja	työryhmän jäsen
pelastuslaitos/Pirha	johtava palotarkastaja	työryhmän jäsen
vanhusneuvosto	puheenjohtaja	työryhmän jäsen
vammaisneuvosto	puheenjohtaja	työryhmän jäsen
nuorisovaltuusto	puheenjohtaja	työryhmän jäsen
Sisä-Suomen poliisilaitos	ylikonstaapeli	verkoston jäsen
paikalliset järjestöt		verkoston jäseniä
evlut. Seurakunta	kirkkoherra	verkoston jäsen

6.2 Työryhmätyöskentely

Turvallisuussuunnittelun työryhmä kokoontui ensimmäisen kerran 16.1.2024 toimeksiantajan tiloissa. Ensimmäiseen työryhmän tapaamiseen osallistuivat toimeksiantajan edustajista hallintojohtaja, tietohallintopäällikkö ja hyvinvointikoordinaattori/työllisyyspalvelupäällikkö ja kaupungin vanhus- ja vammaisneuvoston edustajat sekä pelastustoimen johtava palotarkastaja. Ensimmäisen tapaamisen tavoitteena oli päästä yhteisymmärrykseen turvallisuussuunnittelutyön yleisistä tavoitteista ja toimintatavoista sekä tutustuttaa osallistujat toisiinsa. Toisten jäsenien osaamisen ja kykyjen tunteminen lisää tutkitusti luottamusta. Tämä auttaa myös jatkossa resurssien hyötykäyttöä, kun tiedetään kuka osaa auttaa esille nousseessa asiassa. Toisten kanssa vuorovaikutuksessa oleminen kehittää jäsenten välistä yhteenkuuluvuuden tunnetta, mikä motivoi jäseniä toimimaan yhdessä yhteisen asian puolesta.

Tapaaminen aloitettiin kahvitarjoilulla, minkä jälkeen paikalla olijat pääsivät kertomaan itsestään, mitä tahoja edustavat, minkälaista kokemusta heillä on turvallisuustyöhön liittyen ja mitä odotuksia heillä on käynnistettävään turvallisuussuunnitteluun liittyen. Tämän jälkeen tapaamisessa käsiteltiin kysymystä ”Mitä turvallisuussuunnittelu on?”. Tämän kysymyksen käsitteleminen oli oleellista, koska suurin osa työryhmän jäsenistä ei ollut aikaisemmin osallistunut paikalliseen turvallisuussuunnitteluun. Prosessin alussa oli tärkeää varmistaa, että kaikki osallistujat ovat yhteisymmärryksessä siitä, mitä paikallinen turvallisuussuunnittelu tarkoittaa käsitteenä ja mistä siinä on kyse toimeksiantajan kohdalla. Aloitin aiheeseen orientoimisen näyttämällä paikalla olleille kuvion 4, laajenevan turvallisuuskäsityksen tarkastelukehikon mallin. (Niemelä 2000, 27.) Kuvion avulla oli tarkoitus havainnollistaa, miten laaja-alaisesti eri näkökulmat vaikuttavat yksilön turvallisuuden tunteeseen. Näytin myös

sisäinenturvallisuus.fi -sivustolla julkaistun ”Kaavio 1. Turvallisuuden arvoketju (sisäinenturvallisuus, 2023) ja Kuntaliiton laatiman kuvion otsikolla ”Kunnan varautumisen hierarkia ja suunnitelmien keskinäiset suhteet” (liite 7). Tarkoituksena oli varmistaa, että työryhmän jäsenet ymmärtävät, että työryhmän ensimmäinen tavoite on laatia paikallinen turvallisuussuunnitelma, jonka avulla lähdetään parantamaan paikallisten asukkaiden ja yhteisöjen turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta. Kaupungin organisaation työturvallisuus- ja organisaatioturvallisuuteen liittyvä seikat koskevat myös kuntien turvallisuussuunnittelua, mutta niiden edistäminen ei ollut perustetun työryhmän tavoitteena. Kerroin työryhmälle paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnittelun kansallisista linjauksista sekä turvallisuussuunnitteluprosessiin kuuluvista vaiheista pääpiirteittäin.

6.2.1 Käytännön toimintatavoista sopiminen

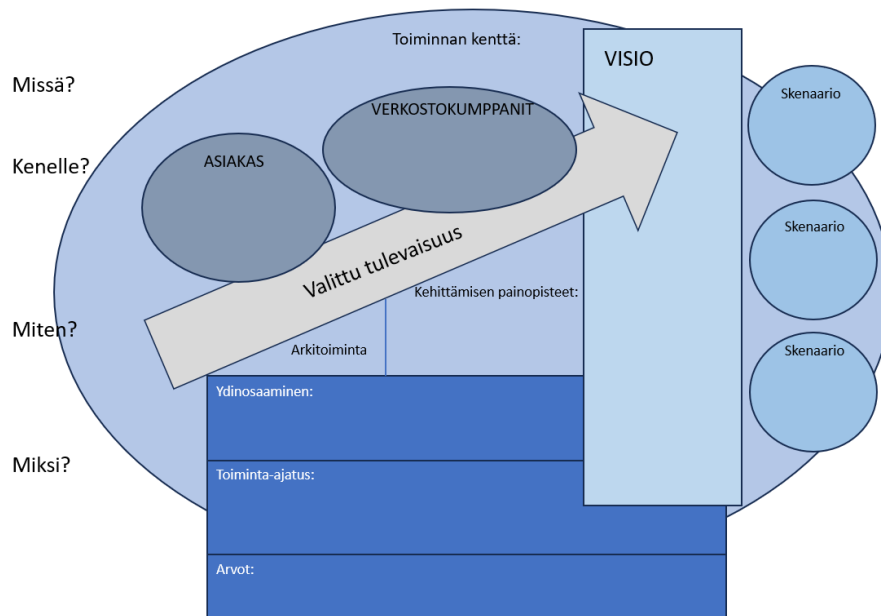
Ensimmäisen tapaamisen toinen tärkeä tavoite oli saada sovittua työryhmän käytännön toimintatavoista. Työryhmä sopi toukokuuhun saakka jokaiselle kuukaudelle kokouspäivän. Kokoukset sovittiin pidettäväksi jatkossa Teamsin kautta, jotta osallistuminen olisi helpompaa. Toimintatapojen osalta työryhmä sovittiin, että kaupungin hallintojohtaja tulee koordinoimaan ja ottamaan vetovastuun jatkossa työryhmän toiminnasta. Koordinoinnin varahenkilöksi valittiin kaupungin hyvinvointikoordinaattori. Uusien jäsenien mukaan saattamisen osalta käytiin keskustelua ja todettiin, että heidän sitoutumisensa työryhmän toimintaan voi jäädä vajaavaiseksi, koska he eivät osallistuneet ensimmäiseen tapaamiseen, jossa asioista keskusteltiin ja käytiin läpi tulevaa prosessia. Hallintojohtajan tulee huolehtia työryhmän vetäjänä, että loputkin työryhmän jäsenet ymmärtävät, mitä varten työryhmä on perustettu ja pääsevät mukaan hyvin toimintaan.

Työryhmän jäsenet olivat samaa mieltä siitä, että turvallisuussuunnitelma tulee laatia kevään aikana, jotta siinä esitetyt toimenpiteet ehditään ottamaan huomioon kaupungin seuraavan vuoden taloussuunnitelmassa. Tämä nähtiin tärkeänä, jotta esitettyihin toimenpiteisiin saadaan varattua tarvittava rahoitus. Viestinnän ja tiedon käsittelyn osalta opinnäytetyön tekijä ehdotti työryhmälle oman työtilan perustamista TUOVI-portaaliin. TUOVI on tiedonjako- ja yhteistyöalusta kaikille turvallisuuden parissa toimiville. Sivustolle on mahdollista perustaa suljettu tai julkinen työtila, jonne voi tallentaa materiaalia ja aloittaa keskusteluita. Työryhmä piti ehdotusta hyvänä ja opinnäytetyön tekijä perusti kaupungille oman turvallisuussuunnittelun työtilan TUOVI-portaaliin. Jokaiselle työryhmän jäsenelle annettiin sähköpostitse ohje rekisteröityä sivustolle, minkä jälkeen heidän oli mahdollista liittyä perustettuun työtilaan. Työryhmä sopi kyseisen työtilan olevan paikka, jonne tallennetaan prosessissa tarvittavat materiaalit. Työtilaan ei kuitenkaan tulisi tallentaa salassa pidettävää materiaalia. Työtila asetettiin suljetuksi, joten työryhmän ulkopuoliset henkilöt eivät pääse näkemään sen sisältöä. Työryhmän viestinnän osalta sovittiin viestimisen tapahtuvan sähköpostitse, mikäli täytyy tavoittaa koko työryhmä. Ryhmä keskusteli myös siitä, miten turvallisuussuunnittelutyöstä tullaan

tiedottamaan. Ryhmässä päätettiin, että hallintojohtaja keskustelee asiasta kaupungin viestintävastaavan kanssa ja suunnittelutyön etenemisestä tullaan tiedottamaan asukkaille ja paikallisille järjestöille. Lisäksi nähtiin hyvänä ajatuksena, että vanhus- ja vammaisneuvostoille pidetään asiasta infotilaisuus.

6.2.2 Vision ja strategian määrittelytyön aloittaminen

Opinnäytetyön tekijä esitteli työryhmälle kirjassa Strategia arjessa: oivalluksia organisaation uudistajalle (2010, 29) esitetyn strategian kokonaiskuvasta mukailleen strategiakuvan (kuvio 5) ja ehdotin, että kuvaa hyödynnettäisiin turvallisuussuunnittelun vision ja strategian määrittelyssä. Työryhmä oli tähän myöntyväinen. Ensimmäisessä tapaamisessa määriteltiin kuvan mukaisesti ko. turvallisuussuunnittelun toiminnan kentäksi arjen turvallisuus, asiakkaaksi paikalliset asukkaat ja yhteisöt sekä verkostokumppaneiksi järjestöt, elinkeinoelämä, seurakunnat, hyvinvointialue, viranomaiset ja naapurikunnat. Paikallisen turvallisuussuunnittelun arvoiksi valittiin samat arvot kuin kaupungin strategiassa eli yhteisöllisyys, turvallisuus, asukaskeskeisyys ja rohkeus. Turvallisuussuunnittelun keskiössä ovat kaupungin asukkaat ja yhteisöt, joiden arjen turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta turvallisuussuunnittelun avulla pyritään parantamaan. Kaupungissa tehdään eri toimijoiden kesken yhteistyötä turvallisuuden eteen. Turvallisuustyö kuuluu kaikille yksilöistä yhteisöihin. Kaupungin turvallisuussuunnittelu tukee aktiivisuutta ja yhdessä tekemistä sekä pyrkii toimillaan vahvistamaan kuntalaisten turvallisuuspääoman kasvua. Rohkeus näkyy kaupungin turvallisuussuunnittelussa uskalluksena tarttua haastaviinkin turvallisuutta heikentäviin ilmiöihin. Kaupungin turvallisuussuunnittelun toiminta-ajatuksena on luoda asukkaille ja yhteisöille turvallinen elin- ja työympäristö ottamalla huomioon monipuolisesti turvallisuuteen vaikuttavat näkökulmat. Kaupungin turvallisuussuunnittelussa hyödynnetään ennakoivaa ja tietojohtoista toimintaympäristön arviota turvallisuutta edistävien toimenpiteiden määrittelemiseksi. Turvallisuussuunnittelun strategian ja vision määrittely saatiin näin käyntiin ja sitä tullaan jatkamaan seuraavissa tapaamisissa.

Kuvio 5: Strategiakuva (Mukailen Tuomi & Sumkin, 2010, 29.)

6.2.3 Toinen työryhmän tapaaminen

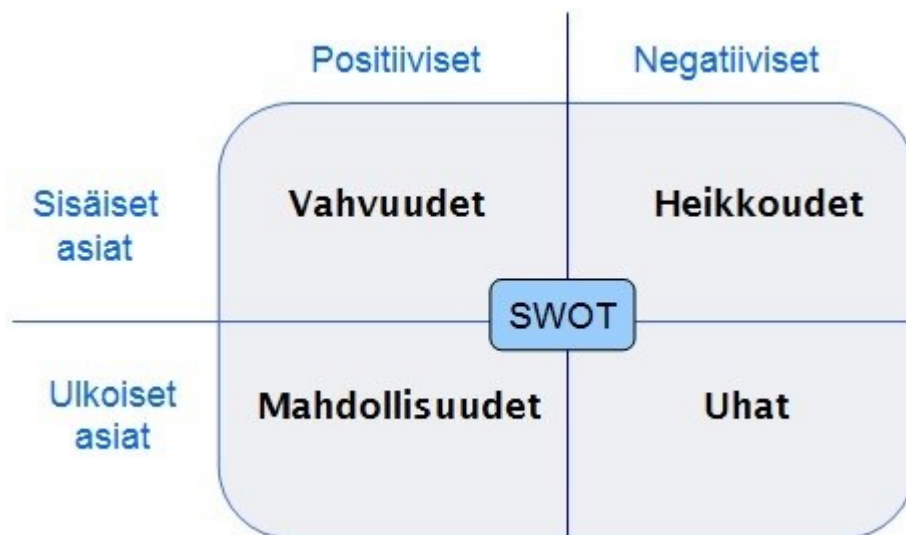
Työryhmän toinen tapaaminen sovittiin pidettäväksi Teamsin välityksellä helmikuussa 2024. Tapaamiseen eivät osallistuneet nuorisosihteeri, kunnossapitopäällikkö ja nuorisovaltuuston edustaja. Toisen tapaamisen päätavoitteena oli käydä läpi poliisin ja pelastustoimen paikallisia tilastoja. Tapaamisessa esiteltiin kerättyjä poliisin ja pelastustoimen tilastoja työryhmän jäsenille. Molempien tilastoesittelyjen aikana oli mahdollisuus esittää kommentteja ja kysymyksiä. Poliisin tilastoista erityisesti 2022 vuoden poikkeava häiriöindeksi kummututti työryhmää. Päätettiin, että opinnäytetyön tekijä selvittää vielä erikseen, mistä muihin vertailuvuosiin nähden on ollut kyse vuonna 2022 poikkeuksellisen suuresta häiriöindeksistä. Pelastustoimen puolelta nousi kysymyksiä tilastojen taustatiedoista ja tultiin siihen tulokseen, että johtava palotarkastaja hankkii vielä erikseen tilastot tahallaan, tuottamuksellisesti ja tahattomasti syttyneistä tulipaloista kaupungin alueella. Keskusteltiin myös siitä, että tilastoihin on hyvä saada vertailutietoina kahden naapurikunnan tiedot. Liikenneturvallisuuden osalta keskustelua käytiin siitä, että pelastustoimen puolelta saatava karttanäkymä onnettomuuspaikoista olisi hyödyllinen liikenneturvallisuuden parantamisen keinoja mietittäessä. Tällainen päätettiin myös hankkia toimintaympäristön arviota varten.

Toinen tapaaminen oli aikataulutettu 1,5 tunnin mittaiseksi, joten aikaa ei jäänyt käydä läpi yhteisesti Sotkanetista otettuja tilastoja tai kouluterveyskyselyn tuloksia. Työryhmän vetäjä ohjeisti kaikkia työryhmän jäseniä tarkastelemaan ennen seuraavaa palaveria oman toimialansa näkökulmasta tilastoja ja hakemaan 3-5 kriittistä kohtaa, mihin heidän mielestään tulisi panostaa turvallisuussuunnittelussa. Seuraava kokoontuminen oli sovittu maaliskuulle.

6.2.4 Jatkotoimenpiteet toimintaympäristön arvion tekemiseksi

Aikataulullisista syistä opinnäytetyön aikana ei ehditty saada valmiiksi toimeksiantajalle toimintaympäristön arviota turvallisuussuunnitelmaan. Työryhmälle jäi kuitenkin hyvät edellytykset tehdä toimintaympäristön arvio, koska opinnäytetyössä saatiin kerättyä melko kattavasti tietoa arvion tekemiseksi. Tietoa saatiin kuntalaisilta turvallisuuskyselyssä, järjestöiltä sähköpostikyselyllä, monipuolisesti tilasto- ja tutkimustietoa erityisesti nuorten osalta, ja suoritettujen haastatteluiden kautta. Toimeksiantajan turvallisuustyöstä saatiin tehtyä osittain toimijakuvaus, vaikkakin siinä oli puutteita muun muassa sivistystoimen alaisen työn osalta.

Toimintaympäristön arvion tekemisessä voidaan käyttää kehittämismenetelmänä SWOT-nelikenttäanalyysiä (kuvio 6). Kyseinen analyysimenetelmä on yleisesti varsin tunnettu ja helppokäyttöinen. Tästä syystä sen käyttö toimintaympäristön arvion tekemisessä on perusteltua. SWOT-analyysin avulla arvioidaan, minkälainen on kaupungin arjen turvallisuuden nykytila ja mahdollinen tulevaisuus. SWOT-analyysi tulee englanninkielisistä sanoista Strengths, Weaknesses, Opportunities ja Threats. Analyysi on nelikenttämenetelmä, jossa vasemmassa yläkulmassa ovat sisäisen ympäristön vahvuudet ja oikeassa yläkulmassa heikkoudet. Nelikentän vasemmassa alakulmassa ovat ulkoisen ympäristön mahdollisuudet ja vastaavasti oikeassa alakulmassa uhat. (Suomen Riskienhallintayhdistys 2024, nelikenttäanalyysi - SWOT.)

Kuvio 6: SWOT-nelikenttäanalyysi. (Suomen Riskienhallintayhdistys 2024.)

7 Tulokset

Opinnäytetyön tuloksena toimeksiantajalle muodostettiin 11 jäsenen turvallisuussuunnittelun työryhmä, joka laatii paikallisen turvallisuussuunnitelman kaupungille. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys pyrki kuvaamaan, mitkä teemat johtamisen kannalta ovat tärkeitä verkostotyössä ja yhteistyön aloittamisessa toisten toimijoiden kanssa. Teoreettisesta viitekehystä nousi esille erityisesti toimijoiden sitouttamiseen ja vastuun jakamiseen liittyvä merkitys sille, kuinka hyvin verkostotyö käytännössä onnistuu. Paikallisessa turvallisuussuunnittelussa itse suunnittelu tai turvallisuussuunnitelman laatiminen ei ole itseisarvo eikä toiminnan tavoite, vaan apukeino saavuttaa käytännön tuloksia kuntalaisten ja paikallisten yhteisöjen arjen turvallisuuden parantamiseksi. Ilman toimijoiden sitoutumista ja vastuun ottamista on vaarana, että toiminnasta ei saada todellista hyötyä turvallisuussuunnitelman jäädessä pelkäsi muodolliseksi dokumentiksi.

Opinnäytetyössä haastatteluista tehdyn aineistolähtöisen sisällönanalyysin perusteella sitoutumiseen vaikuttavat yhteisen ymmärryksen luominen ja huomion kiinnittäminen toimijoiden organisoitumiseen verkostossa. Yhteistä ymmärrystä saadaan lisättyä tiedon välittämisellä ja asioiden esillä pitämällä. Tämä vaatii myös tilaisuuksia yhteiselle keskustelulle. Kokonaiskuvan muodostaminen on mahdollista yhdessä toimijoiden kesken. Yksittäiset toimijat eivät pysty yksin muodostamaan kokonaiskuvaa. Toimijoiden roolien ja odotusten määrittely on myös tärkeää yhteisen ymmärryksen luomisessa, tämä auttaa rakentamaan toimijoiden välistä luottamusta, mikä on tärkeää yhteistyön onnistumiseksi. Toimijoiden verkoston organisoituminen yhdensuuntaisen turvallisuustyön tekemiseksi vaatii yhteistyökumppaneiden löytämistä. Tässä voi olla haasteita, mikäli näitä verkostoja ei ole aikaisemmin rakennettu. Yhteistyötä ei rakenneta hetkessä, joten yhteistyön syntyminen vie aikaa.

Turvallisuussuunnittelun johtamisen haasteena ovat mahdollisesti niukat käytettävissä olevat resurssit; miten asiantuntijat löytävät aikaa turvallisuussuunnittelutyölle, organisaation sisäinen yhteistyön ja eri toimijoiden välisen rajapintatyön haasteet erityisesti kontaktien ja yhteistyön puutteiden osalta. Turvallisuussuunnittelussa myös lähtötilanteen arvioiminen on haasteellista, koska tulee arvioida nykytilaa ja mennyttä. Turvallisuustyö koskettaa monia eri toimijoita ja toimijoita on sekä paikallisella että alueellisella ja valtakunnallisella tasolla. Kunnilla ei välttämättä ole kokonaiskuvaa siitä, mitä kaikkea paikallisesti tehdään turvallisuuden eteen, varsinkin jos turvallisuustyötä ei ole aikaisemmin paikallisesti koordinoitu yhdessä eri toimijoiden kesken. Kunnan johdon ja poliittisten päättäjien ymmärrys on erittäin tärkeää turvallisuussuunnittelussa, koska sillä on suuri merkitys toiminnan henkilö- ja taloudellisessa resurssoinnissa. Johtamisen haasteena on myös toimijoiden yhdessä tekemisen koordinointi. Tässä tulee ottaa huomioon käytännön toiminnan osalta monia asioita, esimerkiksi yhteisten toimintatapojen määrittäminen ja kohderyhmien tarpeiden tarkka kuuleminen. Tavoitteiden asettaminen on yksi tärkeimpiä huomioitavia asioita toiminnan kohdentumisen kanssa.

Tavoitteita ei tule asettaa liikaa ja asetettujen tavoitteiden tulee olla mahdollisimman konkreettisia, jotta ne käytännössä tullaan myös toteuttamaan. Toiminnassa tulee keskittyä juuri-tyiden ja sellaisten kohonneiden riskien vähentämiseen, mitkä vaikuttavat laajasti kuntalaisten turvallisuuteen. Tämä vaatii eri toimijoiden välistä keskustelua ja tiedon vaihtoa, jotta tärkeimmät painopisteet löydetään.

Toimeksiantajalle perustetun turvallisuussuunnittelun työryhmän toiminnan aloittamisessa pyrittiin edistämään toimijoiden yhteisen ymmärryksen luomista ja sitoutumista toimintaan kiinnittämällä erityisesti huomiota toiminnan organisoitumiseen määrittelemällä yhdessä, miksi työryhmä on perustettu ja sen yleiset tavoitteet. Keskusteltiin toimijoiden rooleista työryhmässä ja tämä keskustelu tulee jatkumaan prosessin edetessä. Käytännön toimintatapojen osalta kehittämistyössä saatiin sovittua aikataulutusta, koordinoinnin ja fasilitoinnin vastuutahot, viestinnän ja tiedon käsittelyn osalta sovittiin tiedon hallinnoimisesta yhteisessä työtilassa, tiedon keräämisestä, salassa pidettävän tiedon käsittelystä, viestintätavoista ja sidosryhmien informoinnista. Rahoituksen osalta keskusteltiin siitä, että turvallisuussuunnitelma tulee saattaa valmiiksi kevään lopulla, jotta siinä esille tuodut toimenpiteet voidaan ottaa huomioon kaupungin seuraavan vuoden talousarviossa.

Kehitystyössä vähemmälle huomiolle jäi erityisesti sidosryhmistä elinkeinoelämän huomioiminen turvallisuussuunnitteluprosessin alussa. Tähän ei ollut riittäviä resursseja. Järjestöjä integroitiin järjestetyssä yhdistysillassa sekä sähköpostikyselyllä, mutta tämä osoittautui tehottomaksi tavaksi. Tämä on osoitus siitä, että sidosryhmien mukaan saaminen vaatii paljon aikaa ja vaivaa tiedon välittämiseksi ja toimijoiden aktivoimiseksi.

7.1 Toimeksiantajan toimintaympäristön SWOT-analyysi

Toimeksiantajalle tehdyssä kehittämistyössä turvallisuussuunnittelun työryhmän muodostamisen lisäksi asetettua toimintaympäristön arvion tekemistä yhdessä työryhmän kanssa ei saatu valmiiksi aikataulullisista syistä. Kaupungin nykyisestä turvallisuustyöstä ei saatu muodostettua kattavaa kokonaiskuvaa, mutta siinä onnistuttiin osittain. Toimintaympäristön arvioon sisältyvää turvallisuuden nykyanalyysia varten ehdittiin kerätä kattavasti tietoa muun muassa tilastoista ja tutkimusten kautta. Työryhmän tehtäväksi jää arvioida yhdessä, minkälainen kaupungin arjen turvallisuuden nykytilanne ja turvallisuuden eteen tehtävä työ on tällä hetkellä ja mihin suuntaan se mahdollisesti on kehittymässä. Työryhmän kannattaa käyttää arvion tekemisessä SWOT-nelikenttäanalyysia.

Opinnäytetyössä tehtyjen haastatteluiden, kuntalaiskyselyn ja järjestöille osoitetun kyselyn vastausten perusteella kaupungin arjen turvallisuudesta voidaan nähdä seuraavia sisäisiä vahvuuksia ja heikkouksia ja ulkoisia mahdollisuuksia ja uhkia:

Vahvuudet

- Tietoturva-asiat; digitaalisten palveluiden turvallisuuteen kiinnitetään huomiota.
- Ympäristön turvallisuuteen kiinnitetään huomiota.
- Liikenneturvallisuustyötä tehdään liikenneturvallisuustyöryhmässä eri toimijoiden kanssa.
- Nuorten ohjaamopalvelut; samasta paikasta saatavissa useita palveluita.
- Nuorisopuoli tarjoaa palveluita kouluilla esille nousseisiin ilmiöihin puuttumiseksi esim. kiusaaminen, some, ryhmäytymisongelmat jne.
- Vammais- ja vanhusneuvoston sekä nuorisovaltuuston kanssa tehtävä yhteistyö.
- Asukaskuulemisten järjestäminen kaupungin hankkeissa.
- Aktiivinen yhteistyö järjestöjen ja yhdistysten kanssa.

Heikkoudet

- Kaupungin johtoryhmä ja poliittiset päättäjät eivät tunne ja tunnista tarpeeksi hyvin olemassa olevia palveluita; tämä vaikuttaa mm. väliportaassa työskentelevien tuen puutteeseen.
- Kaikki kaupungin palvelut eivät ole saavutettavissa ja esteettömiä liikunta- ja aistivammaisille tai ikääntyneille.
- Kaupungilla on niukat resurssit.
- Nuorisolla ei ole riittävästi paikkoja, joissa kohdata ikätovereita.

Mahdollisuudet:

- Lisätään edelleen yhteistyötä yhdistysten ja järjestöjen kanssa erityisesti turvallisuus-suunnittelussa valittuihin painopisteteemoihin liittyen.
- Yhteistyö Pirkanmaan hyvinvointialueen ja Sisä-Suomen poliisilaitoksen kanssa mm. ankkuritoimintamallin käyttöönotto kaupungeissa.
- Vahvistetaan kuntalaisten turvallisuuspääomaa lisäämällä heidän tietojaan ja taitojaan arjen turvallisuuteen liittyen. Tällä on positiivinen vaikutus turvallisuuden tunteeseen.
- Lisätään viestintää turvallisuuteen liittyen; tuodaan erityisesti positiivisessa mielessä asioita esille. Viestitään muun muassa turvallisuussuunnitelman tekemisestä ja toimintaympäristön arvioissa esille nousseista asioista. Tällä on positiivinen vaikutus turvallisuuden tunteeseen.
- Viestitään enemmän saatavilla olevista palveluista kuntalaisille.
- Kehitetään kuntalaisten helposti saavutettavien kyselyiden ja palautteen antamisen kanavia.

- Panostetaan yhdessä eri toimijoiden kanssa enemmän nuorten osallisuuteen ja heidän mahdollisuuksiinsa toimia ja olla osallisena kehitystyössä.
- Tavoitetaan nuoria viestimällä heidän käyttämiään kanavia pitkin.
- Pirkanmaan hyvinvointialueen väkivaltatyöryhmän toiminta ja sen kautta myös kaupunkiin jalkautettavat toimintamallit.

Uhat:

- Nuorten kannabiksen, sähkötupakan ja nuuskan käyttö tavanomaistuu.
- Eri toimijoiden välisissä rajapinnoissa on epäselvyyksiä eikä tiivistä yhteistyötä, mikä vaikuttaa negatiivisesti kuntalaisten palveluiden saatavuuteen ja tasoon.
- Palveluvajaus 30 vuotta täyttäneille syrjäytyneille tai syrjäytymisvaarassa oleville heidän siirtyessään aikuissosiaalityön palveluiden asiakkaksi.
- Ikäihmisten lisääntyminen ja kotiturvallisuuden puutteet.
- Ilman tukiverkkoa olevien ikäihmisten pärjääminen arjessa.
- Ankkuritoimintamallia ei saada käynnistettyä poliisin resurssien vuoksi.
- Epävarmuus omatoimikuntoutuksen jatkamisesta kaupungin hyvinvointikeskuksessa.
- Huonokuntoiset katu- ja tieosuudet heikentävät liikkumisen turvallisuutta.

7.1.1 Toimeksiantajan sisäiset vahvuudet arjen turvallisuuteen liittyen

Toimeksiantajan tekemässä kuntalaisten ja yhteisöjen arjen turvallisuuden eteen tehtävässä turvallisuustyössä on tällä hetkellä monia organisaation sisäisiä vahvuuksia. Yksi vahvuus on digitaalisten palveluiden tietoturvaan ja tietosuojan huomioiminen. Kaupunki on hankkinut uuden digitaalisen alustan, jolla se pystyy kouluttamaan henkilöstöään tietoturva-asioissa sekä seuraamaan henkilöstön koulutussuorituksia. Digiturvallisuuden osalta kaupungissa on suunnitelma. Kunnat käsittelevät kuntalaisten henkilökohtaista tietoa muun muassa erilaisten sähköisten lupahakemusten myötä. Toimeksiantajan strategiaan on sisällytetty digitaalisten palveluiden lisääminen, joten palveluiden turvallisuuteen on kiinnitetty huomiota.

Toimeksiantajan toinen vahvuus on ympäristön turvallisuuden huomioiminen esimerkiksi kiinteistöhuollon ja kunnossapidon osalta. Kaupunki on kiinnittänyt toiminnassaan huomiota viime vuosina erityisesti liikkumisen turvallisuuteen ja esteettömyyteen. On kiinnitetty huomiota kouluverkkojen yhteydessä turvallisiin kevyen liikenteen reitteihin kouluihin ja virkistys- ja liikuntapaikkojen sekä reitistöjen pitämiseen käyttökunnossa vuoden aikojen mukaan. Liikenneturvillisuustyön tekeminen eri toimijoiden kanssa on myös yksi toimeksiantajan vahvuus. Kaupungissa toimii liikenneturvillisuustyöryhmä, joka kokoontuu keskustelemaan ajankohtaisista liikenneturvillisuuteen vaikuttavista ilmiöistä, välittää tietoa eri toimijoiden välillä ja tekee toimenpiteitä liikenneturvillisuuden parantamiseksi.

Toimeksiantajan vahvuutena on myös kaupungissa tehtävä nuorisotyö. Tämän osalta erityisesti alle 30-vuotiaiden ohjaamopalvelut tarjoavat palveluita keskitetysti samasta paikasta. Tällä on iso merkitys syrjäytyneille tai syrjäytymisvaarassa oleville nuorille, joilla on usein iskynä lähteä asioimaan eri paikoissa ja entuudestaan tuntemattomien henkilöiden kanssa. Nuorisotyön tarjoaa kouluille palveluita turvallisuutta heikentäviin ilmiöihin puuttumiseksi. Tällaisia voivat olla esimerkiksi kiusaamistapaukset, sosiaalisessa mediaan liittyvät tapaukset tai oppilaiden ryhmäytymisongelmat.

Kaupungin vammais- ja vanhusneuvostot sekä nuorisovaltuuston kanssa toimeksiantaja tekee verrattain tiivistä yhteistyötä. Neuvostot ja nuorisovaltuusto ovat mukana kaupungin hyvinvointityöryhmässä ja tuovat näkökulmia omista viiteryhmistään katsottuna. He osallistuvat myös perustettuun turvallisuussuunnittelun työryhmän toimintaan. Mutkaton yhteistyö vammais- ja vanhusneuvoston sekä nuorisovaltuuston kanssa onkin yksi toimeksiantajan vahvuuksia. Kaupungin yhtenä vahvuutena voidaan nähdä asukaskuulemisten tekeminen kaupungin hankkeissa. Asukkailla on mahdollisuus vaikuttaa hankkeiden suunnitteluun ja toteutukseen. Toimeksiantaja tekee myös aktiivista yhteistyötä paikallisesti toimivien järjestöjen ja yhdistysten kanssa. Tältä pohjalta on hyvä lähteä rakentamaan myös turvallisuussuunnittelun konkreettisia toimenpiteitä. Pienellä paikkakunnalla toimintakulttuuri on välitöntä eikä suuria raja-aitoja eri toimijoiden välillä ole. Tämä helpottaa yhteistä toimintaa.

7.1.2 Toimeksiantajan sisäiset heikkoudet arjen turvallisuuteen liittyen

Toimeksiantajan sisäisinä heikkouksina voidaan nähdä kaupungin johdon ja poliittisten päättäjien etäisyys väliportaassa työskentelevistä esihenkilöistä, jotka jalkauttavat ja ohjaavat kaupungin henkilöstön toimintaa. Etäisyys näkyy siinä, ettei päättäjillä tai kaupungin johtoryhmällä aina ole oikeaa kuvaa kaupungin tarjoamista palveluista tai resursseista. Tämä voi johtaa siihen, että väliporras ei koe saavansa tarpeeksi tukea työhönsä ylhäältä päin.

Toimeksiantajan sisäisenä heikkoutena on myös kaupungin tämänhetkinen tilanne palveluiden saavutettavuudesta ja esteettömyydestä liikunta- ja aistivammaisille tai ikääntyneille henkilöille. Kaupungin hallinnon tilat ovat olleet vuodesta 2020 lähtien väestötiloissa, joita ei ole suunniteltu esteettömiksi. Uusien tilojen suunnittelussa ja rakentamisessa esteettömyys ja saavutettavuus pystytään ottamaan huomioon. Kolmas toimeksiantajan sisäinen heikkous on niukat taloudelliset resurssit. Kaupunki on joutunut tekemään talouden tasapainottamista. Kaupungin heikko talous rajoittaa turvallisuussuunnittelussa määriteltäviä toimenpiteitä, mikäli toimenpiteiden toteuttaminen vaatii rahoitusta. Toimeksiantajalla ei ole tarjota nuorille tarpeeksi paikkoja viettää aikaa. Tämä tuli esille erityisesti turvallisuuskyselystä, mutta myös haastatteluista.

7.1.3 Toimeksiantajan ulkoiset mahdollisuudet arjen turvallisuuteen liittyen

Toimeksiantajan ulkoiset mahdollisuudet lisätä kaupungissa kuntalaisten ja yhteisöjen arjen turvallisuutta ovat moninaiset. Yksi tapa on lisätä edelleen yhteistyötä järjestöjen kanssa. Vaikka turvallisuussuunnittelun käynnistämisen vaiheessa järjestöt eivät vielä hyvin aktivoituneet asiassa, on toimeksiantajalla kuitenkin aikaisempien yhteistyörakenteiden kautta mahdollisuus hyödyntää yhdistystoimijoiden työpanosta, kunhan asiaa pidetään esillä heidän suuntaansa prosessin edetessä. Viestintää lisäämällä on mahdollista lisätä tietoisuutta asiasta. Viestimällä turvallisuussuunnitelman tekemisestä ja toimintaympäristön arviosta esille nousseista asioista voidaan vaikuttaa positiivisesti sidosryhmien aktivoitumiseen asiassa, mutta myös vaikuttaa myönteisesti turvallisuuden tunteeseen. Viestiminen myös kuntalaisille tarjolla olevista palveluista on mahdollisuus lisätä turvallisuuden tunnetta. Turvallisuuskyselystä tule esille, että eri toimijoiden palveluista olisi syytä viestiä enemmän, jotta ne tulisivat tunnetuiksi ja ihmiset osaisivat hakeutua palveluiden ääreen tarvittaessa. Nuoria on mahdollisuus tavoittaa kattavammin viestimällä enemmän heidän käyttämiään kanavia pitkin.

Kuntalaisten turvallisuuspääoman vahvistaminen on yksi merkittävin mahdollisuus toimeksiantajalle lisätä arjen turvallisuutta. Turvallisuuspääoma kasvaa, kun yksilöiden tietoja ja taitoja lisätään arjen turvallisuuteen liittyen. Tällaisia voivat olla esimerkiksi nuorten toimiminen sosiaalisessa mediassa tai ikäihmisten toimiminen digiympäristössä. Nuorten osallistaminen on yksi mahdollisuus. Nuorten saaminen mukaan aktiiviseksi toimijaksi turvallisuuden eteen tehtävässä työssä on mahdollisuus vaikuttaa nuorten osallisuuteen ja mahdollisuuksiin vaikuttaa heitä koskeviin asioihin. Panostamalla yhdessä eri toimijoiden kanssa nuoriin, on mahdollista vaikuttaa tämän ikäluokan turvallisuuden tunteeseen ja hyvinvointiin.

Yhteistyön lisääminen Pirkanmaan hyvinvointialueen ja Sisä-Suomen poliisilaitoksen kanssa on mahdollisuus erityisesti ankkuritoimintamallin käyttöönottamisessa kaupungissa. Myös Pirkanmaan hyvinvointialueen väkivaltatyöryhmän toiminta on mahdollisuus jalkauttaa kaupunkiin uusia toimintamalleja arjen turvallisuuden parantamiseksi.

7.1.4 Toimeksiantajan ulkoiset uhat arjen turvallisuuteen liittyen

Arjen turvallisuuden ulkoisina uhkina kaupungissa voidaan nähdä nuorten keskuudessa kannabiksen, sähkötupakan ja nuuskan käytön tavanomaistuminen. Nuorisotyön kokemusten mukaan kannabiksen käyttöä ei yritetä nykyään välttämättä edes peitellä. Sähkötupakointi on kaksinkertaistunut 14-20-vuotiaiden keskuudessa vuodesta 2021 vuoteen 2023. Sähkötupakoinnin yleistymiseen vaikuttavat sosiaalinen media sekä sähkötupakkatuotteiden visuaalisesti värikäs ulkoasu, maistuminen karkilta ja tuoksuminen hajuvedeltä, mitkä vetoavat lapsiin ja nuoriin. (STT info 2023.)

Toinen ulkoinen uhka on, että eri toimijoiden välisiä rajapintoja ei saada selkiytettyä eikä tehtyä yhteistyötä, jolloin sillä on negatiivinen vaikutus kuntalaisten palveluiden saatavuuteen ja tasoon. Erityisesti hyvinvointialueen kanssa rajapinnat ovat vielä osittain epäselvät eikä yhteistyölle ole löydetty niin sanottua vastinparia. Uhkana voidaan nähdä myös 30 vuotta täyttävien syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien aikuisten palveluvajaus heidän siirtymässään aikuissosiaalityön palveluiden asiakkaaksi. Tällaisille henkilöille voi olla hyvin hankalaa lähteä hakemaan apua ja ottaa tukea vastaan ennestään tuntemattomilta henkilöiltä ja eri toimijoilta, kun avun saanti siirtyy kunnan palveluista hyvinvointialueen vastuulle. Sisäministeriön julkaisussa (Pyykkönen 2023, 6) kerrotaan selvitysten mukaan Suomessa olevan noin 64.000 syrjäytynyttä nuorta ja noin 350.000 lapsella ja nuorella on tavanomaista suurempi riski syrjäytyä. Tilastokeskuksen mukaan Suomessa vajaa viidennes väestöstä on lapsia eli noin miljoona. Näin ollen noin joka kolmannella lapsella Suomessa on tavanomaista suurempi riski syrjäytyä. Ankkuritoimintamallin käynnistäminen olisi erittäin tervetullutta toimeksiantajan alueelle. Tämän osalta uhkana on kuitenkin, ettei toimintamallia saada käynnistettyä poliisin niukkojen resurssien vuoksi.

Ikäihmisten osalta on myös uhkakuvia. Suomen väestö vanhenee ja ikäihmiset lisääntyvät. Miten varmistetaan siitä, että heillä on riittävä pärjääminen arjessa. Kotiturvallisuuksessa voi olla puutteita ja ilman tukiverkkoa olevien ikäihmisten määrä lisääntyy. Myös uhka palveluiden heikentymisestä paikallisessa terveyskeskuksessa omatoimikuntoutuksen osalta vaikuttaa negatiivisesti kuntalaisten arjen turvallisuuteen. Turvallisuuskyselystä tuli esille vahvasti kaupungin huonokuntoisten katu- ja tieosuuksien heikentävän turvallisuuden tunnetta. Katujen ja teiden kunnossapitäminen vaatii investointeja ja osa tieosuuksista kuuluu ELY-keskuksen vastuulle. Toimeksiantajan tulee tehdä yhteistyötä ELY-keskuksen kanssa, jotta tiestön kunto ei nykyisestä huonontuisi ja kuntoa saataisiin myös kohennettua.

8 Yhteenveto ja johtopäätökset

Opinnäytetyön päätavoitteina oli muodostaa toimeksiantajalle turvallisuussuunnittelun työryhmä ja tehdä työryhmän yhteistyönä paikallinen toimintaympäristön arvio sisältäen paikallisesti tehtävän turvallisuustyön kokonaiskuvan ja turvallisuuden nykytilan analyysin. Osatavoitteena oli kerätä toimintaympäristön arvion tekemistä varten toimijakuvaus tehtävästä turvallisuustyöstä ja yhteistyörakenteista, toteuttaa kuntalaisille turvallisuuskysely turvallisuuden tunteen mittaamiseksi, tehdä paikalliseen turvallisuustyöhön vaikuttavista strategisista ohjausasiakirjoista katsaus ja kerätä tilasto- ja tutkimustietoa turvallisuuden nykytilan analyysia varten. Toimijakuvaus suunniteltiin tehtäväksi haastatteluiden avulla. Haastatteluista oletettiin saatavan myös asiantuntijoiden näkemys- ja kokemustietoa paikallisista turvallisuutta heikentävistä ilmiöistä ja ongelmista. Opinnäytetyöprosessin aikana päätettiin myös tehdä sähköpostikysely paikallisesti toimiville järjestöille ja selvittää sen avulla, minkälaista turvallisuustyötä järjestöt tekevät ja minkälaisena he näkevät paikallisen turvallisuustilanteen.

Toimijakuvauksen muodostaminen osoittautui haasteelliseksi tehtäväksi. Haasteellisuuteen vaikuttivat toimeksiantajan organisaation asiantuntijoiden niukat aikatauluressurssit, puutteellinen viestintä turvallisuussuunnittelun aloittamisesta ja kehittämistyöhön kuluvan työmäärän aliarviointi. Turvallisuussuunnittelun käynnistäminen toimeksiantajalle tilanteessa, jossa koordinoitua turvallisuussuunnittelua ei ole aikaisemmin paikallisesti tehty, sidosryhmien yhteistyöverkoston toimivuudessa on puutteita ja toimeksiantajan omaa henkilöstöä ei ole informoitu asiassa olivat asioita, jotka tekivät prosessin käynnistämisestä erittäin haastavan ja osittain myös mahdottoman toteuttaa toimeksiantajan ulkopuolisena henkilönä. Kehitystyö olisi vaatinut kokopäiväistä resurssointia asian edistämiseksi. Opinnäytetyössä asioiden eteenpäin viemiseen vaadittava aika aliarvioitiin.

Jälkikäteen arvioiden kehittämistyön suunnitteluvaiheeseen olisi pitänyt keskittyä enemmän. Laaditussa opinnäytetyösuunnitelmassa oli huomioitu hyvin opinnäytetyön tavoitteet, jotka olivat paikallisen turvallisuustyöryhmän muodostaminen toimeksiantajalle ja toimintaympäristön arvion tekeminen turvallisuussuunnitelmaan. Tavoitteiden lisäksi suunnitelmassa oli mietitty pääpiirteittäin, minkälaisia tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä tullaan käyttämään. Näitä olivat haastattelu, kysely, keskustelutilaisuus, sekä valmiiden aineistojen kerääminen esimerkiksi tilastot. Sen sijaan vähemmälle huomiolle jäivät suunnitelmassa kehittämistyön toimijat eli ydin- ja avainhenkilöt ja heidän roolinsa määrittelemineen kehittämistyön edistämässä. Mikäli nämä asiat olisi keskusteltu toimeksiantajan kanssa kehittämistyön suunnitteluvaiheessa, olisi sillä voinut olla myönteinen vaikutus kehittämistyön etenemiseen. Kaupungin toimialajohtajille olisi pitänyt määritellä selkeämpi rooli kehittämistyön eteenpäin viemiseksi. Tämä olisi edistänyt haastatteluiden ja turvallisuustyöryhmän jäsenten nimeämistä. Siten myös alkuperäisessä suunnitelmassa aikataulussa olisi voitu pysyä ja pitää ensimmäinen työryhmän kokoontuminen jo marras-joulukuun vaihteessa. Aikataulusta olisi voitu keskustella

laajemminkin esimerkiksi johtoryhmän kesken. Toimeksiantajan puolelta tuli viestiä, että kehittämistyö voi edetä opinnäytetyön tekijän oman aikataulun mukaisesti. Näin ei käytännössä kuitenkaan tapahtunut. Keskustelu realistisesta aikataulusta olisi voinut tuoda osapuolten odotukset lähemmäksi toisiaan.

Molemminpuolisista odotuksista olisi tullut myös keskustella enemmän toimeksiantajan kanssa. Kehittämistyön edetessä opinnäytetyön tekijä sai kuvan, että osa toimeksiantajan edustajista olettivat kaupungin saavan turvallisuussuunnitelman ulkopuolisen tekemänä ilman, että toimeksiantajan tarvitsee tehdä asian eteen juurikaan toimenpiteitä. Kehittämistyön tekijän omat odotukset taas olivat sellaiset, että hän on kehittämässä toimeksiantajalle uutta toimintamallia, jossa toimeksiantajan edustajat ottavat aktiivisen rooli yhdessä kaupungissa toimivien muiden turvallisuustoimijoiden kanssa ja he yhdessä luovat turvallisuussuunnitelman. Erittäin tärkeänä oppina kehittämistöissä tulevaisuudessa on keskustella auki molemminpuoliset odotukset ja vastuut sekä sitoutuminen kehitystyön alkuvaiheessa. Tällä on suuri merkitys kehitystyön etenemiseen, toimijoiden motivaatioon ja työn onnistumiseen. Kehittämistyön tekijä sai arvokasta oppia siitä, että suunnitteluvaiheessa on erittäin tärkeää määritellä kehittämistyötä edistävien toimijoiden rooli, vastuu ja sitoutuminen keskustellen näistä asioista toimeksiantajan kanssa. Ei kuitenkaan riitä, että asiasta keskustelee vain yhdyshenkilön kanssa. Työn etenemisen kannalta kaikki avaintoimijat täytyy saada mukaan keskusteluun ja löytää yhteisymmärrys siitä, mikä heidän roolinsa ja sitoutumisensa taso tulee olla kehittämisprosessin aikana, jotta työ etenee. Tässä kehittämistyössä toimialajohtajat olivat avaintoimijoita, joiden heikko sitoutuminen kehitystyöhön näkyi negatiivisesti kehitystyön etenemisessä.

8.1 Kehittämisasetelman arviointi

Kehittämistyössä valittiin turvallisuussuunnittelun työryhmän muodostamisessa menetelmäksi haastattelut lumipallotekniikkaa hyödyntäen. Lumipallotekniikan käyttäminen hylättiin kuitenkin jo varhaisessa vaiheessa, koska haastateltavat eivät osanneet nimetä mahdollisia sidosryhmien henkilöitä, joita olisi voinut pyytää mukaan turvallisuussuunnitteluverkoston tai -työryhmään. Isoista sidosryhmistä hyvinvointialueelle ja poliisilaitokselle päädyttiin lähettämään toimeksiantajan taholta sähköpostitse pyyntö osallistua turvallisuussuunnitteluun. Työryhmä päädyttiin kokoamaan lopulta toimeksiantajan yhdyshenkilön ja joidenkin toimialajohtajien nimeämien henkilöiden perusteella.

Toimintaympäristön arviota varten kehitystyössä valittiin asiantuntijahaastattelut menetelmäksi, jolla kerättiin tietoa toimijoiden turvallisuustyöstä ja yhteistyörakenteista sekä paikallisesti ilmenevistä turvallisuutta heikentävistä ilmiöistä. Kokonaiskuvaa yhteistyörakenteista ja tehtävästä turvallisuustyöstä ei haastatteluilla saatu muodostettua. Tähän oli syynä osittain se, ettei kaikkia toimialoja saatu toimeksiantajan organisaatiosta haastateltua kattavasti.

Toimeksiantajan ulkopuolisista toimijoista haastateltiin vain kaksi henkilöä. Monipuolisempi kokonaiskuva olisi vaatinut monipuolisemmin toimijoiden haastattelemista. Tähän ei opinnäytetyön tekijällä ollut kuitenkaan aikataulullisia resursseja.

Toimintaympäristön arviota varten toimeksiantajan kanssa sovittiin tehtäväksi kyselytutkimus kuntalaisille. Kyselytutkimus toteutettiin sähköisesti ja sillä pyrittiin mittaamaan kuntalaisten turvallisuuden tunnetta sekä selvittämään, mitä paikkoja kuntalaiset pitävät turvattomina. Toimintaympäristön arviota varten tehtiin myös sähköpostikysely järjestöille, joiden tiedettiin tai oletettiin nimen perusteella tekevän paikallista turvallisuustyötä toimeksiantajan alueella. Toimintaympäristön arviota varten tehtiin kirjallisuuskatsaus paikallisiin, maakunnallisiin ja kansallisiin strategisiin turvallisuuteen liittyviin ohjausasiakirjoihin. Katsauksen tavoitteena oli kerätä pääkohdat ohjausasiakirjoista, jotta niitä voidaan verrata paikallisesti toteutettavaan turvallisuustyöhön ja miettiä, tulisiko jotain strategisia painopisteitä tai tavoitteita ottaa paikallisessa turvallisuustyössä käyttöön.

Toimintaympäristön arvion tekemiseksi oli suunniteltu käytettäväksi menetelmänä työpajaa, jossa työryhmä tekee yhdessä arvion hyödyntämällä SWOT-nelikenttäanalyysia. Analyysin tekeminen vaatii jokaisen työryhmän jäsenen etukäteistutustumista opinnäytetyössä kerättyyn aineistoon ja yhteistä keskustelua työryhmän tapaamisessa. Aikataulullisista syistä toimintaympäristön arviota ei ehditty tehdä valmiiksi opinnäytetyöprosessin aikana. Työryhmä ehti kuitenkin tavata kaksi kertaa opinnäytetyöprosessin aikana. Ensimmäisellä kerralla työryhmässä sovittiin käytännön toimintatavoista, joilla on iso merkitys toiminnan laadun kannalta jatkossa. Työryhmän jäsenten tutustuminen saatiin myös käynnistettyä keskustellen odotuksista ja rooleista, joita toimijat voivat turvallisuussuunnittelussa ottaa. Yhteistä ymmärrystä luotiin keskustelemalla toiminnan yleisistä tavoitteista ja siitä, mitä turvallisuussuunnittelu pitää sisällään.

8.1.1 Kehittämisen luotettavuus, eettisyys ja käyttökelpoisuus

Opinnäytetyöprosessissa huomioitiin Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston Arene ry:n eettiset suositukset. Opinnäytetyössä on huomioitu rehellinen ja avoin raportointi. Raportoinnissa on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä. Opinnäytetyön aiheeseen perehdyttiin hyvin ennen toimeksiantajalle aloitettuja selvitystöitä. Suunnitelmallisuuteen olisi tullut kiinnittää enemmän huomiota ja arvioida prosessin aikataulua ja asetettuja tavoitteita enemmän yhdessä toimeksiantajan kanssa. Näin kehitystyölle vaaditut resurssit olisi pystytty arvioimaan paremmin ja joko rajaamaan opinnäytetyötä tai aikatauluttamaan se toisenlaiseksi.

Opinnäytetyön kehittämisosuus jäi pieneksi aikataulullisista syistä. Kehittämisosuudessa ehdittiin kuitenkin käynnistää toimeksiantajalle turvallisuussuunnittelun työryhmän toiminta kahdella tapaamisella. Suuri osuus opinnäytetyöstä kohdistui toimintaympäristön arviota varten kerättävän tiedon hankintaan. Tietoa hankittiin kyselytutkimuksella, haastatteluilla ja

tekemällä kirjallisuuskatsaus sekä hankkimalla paikallista tilasto- ja tutkimustietoa. Opinnäytetyöprosessin vaiheet on kuvattu raportissa kattavasti ja tuotu esille muun muassa kyselytutkimukseen liittyviä esille nousseita ongelmia. Kyselytutkimus antoi hyvin tietoa kuntalaisia huolestuttavista asioista ja turvallisuuden tunteesta ja tältä osin kysely oli onnistunut. Kyselystä tuli kuitenkin vastaajille liian pitkä, joten sen lyhentäminen voi olla tarpeen, mikäli kysely halutaan toisintaa. Haastattelut suoritettiin Teamsin välityksellä ja ne nauhoitettiin. Kaikilta haastateltavilta pyydettiin lupa nauhoitukseen sekä siihen, että haastattelua saadaan käyttää opinnäytetyössä aineistona. Järjestöille lähetetyssä sähköpostikyselyssä kerrottiin myös avoimesti, että kyselyn on toteuttanut kaupungin puolesta korkeakouluopiskelija ja kyselyn vastauksia tullaan käsittelemään opinnäytetyössä anonyymisti. Opinnäytetyön aihe ja käytetyt kehittämismenetelmät eivät vaatineet eettistä ennakoarviointia tai tutkimuslupaa. Toimeksiantajan mielestä ei ollut tarpeen tehdä kirjallista opinnäytetyösopimusta, joten se tehtiin vain suullisesti. Opinnäytetyössä kerättiin suhteellisen paljon aineistoa toimeksiantajan turvallisuuden toimintaympäristön arviota varten. Tämä materiaali on luovutettu toimeksiantajan yhdyshenkilölle ja osittain siirretty turvallisuussuunnittelun työryhmälle perustettuun suljettuun Tuovi-työtilaan, mistä materiaali on kaikkien työryhmän jäsenten tarkasteltavissa. Haastatteluiden nauhoitteet on säilytetty opinnäytetyön tekijän tietokoneen tiedostossa ja ne hävitetään opiskelijan valmistumisen jälkeen. Myös turvallisuuskyselyn ja järjestöille suunnatun sähköpostikyselyn vastaukset hävitetään opinnäytetyön tekijän tietokoneelta valmistumisen jälkeen. Kyseiset tiedot on toimitettu työryhmälle.

Toimeksiantajalla on hyvät edellytykset jatkaa kehittämistyötä perustetussa työryhmässä. Toimintaympäristön arvion tekemiseksi on hankittu suhteellisen laajasti tietoa ja niiden vastaava hankkiminen tulevaisuudessa on toistettavissa. Tämä onkin tärkeää, jotta paikallisen turvallisuustilanteen kehittymistä pystytään tulevaisuudessa arvioimaan luotettavasti. Opinnäytetyöprosessista tuli sen tekijälle oppimisprosessi, koska aihe ei ollut entuudestaan tuttu. Opinnäytetyöprosessin aikana saatu tieto ja myös kokemus on edistänyt opinnäytetyön tekijän asiantuntijuutta paikallisesta turvallisuussuunnittelusta. Opinnäytetyön tekijän työelämän taidot kehittyivät myös erilaisten esiintymisten ja uusien ihmisten kanssa kehitystyötä tehdessä. Myös suunnitelmallisuuteen liittyvä oppi karttui.

8.1.2 Jatkokehittämisaiheet

Opinnäytetyöprosessin aikana tuli esille, että Pirkanmaan kunnista suurin osa ei tee paikallista turvallisuussuunnittelua. Tätä aihetta olisi mielenkiintoista tutkia ja selvittää, mitkä syyt vaikuttavat siihen, ettei turvallisuussuunnittelua tehdä. Olisi myös mielenkiintoista selvittää, onko niissä kunnissa, joissa turvallisuussuunnittelua on tehty, tapahtunut turvallisuustilanteen parantumista tai kokevatko kuntalaiset turvallisuuden tunteen korkeammaksi kuin vastaavasti kunnissa, joissa turvallisuussuunnittelua ei tehdä.

Lähteet

Painetut

Aaltonen, T, Ahonen, P. & Sahimaa, J. 2020. Johda merkitystä. Helsinki: Alma Talent.

Aarnikoivu, H. 2023. Jatkuva keskustelun malli. Johda keskustelua. Viro: Kauppakamari.

Harisalo, R. 2020. Katalysoiva puhe: Jutustelu, keskustelu, väittely ja dialogi päätöksentekoa uudistavina voimina. Tampere: Satucon Oy.

Harisalo, R. 2021. Organisaatioteoriat. 2. uudistettu ja täydennetty laitos. EU: Tietosanoma.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1996. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Hämeenlinna: Tammi.

Honkatukia, P., Kaulainen, S., Kauppila, T., Kirmanen, T., Korander, T., Kraav, I., Lahikainen, A.R., Niemelä, P., Rusanen, T., Ryyänen, U., Talvitie-Ryhänen, T, Vornanen, R. & Väisänen, R. 2000. Inhimillinen turvallisuus. Tallinna: Vastapaino.

Kallio, K. 2023. Moderni johtaja: Työsuhteiden johtamisesta toiminnan johtamiseen. Viro: Helsingin seudun kauppakamari / Helsingin Kamari Oy.

Kantojärvi, P. 2012. Fasilitointi luo uutta. Menesty ryhmän vetäjänä. Helsinki: Talentum.

Ropo, A., Eriksson, M., Sauer, E., Lehtimäki, H., Keso, H., Pietikäinen, T. & Koivunen, N. 2005. Jaetun johtajuuden särämät. Helsinki: Talentum.

Sydänmaalakka, P. 2012. Älykäs johtaminen 7.0. Miten kasvaa viisaaksi johtajaksi? Helsinki: Talentum.

Tanskanen, K. 2021. Ulkoisten resurssien johtaminen. EU: Tietosanoma.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 10., uudistettu laitos. EU: Tammi.

Tuomi, L. & Sumkin, T. 2010. Strategia arjessa - oivalluksia organisaation uudistajalle. Porvoo: WSOYpro.

Valkokari, K., Hyötyläinen, R., Kulmala, H., Malinen, P., Möller, K & Vesalainen, J. 2009. Verkostot liiketoiminnan kehittämisessä. Porvoo: WSOYpro.

Virolainen, I. 2017. Tietoinen johtaminen. Tallinna: Viisas elämä.

Sähköiset

Alanko, M., Somerkoski, B. & Hatakka, I. 2014. Paikallinen turvallisuussuunnittelu: Prosessi tutuksi ja ideoita työn kehittämiseen kunnissa. Sisäministeriö ja Rikoksenteorjuntaneuvosto. Viitattu 16.12.2023. <https://rikoksenteorjunta.fi/documents/5235988/5514012/2013+Paikallisen+turvallisuussuunnittelun+opas.pdf/fe1f87c2-b1fb-4ebf-8db5-c2f25fa60700/2013+Paikallisen+turvallisuussuunnittelun+opas.pdf?t=1509720188000>

Aluehallintovirasto 2024. Tehtävämme. Viitattu 3.2.2024. <https://avi.fi/tietoa-meista/tehtavamme>

- Arjen turvaajat - Järjestöt sisäisen turvallisuuden tekijöinä. Sisäministeriön julkaisu 27/2014. SM. Viitattu 1.7.2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-491-991-3>
- Baker E, Kan M & Stephen T.T. 2011. Developing a collaborative network organization: Leadership challenges at multiple levels. *J Organ Change Manage.* 2011;24(6):853-875. Viitattu 3.8.2023. doi: <https://doi.org/10.1108/09534811111175797>.
- Clarke N. 2006. The relationships between network commitment, its antecedents and network performance. *Management Decision.* 2006;44(9):1183-1205. Viitattu 5.8.2023. doi: <https://doi.org/10.1108/00251740610707677>.
- De Brún A, McAuliffe E. 2020. Exploring the potential for collective leadership in a newly established hospital network. *Journal of Health Organization and Management.* 2020;34(4):449-467. Viitattu 3.8.2023. doi: <https://doi.org/10.1108/JHOM-12-2019-0353>.
- Ely-keskus 2024. Tehtävät ja toiminta - Pirkanmaa. Viitattu 18.2.2024. <https://www.ely-keskus.fi/ely-pirkanmaa-tehtavat-ja-toiminta>
- Järjestöt mukaan turvallisuussuunnitteluun: Työkirja. Sisäasiainministeriön julkaisuja 4:2010. SM. Viitattu 1.7.2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-491-556-4>
- Järvensivu, T. 2019. E-kirja. Verkostojen johtaminen: opi ja etene yhdessä. Book on Demand.
- Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030. Toimeenpanosuunnitelma. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:27. Viitattu 18.10.2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-670-9>
- Innala, T., Jäppinen, T., Järvensivu, T., Krogell-Magni, P., Leidenius, K., Menna, H., Mikola, S., Mäki-Lohiluoma, K-P., Mäkinen, A., Pakarinen, T., Pauni, M., Puukko, A., Rainio, H., Niemelä-Farrer, H., Saario, M., Sjöholm, K., Ojakoski, M., Kupi, E., Valkokari, K., Ala-Poikela, A., Koski, A., Aronen, K., Huovinen, J., Järvensivu, T., Kinnunen, J., Kuitunen, S., Lahtinen, J., Rannisto, P-H. & Stenvall, J. 2014. Tartu verkkoon. Työvälineitä verkostojen johtamiseen ja kehittämiseen. Helsinki: Kuntaliitto. Viitattu 5.8.2023. file:///C:/Users/OMISTAJA/Downloads/1647-tartuverkkoon_ebook-2014.pdf
- Kuntalaki 10.4.2015/410. Viitattu 30.6.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410>
- Kuntien turvallisuus ja varautuminen. Paikallinen turvallisuussuunnitelma. Kuntaliitto 2023. Viitattu 1.7.2023. <https://www.kuntaliitto.fi/yhdyskunnat-ja-ymparisto/turvallisuus-ja-varautuminen>
- Laaser, K. & Karlsson, J.C. 2022. Towards a Sociology of Meaningful Work. *Employment and Society Vol. 36(5): 798-815.* Viitattu 16.7.2023. <https://doi.org/10.1177/09500170211055998>
- Liikenneturva 2024. Tietoa liikenneturvasta. Viitattu 3.2.2024. <https://www.liikenneturva.fi/liikenneturva/tietoa-liikenneturvasta/>
- Listenmaa, Jani. 2023. Laita tieto töihin. Tiedolla johtamisen käsikirja. E-kirja. Helsinki: Alma Talent.
- Maanmittauslaitos 2023. Suomen pinta-ala kunnittain 1.1.2023. Viitattu 29.7.2023. https://www.maanmittauslaitos.fi/sites/maanmittauslaitos.fi/files/attachments/2023/02/Vuoden_2023_pinta-alatilasto_kunnat_maakunnat.pdf
- Martikainen, S-J., Kudrna, L. & Dolan, P. 2022. Moment of Meaningfulness and Meaninglessness: A Qualitative Inquiry Into Affective Eudaimonia at Work. *Group & Organization Management* 47, Issue 6. Viitattu 16.7.2023. <https://doi.org/10.1177/10596011211047324>

Maunila, L. 2019. Tiedonhankinta kaupunkien turvallisuussuunnitelmissa ja turvallisuuskyselyiden hyödyntäminen. Opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu. Espoo. Viitattu 11.8.2023. <http://www.theseus.fi/handle/10024/161772>

Moazzez H, Mohammad TK, Nilforoushan H, Mohammad SK. 2020. Challenges and barriers in finding, forming and performing for network creation: A case study of collaboration network in medical equipment. Journal of Science and Technology Policy Management. 2020;11(4). Viitattu 3.8.2023. <https://doi.org/10.1108/JSTPM-04-2019-0043>.

Molarius, R., Jukarainen, P., Kekki, T., Keränen, J., Laitinen, K., Riikonen, R. & Norri-Sederholm, T. 2020. Alueellisen turvallisuuden tila (ATT) - alueellista turvallisuussuunnittelua ja varautumista tukeva seuranta-, arviointi-, ja ennakointimalli. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:21. Viitattu 4.10.2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-945-5>

OHJE - turvallisuussuunnitelman täyttämiseen. 2023. Sisäisen turvallisuuden portaali. Viitattu 3.10.2023. https://sisainturvallisuus.fi/group/sisainturvallisuus/tyotila/-/workspace/15201?_fi_yja_workspace_web_portlet_ViewWorkspacePortlet_tab=materials&_fi_yja_workspace_web_portlet_ViewWorkspacePortlet_folderId=148577474

Paikallinen turvallisuussuunnittelu: Prosessi tutuksi ja ideoita työn kehittämiseen kunnissa 2014. Rikksentorjuntaneuvosto. Viitattu 30.6.2023. <https://rikksentorjunta.fi/documents/5235988/5514012/2013+Paikallisen+turvallisuussuunnittelun+opas.pdf/fe1f87c2-b1fb-4ebf-8db5-c2f25fa60700/2013+Paikallisen+turvallisuussuunnittelun+opas.pdf?t=1509720188000>

Patentti- ja Rekisterihallitus, yhdistysrekisterin tietopalvelu. Viitattu 29.7.2023. <https://yhdistysrekisteri.prh.fi/advancedSearch>

Pelastustoimi 2024. Pirkanmaan pelastuslaitoksen palvelut. Viitattu 18.2.2024. <https://pelastustoimi.fi/pirkanmaa/palvelut>

Pesonen, J. 2013. Ennaltaehkäisevän, paikallisen turvallisuusyhteistyön toimivuuteen vaikuttavat tekijät verkostomaisessa toimintaympäristössä. Pro Gradu. Maanpuolustuskorkeakoulu. Helsinki. Viitattu 11.11.2023. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2014121252328>

Pirkanmaan hyvinvointialue 2024. Tietoa Pirkanmaan hyvinvointialueesta. Viitattu 18.2.2024. <https://www.pirha.fi/tietoa-meista/tietoa-pirkanmaan-hyvinvointialueesta>

Poliisi.fi 2024. Poliisin strategia. Viitattu 18.2.2014. <https://poliisi.fi/poliisin-strategia>

Puusa, A. & Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. E-kirja. Gaudamus.

Rappe, E. & Rajaniemi, J. 2021. Turvallinen asuinalue ikääntyneille. Ympäristöministeriön julkaisu 2021:10. YM. Viitattu 30.6.2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-225-9>

Rikksentorjuntaneuvosto 2023. Turvallisuuskyselyn kysymykset. Viitattu 5.8.2023. <https://rikksentorjunta.fi/turvallisuuskyselyn-kysymykset>

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopiston julkaisuja. Opetusjulkaisuja 62. Julkisjohtaminen 4. Viitattu 31.12.2023. https://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf

Salonen, K., Eloranta, S., Hautala, T. & Kinos, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Turun ammattikorkeakoulu

oppimateriaaleja 108. Tampere: Juvenes Print. Viitattu 9.12.2023. <https://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166494.pdf>

Sisäinen turvallisuus 2023. Sisäinen turvallisuus. Viitattu 30.6.2023. <https://sisainturvallisuus.fi/sisainen-turvallisuus>

Sisäinen turvallisuus 2023. Turvallisuuden tunne ja avunsaanti. Viitattu 10.11.2023. <https://sisainturvallisuus.fi/turvallisuuden-tunne-ja-avunsaanti>

STT info 2023. Sähkösavukkeiden käyttö lisääntyy nuorilla - suomalaisten päivittäinen tupakointi väheni hieman vuonna 2022. 25.10.2023 Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL. Viitattu 25.2.2024. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/70044839/sahkosavukkeiden-kaytto-lisaantyy-nuorilla-suomalaisten-paivittainen-tupakointi-vahehieman-vuonna-2022?publisherrid=69817778&lang=fi>

Sujuvan arjen Akaa 2026. Akaa STRATEGIA. Akaan kaupunki. Viitattu 30.6.2023. https://akaa.fi/wp-content/uploads/2022/06/Akaa-strategia_tekstiosuus.pdf

Suomen Riskienhallintayhdistys. PK-RH-riskienhallinta 2024. Nelikenttäanalyysi -SWOT. Viitattu 18.2.2024. <https://pk-rh.fi/tools/swot.html>

Suonpää, k., Pentikäinen, E., Ohtonen, M., Hokkanen, L., Sarkia, K., Hiilamo, H., Kivivuori, J. & Latvala, A. 2023. Syrjäytyminen ja huono-osaisuuden yhteys turvallisuuteen. Kausaliteetista politiikkatoimiin. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimikunnan julkaisusarja 2023:29. Viitattu 11.11.2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-428-6>

Pyykkönen, J. 2023. Syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten turvallisuuspääoman vahvistaminen. Sisäministeriön julkaisuja 2023:1. Viitattu 30.6.2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-959-2>

Tilastokeskus 2023. Kuntien avainluvut. Akaa. viitattu 29.7.2023. https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/Kuntien_avainluvut/Kuntien_avainluvut_2021/kuntien_avainluvut_2021_viimeisin.px/table/tableViewLayout1/

Turvallisuutta kaikkialla - paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset. Sisäministeriön julkaisuja 2019:2. SM. Viitattu 30.6.2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-241-8>

Valtioneuvosto 2021. TE-palvelut siirtyvät kunnille vuoden 2024 aikana - ministerityöryhmä linjasi valmistelun periaatteista. Tiedote 1.9.2021. Viitattu 3.2.2024. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/te-palvelut-siirtyvat-kunnille-vuoden-2024-aikana-ministerityoryhma-linjasi-valmistelun-periaatteista>

Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:48. Viitattu 26.11.2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-769-0>

Verkostojohtamisen opas. 2019. Valtioneuvoston kanslian julkaisuja 2019:2. Helsinki. Viitattu 16.7.2023. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161513/VNK_12_19_Verkostojohtamisen_opas.pdf

Viinamäki, L., Kivivirta, V., Selkälä, A., Voutilainen, O., Syväjärvi, A. & Suikkanen, A. 2017. ...ajasta ja paikasta riippumatta...Digikansalaisuus ja palveluiden saavutettavuus maaseudulla -hankkeen loppuraportti. LAPIN AMKIN JULKAISUJA. Sarja A. Referee-tutkimukset 1/2017. Viitattu 15.7.2023. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-316-190-0>

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. E-kirja. 5. päivitetty painos. Jyväskylä:PS-kustannus.

Virtanen, P., Stenvall, J. & Rannisto, P-H. 2015. Tiedolla johtaminen hallinnossa. Teoriaa ja käytäntöjä. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy - Juvenes Print. Viitattu 31.12.2023. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-9755-1>

Whelan, C. 2017. Managing dynamic security networks: Towards the strategic managing of cooperation, coordination and collaboration. *Security Journal*. 2017;30(1):310-327. doi: <https://doi.org/10.1057/sj.2014.20>.

Julkaisemattomat lähteet

Ylhäinen, P. 2023. Hallintojohtajan haastattelu 8.9.2023. Laurea-ammattikorkeakoulu. Espoo.

Ylhäinen, P. 2023. Palotarkastajan haastattelu 17.10.2023. Laurea-ammattikorkeakoulu. Espoo.

Ylhäinen, P. 2023. Kirkkoherran haastattelu 19.10.2023. Laurea-ammattikorkeakoulu. Espoo.

Ylhäinen, P. 2023. Tietohallintopäällikön haastattelu 1.11.2023. Laurea-ammattikorkeakoulu. Espoo.

Ylhäinen, P. 2023. Hyvinvointikoordinaattorin/työllisyyspalvelupäällikön haastattelu 27.11.2023. Laurea-ammattikorkeakoulu. Espoo.

Ylhäinen, P. 2023. Nuorisosihteerin haastattelu 29.11.2023. Laurea-ammattikorkeakoulu. Espoo.

Ylhäinen, P. 2023. Kiinteistöpäällikön haastattelu 30.11.2023. Laurea-ammattikorkeakoulu. Espoo.

Kuviot

Kuvio 1: Missä sisäinen turvallisuus tehdään? (Sisäisen turvallisuuden portaali 2023.)	10
Kuvio 2: Paikallisen turvallisuussuunnittelun prosessikuvaus (mukaillen Paikallinen turvallisuussuunnittelu - Prosessi tutuksi ja ideoita työn kehittämisen kunnissa 2014, 10)....	16
Kuvio 3: Toimintaympäristön arvion muodostuminen.	17
Kuvio 4: Malli laajenevan turvallisuuskäsityksen tarkastelukehikoksi. (Niemelä 2000, 27.) ...	18
Kuvio 5: Strategiakuva (Mukaillen Tuomi & Sumkin, 2010, 29.)	74
Kuvio 6: SWOT-nelikenttäanalyysi. (Suomen Riskienhallintayhdistys 2024.)	75

Kuvat

Kuva 1: Turvallisuuskyselyn tuloksien esittäminen yhdistysillalla 24.10.2023.....	64
---	----

Taulukot

Taulukko 1: Haastattelut.	42
Taulukko 2: Johtamisen haasteet.	47
Taulukko 3: Toimijoiden sitoutuminen.	51
Taulukko 4: Toimeksiantajan turvallisuussuunnitteluprosessin käynnistämiseksi tehty työ. ..	66
Taulukko 5: Muodostettu työryhmä.	71

Liitteet

Liite 1: Ohjausasiakirjojen dokumenttikatsaus.....	93
Liite 2: Sidosryhmäkartta.....	105
Liite 3: Haastattelukysymykset	106
Liite 4: Turvallisuuskyselylomake (paperiversio).....	107
Liite 5: Turvallisuuskyselyn tulokset	114
Liite 6: Kyselylomake järjestöille	124
Liite 7: PowerPoint esitys johtoryhmälle.....	128

Liite 1: Ohjausasiakirjojen dokumenttikatsaus

Liitetaulukko 1. Ohjausasiakirjojen dokumenttikatsaus.

Paikalliset ohjausasiakirjat	Turvallisuus	Sosiaalinen osallisuus	Yhteisöllisyys	Hyvinvointi
Akaan kaupungin strategia 2023-2026 https://akaa.fi/meidan-akaa/perustietoa/strategia/	Luodaan turvallinen elin- ja työympäristö. Kaupunkiin voi luottaa. Kehitetään Akaata taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla. Päätöksenteko on ennakkoivaa sekä johdonmukaista riskit huomioon ottavaa. Liikkuminen on turvallista ja sujuvaa. Panostetaan arjen kulkureitteihin.	Akaassa on paljon tapahtumia, kohtaamisia ja tekemisen meininki. Eloisa Akaa rakennetaan yhdessä asukkaiden, yritysten ja yhdistysten kanssa. Ollaan kiinnostuneita asukkaiden ideoista ja näkemyksistä kaupungin kehittämiseksi.	Kaupunki on olemassa asukkaita varten. Akaata kehitetään yhdessä ja avoimesti asukkaiden, yrittäjien, ja muiden toimijoiden kanssa.	Edistetään fyysisistä ja psyykkistä hyvinvointia lisäämällä ja kehittämällä harrastamisen mahdollisuuksia. Ehkäistään syrjäytymistä. Luodaan kumppanuuksia hyvinvoinnin tueksi.
Akaan elinvoima- ja kaupunkiympäristöohjelma https://akaa.fi/wp-content/uploads/2023/02/elinvoima-ohjelma.pdf	Kouluverkostojen yhteydessä varmistetaan turvalliset reitit kouluihin kevyelle liikenteelle. Virkistys- ja liikuntapaikat sekä reitistöt käyttökunnossa vuodenaikojen mukaan.	Monipuolinen asuntotarjonta. Monipuolisten harrastus- ja liikuntamahdollisuuksien mahdollistaminen.		Hankintojen valmistelussa huomioidaan kestävä kehitys vaatimukset. Monipuolisten harrastus- ja liikuntamahdollisuuksien mahdollistaminen.
Akaan sivistysohjelma https://akaa.fi/wp-content/uploads/2023/02/Sivistysohjelma_2023_2024.pdf	Kehitetään nuorisopalveluita ja nuorisotyötä monialaisena yhteistyönä eri toimijoiden kanssa. Kouluympäristön turvallisuus tarkastetaan kolmen vuoden välein.	Kohdataan lapset ystävällisesti ja lempeästi. Nuoret otetaan mukaan nuorisopalveluiden suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin.	Tarjotaan nuorille toimintamahdollisuuksia ja paikkoja itsensä ilmaisuus ja kohtaamisiin yhteistyössä nuorten, perheiden ja muiden toimijoiden (viranomaistahot, monialainen yhteistyö ja kolmas sektori) kanssa.	Kouluympäristö terveellisyys- ja turvallisuuden sekä kouluhynteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkistus kolmen vuoden välein.

Paikalliset ohjausasiakirjat	Turvallisuus	Sosiaalinen osallisuus	Yhteisöllisyys	Hyvinvointi
Laaja hyvinvointikertomus 2021-2024 https://akaa.fi/wp-content/uploads/2022/09/Laaja-hyvinvointikertomus-2021-2024-Akaa.pdf	etäläisen Pirkanmaan viisaan ja turvallisen liikkumisen suunnitelman koordinointi liikenneturvallisuuskoordinaattorin kanssa. Akaan ja Valkeakosken pyöräliikenteen edistämishjelma. Nuorisopalveluiden ja varhaiskasvatuksen toimintaan tarkoitettut tilat ja ympäristöt ovat turvallisia, esteettömiä ja kannustavat liikkumiseen ja osallisuuteen. Teknisessä toimessa varmistetaan kesä- ja talvikunnossapidon onnistuminen kuntalaisille tehtävällä kuntalaiskyselyllä. Vähennetään päihdeongelmia moniammatillisella yhteistyöllä ennalta ehkäisevässä toiminnassa. Toteutetaan EPT-menetelmiä Järjestetään päihdekasvatusta. Ehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelma. Lastensuojeluilmoitus havaitessa huoltajien päihdeongelma.	EVA-ennakkoarviointi menetelyyn käyttöön otto päätösten vaikutusten ennakoarviointiin. MiniVesro varhaiskasvatuksen vertaissovittelemalla toimintamalliristiriitojen ratkaisemiseen. Avoin nuorisotilat Lähtötila laajennetaan Videovisit-palvelun käyttöä ja järjestöyhteistyötä. Kumppanuuspyytä toimintamallilapsiperhe- ja ikäihmisten palveluissa. Ulkoiluytävötoiminta ikäihmisille. Edistää osallisuutta ja parantaa itsenäistä selviytymistä arjessa. Asiakaspalauttejärjestelmien kehittäminen ja asiakaskokemusten hyödyntäminen toiminnan kehittämisessä. TE-palveluiden siirtyminen 2024 kuntayhtymän vastuulle.		Matalan kynnyksen liikuntaryhmät. Vertaisohjaajatoiminta ikäihmisille. Sapere ruokakasvatusohjelma Neuvokas Perhe- toimintamallin mukainen elintapaohjausmentelmä. Nuorille mielen hyvinvointia tukevaa toimintaa mm. kerhoja. Moniammatillinen työote palvelupolun sujuvoittamiseksi. Ikäihmisten palveluissa kotiutus- tiimin kehittäminen.

Paikalliset ohjausasiakirjat	Turvallisuus	Sosiaalinen osallisuus	Yhteisöllisyys	Hyvinvointi
<p>Nuorisotyön perussuunnitelma (NUPS) https://akaa.fi/wp-content/uploads/2021/06/Akaa-Nuorisopalve</p> <p>Kuvaus Akaan kaupungin nuorisopalveluissa tehtävän työn tavoitteista, arvoista, työmuodoista ja toiminnoista.</p> <p>Toimintaa tarjotaan peruskouluikäisistä 28-vuotiaisiin.</p>		<p>Kohdennettu nuorisotyö: Tuetaan lasten ja nuorten yksilöllistä kasvu- ja itenäistymistä ja osallisuutta.</p> <p>Toimintamuodot: Etsivä nuorisotyö Starttipaja Yksilö- ja pienryhmätyöskentely Nuorten tiedotus- ja neuvontatyö</p>	<p>Yhteisöllinen nuorisotyö: Tarjotaan tukea ja mahdollisuuksia osallistua omaehtoiseen sekä ohjattuun ryhmätoimintaan.</p> <p>Tuetaan lasten ja nuorten sosiaalisia suhteita.</p> <p>Toimintamuodot: Nuorisotilatoiminta Nuorisotyö kouluilla Liikkuva nuorisotyö Ohjatut kerhotoiminnat ja ryhmät verkkonuorisotyö Kulttuurinen nuorisotyö kansainvälinen nuorisotyö retket, tapahtumat ja loma-ajan toiminta.</p>	<p>Yhteiskunnallinen nuorisotyö: Kerätään tietoa, kehitetään nuorten olosuhteita, ohjataan nuorisotyön toteutusta ja osallistutaan valtakunnalliseen keskusteluun nuorisotyöstä.</p> <p>Toimintamuodot: Hallinnollinen nuorisotyö Politiikka- ja osallisuustyöskentely</p>
<p>Akaan perusopetuksen opetus-suunnitelma https://eperusteet.opintopolku.fi</p>	<p>Yhteisen perusopetuksen toimintakulttuuri 4.2.2 Hyvinvointi ja turvallinen arki Oppivan yhteisön rakenteet ja käytännöt edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta ja luovat siten edellytyksiä oppimiselle. Yhteisössä arvostetaan hyvätah- toisuutta ja ystävällisyyttä. Kiusaa- mista, väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epä- asialliseen käytökseen puututaan.</p>	<p>Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen 5.2.3 Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa Yhteistyö nuoriso-, kirjasto-, liikunta- ja kulttuuritoimen, poliisin sekä seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden lähiympäristön toimijoiden kuten luontokoulujen museoiden ja nuorisokeskusten kanssa lisää oppimisympäristöjen monimuotoi- suutta ja tukee koulun kasvat-ustehtävää.</p>		

Paikalliset ohjausasiakirjat	Turvallisuus	Sosiaalinen osallisuus	Yhteisöllisyys	Hyvinvointi
<p>Akaan kaupungin varhaiskasvatus- suunnitelma v. 2022 https://akaa.fi/wp-content/uploa</p>	<p>Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa Varhaiskasvatuksessa pidetään huolta koko yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta tur- vallisuudesta. Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä. Varhaiskasva- tuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää.</p> <p>Turvallisuuden edistämiseen kuu- luu myös tapaturmien suunnitel- mallinen ehkäisy ja seuranta, turvallisuuskasvatus sekä tiloista ja välineistä huolehtiminen.</p> <p>Varhaiskasvatus edellyttää toimi- vaa ja sitoutunutta turvallisuuden johtamista sekä turvallisuusasiat hallitsevaa henkilöstöä.</p>	<p>Lasten kanssa opetellaan tunnista- maan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti Häirintä-, kiusaamis- tai väkivalta- tilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yh- dessä ratkaisuja.</p> <p>Mini Verso -vertaissovittelumalli osana kiusaamisen ehkäisyä.</p>		<p>Ergonomia, ekologisuus, viihtyisyys ja esteettömyys sekä tilojen valaistus ja akustiikka, sisäilman laatu ja siisteys otetaan huomioon oppimis- ympäristöjä rakennettaessa ja kehitettäessä.</p>

Maakunnalliset ohjausasiakirjat	Turvallisuus	Sosiaalinen osallisuus	Yhteisöllisyys	Hyvinvointi
<p>Pirkanmaan maakuntaohjelma 2022-2025</p> <p>https://pirkanmaa.mediafiles.fi/catalog/Pirkanmaa/r/1961/viewmode=infoview</p>	<p>Ilmastonmuutoksen hillintä ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen.</p> <p>Rakennetun ympäristön turvallisuutta parantava kehittämistoiminta.</p> <p>Otetaan huomioon lisääntyvä sadanta rakennusten, teiden ja muun rakennetun infran kestävyteen sekä sade- ja sulamisvesien hallintaan.</p> <p>Vähäpäästöisen tieliikenteen kehittäminen etenkin haja-asutusalueiden saavutettavuuden väliin, tiestön kunnosta huolehtiminen.</p> <p>Pirkanmaa vahvistaa asemaansa teknisen infrastruktuurin (liikenne, rakennukset, energia, jäte- ja vesihuolto) älyominaisuuksien kehittäjänä, käyttöönottajana ja liikekumppanina.</p>	<p>Osallisuuden lisääminen ja eriarvoistumisen ehkäisy. Tiedostetaan eri ihmisryhmien erilaiset mahdollisuudet osallistua ja saada etua erilaisista kehittämistoimista.</p> <p>Pirkanmaalaiset toimivat aktiivisesti lähiyhteisössään.</p> <p>Työllisyyden vahvistaminen ja syrjäytymisen ehkäisy monialaisena yhteistyönä.</p> <p>Maahanmuuttajien kotoutumista ja juurtumista paikallisiin yhteisöihin edistävät käytännöt, palvelut ja yhteistyö.</p>	<p>Laadukkaiden kohtaamista edistävien kaupunki- ja muiden julkisten tilojen hyödyntäminen ja synnyttäminen.</p>	<p>Hyvinvoinnin lisääminen</p> <p>Hyvinvointiongelmien ennaltaehkäisy keventää palvelutarvetta.</p> <p>Ihmisten luontosuhteen elylyttämiseen ja luonnon monimuotoisuuden arvostamiseen liittyvät toimet.</p> <p>Vapaa-ajan palveluiden kehittäminen ja spontaanin vapaa-ajantoininnan mahdollistavat tilat ja paikat.</p> <p>Luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, sitä tukeva maankäyttö sekä viljely- ja metsänhoitomenetelmät.</p> <p>Pirkanmaan omintakeinen, elinvoimainen ja elämyksellinen kulttuurielämä lisää asukkaiden hyvinvointia ja vetoaa myös matkailijoihin.</p>

Maakunnalliset ohjausasiakirjat	Turvallisuus	Sosiaalinen osallisuus	Yhteisöllisyys	Hyvinvointi
<p>Pirkanmaan hyvinvointialueen strategia 2022-2025</p> <p>https://www.pirha.fi/strategia</p> <p>Palvelulupaus: Pidämme yhdessä huolta kaikkien pirkanmaalaisten hyvinvoinnista ja turvallisuudesta. Tuemme sinua elämäsi käännekohdissa. Työmme perustuu parhaaseen osaamiseen ja tutkituun tietoon. Olemme sinua varten, elämän vuoksi.</p>	<p>Turvallinen elinympäristö</p> <ol style="list-style-type: none"> Vähennetään lapsiperheiden eriarvoisuutta. Edistetään lähiympäristöjen kehittämistä esteettömiksi ja turvallisiksi sekä liikkumiseen ja osallisuuteen kannustaviksi. Vähennetään päihdeongelmia. 	<p>Asukkaat ja henkilöstö osallistuvat palveluiden suunnitteluun.</p> <p>Olemme arvostettu yhteistyökumppani, omistaja ja aktiivinen verkostoitaja.</p> <p>Pirhan strategiset kärkiteemat:</p> <ol style="list-style-type: none"> Tärkeintä ihminen. Yhdenvertaiset, ennaltaehkäisevät ja vaikuttavat palvelut Hyvinvoivat työntekijät Yhdessä yhteentoimiva hyvinvointialue 	<p>Edelläkävijä toiminnan kehittämisessä oppilaitosten ja korkeakoulu-yhteisön kanssa kansainvälisellä ja kansallisella tasolla.</p> <p>Vaikuttavat palvelut</p> <ol style="list-style-type: none"> Parannetaan palveluiden saatavuutta, saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta. Otetaan käyttöön vaikuttavat menetelmät ja toimintamallit. Kehitetään asiakasohjausjärjestelmiä / asiakaskokemuksen raportointia ja hyödynnetään tuloksia. 	<p>Panostaminen ennaltaehkäisyyn ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen tiiviissä yhteistyössä kuntien ja järjestöjen kanssa.</p> <p>Elintavoilla fyysisistä ja psyykkistä hyvinvointia</p> <ol style="list-style-type: none"> Lisätään lasten, nuorten ja perheiden ruokailoa ja parannetaan ruokattomuuksia. Parannetaan ikäihmisten toimintakykyä. Edistetään kuntalaisten mielenterveyttä ja yksilön resilienssiä.
<p>Pirkanmaan hyvinvointialueen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2023-2026</p> <p>Osa Kärkiteema 2:n ja sen sisällä teeman "Panostamme ennaltaehkäisyyn ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen tiiviissä yhteistyössä kuntien ja järjestöjen kanssa." toimeenpanosuunnitelmaa.</p>	<p>1) Perhe- ja lähisuuhdeväkivallan tunnistamiseen ja asukkaiden palvelupolkuihin huomion kiinnittäminen</p>	<p>2, Alueelliset MARAK-työryhmät lähijohtamisaaluittain.</p>	<p>3. Ikäihmisiin kohdistuva perhe- ja lähisuuhdeväkivallan tunnistaminen.</p>	<p>4. Lasten ja nuorten riski seksuaaliväkivallan tai muun väkivallan joutumisen uhriksi tunnistaminen ja toimintaohjeet.</p>

Maakunnalliset ohjausasiakirjat	Turvallisuus	Sosiaalinen osallisuus	Yhteisöllisyys	Hyvinvointi
Pirha Alueellinen turvallisuussuunnitelma "Arjen turvallisuus ja alueellinen yhteistyö" (valmisteilla)	Turvallinen koti-, asuin- ja työympäristö, toimivat peruspalvelut, liikkumisen turvallisuus, riittävä toimeentulo ja nopea avun saanti tarvittaessa.			
Kansalliset ohjausasiakirjat	Turvallisuus	Sosiaalinen osallisuus	Yhteisöllisyys	Hyvinvointi
Valtakunnalliset strategiset tavoitteet pelastustoimen järjestämiseksi vuosille 2023- 2026 Sisäministeriön julkaisu 2023:1 http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-3	Tavoite 1: Pelastustoimen palvelus toteutuu yhdenvertaisesti ja laadukkaasti sekä valtakunnallisesti että alueellisesti. Tavoite 2: Pelastustoimen henkilöresurssit ovat riittävät ja henkilöstö on osaavaa ja hyvinvoivaa.	Tavoite 3: Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty riskiperusteisesti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti. Tavoite 4: Pelastustoimella on välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa, ja se säilyy turvallisuuden lähipalveluna.	Tavoite 5: Pelastustoimen alueellinen ja valtakunnallinen valmius sekä varautuminen mahdollistavat väestön suojaamisen kaikissa olosuhteissa. Tavoite 6: Pelastustoimen kansainvälinen toiminta on aktiivista, suunnitelmallista ja kytkeytyy pelastustoimen kansallisiin rakenteisiin.	Tavoite 7: Pelastustoimen palveluiden ja tehtävien valtakunnallinen suunnittelu, toteutus ja kehittäminen perustuvat tiedolla johtamiseen ja yhtenäiseen tiedonhallintaan. Tavoite 8: Pelastustoimen hallinto- ja ohjausjärjestelmä on selkeä. Tavoite 9: Pelastustoimen hallinto- ja ohjausjärjestelmä on selkeä.

Kansalliset ohjausasiakirjat	Turvallisuus	Sosiaalinen osallisuus	Yhteisöllisyys	Hyvinvointi
Pelastustoimen valtakunnallisten strategisten tavoitteiden toimintasuunnitelma 2023 - 2026 https://pelastustoimi.fi/document	Pelastustoimessa on käytössä valtakunnallinen ja alueellinen, säännöllisesti päivitettävä toimintaympäristöanalyysi. Laaditaan toimeenpanosuunnitelma vuonna 2023 tulipalojen määrän puolittamiseksi vuosille 2023- 2030. Arvioidaan palotarkastusten itsearvioinnin vaikuttavuus sekä vahvistetaan turvallisuusviestintää, palorisikohteiden tarkastuksia ja jälkivalvontaa. Asumisen paloturvallisuutta edistämällä vähennetään palokuolemia, henkilövahinkoja ja aineellisia vahinkoja. Onnettomuuksien määrää vähennetään väestön omatoimista onnettomuuksiin varautumista tukemalla. Yritysten ja laitosten turvallisuuskulttuuria parannetaan systemaattisella arvioinnilla ja palautejärjestelmän kehittämisellä.		Alueellista ja paikallista yhteistyötä kuntien, elinekeinoelämän ja järjestöjen kanssa kehitetään suunnitelmallisesti ja laaja-alaisesti. Onnettomuuksien ehkäisyn menetelmiä kehitetään turvallisuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi.	

Kansalliset ohjausasiakirjat	Turvallisuus	Sosiaalinen osallisuus	Yhteisöllisyys	Hyvinvointi
<p>Asenne ratkaisee - pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyssäkin: Valtakunnallinen yhteenveto nykyisistä onnettomuuksien ehkäisyn valmiuksista sekä toimenpiteistä toimintaohjelman käyttöön saattamiseksi. SM julkaisuja 2021:36</p> <p>http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-595-2</p>	<p>Kohdennetaan aikaa ja resursseja riskeihin.</p> <p>Kiinnitetään nykyistä enemmän huomiota riskikeskittyisiin.</p> <p>Hyödynnetään Etsivä työ.</p> <p>Tehostetaan palokuolemien osalta riskiryhmässä olevien alkoholi- ja tupakkatuotteiden (keski-ikäiset miehet) henkilöiden tavoittaminen.</p>	<p>Koulutuksen/viestinnän tarpeiden ja kohderyhmien tunnistaminen; hoitolaistosten ja koulujen lisäksi esim. työpaikoille, isännöitsijöille koulutuspaketteja.</p> <p>Lisätään yleisellä tasolla viestintää ja näkyvyyttä.</p> <p>Hyödynnetään somea valituskampanjoissa ja nähdään ihmisiä myös liveinä.</p> <p>Korostetaan osallistavaa ja käytännönläheistä koulutusta lasten ja nuorten kanssa.</p> <p>Kysytään itse kohderyhmiltä, mitä he haluavat ja mitä ajatuksia herää turvallisuusaiheista.</p> <p>Tiivistetään yhteistyötä päiväkotien kanssa.</p> <p>Koulujen turvallisuuspäivä-konsepti</p>	<p>Yhteisöllinen kulttuuri on hyvä kasvualue turvallisuudelle.</p> <p>Otetaan harrastusseurat haltuun: esim. jalkapalloseurat, itsepuolustusseurat.</p> <p>Laaditaan toimintasuunnitelma lasten ja nuorten tavoittamiseksi yhteistyössä järjestöjen ja nuorisotyön kanssa.</p> <p>Panostetaan verkostoitumiseen. Varataan yhteistyön kehittämiseksi ja rakentamiseksi aikaa.</p> <p>Osallistutaan nykyistä enemmän paikallisiin pieniin tapahtumiin. Hyödynnetään tällä pienten paikkakuntien yhteisöllisyyttä.</p>	<p>Koulutetaan kotihoitajat ja muut sotealan toimijat riittävän säännöllisesti ja usein. Tietotaito havainnoida ympäristöstä turvallisuusnäkökulmasta ja jakaa tietoa.</p>

Kansalliset ohjausasiakirjat	Turvallisuus	Sosiaalinen osallisuus	Yhteisöllisyys	Hyvinvointi
<p>Turvallinen ja onnettomuusilta vapaa arki 2025. SM julkaisuja 2019:33. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-595-2</p>	<p>Onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman missio on: Turvallinen ja onnettomuudesta vapaa arki 2025. Missio suuntaa toimialarajat ylittävää, kansalaisyhteiskuntaa laajasti osallistavaa, yhteiskehittämiseen kannustavaa ja jatkuvasti kehittyvää yhteistä työtä turvallisen ja onnettomuudesta vapaan arjen mahdollistamiseksi.</p> <p>Yhteinen työn mahdollistaminen edellyttää 1) yhteisen ymmärryksen luomista, 2) yhteisistä tavoitteista sopimista ja 3) tavoitteellista yhteistä työtä. Yhteisen työn lähtökohdaksi on tavoitteeseen liittyvän yhteisen tilannekuvan muodostaminen. Toimijat sitoutuvat tilannekuvan pohjalta sovittaviin yhteisiin tavoitteisiin ja niiden toteuttamiseen. Onnettomuuksien ehkäisyyn liittyvä yhteinen työ voi toteutua joko nykyisiä yhteistyöverkostoja tai uusia kumppanuuksia hyödyntäen. Sen tulee kuitenkin olla tavoitteellista, suunnitelmallista ja johdettua.</p>	<p>Osamiseen ja kyvykkyyteen vaikuttaa mahdollistamalla kansalaistalouden ja turvallisuusosaamisen kehittyminen elämäntilanteissa. Myös fyysisen ja sosiaalisen toimintakyvyn ylläpitämisellä on merkittävä rooli onnettomuuksien ehkäisyssä. Samanaikaisesti varmistetaan, että heikentyneet toimintakyky tunnustetaan ja huomioideaan toiminta- ja asuin- ympäristön ratkaisussa.</p> <p>Asenteisiin ja jaettuihin käsityksiin turvallisuudesta ja onnettomuuksien ehkäisystä vaikutetaan neljässä vaiheessa 1. vaiheen tavoitteena on kohderyhmän kiinnostuksen herättäminen. 2. vaiheesta kiinnostusta vahvistetaan tarjoamalla erilaisia mahdollisuuksia käytännön turvallisuusosaamisen harjoitteluun ja vaikuttamiseen.</p> <p>3. vaiheessa ihmisiä rohkaistaan toimimaan turvallisuuden parantamiseksi, onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niiden vaikutusten vähentämiseksi. 4. positiivisten kokemusten jakaminen. Tukee osallistamista kiinnostuksen herättämistä ja aktiiviseen toimintaan rohkaista.</p>	<p>Toimintakulttuuri on onnettomuuksien ehkäisyn vaikuttamisen kohteista laajin. Sillä tarkoitetaan mm. turvallisuuden tunnetta lisäävän luottamuksen vahvistamista yhteiskuntaa ja sen tuottamia palveluita kohtaan. Luottamusta vahvistetaan siten, että se parantaa ihmisten ja yhteisöjen omatoimisuutta sekä aktiivista osallisuutta onnettomuuksien ehkäisemisessä.</p> <p>Välittämisen tunne lisääntyy ihmisten kuultuessa vahvemmin yhteisöihin.</p> <p>Ihmiset ottavat vastuuta ja huolehtivat aktiivisemmin omasta sekä muiden turvallisuudesta.</p>	<p>Tiedon ja teknologian rooli onnettomuuksien ehkäisyssä tarkoittaa mm. toimenpiteitä digilisaation tarjoamien mahdollisuuksien laajamittaiseksi ja innovatiiviseksi hyödyntämiseksi, sekä viestinnän vaikuttavuuden kehittämiseksi. Vaikuttava viestintä liittyy oikean tiedon monikanavaisen saatavuuden varmistamiseen ja proaktiivisen viestinnän kehittämiseen. Käyttötymisen muuttamiseen tähtäävää sosiaalista markkinointia että mahdollisuus- ja vaikuttajaviestintää.</p> <p>Asiakasryhmien tarpeet tunnustetaan systemaattisesti ja pelastustoimi tuottaa tarpeisiin perustuen samankaltaista palvelua.</p> <p>Ennakoivan työn mahdollistamiseksi on järkevää hyödyntää pelastustoiminnan, varautumisen, ensihoidon ja tukipalveluiden näkökulmia laajasti, jotta saadaan käsitys turvallisuuden ilmiöistä ja vaatimuksista, joihin on syytä tarttua.</p>

Kansalliset ohjausasiakirjat	Turvallisuus	Sosiaalinen osallisuus	Yhteisöllisyys	Hyvinvointi
<p>Turvallisesti kaiken ikää: Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyn ohjelma 2021-2030 sekä selvitys kustannuksista. STM 2020:30.</p> <p>http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8343-4</p>	<p>Turvallisuuskulttuuria parannetaan ja turvallisuustyötä vahvistetaan.</p> <p>Ympäristön, tuotteiden ja palveluiden turvallisuutta parannetaan.</p> <p>Tavoite: Turvallisuus otetaan huomioon toimintaympäristöjen kehittämisessä ja valvonnassa. Kunnat huomioivat leikki- ja liikuntapaikkojen rakentamista ja ylläpitoa kilpailuttaessaan turvallisuuskroneerit.</p> <p>Palveluntarjoajien kuluttajaturvallisuuden tietämys on ajantasaista ja omavalvonta on vastuullisesti järjestetty.</p> <p>Turvallisen kävelyn ja pyöräilyn edistäminen ilmastoystävällisinä liikkumiskeinoina. Huomioidaan kevyen liikenteen väylien esteettömyys</p> <p>Talviliikastumisten ehkäisyä työmatkoilla ja vapaa-ajalla jatketaan ja tehostetaan.</p>	<p>Yhdenvertaisuutta vahvistetaan ja erityisesti haavoittuvien ryhmien turvallisuutta edistetään.</p>	<p>Edistetään yhteistyötä paikallisten liikuntaseurojen kanssa turvallisen liikunnan edistämiseksi</p>	<p>Kaatumis- ja putoamistapaturmia, ml. Liikuntatapaturmat, ehkäistään.</p> <p>Päihteiden ja lääkkeiden käytön aiheuttamia tapaturmia ja onnettomuuksia ehkäistään ja mielenterveyttä edistetään.</p> <p>Tavoite: Terveyden menetykset ja sairaalahoitojaksojen määrä vähenee.</p> <p>Liikunnallisen elämäntavan omaksuminen ja kannustus tarvittavien suojavälineiden käyttöön.</p> <p>Turvallisuuskasvatus kaatumisten, putoamisten ja liikuntavammojen ehkäisyyn Neuvoilat -> terveystarkastukset, perhevalmennukset, kotikäynnit Varhaiskasvatus -> vasu sisällöt, Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelma, Perusopetus, II aste->opetusuunnitelmat, UKK-insituutin LIVE-hanke Urheiluseurat -> otopalmentajille koulutusta yhteistyössä lajilittojen kanssa.</p>

<p>Turvallisesti kaiken ikää: Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyn ohjelma 2021-2030 sekä selvitys kustannuksista. STM 2020.</p> <p>http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8343-4</p>	<p>Työurien pidentyessä kiinnitetään huomiota yli 65-vuotiaiden työntekijöiden kaatumistapaturmien ehkäisyyn työpaikoilla.</p> <p>Lasten ja nuorten myrkytystapaturmia vähennetään ja samalla estetään tapaturmaisia myrkytyskuolemia.</p> <p>Työikäisten myrkytystapaturmia vähennetään ja alkoholimyrkytykset, yhdistelmäkäytöstä ja huumeista johtuvat myrkytyskuolemat kääntyvät laskuun.</p> <p>lääkkäiden henkilöiden alkoholin käyttöön ja lääkitykseen kiinnitetään lisääntyvää huomiota.</p> <p>Kehitetään liikennepäristöjen turvallisuutta kiinnittämällä huomiota ylinopeuksien ehkäisyyn ja systemaattiseen turvallisuuskasvatukseen.</p> <p>Edistetään taajamien 30km/h alueiden nopeusrajoituksia ja niitä tukevia toimia.</p> <p>Kunnat huomioivat työikäiset liikenneturvallisuutta edistäessään. esim. liittytävyyshälytys, esteetön joukkoliikenne, etätyömallit</p>	<p>lääkkäille henkilöille ja heidän omaisilleen ja läheisilleen järjestetään matalan kynnyksen asiantuntijapalveluja kaatumistapaturmien ehkäisemiseksi.</p> <p>Varhaiskasvatusyksiköissä ja oppilaitoksissa systemaattinen liikenteen vaaranpaikkakartoitus</p>	<p>Vaaranpaikkakartoitustyökalua tehdään tunnetuksi asukas- ja kyläyhdistyksille.</p> <p>Liikennekasvatus ja viestintä systemaattista. Tuetaan päihteetöntä liikkumista ja turvalaitteiden käyttöä liikenteessä.</p>	<p>Terveydenhuollon palveluissa hyödynnetään kaatumisriskin itsearviointia ja/tai ammattihenkilöiden suorittamaa riskien arviointia.</p> <p>Päihteiden riskikäyttö ja haitat tunnistetaan eri sote-palveluissa ja tukea tarjotaan varhaisessa vaiheessa.</p> <p>Sote-ammattilaiset kiinnittävät huomiota ajoterveyteen.</p> <p>Poliisi, pelastustoimi tai hätäkeskus tekee tarvittaessa Huoli-ilmoituksen huomatessaan liikenteessä henkilön, jonka hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden epäilee liikenneturvallisuuden näkökulmasta heikentyneen.</p>
---	---	--	--	---

Kansalliset ohjausasiakirjat	Turvallisuus	Sosiaalinen osallisuus	Yhteisöllisyys	Hyvinvointi
<p>Turvallisesti kaiken ikää -ohjelman toimeenpanosuunnitelma vuosille 2021 - 2025</p> <p>STM raportteja ja muistioita 2022:8</p> <p>http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8683-3</p>	<p>Yleistavoitteet Kaatumis- ja putoamistapaturmat:</p> <p>Kaatumis- ja putoamistapaturmien syyt ja ehkäisykeinot tunnetaan paremmin.</p> <p>Lasten putoamisvammat vähenevät vakavien liikuntavammojen määrä vähenee.</p> <p>Työikäisten kaatumistapaturmat tunnistetaan ja ennaltaehkäisyä tehostetaan.</p> <p>Kuolleisuus ja sairaalahoitajaksot tapaturmisiin kaatumisiin ja putoamisiin vähenevät 65 täyttäneillä.</p> <p>Yleistavoitteet hukkumiset ja vesiliikenneonnettomuudet:</p> <p>Lasten ja nuorten hukkumiskuolemat ja veteen vajoamista vuoksi aiheutuvat terveyden menetykset vähenevät 2020-luvun alkuvuosien tasosta.</p> <p>Työikäisten hukkumistapaturmat ja vesiliikenneonnettomuudet vähenevät.</p> <p>Vesillä, veden äärellä ja jäällä liikkuvien työikäisten turvallisuusosaaminen paranee.</p> <p>lääkkäiden henkilöiden hukkumistapaturmat ja vesiliikenneonnettomuudet vähenevät.</p>	<p>Yleistavoitteet paloturvallisuus:</p> <p>Yksikään lapsi tai nuori ei kuole eikä vammaudu vakavasti tulipaloissa tai tulentekovälineiden käsitteystä johtuvista tapaturmista.</p> <p>Lapsilla ja nuorilla on riittävät paloturvallisuustiedot- ja taidot sekä kyky pelastautua ja pelastaa palotilanteesta.</p> <p>Palokuolemien ja tulipaloissa vammautuneiden määrä laskee vuosien 2015-2019 keskiarvosta vähintään neljäsosalla vuoteen 2030 mennessä.</p> <p>Työikäisillä ja ikäkkäillä on valmiuksia tunnistaa ja arvioida paloriskejä, ennaltaehkäistä paloja sekä toimia palotilanteissa.</p> <p>Tupakoinnista aiheutuvien palokuolemien ja palovammojen määrä laskee, kun tupakointi vähentyy ja paloturvallisuustoimenpiteitä lisätään.</p> <p>lääkkäiden poistumisturvallisuuden ongelmat tunnistetaan ja läheiset sekä sosiaali- ja terveystoimi, hoivapalveluiden tarjoajat ja pelastustoimi varautuvat paloturvallisuusriskeihin ennakoivasti.</p>	<p>Yleistavoitteet tieliikenneonnettomuudet:</p> <p>Yksikään lapsi tai nuori ei kuole tai vammaudu pysyvästi tieliikenteessä.</p> <p>Edistetään lasten ja nuorten turvallisen omaehtoisen liikkumisen edellytyksiä ja joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kasvua.</p> <p>Päihiteisiin liittyvien onnettomuuksien määrä vähenee.</p> <p>lääkkäiden henkilöiden tieliikenneonnettomuudet autolla, pyörällä ja jalan vähenevät vuoteen 2030 mennessä.</p> <p>Tieliikenneonnettomuuksissa kuolleiden ja vakavasti loukkaantuneiden työikäisten määrä vähenee.</p> <p>Yleistavoitteet omaiset ja läheiset turvallisuuden edistäjinä:</p> <p>Omais- ja perhehoidon vastaanottaminen ja tarjoaminen kotona on kaikille osapuolille turvallista.</p> <p>Työikäisten omaishoitajien roolia ja työelämän yhteensovittamista tuetaan paremmin.</p>	<p>Yleistavoitteet myrkytykset:</p> <p>Myrkytysten riskitekijät tunnistetaan ja ongelmien varhainen tunnistaminen ja tuki paranevat lapsilla ja nuorilla.</p> <p>Päihdekuolemien ja päihiteisiin liittyvien itsemurhien määrät vähenevät.</p> <p>Yli 65 vuotiaiden tapaturmaiset myrkytyskuolemat ja myrkytyksestä johtuvat sairaalahoitajaksot vähenevät vuoteen 2030 mennessä.</p> <p>Yleistavoite lääkkäät (yli 65-vuotiaat) Kotona asuminen ja työskentely on turvallista.</p>

<p>Turvallisesti kaiken ikää -ohjelman toimeenpanosuunnitelma vuosille 2021 - 2025</p> <p>STM raportteja ja muistioita 2022:8</p> <p>http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8683-3</p>	<p>Tavoite: Turvallisuus otetaan huomioon toimintaympäristöjen kehittämisessä ja valvonnassa.</p> <p>Toimenpide: Lasten ja nuorten toimintaympäristöjen suunnittelun yhteydessä tehdään systemaattisesti lapsivaikutusten arviointi liittyen kaatumis- ja putoamisriskeihin.</p> <p>Uusien leikki- ja liikunta- ja liikuntapaikkojen rakentamisessa ja jatkossa vanhojen kunnostuksissa huomioidaan kaatumisten ja putoamisten sekä liikuntavammojen ehkäisyä ja otetaan huomioon samalla myös liikumiseen kannustamisen tärkeys.</p> <p>Talvijalankulun turvallisuus varmistetaan asuinympäristön turvallisuutta ja esteettömyyttä parantamalla.</p> <p>Kunnat ja hyvinvointialueet jakavat lääkkäille ohjeita, mahdollisesti nautoittavat kenkiä tai jakavat liukuesteitä liukastumistapaturmien ehkäisemiseksi.</p>	<p>Tavoite: Liikunnallisen elämäntavan omaksuminen ja kaatumisten, putoamisten ja liikuntavammojen on osa turvallisuuskasvatuksen sisältöjä.</p> <p>Toimenpide: Liikuntavammojen sekä kaatumisten ja putoamisten ehkäisy- ja ehkäisytoimet ovat aiempaa paremmin mukana eri toimintaympäristöissä tehtävässä turvallisuusopetuksessa ja -kasvatuksessa.</p> <p>Tavoite: lääkkäät henkilöt itse sekä heidän omaiset ja läheiset osavastavata ehkäistä ikäihmisten kaatumisia.</p> <p>Toimenpide: Kunnat ja hyvinvointialueet ohjaavat ja neuvovat mm. hyödyntämällä kehitettyjä materiaaleja.</p> <p>Pelastuslaitokset pitävät koulutuksissaan esillä kaatumistapaturmien ehkäisyä.</p> <p>Järjestöt ohjaavat kansalaisia kaatumistapaturmien ehkäisyyn.</p>	<p>Turvallisuutta edistävät toimintatavat ja -mallit ovat osa kokonaisvaltaista toimintakultuuria koulutuksessa, työpaikoilla ja vapaa-ajalla.</p> <p>Tavoite: Tietoisuus työikäisten kaatumis- ja putoamistapaturmien riskeistä kasvaa. Syyt tunnetaan ja ehkäisykeinot ovat paremmin käytössä.</p> <p>Toimenpide: Kunnissa tuetaan monialaisesti asukkaiden turvallista liikkumista kaatumis- ja liikuntavammoja ehkäisten.</p> <p>Edistetään yhteistyötä paikallisten liikuntaseurojen kanssa työikäisen väestön turvallisen liikunnan edistämiseksi.</p>	<p>Tavoite: Ammattilaisilla on käytönsään näyttöön perustuvat kaatumisten ehkäisyn toimintakäytännöt.</p> <p>Toimenpide: lääkkäiden palveluita järjestävän organisaation ylin johto ja lähijohto sitoutuvat näyttöön perustuvien ehkäisykeinojen juurruttamiseen. Esim. RAI-vertailutiedon hyödyntäminen, TUOVI-portaali Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyö Vanhustyön keskusliiton korjausneuvonnan kanssa ikääntyneiden asumisen turvallisuuden parantamiseksi.</p> <p>Työurien pidentyessä kiinnitetään huomiota yli 65-vuotiaiden työntekijöiden kaatumistapaturmien ehkäisyyn työpaikoilla.</p>
--	--	---	--	--

Kansalliset ohjausasiakirjat	Turvallisuus	Sosiaalinen osallisuus	Yhteisöllisyys	Hyvinvointi
<p>ESKA. Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019-2023. SM julkaisuja 2019:5</p> <p>Poliisin ennalta estävän työn määrittely</p> <p>Poliisin ennalta estävällä työllä tarkoitetaan suunnitelmallisia ja johdettuja toimia, joilla estetään rikoksia, turvallisuutta heikentäviä häiriöitä ja muita ihmisten turvallisuuden ja turvallisuuden tunteeseen vaikuttavia ei-toivottuja tapahtumia. Poliisi toimii ratkaisulähtöisesti yhteistyössä eri viranomaisten, järjestöjen ja yhteisöjen kanssa. Ennalta estävä toiminta on tietojohdosta ja sen toteutumisesta ja tuloksista raportoidaan säännöllisesti viranomaisille, yhteistyökumppaneille ja asukkaille.</p> <p>Tässä strategiassa poliisin ennalta estävällä toiminnalla tarkoitetaan erityistoimintaa, joka on yksi poliisin tehtävä. Toiminnalle on asetettu valtakunnalliset ja poliisilaitoskohtaiset tavoitteet.</p>	<p>Strategian tavoitteet:</p> <p>1. Vähennetään rikosten ja turvallisuutta heikentävien häiriöiden aiheuttamia taloudellisia ja inhimillisiä kustannuksia ihmisille ja yhteiskunnalle.</p> <p>2. Ylläpidetään ja vahvistetaan ihmisten turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta.</p> <p>3. Ylläpidetään ja vahvistetaan ihmisten luottamusta poliisiin tunnistetaan ja otetaan huomioon eri väestöryhmien, vähemmistöjen ja eri ikäryhmien sekä maan eri alueiden erilaiset tarpeet.</p> <p>4. Tuetaan poliisin muita toimintoja erityisosaamisella ja huolehtimalla siitä, että ennalta estävän toiminnan yhteistyöverkotot ovat hyödynnettävissä myös muussa poliisitoiminnassa.</p>	<p>Työmuodot:</p> <p>1. Lähipoliisitoiminta</p> <p>2. Moniammatilliset toimintamuodot: Ankkuri - Tavoitteena on nuorten rikoskierteen katkaisu varhain. Jollain alueella Ankkuri hoitaa myös perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan liittyviä tapauksia.</p> <p>Marak - Moniammatillinen riskiarviointi on menetelmä, jolla tunnistetaan uusituvan parisuhdeväkivallan uhreja ja parannetaan heidän turvallisuuttaan.</p> <p>3. Paikallinen ongelmanratkaisu (POR) Työmuoto, jossa poliisi ratkaisee turvallisuusongelmia yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.</p> <p>4. Huolta aiheuttavat henkilöt (HAH) Henkilö, jonka käyttäytymisen tai elämäntilanteen suhteen on herännyt erityinen huoli, joka vaatii lisäselvityksiä. Huolta aiheuttavan henkilön auttamiseksi ja tilanteen hallintaan ottamiseksi tarvitaan usein eri viranomaisten yhdessä tekemää, rikoksia ennalta estäviä toimenpiteitä paikallisella tasolla.</p>	<p>Toiminnan kohteet ja strategiset linjaukset:</p> <p>1. Vahvistetaan eri väestöryhmien turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta</p> <p>Poliisi on läsnä ja näkyy nuorten keskuudessa sekä toimii yhteistyössä vanhempien ja nuorten elämän tärkeiden aikuisten kanssa. Poliisi jatkaa ja kehittää yhteistyötä oppilaitosten kanssa. Poliisi vahvistaa ja laajentaa Ankkuritoimintaa yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Poliisi tunnistaa ja ottaa vähemmistöryhmiin kuuluvien lasten ja nuorten tarpeet huomioon ennalta estävässä työssä.</p> <p>2. Lisätään vuorovaikutusta vähemmistöryhmien kanssa</p> <p>Poliisi lisää vuorovaikutusta ja kanssakäymistä vähemmistöryhmien kanssa ja kehittää osaamista näihin liittyvissä erityiskysymyksissä. Poliisi toimii yhteistyössä uskonollisten yhteisöjen kanssa.</p> <p>3. Ennalta ehkäistään ikääntyneisiin kohdistuvia rikoksia neuvonnalla ja valistuksella.</p>	<p>4. Ennalta estetään väkivaltaa. Poliisi ennalta estää väkivallan uhriksi joutumista ja tekijäksi ryhtymistä. Poliisi ennalta estää perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Poliisi toteuttaa toimintaa, jossa arvioidaan huolta aiheuttaviin henkilöihin liittyvä väkivallan riski ja saatetaan nämä palvelujen piiriin yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Ennalta estetään väkivaltaista radikaalisuutusta, ekstreemismiä, ääriiik. toimintaa ja viharikoksia. 5. Edistetään hyviä väestösuhteita, yhdenvertaisuuden toteutumista ja torjuntaa polarisaatiota. Edistetään yhdenvertaisuuden sosiaalista toteutumista. Poliisin osaamista toimia polarisointuneissa tilanteissa lisätään. Poliisin edellytyksiä ennalta estää viharikoksia lisätään. 6. Varmistetaan tehokkaat ja tarkoituksenmukaiset ennalta estäviä töitä tukevat yhteistyörakenteet ja prosessit. Poliisi osallistuu paikalliseen ja alueelliseen turvallisuus suunnitteluun. Lisää turvallisuutta lähioissa. Mukana kylätoimijoiden verkostoissa harvaan asutuilla alueilla.</p>
<p>Kansalliset ohjausasiakirjat</p> <p>Poliisin liikennevalvonnan ja -turvallisuuden ohjelma vuosille 2021 - 2030 Sisäministeriöön julkaisuja 2021:14 http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-3</p>	<p>Alkoholi, huumausaineet ja lääkkeet</p> <p>Rattijuopumusvalvonta</p> <p>Liikenneonnettomuuksien tutkijalautakunnat ovat pitäneet tärkeänä valistamista ja tiedottamista alkoholien, huumeiden sekä lääkkeiden vaikutuksesta ajokykyyn.</p> <p>Turvalliset ajonopeudet ja ajotavat Poliisin tehtävänä on osaltaan toimia sen eteen, että asetettuja nopeusrajoituksia noudatetaan, mikä on edellytys koko liikennejärjestelmän toimivuudelle.</p> <p>Turvalaitevalvonnan avulla parannetaan ja ylläpidetään korkeaa turvalaitteiden käyttöastetta.</p> <p>Mobiililaitteiden ja muiden teknisten laitteiden ajonaikaisen käytön valvonta.</p> <p>jalankulkijoiden, pyöräilijöiden ja suojatien kulkemisen turvallisuuden parantaminen taajamissa ajotapa- ja nopeusvalvonnalla.</p>	<p>Poliisin liikenneturvallisuustyössä tulee pyrkiä huomioimaan vaikuttaminen erityisesti nuorten liikennekäyttäytymiseen.</p> <p>Keinoina valvonnan lisäksi erityisesti ennalta estävän toiminnan muodot kuten viestintä ja valistus kampanjat yhdessä liikenneturvallisuus ym. toimijoiden kanssa.</p>	<p>Yhteisöllisyys</p>	<p>Hyvinvointi</p> <p>Ajoterveys ja vireystila Ajoterveeyteen liittyvät riskit ovat hyvin yleisiä kuolemaan johtaneissa liikenneonnettomuuksissa. Väestön ikääntyminen vaikuttaa myös liikenteessä.</p> <p>Päihderiippuvaisen henkilön ohjaus asianmukaiseen hoitoon.</p>

Kansalliset ohjausasiakirjat	Turvallisuus	Sosiaalinen osallisuus	Yhteisöllisyys	Hyvinvointi
<p>Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta</p> <p>Valtioneuvoston julkaisuja 2021:48</p> <p>http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-3</p> <p>Selonteossa arvioidaan Suomen sisäisen turvallisuuden tilaa ja siihen kohdistuvia muutosvoimia, sekä määritellään sisäisen turvallisuuden tavoitteet ja kehittämisen suunta aikaneille vuosikymmenelle.</p>	<p>Arjen turvallisuus kuuluu kaikille. Enemmistölle arki on turvallisempaa kuin koskaan.</p> <p>Liikennekuolemat ovat lähes puolettuneet viimeisen 20 vuoden aikana.</p> <p>Palokuolemien määrä laskenut tasaisesti. Henkirikoksen uhriksi joutumisen todennäköisyys on noin puolet pienempi kuin 1980-luvulla.</p> <p>Tapaturmat ja onnettomuudet ovat yleisempiä kuin Tanskassa ja Ruotsissa. Merkittävin osa tapahtuu kotona ja vapaa-ajalla. Tapaturmat ovat suomalaisten neljänneksi yleisin kuolemansyy ja yleisin sairautteen liittymätön kuolinsyy.</p> <p>Vakava rikollisuus kasaantuu pienelle joukalle ja kansainvälistyy. Pääosin syrjäytyneistä ja syrjäytymisvaarassa olevista ihmisistä koostuva joukko tekee suurimman osan rikoksia Suomessa.</p> <p>Naisiin kohduttava lähisuhteiden väkivalta on edelleen yleistä. Väkivaltaa kokevat harvat ja se kasautuu. Taustalla edelleen alkoholi. Ihmiskauppaa tapahtuu aiempaa enemmän, mutta sitä myös tunnustetaan paremmin.</p>	<p>Muuttoliike ja maahanmuuttajat ovat pysyvä osa yhteiskuntaa. Suomeen muutetaan eniten työn, perheen ja opiskelujen vuoksi.</p> <p>Viranomaisten yhteistyö palvelujen voimavarana. Tiedonvaihto, analyysikyky ja yhteinen tilannekuva ovat menestyksellisen viranomaistyhteyden keskeisiä työkaluja.</p>	<p>Turvallisuuteen vaikuttavat ilmiöt</p> <p>Globaalit haasteet, kuten ilmastonmuutos, muuttoliike ja pandemiat, vaikuttavat toimintaympäristöömme itsenäisinä ilmiöinä ja kärjistyvät jo aiemmin tunnistettujen kehityskulujen vaikutusta.</p> <p>Syrjäytyminen, sosiaalinen pahoinvointi ja moniongelmaisuus ovat yhä Suomen sisäisen turvallisuuden suurimpia uhkia. Turvallisuuden parantaminen liittyykin enenevässä määrin siihen, että parannetaan niiden ihmisten tilannetta, joita nämä ilmiöt koskettavat.</p> <p>Ylisukupolvisuuden katkaisemisessa ratkaisevaa on monialaisessa yhteistyössä toteutettu vanhemmuuden ja lasten pärjävyyden tukeminen ja kokonaisvaltainen kohtaaminen kaikissa eri elämäntilanteissa.</p> <p>Ratkaisevaksi päivittäisrikollisuuden määrälle muodostuu se, missä määrin nuoret ikäluokat kärsivät päihteiden ongelmakäytöstä ja monilaisesta syrjäytymisestä.</p>	<p>Kehittämisen suunta:</p> <p>Ennalta ehkäisemme turvallisuus-ontelmia laajassa yhteistyössä.</p> <p>Viranomaisten toiminnan painopistettä siirretään yhä voimakkaammin reaktiivista palveluista ennalta ehkäisyyn ja varhaiseen tukemiseen.</p> <p>Varmistetaan, että kaikki väestöryhmat voivat luottaa viranomaisiin ja yhteiskuntaan.</p> <p>Hälytyspalvelut toimivat ja apua on saatavilla nopeasti.</p> <p>Paljastetaan ja selvitetään rikoksia tehokkaasti ja tuloksellisesti.</p> <p>Tunnistetaan ja torjutaan kansallisen turvallisuuden uhkia.</p> <p>Toimitaan aktiivisesti ja ennakoivasti kansainvälisessä yhteistyössä.</p> <p>Laadukkaat palvelut edellyttävät riittäviä voimavaroja.</p>

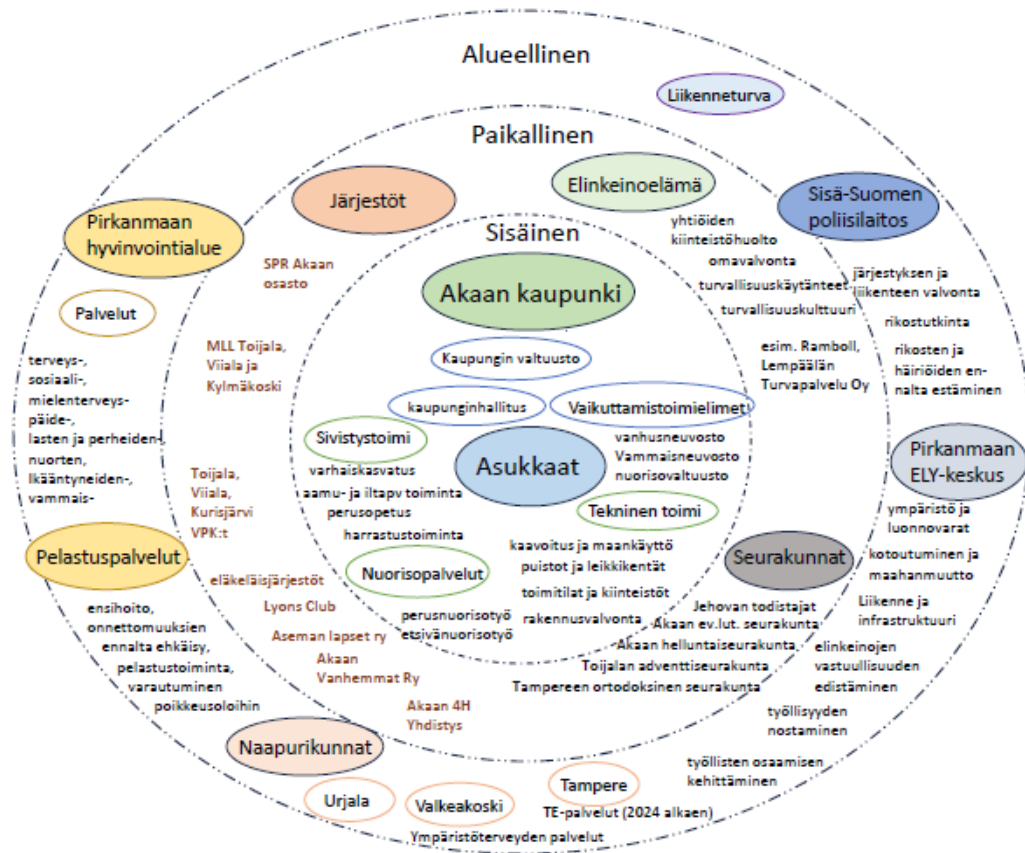
Kansalliset ohjausasiakirjat	Turvallisuus	Sosiaalinen osallisuus	Yhteisöllisyys	Hyvinvointi
<p>Turvallisuutta kaikkialla - paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnitelun kansalliset linjat</p> <p>Sisäministeriön julkaisuja 2019:2</p> <p>http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-3</p> <p>Linjauksen tavoitteena on odistaa ja yhdenmukaistaa arjen turvallisuustyötä paikallis- ja aluetasolla.</p> <p>Linjaukset koostuvat yleisestä osiosta, jossa kuvataan menettelytapoja, eri toimijoiden vastuuta ja hyviä käytäntöjä sekä toimenpidekorteista, joissa kuvataan sellaisia turvallisuussuunnittelun toimenpiteitä ja tavoitteita, jotka ovat konkreettisia, koskevat tämänhetkisiä tai nousevia kansallisia haasteita, niistä on saatavilla tietoa ja niillä on mahdollisuus saasa aikaan suuri vaikuttavuus paikallistason turvallisuudessa.</p>	<p>Käsite turvallisuussuunnittelu: pitkäjänteinen, järjestelmällinen ja koordinoitu prosessi paikallisia ja aluetason turvallisuuskysymysten ratkaisemiseksi eri toimijoiden yhteistyöllä. Tarkoitetaan myös yhteisen toiminnan suunnittelun lisäksi suunnittelun perusteella toteutettava varsinaista toimintaa.</p> <p>Tavoitteena on parantaa alueen asukkaiden ja yhteisöjen turvallisuutta sekä turvallisuuden tunnetta.</p> <p>Kunnalla on päävastuu turvallisuussuunnittelusta. Valmisteluun ja toimeenpanoon osallistuvat kuitenkin alueen toimijat laajasti.</p> <p>Turvallisuussuunnitelma: kostuu toimintaympäristön arviosta sekä toimenpiteistä ja tavoitteista.</p> <p>Turvallisuussuunnitelma hyväksytään kunnan, seutukunnan tai maakunnan asianomaisessa päättävässä elimessä (valtuusto, hallitus tai virkamiesjohto), joka vastaa suunnitelman toimeenpanon säännöllisestä seurannasta.</p>	<p>Toimintaympäristön arvio:</p> <p>Arvioidaan alueen väestön turvallisuuden tilanne ja sen ennakointu kehitys turvallisuussuunnitelman toimeenpanokaudella.</p> <p>Arvio tehdään laaja-alaisena yhteistyönä alueen eri toimijoiden kanssa.</p> <p>Arvioinnin tulee olla tietoperusteista ja sen tueksi voidaan tilasto- ja tutkimustiedon lisäksi hankkia tietoa asukkaista esim. turvallisuuskyselyllä tai työpajoissa.</p> <p>Arviossa tulee myös laajasti huomioida alueen eri toimijoiden voimavaroja turvallisuusongelmiin vastaukseksi ja ehkäisemiseksi.</p> <p>Toimintaympäristön arviossa tunnustetaan keskeiset turvallisuusongelmat ja -haasteet sekä ilmiöt, jotka voivat heikentää turvallisuutta tällä hetkellä tai lähitulevaisuudessa, ellei niihin nyt puututa.</p>	<p>Toimenpiteet ja tavoitteet:</p> <p>Toimenpiteet ovat turvallisuussuunnitelman keskeisin sisältö.</p> <p>Toimenpiteille asetetaan tavoitteet, vastuutahot, mittarit ja aikataulu.</p> <p>Toimenpiteet konkreettisia ja käytännönläheisiä.</p> <p>Keskitytään sellaisiin ongelmiin, joihin on tehokasta ja välttämätöntä vaikuttaa ennalta ehkäisevällä yhteistyöllä.</p> <p>Toimenpidekortit:</p> <p>Mahdollisia paikallisessa turvallisuussuunnitelmassa käsiteltäviä aihealueita ovat esim. rikollisuuden ehkäisy ja torjunta, tapaturmien ja onnettom. ehkäisy, asumisen turvallisuus, lasten ja nuorten turvallisuus, oppilaitosten turvallisuus, liikenneturvallisuus, syrjäytymisen ehkäisy, väkivaltaisen ekstremismin ehkäisy, yritystoiminnan turvallisuus, kyläturvallisuus, yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen ja asukkaiden omat toimet turvallisuuden edistämiseksi.</p>	<p>Muodollisten rakenteiden lisäksi paikalliseen ja alueelliseen turvallisuustoimintaan liittyen on tärkeää ylläpitää verkostotoimintaa. Se edistää osallisuutta turvallisuustyössä ja mahdollistaa muodollisia rakenteita paremmin mm. hiljaisten signaalien välittymisen turvallisuustyöhön.</p> <p>Järjestöt ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita. Järjestöt ovat kanava paikallisiin asukkaisiin, tuottavat tietoa ja taitoa, jotka täydentävät viranomaisten osaamista.</p>

<p>Turvallisuutta kaikkialla - paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset. Sisäministeriön julkaisu 2019:2 http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-3</p>	<p>Visio: Estetään riskiryhmässä olevien nuorten ajautuminen rikollisuuteen. Katkaistaan nuoren alkanut rikoskierre ajoissa oikealla ja oikea-aikaisella tuella sekä palvelulla.</p> <p>1. Syrjäytymisvaarassa olevat lapset ja nuoret pääsevät pitkäkestoisien tuen piiriin.</p> <p>2. Jokaisella nuorella rikoksentekeijällä on pääsy Ankkuri-mallin palveluihin.</p> <p>3. Julkisyhteisöihin kohdistuneet alaikäisten tekemät rikokset sovitellaan. Poliisi ohjaa rikokset soviteltavaksi, kunta ja muut julkisyhteisöt tekevät sovitteeluaiotteen ollessaan asianomistajina nuorten tekemissä rikoksissa.</p> <p>Visio: Taustoistaan riippumatta ihmiset elävät yhdessä ilman jännitteitä ja luottavat toisiinsa sekä yhteiskunnan instituutioihin.</p> <p>1. Viranomaiset ja kansalaisjärjestöt tuntevat alueen keskeisten väestöryhmien välisten suhteiden tilan</p> <p>2. Varmistetaan vähemmistöryhmien syrjimättömyys ja yhdevertainen kohtelu julkisissa palveluissa ja yleisissä tiloissa.</p>	<p>Visio: Ikääntyneet voivat asua kodeissaan mahdollisimman pitkään turvallisesti. Kaatumisista johtuvien lonkkamurtumien ja päävammojen määrä kääntyy laskuun, vaikka ikääntyneen väestön määrä kasvaa.</p> <p>1. Kunnassa ja maakunnassa on toimivat yhteistyömekanismit ikääntyneiden asumisturvallisuusriskien tunnistamiseksi ja vähentämiseksi. esim. Pirkanmaa IKAT ja EVAC</p> <p>2. Ikäteknologiaa, turvatekniikkaa ja apuvälineitä hyödynnetään laajasti asumisen turvallisuuden edistämiseksi.</p> <p>3. Suuressa kaatumisvaarassa olevat ikääntyneet tunnistetaan ja heille laaditaan näyttöön perustuvien toimintamallien mukaiset yksilölliset kaatumisen ehkäisyn toimenpiteet.</p>	<p>Visio: Aiempiä harvempi aikuinen kohtaa väkivaltaa lähisuhteessa ja aiempaa harvempi lapsi kokee perheväkivaltaa. Tunnistetaan varhain tukea tarvitsevat henkilöt, ja katkaistaan alkanut väkivaltakierre ajoissa oikealla ja oikea-aikaisella tuella sekä palveluilla.</p> <p>1. Jokaiselle aikuiselle lähisuhdeväkivallan uhrille tehdään heidän suostumuksellaan MARAK-mallin mukainen väkivallan riskiarvio ja edellyttäessä turvasuunnitelma.</p> <p>2. Lähisuhdeväkivallan tekijöille on väkivallan katkaisuohejelmia, joihin tekijät ohjataan aktiivisesti.</p>	<p>Visio: Ihmiset voivat liikkua yhteisissä ja julkisissa tiloissa ilman pelkoa rikoksista, häiriöistä ja onnettomuuksista.</p> <p>1. Tunnistetaan paikat, joissa tapahtuu toistuvasti erilaisia yleiseen järjestyksen ja turvallisuuden häiriöitä ja onnettomuuksia ja muutetaan ne turvallisemmaksi. (Hot spots- analyysi)</p> <p>2. Yleisen turvallisuuden kannalta kriittiset kohteet on tunnistettu ja niihin on tehty kohdekohtaiset pelastus ja turvallisuussuunnitelmat.</p> <p>Visio: Päihteisiin liittyvä väkivalta, tapaturmat, onnettomuudet ja järjestysthäiriöt vähenevät 10% vuoden 2018 tasosta vuoteen 2025 mennessä.</p> <p>Alkoholihaittoja vähennetään kokonaisvaltaisesti paikallisella toiminnalla.</p>
--	---	--	---	---

Kansalliset ohjausasiakirjat	Turvallisuus	Sosiaalinen osallisuus	Yhteisöllisyys	Hyvinvointi
<p>Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030 Valtioneuvoston periaatepäätös Valtioneuvoston julkaisu 2021:4 http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-864-4</p>	<p>Neljä painopistettä: 1. Kaikille mahdollisuus osallisuuteen 2. Hyvät arkiympäristöt 3. Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävä toiminta ja palvelut 4. Päätöksenteolla vaikuttavuutta</p>			
<p>Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030: Toimeenpanosuunnitelma. Valtioneuvoston julkaisu 2021:27. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-3</p>	<p>Hyvät arkiympäristöt Alatavoitteet: Arkiympäristö kannustaa toimimaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sekä tukee opiskelu-, työ- ja toimintakykyä. Esim. esteettinen ja esteetön/saavutettava ympäristö.</p> <p>Vahvistetaan mieleterveysaitoja ja mielenterveyttä. Aktiivinen työhyvinvoinnin edistäminen Kehitetään yhdessä nuorten kanssa keinoja mielenterveyden tukemiseen.</p> <p>Ennaltaehkäistään rakennusten ja elinympäristön mahdollisesti aiheuttamia haittoja. Kannustetaan toimintatapoihin, joilla suojataan väestöä tartuntoilta ja vastustuskykyisiltä taudinaiheuttajilta. Yhteisöllinen toiminta ja palvelut ehkäisevät ennalta ongelmien syntymä ja ovat oikea-aikaisia.</p>	<p>Osallisuus, alatavoitteet: Ihmisillä on mahdollisuus riittävään toimeentuloon ja he eivät koe köyhyyttä. Ihmisillä on riittävät tiedot, taidot ja mahdollisuudet vaikuttaa ja osallistua demokraattiseen päätöksentekoon. Ihmisillä on mahdollisuus oppia ja kehittää itseään kaikissa elämän vaiheissa. Ihmisillä on turvallinen terveellinen koti jossa asua. Ihmiset voivat osallistua työelämään yhdevertaisesti ja syrjimättömästi. Ihmiset osaavat ja voivat käyttää erilaisia digitaalisia palveluja. Ihmisillä on mahdollisuus mielekkääseen vapaa-ajan toimintaan ja harrastamiseen. Nuoret kokevat voivansa toimia ja vaikuttaa mielekkäästi. Vähemmistöryhmät ja maahanmuuttajat pääsevät antamaan täyden panoksensa yhteiskunnassa.</p>	<p>Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävä toiminta ja palvelut alatavoitteet: Edistäminen on osa kuntien ja alueiden johtamista, toimintaa ja yhteistyötä. Yhteisöllinen toiminta ja palvelut ehkäisevät ennalta ongelmien syntymä ja ovat oikea aikalaisia. Työpaikoilla on katkivissessä käytössä keinoja tukea ihmisten hyvinvointia. Kuntoutus ja kuntouttava työtoiminta tukevat ihmisten työkykyä ja mahdollisuuksia työhön. Ihmiset voivat vaikuttaa ja toimia tarvitsemiaan palveluja koskeissa asioissa. Yhteistyö rakenteet mahdollistavat vaikuttavan yhteistyön eri hallinnonalojen ja järjestöjen välillä.</p>	<p>Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi huomioidaan toimenpiteiden tarkkuus ja niiden kohderyhmien tunnistaminen.</p> <p>Päätöksenteekijät edistävät hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta sekä vähentävät eriarvoisuutta koko maassa alueellisesti ja paikallisesti.</p>

Kansalliset ohjausasiakirjat	Turvallisuus	Sosiaalinen osallisuus	Yhteisöllisyys	Hyvinvointi
<p>Syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten turvallisuuspääoman vahvistaminen.</p> <p>Sisäministeriön julkaisuja 2023:11.</p> <p>Turvallisuuspääomalla tarkoitetaan yleisesti tietoa ja taitoa kohdata erilaisia uhkia. Käytännössä tämä tarkoittaa taitoa tunnistaa ja reagoida asianmukaisesti erilaisiin turvallisuusuhkiin: tiedostaa avun olevan saatavilla ja pyytää sitä tarvittaessa, välttää riskikäyttäytymistä, ja tunnistaa aikuisten mahdollista ongelmallista käytöstä.</p>	<p>Turvallisuuspääomaa voidaan kehittää sekä yksilön että ryhmän tasolla.</p> <p>Yksilön tasolla turvallisuuspääomaa kehitetään lisäämällä yksilön tietoja, taitoja, valmiuksia ja mahdollisuuksia tunnistaa ja reagoida paremmin erilaisiin turvallisuusuhkiin.</p> <p>Ryhmän tasolla turvallisuuspääomalla viitataan sosiaalisten ryhmien keskuudessa vallitseviin käsityksiin, tietämyksiin, uskomuksiin, kompetenssiin, valmiuksiin, taitoihin ja luottamukseen turvallisuudesta.</p>	<p>Turvallisuuspääoman vahvistaminen on yhteiskunnallisena kysymyksenä erityisen merkityksellinen lasten ja nuorten osalta. Ihmisen tiedot ja taidot kohdata turvallisuusriskejä ja oman riskikäyttäytymisen perusta syntyy varhaisessa vaiheessa elämänpolkua.</p> <p>Syrjäytymisriskissä olevien osuudeksi on arvioitu 30% Suomen 7-28-vuotiaasta väestöstä.</p> <p>Syrjässä olevien määräksi on arvioitu 10% ikäluokasta 19-28 -vuotiaat.</p> <p>Perhetaustalla on merkittävä vaikutus rikollisuuteen. Ne henkilöt, joiden perheessä on yksi seuraavista syrjäytymisen riskeistä: vanhemmalla mielenterveyshaasteita, vanhemmalla pitkäaikaista toimeentulotukea tai koulutuksen puutetta, yksinhuoltajuutta on kaksinkertainen todennäköisyys syyllistyä rikokseen henkilöihin, joiden perheessä ei kyseisiä riskitekijöitä ole.</p>	<p>Kuitenkin yli puolet nuorten tekemistä rikoksista oli sellaisten nuorten toteuttamia, joiden perhetaussa ei ollut riskitekijöitä lainkaan.</p> <p>Syrjäytymiskehityksen ehkäiseminen sekä lasten ja nuorten turvallisuuspääoman vahvistaminen kytkeytyvät toisiinsa erityisesti seuraavissa kolmessa elämänvaiheessa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ylisukupolvinen huono-osaisuus perheissä toisintaa syrjäytymistä ja heikentää turvallisuuspääomaa. 2. Suomalainen yhteiskunta tavoittaa jokaisen lapsen peruskoulun kautta. Peruskoululäisten tietoihin ja taitoihin tulee vaikuttaa, ennen kuin riskikäyttäytyminen etenee liian pitkälle. 3. Turvallisuuden tunne jakautuu voimakkaasti alueiden mukaan. Alueiden huono-osaisuuden kierre synnyttää turvallisuusuhkia. Syrjässä olevien nuorten turvallisuusriskeihin puuttuminen tarkoittaa alueellisia interventioita. 	

Liite 2: Sidosryhmäkartta

Liite 3: Haastattelukysymykset

Onko sinulla kokemusta turvallisuussuunnittelusta, jos niin minkälaista?

Minkälainen käsitys sinulla on siitä, mitä paikallinen turvallisuussuunnittelu on?

Kerro työnkuvastasi ja miten turvallisuustyö näkyy tällä hetkellä työssäsi?

Miten edustamasi organisaatio tekee turvallisuustyötä tällä hetkellä kaupungissa?

- toimintamallit, hankkeet

Mitä toiveita ja odotuksia sinulla on kaupungin turvallisuussuunnittelun suhteen?

Kenen kaupungin organisaatiosta tulisi mielestäsi osallistua turvallisuussuunnitteluun?

Minkälaisia jo olemassa olevia yhteistyörakenteita ja toimintamalleja edustamallasi organisaatiolla o kaupungissa toimivien muiden toimijoiden kanssa koskien turvallisuustyötä?

Kenen kaupungin ulkopuolisen toimijan olisi hyvä osallistua kaupungin turvallisuussuunnitteluun?

Mitkä asiat kokemuksesi mukaan vaikuttavat sitoutumiseen edistävästi tai heikentävästi?

Oletteko keränneet jotain tilastotietoa, jota voitaisiin hyödyntää turvallisuussuunnittelussa?

Minkälaisia turvallisuuteen vaikuttavia ilmiöitä tai ongelmia olette havainneet kaupungissa esiintyvän?

Liite 4: Turvallisuuskyselylomake (paperiversio)

1. Sukupuolesi
nainen
mies
muu
en halua kertoa
2. Syntymävuotesi? merkitse koko nelinumeroinen vuosiluku
Vastaus: _____
3. Onko sinulla perus- tai kansakoulun jälkeistä koulutusta/tutkintoa?
-	
--
Ei ole
Ammattikoulu tai muu toisen asteen koulutus
Ylioppilastutkinto
Opistotasoinen koulutus
Ammattikorkeakoulututkinto tai ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Yliopisto- tai muu korkeakoulututkinto
4. Oletko tällä hetkellä?
Vakituisessa työsuhteessa
Freelance- tai keikkatyössä
Yrittäjä
Työtön, alle vuoden
Työtön, yli vuoden
Opiskelija
Eläkkeellä
Kotiäiti tai -isä
Muu
5. Millainen on mielestäsi terveydentilasi verrattuna muihin ikäisiisi?
Hyvä
Melko hyvä
keskitasoinen
Melko huono
Huono
6. Millaisessa kotitaloudessa asut?
Yksin
Pariskunta
Yhden vanhemman lapsiperhe
Kahden vanhemman lapsiperhe
Muu
7. Mikä on asumismuotosi tällä hetkellä?
Kerrostalo
Pari- tai rivitalo
Omakotitalo
Jokin muu rakennustyyppi

8. Kuinka monta vuotta olet asunut Akaassa?
Alle vuoden	
1–3 vuotta	
4–9 vuotta	
10 vuotta tai enemmän	
9. Millä alueella asut?
Keskustassa	
Taajama-alueella	
Haja-asutusalueella	
10. Mikä on asuinalueesi postinumero?
37800	
37830	
37900	
37910	
37960	
11. Kuinka tyytyväinen olet nykyiseen asuinalueeseesi?
Erittäin tyytyväinen	
Melko tyytyväinen	
Melko tyytymätön	
Erittäin tyytymätön	
En osaa sanoa	
12. Kuinka turvalliseksi tunnet olosi keskimäärin?
Akaassa yleisesti:
Turvattomaksi	
Melko turvattomaksi	
En osaa sanoa	
Melko turvalliseksi	
Turvalliseksi	
- Omalla asuinalueellasi:
Turvattomaksi	
Melko turvattomaksi	
En osaa sanoa	
Melko turvalliseksi	
Turvalliseksi	

13. Missä määrin seuraavat asiat huolestuttavat sinua omassa elämässäsi?

	Huolestuttaa erittäin paljon	Huolestuttaa melko paljon	En osaa sanoa	Huolestuttaa hiukan	Ei huolestuta lainkaan
a) yksinäisyys	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
b) oma tai läheisen terveydentila	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
c) rahan riittävyys	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
d) syrjäytyminen	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
e) syrjityksi tuleminen	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
f) rasmin kokeminen etnisen alkuperän, ihonvärin, kansalaisuuden, kulttuurin, äidinkielen tai uskonnon perusteella	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
g) alkoholin käyttö	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
h) huumeiden käyttö	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
i) lääkkeiden väärinkäyttö	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
j) väkivalta tai sen uhka kotona	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
k) internetin kautta tapahtuneen rikoksen uhriksi joutuminen	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
l) joku muu, mikä	<hr/>				

14. Koetko saavasi tarvittaessa apua arjessa pärjäämiseen

	Huonosti	Melko	En osaa	Melko hyvin	Hyvin
perheeltäsi					
naapurustosta					
Akaan kaupungilta					
viranomaisilta					
terveydenhuolloilta					
seurakunnalta					
jostain muualta, mistä?					

15. Mitkä asiat huolestuttavat sinua Akaassa?

	Ei huolestuta lainkaan	Huolestuttaa hiukan	En osaa sanoa	Huolestuttaa melko paljon	Huolestuttaa erittäin paljon
a) ihmisten häiriö- käyttäytyminen					
b) alkoholin juominen julkisella paikalla					
c) liikenne- käyttäytyminen					
d) teiden ja katujen kunto					
e) liikenne-järjestelyt					
f) ympäristön epäsiisteys					
g) paikkojen rikkominen tai töhryt					
h) meluaminen					
i) henkeen ja terveyteen					

	Ei huolestuta lainkaan	Huolestuttaa hiukan	En osaa sanoa	Huolestuttaa melko paljon	Huolestuttaa erittäin paljon
j) varkausrikokset	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
k) vahingonteot	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
l) huumeiden käyttäjät tai huumausaine-kauppa	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
m) ihmisten syrjäytyminen	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
n) työttömyys	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
o) eri väestöryhmien väliset ristiriidat	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
p) jokin muu, mikä?	<input type="text"/>				

16. Onko turvallisuus Akaassa mielestäsi viimeisen kolmen vuoden aikana

parantunut selvästi
pysynyt samana
heikentynyt jonkin verran
heikentynyt selvästi
en osaa sanoa

<input type="text"/>
<input type="text"/>
<input type="text"/>
<input type="text"/>
<input type="text"/>

17. Miten huolestunut olet siitä, että joudut seuraavan 12 kuukauden aikana alla mainittujen tapahtumien kohteeksi Akaassa?

	Ei huolestuta lainkaan	Huolestuttaa hiukan	En osaa sanoa	Huolestuttaa melko paljon	Huolestutta a erittäin paljon
Omaisuuksiasi vahingoitetaan tai varastetaan	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Asuntoosi yritetään murtautua	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Joudut liikenneonnettomuuden uhriksi	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Joudut väkivallan uhriksi tai väkivallalla uhkailun kohteeksi	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Joudut seksuaalirikoksen (esim. seksuaalinen ahdistelu tai raiskaus) uhriksi	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
*Häirinnän määritelmä seuraavalla sivulla					
Joudut häirinnän tai epäasiallisen kohtelun kohteeksi	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Kotonasi sattuu tulipalo	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Sinulle tapahtuu kotona tapaturma	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Sinulle tapahtuu julkisella paikalla tapaturma	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Sinulle tapahtuu työtapaturma	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Häirintä on yhdenvertaisuuslaissa kiellettyä syrjintää. Laissa häirintä määritellään käyttäytymisenä, jolla loukataan henkilön tai ihmisryhmän ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti. Häirinnässä henkilö luo käyttäytymisellään kiellettyyn syrjintäperusteeseen, kuten esimerkiksi seksuaaliseen suuntautumiseen, alkuperään tai vammaisuuteen, liittyvän toista henkilöä tai ihmisryhmää halventavan, nöyryyttävän, uhkaavan, vihamielisen tai hyökkäävän ilmapiirin. Häirintä voi kohdistua yksilön lisäksi myös ihmisryhmään. Tämä tarkoittaa, että häirintää voidaan arvioida myös ilman yksittäistä henkilöä eli häirinnän uhria, johon häirintä olisi kohdistunut.

Käyttäytyminen ymmärretään laajasti niin, että kyse voi olla esimerkiksi sähköpostiviesteistä, ilmeistä, eleistä tai epäasiallisen materiaalin esiin laittamisesta esimerkiksi netissä tai muunlaisesta viestinnästä. Ihmisarvoa loukkaavan käyttäytymisen

18. Onko Akaassa jokin paikka tai paikkoja, mitä et pidä turvallisena?

ei

kyllä

19. Jos vastasit kyllä, kerro mitkä paikat?

Vastaus:

- Miksi et pidä kyseisiä paikkoja turvallisena?

Vastaus:

20. Koetko, että Akaassa on mahdollisuuksia vaikuttaa oman elinympäristön ja asuinalueen kehittämiseen turvallisemmaksi?

kyllä

ei

en osaa sanoa

21. Olisitko kiinnostunut osallistumaan jotenkin Akaassa tehtävään turvallisuuden parantamiseen, mikäli tähän olisi mahdollisuus?

kyllä

ei

en osaa sanoa

Liite 5: Turvallisuuskyselyn tulokset

Turvallisuuskyselyn tulokset

Turvallisuuskysely

Kohdenniin yli 13-vuotiaille Akaan asukkaille
Sähköinen kysely eHaravassa ajalla 18.9.- 8.10.
Paperiversiona Toijalan ja Viialan kirjastoilla 27.9.-8.10.

Pyrittiin mittaamaan kuntalaisten kokemaa turvallisuuden tunnetta sekä selvittämään, mitä paikkoja Akaassa pidetään turvattomina.

Turvallisuuskyselyn tuloksia voidaan hyödyntää paikallisessa turvallisuussuunnittelussa.

Taustakysymykset ja vastausmäärä

Taustakysymyksiä sukupuoli, syntymävuosi, perus- tai kansakoulun jälkeinen koulutus/tutkinto, elämäntilanne (töissä, työtön, opiskelija, eläkkeellä ym.), kotitalous- ja asumismuoto, Akaassa ja nykyisellä asuinalueella asumisen aika, asuinalueen postinumero, vastaajan kokemus terveydentilasta verrattuna muihin ikäisiinsä.

Osa kyselyn kysymyksistä eivät olleet pakollisia.
Taustakysymyksiin vastanneita 435
Pakollisiin turvallisuuskysymyksiin vastanneita 361.

Vastaajaprofiili

naisia 67,8%
miehiä 29,0%
muu 0,7%
Ei halua kertoa 2,7%

13-17 v. 6,2% 36-45 v. 19,5% 66-75 v. 21,6%
18-25 v. 4,8% 46-55 v. 16,8% 76-85 v. 6,4%
26-35 v. 6,9% 56-65 v. 17,0% 86-95 v. 0,7%

Vastaajaprofiili

Elämäntilanne:

42% vakituksessa työsuhteessa
31% eläkkeellä
9% opiskelija
6% yrittäjä
3% määräaikaisessa työsuhteessa
9% työtön, kotiäiti tai -isä, muu

Koulutus:

27% ammattikoulu tai muu toisen asteen koulutus
21% amk- tai yamk-tutkinto
17% Opistotasoinen koulutus
16% Yliopisto tai muu korkeakoulututkinto
15% Ei ole
5% Ylioppilastutkinto

Kotitalousmuoto:

41% pariskunta
30% kahden vanhemman lapsiperhe
19% yksin
7% yhden vanhemman lapsiperhe
3% muu

Arvioitu terveydentila verrattuna muihin ikäisiin:

37% melko hyvä
31% hyvä
23% keskitasoinen
8% melko huono
1% huono

Vastaajaprofiili

Asuinalue:

61% 37800 Toijala
33% 37830 Viiala
4% 37910 Kylmäkoski
2% Sotkia ja Kylmäkoski as

Asuinalueen tyyppi:

62% Taajama
25% Keskusta
13% Haja-asutusalue

Asumismuoto:

68% omakotitalo
18% kerrostalo
14% pari- tai rivitalo
Alle 1% jokin muu rakennustyyppi

Akaassa asumisen kesto:

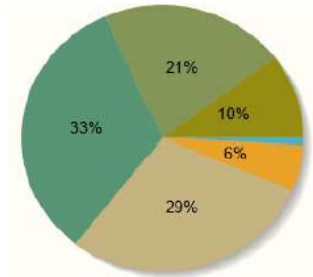
79% 10 vuotta tai enemmän
12% 4-9 vuotta
7% 1-3 vuotta
2% alle vuoden

Asunut nykyisellä asuinalueellaan:

62% 10 vuotta tai enemmän
21% 4-9 vuotta
13% 1-3 vuotta
3% alle vuoden

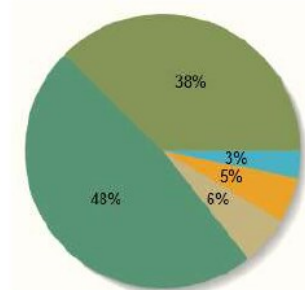
Onko turvallisuus Akaassa mielestäsi viimeisen kolmen vuoden aikana..

54% Heikentynyt jonkin verran / selvästi
 29% Pysynyt samana
 10% Ei osaa sanoa
 7% Parantunut jonkin verran / selvästi

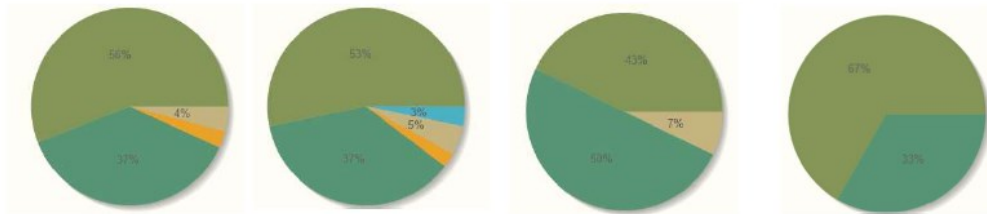
Kuinka turvalliseksi keskimäärin tunnet olosi Akaassa?

86% Melko turvalliseksi / turvalliseksi
 6% Ei osaa sanoa
 8% Melko turvattomaksi / turvattomaksi

Kuinka turvalliseksi keskimäärin tunnet olosi omalla asuinalueellasi?

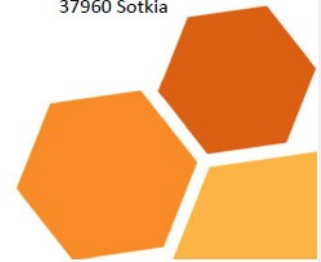

37800 Toijala

37830 Viiala

37910 Kylmäkoski

37960 Sotkia

37900 Kylmäkoski as 2
vastaajaa / turvalliseksi

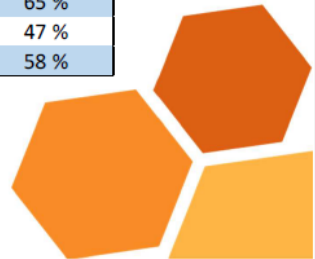
Missä määrin seuraavat asiat huolestuttavat sinua omassa elämässäsi?

	huolestuttaa melko tai erittäin paljon	huolestuttaa hiukan	Ei huolestuta
Oma tai läheisen terv.tila	31 %	45 %	16 %
Rahan riittävyys	31 %	41 %	22 %
Internetin kautta tapahtuvan rikoksen uhriksi joutuminen	17 %	44 %	33 %
Huumeiden käyttö	18 %	13 %	62 %
Lääkkeiden väärinkäyttö	14 %	12 %	65 %
Työttömyys	9 %	27 %	47 %
Syrjäytyminen	11 %	22 %	58 %

Muu, mikä?

Yksittäisiä vastauksia mm.

- koulukiusaaminen
- työssä mahdolliset uhkatilanteet
- julkisen liikenteen kulkemattomuus viikonloppuisin

Koetko saavasi tarvittaessa apua arjessa pärjäämiseen...

	hyvin/melko hyvin	huonosti/melko huonosti	ei osaa sanoa	vastaajat
perheeltä	89 %	4 %	7 %	366
terveydenhuolloilta	54 %	27 %	19 %	366
naapurustosta	50 %	16 %	33 %	361
viranomaisilta	32 %	23 %	45 %	363
Akaan kaupungilta	27 %	28 %	45 %	366
seurakunnalta	22 %	11 %	67 %	362
jostain muualta, mistä? 22 avovastausta: ystävät/läheiset ja järjestöt				

Miten huolestunut olet siitä, että joudut seuraavan 12 kk aikana alla mainittujen tapahtumien kohteeksi Akaassa? 361 vastaajaa

	Huolestutta erittäin tai melko paljon	Huolestuttaa hiukan/ ei huolestuta	Ei osaa sanoa
Omaisuuksiasi vahingoitetaan tai varastetaan	33 %	60 %	7 %
Joudut liikenneonnettomuuden uhriksi	27 %	61 %	13 %
Joudut häirinnän tai epäasiallisen kohtelun kohteeksi	24 %	65 %	11 %
Asuntoosi yritetään murtautua	20 %	70 %	11 %
Joudut väkivallan uhriksi tai väkivallalla uhkailun kohteeksi	20 %	69 %	11 %
Sinulle tapahtuu julkisella paikalla tapaturma	17 %	70 %	13 %
Sinulle tapahtuu kotona tapaturma	14 %	76 %	11 %
Kotonasi sattuu tulipalo	13 %	72 %	14 %
Joudut seksuaalirikoksen esim. seksuaalisen ahdistelun tai raiskaus uhriksi	9 %	74 %	16 %
Sinulle tapahtuu työtapaturma	6 %	72 %	21 %

Mitkä asiat huolestuttavat sinua Akaassa? 361 vastaajaa

	Huolestuttaa erittäin tai melko paljon	Huolestuttaa hiukan tai ei lainkaan	Ei osaa sanoa
Paikkojen rikkominen ja töhryt	76 %	22 %	2 %
Teiden ja katujen kunto	64 %	33 %	5 %
Vahingonteot	63 %	33 %	4 %
Huumelien käyttäjät tai huumausainekauppa	55 %	36 %	9 %
Liikennekäyttäytyminen	53 %	40 %	7 %
Ihmisten syrjäytyminen	46 %	37 %	17 %
Ihmisten häiriökäyttäytyminen	44 %	49 %	6 %
Meluaminen	42 %	46 %	12 %
Liikennejärjestelyt	39 %	47 %	13 %
Ympäristön epäsiisteys	38 %	53 %	10 %
Työttömyys	38 %	43 %	19 %
Varkausrikokset	37 %	51 %	12 %
Alkoholin juominen julkisella paikalla	29 %	60 %	11 %
Henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset	26 %	55 %	19 %
Väestöryhmien väliset ristiriidat	25 %	46 %	28 %

Mitkä asiat huolestuttavat sinua Akaassa?

Joku muu, mikä? 28 vastasi avokysymykseen.

Nuorten pahoinvointi
Onko nuorille tarpeeksi tukea, kavereita, harrastuksia
Viialassa ei nuorille kokoontumispaikkaa
Vapemyynti

Ylinopeudet
Katujen ylityspaikat ja niiden kunnossapito
Asemalaitureille johtavien pyöräteiden huono valaistus
Rautatieaseman ilkkivalta
Esteettömyys ja saavutettavuus
Ikäihmisten pärjääminen netissä
Yhteisöllisyyden katoaminen

Onko Akaassa jokin paikka tai paikkoja, mitä et pidä turvallisena? 346 vastaajaa

67% Kyllä
33% Ei

Kyllä -vastauksen vastanneita pyydettiin nimeämään paikat, joita he eivät Akaassa pidä turvallisena. Avoimeen kysymykseen tuli vastauksia 227.

Pyydettiin myös kertomaan, miksi vastaaja ei pitänyt paikkaa/paikkoja turvallisena. Avoimeen kysymykseen tuli vastauksia 213.

Paikat, joita mainittiin turvattomiksi

Toijalan rautatieasema ja aseman seutu (169 vastaajaa):

(Toijalan rautatieasema, asema, aseman seutu, juna-asema, asematunneli, aseman ympäristö)

- Nuoriso → hengailu isolla joukolla, häiriökäyttäytyminen, sotkeminen, paikkojen rikkominen, meluaminen
- Huumeiden myyntiä/välitystä
- Häiriökäyttäytymistä/aggressiivista tai uhkaavaa käytöstä
- Ei valvontaa / viranomaisvalvonta puuttuu
- Omaisuusrikoksia
- Sotkemista/vahingontekoja
- Epämääräistä porukkaa

Toijalan ja Viialan keskustat/torit (14 vastaajaa Toijala/9 vastaajaa Viiala):

- Epämääräiset porukat
- Päihteiden käyttäjät
- Liikennekäyttäytyminen

Paikat, joita mainittiin turvatomiksi

Viialan junaseisakkeen ja S-marketin ympäristöt (20 vastaajaa):

- Nuoret kokoontuvat
- Häiriökäyttäytymistä/sotkemista
- Ilkivaltaa
- Pyöräteiden puuttellinen hiekoitus talvella

Viialan koulujen pihat iltaisin (Rasi/Vyk) (9 vastaajaa):

- Nuoret kokoontuvat/häiriökäyttäytymistä
- Ilkivaltaa

Toijalan S-marketin ympäristö (7 vastaajaa):

- Päihteiden/huumeiden käyttöä ja välitystä

Rautala (7 vastaajaa):

- Päihteiden käyttäjiä
- Häiriökäyttäytymistä
- Omaisuusrikoksia

Liikennepuisto (6 vastaajaa):

- Häiriökäyttäytymistä, ilkivaltaa

Alle viisi vastaajaa maininnut: Pätsiniemi, Satamatie, Hämeentien-Nahkatehtaantieristeys, 9-tie-Taipaleentie risteys, Kurisjärventie, Lapintie, Hämeentie-Koivistontien risteys, päiväkotien piha-alueet iltaisin, Sontulantien-Asematien risteys, Lentiläntie, Tojantie, kävelytie Murtotielle, Areenan piha-alueet, Monarin alue, Kurvolantien alkupää, Nahkialanlampi

- Ylinopeudet
- Tien huono kunto
- Valaistuksen puute
- Vaarallinen liikennekäyttäytyminen esim. keulimista/rinnakkain ajamista, ei anneta tietä suojaatiellä kulkeville
- Nuorison häiriökäyttäytyminen

Koetko, että Akaassa on mahdollisuuksia vaikuttaa oman elinympäristön ja asuinalueen kehittämiseen turvallisemmaksi? 346 vastaajaa

43% Kyllä
20% Ei
37% En osaa sanoa

Olisitko kiinnostunut osallistumaan jotenkin Akaassa tehtävään turvallisuuden parantamiseen, mikäli tähän olisi mahdollisuus? 343 vastaajaa

36% Kyllä
18% Ei
46% En osaa sanoa

Yhteenveto:

361 Vastaajaa pakollisissa turvallisuuskysymyksissä

Vastaajista enemmistönä keski- ja seniiori-ikäiset naiset, jotka asuneet Toijalassa ja Viialassa yli neljä vuotta.

Enemmistö vastaajista, 86%, kokee olonsa turvalliseksi tai melko turvalliseksi Akaassa, vaikka vastaajista 54% kokee Akaan turvallisuuden heikentyneen jonkin verran tai selvästi viimeisen kolmen vuoden aikana. 29% kokee turvallisuuden pysyneen samana viimeisen kolmen vuoden aikana.

Enemmistö Toijalan, Viialan ja Kylmäkosken alueella asuvista vastaajista kokee turvallisuuden omalla asuinalueellansa turvalliseksi tai melko turvalliseksi. Viiala erottui vastauksissa siten, että Viialassa asuvista vastaajista 3% koki keskimäärin olonsa turvattomaksi asuinalueellansa. Muilla asuinalueilla vastaajat eivät keskimäärin kokeneet oloaan turvattomaksi.

Vastaajissa eniten huolta aiheuttaa Akaassa paikkojen rikkominen ja töhryt/vahingonteot sekä teiden ja katujen kunto. Yli puolet vastaajista oli myös huolissaan huumeidenkäytöstä ja huumeusainekaupasta sekä liikennekäyttäytymisestä.

Toijalan rautatieasema ja aseman ympäristö nousi turvattomana paikkana selkeästi esille.

Syyksi turvattomuudelle mainittiin häiriökäyttäytyminen, ilkivalta/vahingonteot ja päihteiden käyttö sekä välitys.

Vastaajien henkilökohtaisessa elämässä eniten huolta aiheuttaa oma tai läheisen terveydentila ja rahan riittävyys.

Liite 6: Kyselylomake järjestöille

Hyvä järjestöedustaja!

Akaan kaupunki on aloittamassa paikallisen turvallisuussuunnittelun ja laatimassa turvallisuussuunnitelman vuoden 2024 alkupuolella.

Tavoitteena on parantaa Akaan asukkaiden ja yhteisöjen arjen turvallisuutta pyrkien vähentämään tapaturmia, onnettomuuksia, häiriöitä ja rikoksia sekä vaikuttamalla positiivisesti koettuun turvallisuuden tunteeseen. Turvallisuuden tunteeseen voidaan vaikuttaa kiinnittämällä huomiota monipuolisesti elämän eri osa-alueisiin. Turvallisuuden tunteeseen vaikuttavat muun muassa osallisuuden ja syrjäytymisen kokemukset, toimintakyky ja ihmissuhteiden, koulun ja harrastusyhteisön turvallisuus. Turvallisuutta pyritään parantamaan kaupungissa turvallisuustyötä tekevien eri toimijoiden yhteistyönä.

Akaassa ei ole aikaisemmin laadittu paikallista turvallisuussuunnitelmaa. Turvallisuussuunnitelman laatimiseksi tehdään toimintaympäristön arvio, jossa muodostetaan kokonaiskuva Akaassa tehtävästä turvallisuustyöstä. Toimintaympäristön arvioon kuuluu myös Akaan turvallisuuden nykytilan analyysi. Toimintaympäristön arvion jälkeen valitaan tärkeimmät painopisteteemat, jotka vaativat turvallisuustyössä huomiota juuri Akaassa. Lisäksi mietitään konkreettisia toimenpiteitä, miten turvallisuustyötä lähdetään tekemään valittujen painopisteteemojen pohjalta.

Pyydämme vastaamaan oheiseen järjestöille suunnattuun kyselyyn. Kyselyllä Akaan kaupunki kartoittaa järjestöjen toimesta tehtävää turvallisuustyötä Akaassa, selvittää miten järjestötoiminnassa kaupungin turvallisuustilanne näyttäytyy ja selvittää toiveita osallistumistavoista Akaassa tehtävään arjen turvallisuutta edistävään työhön. Kyselyn tietoja voidaan hyödyntää myös valmiussuunnittelussa.

Olen laatinut kyselyn osana turvallisuusjohtamisen yamk opinnäytetyötäni Laurea-ammattikorkeakoulussa. Opinnäytetyöni toimeksiantajana on Akaan kaupunki ja työ koskee paikallisen turvallisuussuunnittelun käynnistämistä. Kyselyn vastauksia ei käsitellä opinnäytetyön raportissa yksilöidysti.

Mikäli teillä on kysyttävää kyselyyn liittyen, pyydämme olemaan yhteydessä allekirjoittaneeseen.

Pyydämme vastaamaan kyselyyn viimeistään 4.12.2023 mennessä. Mikäli toivotte pidempää vastausaikaa, pyydämme olemaan asiasta yhteydessä.

Vastaamalla kyselyyn, teillä on mahdollisuus vaikuttaa laadittavaan turvallisuussuunnitelmaan ja olla mukana kehittämässä Akaan arjen turvallisuutta paremmaksi. Yhteistyössä on vaikuttavuutta!

Kyselyn kysymykset löytyvät tämän sähköpostin liitteenä. Pyydämme teitä vastaamaan oheiselle kyselypohjalle ja lähettämään kyselyn vastauksineen allekirjoittaneelle 4.12.2023 mennessä sähköpostitse paula.k.ylhainen@student.laurea.fi

Yhteistyöterveisin Akaan kaupungin puolesta,

Paula Ylhäinen

Hyvä järjestöedustaja,

Tällä kyselyllä kaupunki kartoittaa kaupungin arjen turvallisuuden eteen tehtävää työtä, selvittää miten turvallisuustyötä tekevien järjestöjen toiminnassa kaupungin turvallisuustilanne näyttäytyy sekä tiedustele toiveita osallistumistavoista kaupungissa tehtävään arjen turvallisuutta edistävään turvallisuustyöhön.

Järjestön/yhdistyksen nimi:

Vastaus:

Perustehtävän ja tavoitteiden kuvaus lyhyesti:

Vastaus:

Organisaatio (päättävät elimet ja vastuuhenkilöt):

Vastaus:

Henkilöressurit (ketä henkilöitä, minkälaista osaamista, kuinka paljon voivat käyttää järjestön toimintaan):

Vastaus:

Toimintaryhmät (minkälaisia toimintaryhmiä, miten ne toimivat ja kuinka paljon jäseniä):

Vastaus:

Taloudelliset resurssit (paljonko järjestöllä on varoja toiminnan toteuttamiseen):

Vastaus:

Käytössä oleva materiaali (toimitilat, kulkuneuvot, välineet, koulutusmateriaali):

Vastaus:

Hälytysvalmius (minkälaisia valmiuksia järjestöllä on hälytysluonteisiin tehtäviin ja kuinka nopeasti toimintaryhmät saadaan hälytettyä):

Vastaus:

Arjen hyvinvoinnin ja turvallisuuden lisäämiseen liittyvä toiminta:

Listaus toiminnasta ja toimintamuodoista, jotka lisäävät kaupungissa ihmisten arjessa selviytymistä ja toimintakykyä tai antavat valmiuksia omaehtoiseen selviytymiseen ja toimimiseen poikkeavissa tilanteissa. Esim. ensiapukoulutus, tukihenkilötoiminta, ikäihmisten kerhotoiminta, kylätalonmiestoiminta, partiotaitojen opettelu, erätaitojen opettelu, kotitapaturmien ehkäisy, kokkikerho, varhaisen puuttumisen koulutus, maahanmuuttajien tukitoiminta jne.

Vastaus:

Hälytysluonteisten tehtävien listaus:

Listataan ne tehtävät ja toimintamuodot, joita järjestöllänne on viranomaisia tukevissa hälytysluonteisissa toiminnoissa. Esim. ensivastetoiminta, vpk-toiminta, ensiapuryhmätoiminta, vapaaehtoisen pelastuspalvelun hälytysryhmät, kriisiryhmät, järvipelastustehtävät, SRVA-tehtävät jne.

Vastaus:

Järjestön/yhdistyksen yhteistyökumppanit ja viranomaiset, joiden kanssa tehtäviä toteutetaan:

Vastaus:

Arjen turvaan liittyvät yhteistyötahot:

Hälytystehtäviin liittyvät yhteistyötahot:

Olemassa olevat sopimukset ja sitoumukset eri viranomaisten tai yhteistyökumppaneiden kanssa:

Vastaus:

Järjestön arvio Akaan arjen hyvinvointiin ja turvallisuuteen heikentävästi vaikuttavista ilmiöistä, trendeistä tai hiljaisista signaaleista, mitä uhkia tai vaaroja näette asiassa:

Vastaus:

Järjestön arvio, mitä arjen turvallisuuden eteen tehtävää työtä kaupungissa tehdään tällä hetkellä hyvin?

Vastaus:

Järjestön arvio, mitä arjen turvallisuuden kehittämiseksi kaupungissa pitäisi tehdä? Mitkä asiat jäävät liian vähälle huomiolle kaupungissa?

Vastaus:

Ideoita, miten kuntalaiset saataisiin aktivoitua tekemään turvallisuustyötä itsensä ja lähiyhteisön turvallisuuden kehittämiseksi?

Vastaus:

Kuinka aktiivisesti järjestönne/yhdistyksenne haluaa olla mukana kaupunkia koskevassa paikallisessa turvallisuussuunnittelussa ja millä tavalla?

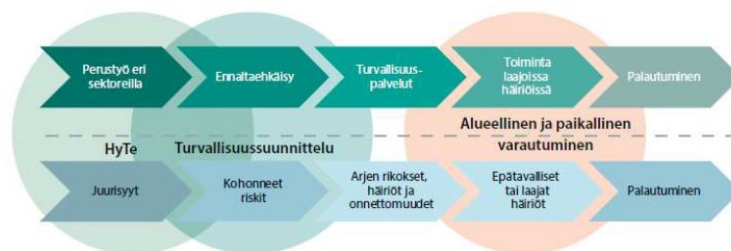
- a) Tiedon välittäjä turvallisuussuunnittelutyöryhmän ja kuntalaisten välillä.
- b) Keskustelukumppanina turvallisuustyöryhmän kanssa esim. lausunnon antaminen turvallisuussuunnitelmaan.
- c) Turvallisuussuunnitelman toimenpiteiden toimeenpanijana, mikäli järjestöllä on toteuttamiseen resursseja ja toimenpiteet tukevat järjestön omaa perustehtävää, strategiaa ja tavoitteita.
- d) Jokin muu toimintamuoto, mikä?
- e) Järjestömme ei toivo osallistumista.

Vastaus:

Liite 7: PowerPoint esitys johtoryhmälle

Paikallinen turvallisuuksuunnittelu

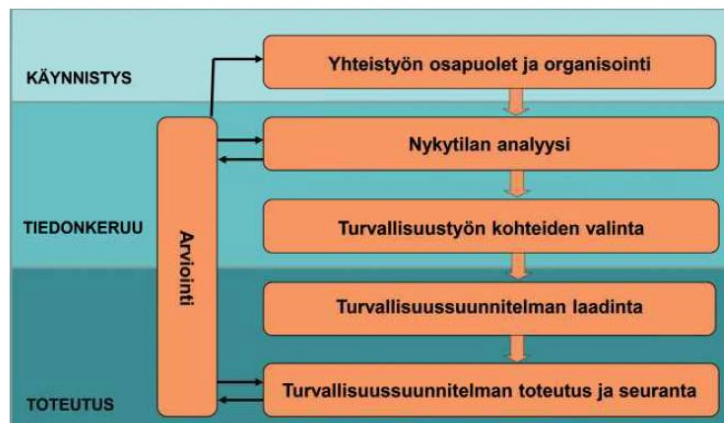
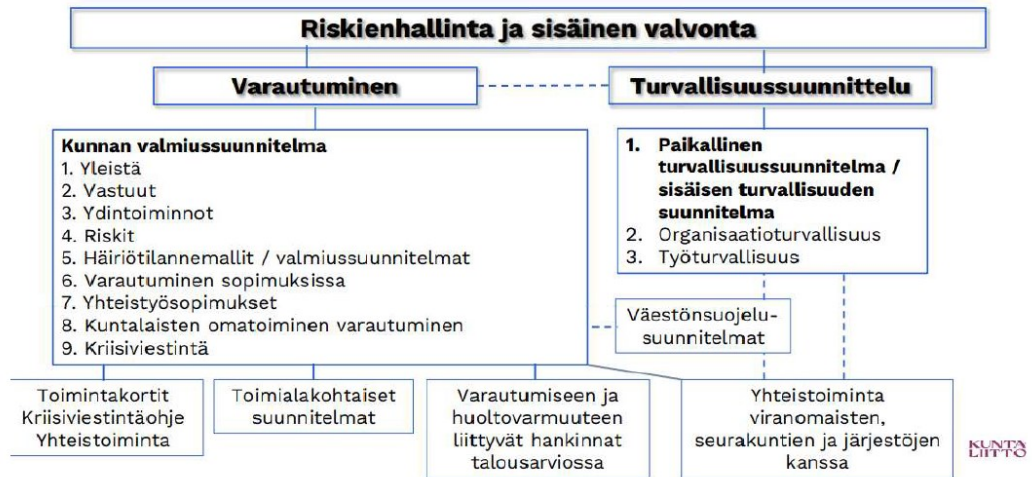
toimintamalli

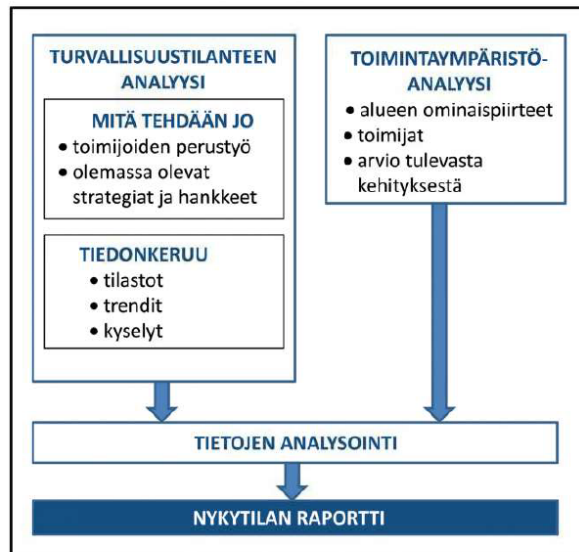
Kaavio 1. Turvallisuuden arvoketju

[Turvallisuuksuunnittelu - TUOVI \(sisainturvallisuus.fi\)](https://sisainturvallisuus.fi)

Kunnan varautumisen hierarkia ja suunnitelmien keskinäiset suhteet

Lähde: Paikallinen turvallisuussuunnittelu opas, SM/Rikostorjuntaneuvosto

lähde: Paikallinen turvallisuussuunnitteluopas, SM/Rikostorjuntaneuvosto

Suunnittelu ei ole itseisarvo eikä toiminnan tavoite, vaan apukeino saavuttaa käytännön tuloksia turvallisuuden parantamiseksi.

Paikallisessa turvallisuussuunnittelun toimintamallissa pyritään eri toimijoiden yhteistyöllä vaikuttamaan turvallisuuteen tehokkaammin suuntaamalla turvallisuustyötä tärkeimmiksi arvioituihin prioriteetteihin.